

23

**Potungaue
ó e
Fakamatala Éa, Maúanga Ivi, Maúanga
Fakamatala, Tokangaekina e ngaahi
Fakatamaki, Átakai, Fetuútaki, Feliliuaki ó e Éa,
mo e Fakatamaki Fakakomipiuta
(MEIDECC).**

**Palani Fakata'u & Patiseti
2025/2026 – 2027/2028**

Lisi 'o e Ngaahi Lea Fakanounou	4
Talamu'aki mei he ÉIKI Minisita.....	5
Talateu mei he Pule Lahi.....	6
1. Talateu – Fakama'opo'opo	7
1.1 Ngaahi Lao 'a e MEIDECC	7
1.2 Ngaahi Va Fengaue'aki	7
2. Fakalukufua 'o e Potungaue.....	9
2.1 Ngaahi Polokalama Ngaue mo e Polokalama Tokoni 'a e MEIDECC	9
2.2 Mape 'o e Ola Ngaue 'a e MEIDECC.....	10
2.3 Tu'unga Fakahoko Ngaue 'a e Potungaue	11
2.4 Ngaahi Fakafehokotaki mo e Ngaahi Palani Ngaue Fakafonua mo e Fakamamani Lahi.....	12
2.4.1 Palani Langa Fakalakalaka 'a tonga hono II mo e ngaahi Taumu'a Ngaue 'oku felave'i tonu kiai e MEIDECC	12
2.5 Ngaahi Palani Fakasekitoa, Fakafonua Mama'o & Fakalakalaka Fakakolo.....	14
2.5.1 Palani Ngaue Fakatahataha Fakafonua ki hono Tau'i e Feliuliaki 'o e 'Ea mo e Tokangaekina 'o e ngaahi Fakatamaki (JNAP 2).....	14
2.5.2 Ko e Mape Halafononga 'a e Tonga ki he Tokangaekina e ngaahi Ngaue Fakavavevave ki he Fakatamaki 2021-2023	15
2.5.3 Mape Halafononga 'a Tonga ki he Ma'u'anga Ivi Ala Fakafo'ou mo e ngaahi Ngaue Tanaki mai (TERM PLUS) 2021 - 2035	16
2.5.4 Ngaahi Tu'utu'uni Ngaue ki he Fetu'utaki mo e Ma'u'anga Fakamatala Tekinolosia Fakafonua (ICT).....	16
2.5.5 Palani Fokotu'utu'u Ngaue 'a Tonga ki he Ngaahi Me'a Mo'ui (TBF).....	16
2.6 Ngaahi 'Asenita Ngaue 'a e Pule'anga (gpa) mo e 'Asenita Ngaue 'a e Potungaue	18
2.6.1 'Asenita Ngaue 'a e Pule'anga ki he Ta'u Fakapa'anga 2025/2026	18
2.6.2 Fekau'aki 'a e Palani Ngaue 'a e Potungaue mo e 'Asenita Ngaue mo e Fokotu'utu'u Patiseti 'a e Pule'anga	19
2.6.3 Ngaahi 'Asenita NAGUE Tefito 'a e MEIDECC ki he Ta'u Fakapa'anga FY2025/2026 – 2027/2028	20
3. Ko e Fakalukufua 'O e Patiseti mo e Tokolahi e kau Ngaue.....	22
3.1 Ngaahi Fakamole Fo'ou 'a e Potungaue ki he Ta'u Fakapa'anga 2025/26 – 2027/28	23
4. Ngaahi Polokalama 'a e Potungaue - Ngaahi Taumu'a Ngaue, Taketi mo e ngaahi Me'afua.....	24
4.1 Polokalama 1: Taki Ngaue & Fale'i Ngaue.....	24
4.1.1 Polokalama Tokoni 01: 'Ofisi 'o e 'Eiki Minisita.....	25
4.1.2 Polokalama Tokoni 02: 'Ofisi 'o e Pule Lahi	31
4.1.3: Polokalama Tokoni 03: Fakahoko Ngaue	32
4.2 Polokalama 2: Fakamatala 'Ea	47
4.3 Polokalama 3: Ma'u'anga Ivi.....	59
4.4 Polokalama 4: Ma'u'anga Fakamatala	72
4.5 Polokalama 5: Tokangaekina e Ngaahi Fakatamaki (NDRMO).....	75
4.6 Polokalama 6: 'Atakai	88
4.7 Polokalama 7: Fetu'utaki	98
4.8 Polokalama 8: Feliuliaki 'o e 'Ea	117

4.9	Polokalama 9: MALU FAKAKOMIPIUTA.....	138
5.	Ngaahi Fakamatala Tanaki.....	147
5.1	Fakamatala Tanaki 1: Ngaahi Lao Ngaue 'a e MEIDECC 'i he Fakaava Ngaue.....	147
5.2	Fakamatala Tanaki 2: Ngaahi Aleapau Fakatu'apule'anga, Ngaahi Konivesio mo e Makatu'unga Ngaue 'oku Tokonia 'e he Lao 'a e MEIDECC.....	151

LISI 'O E NGAHI LEA FAKANOUNOU

CP&B	Palani Ngaue Fakataú mo e Patiseti
FY	Taú Fakapaánga
KPI	Meáfua Ngaue
LA	Falealea ó Tonga
NIIP	Palani Fakafonua ki he Langa Fakalakalaka Lalahi
TSDF II	Palani Fakafonua ki he Fakalakalaka Tuúloa maá Tonga hono 2
TERM PLUS	Halafononga ma'a Tonga ki he ma'u'anga Ivi mo e ngaahi tanaki fo'ou kiai
MEIDECC	Potungaue ó e Fakamatala Éa, Maúanga Ivi, Maúanga Fakamatala, Tokangaekina e Ngaahi Fakatamaki, Áatai, Fetuútaki, Feliuliaki ó e Éa, mo e Malu Fakakomipiuta
CERT	Timi tokangaekina e ngaahi fakatamaki fakakomipiuta
NDRMO	Ófisi Fakafonua ki he Tokangaekina e ngaahi Fakatamaki Fakaenatula
JNAP II	Palani Ngaue Fakatahataha fakafonua hono 2 ki he tokangaekina e nunúa ó e feliuliaki ó e éa mo e fakatamaki fakaenatula
CCTF	Pa'anga Tokoni Talasiti 'a e Feliuliaki 'o e 'Ea
GCF	Kautaha Tokoni Fakapa'anga ki he Feliuliaki 'o e 'Ea
ODS	Ngaahi kasakona 'oku ne maumau'i paletu'a 'o e mamani
NDC	Ko e Tu'unga Fakafonua 'a Tonga ki he fakasiisii e ngaahi kasa kona 'oku hoko ai feliuliaki 'o e 'Ea
LT-LEDS	Palani Fakafonua ki hono fakasi'isi'i e tukuange atu a'e ngaahi kasakona 'oku kaunga ki he feliuliaki 'o e 'ea
BUR	Lipooti Fakata'u 'e 2
TREP	Poloseki 'a Tonga ki he Ma'u'anga Ivi Fakafo'ou
OIREP	Poloseki ki hono faka'uhila 'a e 'otu motu iiki
TERM	Halafononga ma'a Tonga ki he ma'u'anga Ivi
DRM	Pule'i mo fokotu'utu'u ki ha tu'unga mateuteu ki he ngaahi fakatamaki
MSP	Palani fokotu'utu'u ki he tokangaekina e ngaahi me'a mo'ui 'o tahi
GEF	Kauataha Fakamamani Lahi ki he tokangaekina e 'atai
TBF	Fokotu'utu'u ngaue ki he Biodiversity 'o Tonga
EIA	Polokalama sivi e ngaahi langa fakalakalaka 'a Tonga
NEWS	Polokalama ki he ngaahi fakatokanga tokateu 'a Tonga
MHEWS	Sisitema fakatokanga ki he ngaahi fakatamaki kehekehe
VSAT	Tisi satelaite iiki 'oku nau tukuatua mo ma'u mai e ngaahi peauongo
NERVE	Poloseki fakafonua ki he ngaahi letio fakatokanga

Email: taniela.fusimalohi@gmail.com
Tel: (676) 20-100

Minisita 'o e Fakamatala Éa, Maúanga Ivi, Maúanga Fakamatala, Tokangaekina e ngaahi Fakatamaki, Átakai, Fetuútaki, Feliuliaki ó e Éa, mo e Malu Fakakomipiuta (MEIDECC).

'OFISI Ó E MINISITA Ó E POTUNGAUE MEIDECC

Áho 14 ó Ma'asi 2025

Óku ou fiefia ke fakaha atu heni a e Palani Ngaue Fakataú tolu (Ko e Palani Ngaue) ki he taú fakapaánga óku hanganaki mai ki he 2025/26 – 2027/25 á e Potungaue kihe Fakamatala Éa, Maúanga Ivi, Maúanga Fakamatala, Tokangaekina e ngaahi Fakatamaki, Átakai, Fetuútaki, Feliuliaki ó e Éa, mo e Malu Fakakomipiuta (MEIDECC). Óku fakaha í he palani ko eni á e pou pou kakato á e Potungaue ki he ngaahi Ásenita Ngaue fisifisimúá á e Pule'anga Tonga, pea óku ne to e tukumai e ngaahi hala fononga ki hono maaúsia e ngaahi taumuá ngaue óku fokotuútuú í he Palani Fakalalakaka Fakafonua á Tonga hono 2 pe ko e TSDF II. Óku fakahoko eni í hono fou e ngaahi fokotuútuú ngaue makatuúnga malohi pea mo e visone óku fakataumuá ki ha "Tonga óku fakalalakaka ange", pea óku pou pou fakahangatonu ai é he Potungaue á e ngaahi poutuliki é 5 ó e TSDF II.

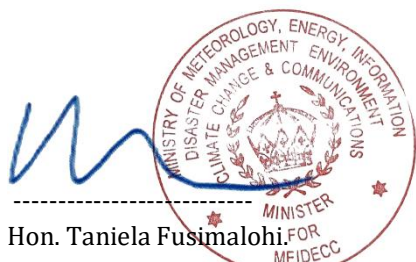
Ko e Palani Ngaue ó fokotuú atu á e ngaahi fokotuútuú fakahoko fatongia mo e ngaahi ngaue é fakahoko ke ngaueí ai e ngaahi fokotuútuú ngaue fou pea kei pukepuke pe á e ngaahi va fengaueáki vaofi mo e ngaahi hoa ngaue ke fakapapau'i óku maaúsia pe á e ngaahi tokoni ki he ngaahi fiemaú vivili á e kakai pea mo maaúsia á e ngaahi fokotuútuú ngaue ki he fakasi'isií e uestia mo fakafeangia e kakai ki he ngaahi liliu 'o taimi. Ko e ngaahi fakahoko fatongia kotoa ko e fepou pouaki ke fakapapau' óku mouí lelei hotau kakai pea lava ke fakatupulekina á e taukei fakataki mo e tohoaki e ngaahi liliu í he tuúnga fakakaukau mo e toónga mouí.

Ko e Palani Ngaue Fakataú ko eni óku fou mei he ngaahi meá ne ako mei he tuúnga ó e ngaahi fakahoko fatongia kimuá, lolotonga, mo e hili ange ó e fakahoko fatongia í hono óatu ha ngaahi tokoni ke fakapapau' á e mouí lelei fakaesino, fakalaumalie, mo e fakasosiale á e ngaahi komiuniti.

Óku íkai ke pehe óku íkai ke fetaulaki e Potungaue mo ha ngaahi fakafeátungia, ka ko e ngaue fakataha mo e ngaahi hoa ngaue fakalalakaka pehe ki he ngaahi va fengaueaki, óku malava ai á e ngaue fakataha ke maaúsia e ngaahi ola óku lelei. Óku ou fie fakaha heni á éku houngaí í he lotolahi 'a hotau kakai ke pole ki hono fakahoko ó e ngaahi ngaue ne fuú fiemaú fakavavevave pea mo ngaue ófa ke tokonia e kakai tuúlavea ngofua í he ngaahi kolo í he ngaahi taimi óku fuú fiemaú vivili ai.

Ko e palani ngaue ko eni óku áta ia ki ha taha pe, pea óku lelei eni ki he kau ófisa ngaue kotoa pe 'a e Potungaue MEIDECC ke ngaueáki ki hono takiekina á e fakahoko fatongia ki he taú é tolu ka hoko mai. Óku í ai á e ámanaki ki ha ngaahi fakalalakaka óku ámanaki ki ai mo íkai ha ámanaki ki ai tene fokotu'u ai ha ngaahi fiemaú óku taau mo homau lavameá mo e tuúnga mateuteu ke fakahoko fatongia ke maaúsia e fakahoko fatongia óku lelei í he puleánga.

Te mau tuku ingata 'i ha hoko mai ha ngaahi fakafe'atungia pea kei fakapapau'i aipe 'a e malu hotau kakai, pea fakakau mai 'enau ngaahi tokoni, í he ngaahi 'ilo mo e fakakaukau 'oku fakamahu'inga'i pea fakatokanga'i ke langa ha ngaue 'e fua lelei, mo ha Tonga óku tu'ulopa pea a'usia ai ha tu'unga mo'ui 'oku toe fakalaka ange ma'ae taha kotoa.

Hon. Taniela Fusimalohi
Deputy Prime Minister and Minister for MEIDECC.

POTUNGAUE 'O E FAKAMATALA ÉA, MAÚANGA IVI,
MAÚANGA FAKAMATALA, TOKANGAEKINA E
NGAAHI FAKATAMAKI, ÁTAKAI, FETUÚTAKI,
FELILIUAKI Ó E ÉA, MO E FAKATAMAKI
FAKAKOMIPIUTA
(MEIDECC)

Áho 14 ó Ma'asi 2025

'Oku ou fakafeta'i he ngaahi ta'u ke tau kei fakahoko fatongia ma'ae kakai 'o Tonga pea tau toe vakai atu ki mu'a ki ha ngaahi ngaue 'e fakahoko ma'u ha tu'unga mo'ui 'oku toe lelei ange 'i hano 'oatu 'o e ngaahi sevesi ki he ngaahi fiema'u, pehe foki ki he ngaahi taumu'a fisifisimu'a 'a e Pule'anga ma'a hotau Fonua.

Í hoku tu'unga maú mafai í he Potungaue MEIDECC, 'oku ou fiefia ke tuku atu kiate kimoutolu 'a e Palani Ngaue Fakata'u ko eni ki he ta'u 'e tolu ka hoko mai 2025/26 – 2027/28 'a e Potungaue ki he Fakamatala 'Ea, Ma'u'anga Ivi, Ma'u'anga Fakamatala, Tokangaekina e Ngaahi Fakatamaki, Fetu'utaki, Feliuliaki 'o e 'Ea, mo e Ngaahi Ngaue Fakavavevave Fakakomipiuta (MEIDECC). Ko hono fo'u 'o e Palani Ngaue ko eni 'oku fakaha ai 'a e tokanga 'a e Potungaue ke fakahoko 'a e ngaahi ngaue fakatatau ki he ngaahi taumu'a fisifisimu'a 'a e Pule'anga 'o tata pe ki he ngaahi taumu'a ki ha taimi nounou mo e taimi loloa. Ko e mafatukituki 'o e ngaue 'a e Potungaue ke nga'unu aipe ki mu'a 'a e ngaue 'a e ngaahi sekitoa felalavei, malava ke nau matu'uaki ha fa'ahinga fakafe'atungia, malu mo pau, tu'uloa pea ma'u faingamalie ai e kakai. Ko e ngaue ko eni 'i ha 'ataakai 'oku vave 'a e feliliuaki ko e taumu'a ngaue leva 'e faka'ata ki ha ngaahi liliu 'e hoko. 'I he'ene pehe, ko e palani na'e fakahoko ia mo e 'amanaki 'e toe fai pe hano vakavakai, fua e ngaue kuo lava pea ma'u mo ha ngaahi faingamalie. Ko e me'a pe 'e 'ikai liliu ko 'emau ngaahi ngaue ke tokonia e Pule'anga mo e ngaahi hoa fengae'aki 'i hano vakai ha ngaahi fakakaukau fo'ou.

Ko e Palani 'oku ne fakaha mai 'a e mo'oni 'o e ngaahi nunu'a 'o e feliuliaki 'o e 'ea mo e ngaahi liliu ki he 'ataakai, pea pehe foki ki he anga 'o e ngaue mo e ngaahi sekitoa 'oku mau fengae'aki mo ia lolotonga e fe'ao mo e ngaahi fakatamaki. Te mau ngaue fakataha mo e ngaahi hoa fengae'aki ki ma'u ha ngaahi founa ke kei fakahoko lelei aipe ngaahi fatongia, tauhi 'a e ngaahi va fengae'aki mahu'inga mo fakaivia e ngaahi fakahoko fatongia ke toe lelei ange. 'E kei hoko atu pe hono tokonia e komiuniti ki he langa fakakaukau mo toe lelei ange 'a e ivi matu'uaki mo mateuteu 'a e kakai hono ngaue'aki e ngaahi fehokotakinga mahu'inga.

'Oku 'i ai 'a e 'amanaki lelei ki he ta'u 'e tolu (3) 'oku tau hanga atu ki ai, pea mo e fakakoloa 'i ha ngaue ke tau fakahoko pea fengae'aki vaofi aipe mo e ngaahi hoa fengae'aki kotoa, kau taki ngaue 'i he ngaahi Va'a kotoa 'e 9, pea mo e kotoa 'o e kau ngaue 'o e Potungaue. Ke tau kau fakataha ko e famili pe 'e taha ke fakahoko e ngaahi langa ngaue kuo fokotu'utu'u 'i he Palani Ngaue ko eni ke tau fakamalohia aipe 'etau ngaue ke ma'u 'e he Tonga kotoa ha mo'ui 'oku toe fakalalakaka ange.

Sione Pulotu Ákauola.

Chief Executive Officer for MEIDECC.

1. TALATEU – FAKAMA'OPO'OPO

Ko e Palani Ngaue Fakata'u tolu ko 'eni, 'oku ne 'omai á e halafononga ki he ngaahi Va'a Ngaue kotoa 'e hiva

(9) 'o e Potungaue ki he ta'u 2025/2026, 2026/2027, mo e 2027/2028. Ko e palani 'oku ne fokotu'u á e siate folau 'a e MEIDECC 'o fakatatau ki hono ngaahi taumu'a ngaue, 'a ia 'oku ne tokonia e ngaahi Palani Fakafonua 'a Tonga ki he Langa Fakalakalaka Tu'uloa. Ko e palani 'oku vahevahe ki he konga lalahi 'e fa 'o anga pehe ni:

1. Ngaahi Lao, Ngaahi Tu'utu'uni Ngaue, Mape 'o e Ngaahi Ola Ngaue, Palani Fakalakalaka Fakamamani lahi (SDGs) & Ngaahi Palani Fakafonua, Fokotu'utu'u ngaue 'a e Pule'anga mo e Fokotu'utu'u Patiseti;
2. Sio fakalukufua ki he Potungaue 'a ia 'oku kau ki ai e ngaahi Polokalama ngaue 'a e MEIDECC & Polokalama tokoni, mo e fokotu'utu'u 'a e Potungaue fakatatau ki he Fatongia Ngaue;
3. Fakalukufua e ngaahi vahevahe 'o e Patiseti mo e Kau Ngaue; pea mo e
4. Fakaikiiki 'o e ngaahi Polokalama Ngaue mo hono ngaahi taumu'a ngaue, Taketi mo e Me'afua Ngaue.

'Oku tokangaekina 'e he Palani Fakafonua ki he Langa Fakalakalaka Tu'uloa 'a Tonga 2015-2025 (TSDF II) ke ma'u 'e he kakai Tonga kotoa ha mo'ui 'oku toe fakalakalaka ange, pea 'oku tokoni 'a e Potungaue í hono teke 'a e ngaahi taumu'a sisifisimu'a fakafonua ke a'usia 'a e langa fakalakalaka tu'uloa. 'I he taimi tatau 'oku hanga 'e he Potungaue 'o tuku atu ha ngaahi visone 'i he ngaahi tapa kehekehe 'o e TSDF II pea pehe pe foki ki he SDG pe ko e Ngaahi Palani Fakalakalaka Fakamamani lahi.

Ko e faka'amu ia 'a e Potungaue 'i he palani ko 'eni, ko e ngaahi taumu'a ngaue 'oku maa'usia 'o fakatatau ki he ngaahi palani ngaue ki he kaha'u. 'I he'ene pehee 'oku totonu pe ke fakatokanga'i 'a e ngaahi me'angaue ki hono maa'usia 'o e ngaahi taumu'a ngaue ko 'eni; kau kiai 'a hono fakatahataha'i 'o e ngaahi malohinga, fakatokanga'i 'o e ngaahi vaivai'anga, lava ke matatali e ngaahi fakafe'atungia pea ke faka'aonga'i lelei ai 'a e ngaahi faingamalie.

1.1 NGAACHI LAO 'A E MEIDECC

Ko e tu'utu'uni ngaue 'o e Potungaue 'oku pule'i mo fakahoko fakatatau ki he lao 'o Tonga mo e ngaahi lao kehekehe pe kae makatu'unga 'i he ngaahi tefito'i ngaue 'o e ngaahi Va'a Ngaue takitaha, mo 'ene fekau'aki mo e ngaahi palani ngaue 'a e Pule'anga 'a ia 'oku fakamamafa'i 'e he TSDF II. Makatu'unga 'i he ngaahi natula kehekehe 'o e ngaahi tefito'i fatongia 'o e ngaahi Va'a Ngaue tekinikale 'e 8 'o e Potungaue, 'e 'ikai ke malava ha lao pe 'e taha kene pule'i fakalukufua kinautolu.

Ko e **Fakamatala Tanaki 1** 'oku ne 'omai ai e ngaahi fakalukufua 'o e ngaahi Lao, mo e Tu'utu'uni Ngaue 'o e ngaahi Va'a Ngaue 'o e Potungaue. Ki hono to e fao'i atu e ngaahi tu'utu'uni ngaue 'a e Potungaue, 'oku 'iai e ngaahi tafa'aki ngaue 'oku nau pusiakii mai e ngaahi konivesio mo e Alepau fakamamanilahi ke tokoni ki hono fakaivia e ngaahi fatongia ngaue 'o e ngaahi Va'a Ngaue 'o hange koe Va'a Tokangaekina e Fakatamaki, Va'a Fakamatala 'Ea, Va'a 'Atakai, Va'a Fetu'utaki mo e Va'a Feliuliaki 'o e 'Ea.

Ko e **Fakamatala tanaki 2** 'oku ne 'omai ai e fakalukufua 'o e ngaahi konivesio fakamamani lahi mo e ngaahi lao fakavaha'a Pule'anga 'oku tokoni ki he fakahoko fatongia 'a e ngaahi Va'a Ngaue.

1.2 NGAACHI VA FENGAUE'AKI

Ko e ngaahi fengaeaki vaofi á e Potungaue mo hono ngaahi va fengaeaki óku ne tokoakií ai e fakalakalaka e ngaueí á hono ngaahi taumu'a ngaue he ngaahi taú kuo maliu atu pea óku mahuinga ki hono fokotu'utuú e taumu'a ngaue á e Potungaue ó fakatatau ki he lelei fakalukufua kihe kakai ó e fonua. Ko e tepile óku ha atu óku fakaha atu ai e ngaahi va fengaeaki fakalukufua ó e Potungaue MEIDECC.

Va Fengaeaki	Tohoakii ngaue ihe MEIDECC (Maólunga, Lotoloto, Maúlalo)	Mafai ihe ngaahi ngaue a e MEIDECC (Maólunga, Lotoloto, Maúlalo)	Ngaue Tokoni ki he MEIDECC :	Fengaeaki-Ngaahi Palani Fakahoko fatongia	Ola Ngaue í he MEIDECC
--------------	--	--	------------------------------	---	------------------------

Falealea	Maólunga	Maólunga	Tukuatu e ngaahi tuútuúni ngaue maólunga	Fakahuatu e ngaahi lao, Tuútuúni ngaue, Palani ngaue, patiseti mo e lipooti ngaue	Fakamalavaí e ngaahi ngaue a e Potungaue
Kapineti	Maólunga	Maólunga	Tukuatu e ngaahi tuútuúni ngaue maólunga	Fakahuatu e ngaahi lao, Tuútuúni ngaue, Palani ngaue, patiseti mo e lipooti ngaue	Fakamalavaí e ngaahi ngaue a e Potungaue
Ngaahi Potungaue	Maólunga	Lotoloto	Fengaueáki, Fakafekokotakinga ngaue, fakahokohoko e fakahoko fatongia.	Fepotalanoaáki, Ako ngaue, Tokangaekina e ngaue, Toe siofi e ngaahi fokotuutuu tuutuuni ngaue	Toe lelei ange e fakafekokotakinga e ngaue pea lelei ange e sevesi kihe kakai
Ngaahi Ófisi Fakavahefonua, Ngaahi Ófisi Kovana	Maúlalo	Maúlalo	Fengaueáki, Fakafekokotakinga ngaue, fakahokohoko e fakahoko fatongia.	Toe siofi e ngaahi tuutuuni ngaue , ngaahi ngaue fakavavevave	Toe kau mai e ngaahi sevesi ki he ngaahi motu
Ngaahi Kautaha	Lotoloto	Maúlalo	Faleí	Fepotalanoaáki mo e ako ngaue	Toe lelei e fakafekokotaki ngaue
Ngaahi Poate a e Puleánga	Maúlalo	Ma'ulalo	Fengaueáki mo e fakafekokotakinga e ngaahi ngaue	Fakahokohoko fakahoko fatongia mo e ngaahi ngaue fakavavevave	Toe lelei e fakafekokotaki e ngaue
Ngaahi Ófisi fakavahenga	Maúlalo	Maúlalo	Fengaueáki mo e fakahoko e palani ngaue	Toe siofi e ngaahi tuutuuni ngaue mo e ngaahi ngaue fakavavevave	Toe kau mai e ngaahi ngaue fiemau I he ngaahi motu
Kakai e fonua	Maólunga	Maúlalo	Fakahoko e ngaahi palani ngaue	Tokoni ki hono toe siofi e ngaahi tuutuuni ngaue	Sevesi óku lelei fakalukufua
Ngaahi Kautaha íkai fakapule'anga	Maólunga	Maúlalo	Fengueáki, fakafekokotaki e ngaahi ngaue, tokoni kihe fakahoko ngaue	Toe siofi e ngaahi tuutu'uni ngaue mo e ngaahi ngaue fakavavevave	Toe lelei ange hono fakahoko e ngaahi ngaue a e puleánga
Ngaahi sekitoa taautaha	Lotoloto	Maúlalo	Fengaueáki	Toe siofi e ngaahi tuútuúni ngaue mo e ngaahi ngaue fakavavevave	Toe lelei ange hono fakahoko e ngaahi ngaue á e Pule'anga
Ngaahi Pisinisi iiki	Maúlalo	Maúlalo	Ngaahi Koloa mo e Sevesi	Ngaahi Ngaue fakavavevave	Fakafaingofuaí e fakahoko ngaue he taimi fakatamaki
Ngaahi hoa ngaue fakalakalaka	Maólunga	Lotoloto	Fengaueáki, Fakafekokotaki ngaue, Fakahoko ngaue, Tokoni Fakapaánga, Tokoni fakatekinikale, Tukumai e koloa mo e ngaahi sevesi tokoni	Fepotalanoaáki, Ako ngaue, Ngaahi ako ngaue, Tokangaekina e ngaahi ngaue, Toe siofi e ngaahi tuutuuni ngaue, tokoni fakatekinikale mo e kau faleí maólunga	Fakapapauí e lele lelei e fakahoko ngaue moe ngaahi tokoni fakapaánga

2. FAKALUKUFUA 'O E POTUNGAUE

VISIONE MO E MISIIONA 'A E MEIDECC

Ko e visone mo e misiona óku ha atu ko e ongo senolo fakaáíái ngaue óku fakataumuá kene tataki e hala fononga e ngaahi fakahoko fatongia á e ngaahi Vaá Ngaue ki hono ngaueí á e palani ngaue ki he taú fakapaánga 2025/26-2027/28.

KO E VISIONE 'A E MEIDECC:

'Ko ha Tonga 'oku tu'u mateuteu pea ke fiefia he ngaahi fakahoko fatongia 'oku fakapotopoto, lelei mo kaunga tonu foki'

KO E NGAHI MISIIONA 'A E MEIDECC:

- a) Ke fakapapau'i 'oku tonu, taimi totonu mo ma'u ngofua 'a e ngaahi fakamatala 'ea mo e ngaahi fakatokanga, ngaahi fakafuofua ki he 'ea, ngaahi fakamatala mo e fakafuofua, pea mo e ngaahi fakamatala 'o fekau'aki pea mo e tahi 'oku tuku atu pea ke mahino ki he kakai;
- e) Ke 'oatu ha sisitemi 'oku fakanaunau lelei, fakalakalaka ange mo ha ngāue fakama'u'anga ivi 'oku malu ke maa'usia 'a e peseta 'e 50 'oe ma'u'anga ivi ala fakafo'ou ma'a Tonga he 2020;
- f) Palani, fakahoko, tukuatu pea mo mapule'i ha ngāue faka-komipiuta 'oku lelei pea mo ha tu'unga fakangaue mo e tu'utu'uni ngāue ke malu'i'aki mo fakalato 'a e ngaahi fiema'u 'a e pule'anga pea mo e ngaahi sino ngāue faka-fetuútaki faka-komipiuta;
- h) Ke fakapapau'i 'oku 'i ai 'a e sisitemi totonu ki hono mapule'i, ngaahi tu'utu'uni moe palani ke ngaue'i lelei pea mo fakahoko atu ha ngaahi palani ki hono tokangaekina e ngaahi fakatamaki ki he ngaahi sekitoa mo e komiuniti fakalukufua;
- i) Ke 'i ai ha sisitemi ke malava 'a hono fakatolonga 'oe ngaahi me'a mo'ui pea mo hono ngāue fakapotopoto'aki 'o e 'ataakai, pea taimi tatau ke matauhi 'a e 'ataakai;
- k) Ke 'i ai ha sisitemi ke malava 'a e tu'unga mateuteu tokamu'a mo e tokangaekina 'a e feliuliaki 'o e 'ea pea mo hono feinga ke mata'ofi 'a e maumau ki he leia takafi maluí 'o e mamani;
- l) Ke 'i ai ha naunau fakaeonopooni mo fakatekinolosia ki he fetu'utaki ke tokoni ki hono toe fakalelei'i 'a e fakahoko fatongia ma'ae fonua;
- m) Ke fengaue'aki mo faitokonia e ngaahi vaa fengaue'aki moe kakai ke malu'i, fakatokanga'i mo mapule'i 'a e ngāue hala'aki 'a e tekinolosia fakakomipiuta 'i he fonua; mo e
- n) Ke tukuatu ha patiseti, ngaahi monu'ia malolo mo e ngaahi 'aho ke hikihihi tu'unga fakangaue 'oku lelei mo tonu, taimi totonu hono 'oatu a e ngaahi fakamatala fakapa'anga, moe fale'i fakalao pea ke fakatatau ki he ngaahi tu'utu'uni faka-fakatau moe ngaahi tu'utu'uni ngāue faka-pule'anga.

2.1 NGAHI POLOKALAMA NGAUE MO E POLOKALAMA TOKONI 'A E MEIDECC

Ko e 'analaiso 'o e ngaahi Va'a Ngaue 'a e Potungaue 'enau ngaahi polokalama ngaue takitaha mo e ngaahi polokalama ngaue tokoni:

- **Polokalama 1: Ngaue mo e Fale'i Ngaue** - Ko e polokalama ko eni óku kau ki ai á e ófisi ó e Éiki Minisita, ófisi ó e Pule lahi pea mo e Vaá Fakahoko Ngaue. Ko e ofisi ó e Éiki Minisita mo e ofisi ó e Pule Lahi óku na tuku mai é naua e ngaahi tokoni fakataki mo hono tokangaekina e ngaue ke malava é he Potungaue ó fakahoko lelei e ngaahi taumuá ngaue.

Polokalama Tokoni 1: 'Ofisi 'o e Minisita

Polokalama Tokoni 2: 'Ofisi 'o e Pule lahi

Polokalama Tokoni 3: Va'a Fakahoko Ngaue

Ko e Vaá Fakahoko Ngaue óku ne fatongiaáki hono tuku mai á e patiseti óku tonu pea mo muimuií hono ngaueáki e maúanga paánga á e Potungaue, tokangaekina mo fakatupulekina e kau ngaue, faú mo fakahu atu e ngaahi Lipooti Fakataú mo e Lipooti Fakapaánga, óatu e ngaahi tokoni fakalao mo e faleí fakalao, tokangaekina e ngaahi poloseki fakalakalaka mo e Palani ngaue. Ko e vaá ngaue foki ko eni óku ne fakapapauí á e fenaapasi e ngaahi fakahoko fatongia mo e ngaahi tuútuúni ngaue 'a e Komisoni ki he kau ngaue fakapuleánga pea mo e ngaahi tuútuúni ngaue felalaveí.

- **Polokalama 2: Fakamatala 'Ea** - Ko e polokalama ni 'oku tafataha ia ki hono fale'i mo tukuatu ha ngaahi fakamatala 'Ea, ngaahi fakafuofua ki he 'Ea mo e ngaahi fakatamaki ki he ngaahi kupu fekau'aki.

23.2.01: Va'a Fakamatala 'Ea

Polokalama 3: Ma'u'anga Ivi – Ko e polokalama ko eni 'oku ne tokangaekina e tuku atu e ngaahi sisitema óku fekaukauáki ke fakahokoáki ha sevesi maúánga ivi óku lelei, feúnga mo e kuonga pea mo malu.

23.3.01: Va'a Ma'u'anga Ivi

- **Polokalama 4:** Ma'u'anga Fakamatala – Ko e polokalama ko eni 'oku ne tokangaekina e tuku atu e ngaahi ma'u'anga fakamatala 'oku tonu, taimi totonu pea falala'anga ki he kakai 'o e fonua 'i he ngaluope 'o ngaue'aki e ngaahi tekinolosia fakalalakaka.

23.4.01: Va'a Ma'u'anga Fakamalata

- **Polokalama 5: Tokangaekina e Ngaahi Fakatamaki** – Ko e polokalama eni 'oku ne tokangaekina hono 'omai e ngaahi fokotu'utu'u ngaue fakalao 'oku taau mo fe'unga ki hono fakahoko e fatongia ki hono tokangaekina ó e ngaahi fakatamaki mo e fakahoko fatongia 'a e ngaahi sekitoa 'a e pule'anga ki he fakatamaki fakanatula.

23.5.01: Va'a Tokangaekina e ngaahi fakatamaki (pe koe NDRMO)

- **Polokalama 6: 'Atakai** – Ko e polokalama eni 'oku ne tokangaekina e 'omai e ngaahi palani ngaue ke tokonia e fakatolonga mo e ngaue'aki fakafe'unga e ngaahi naunau 'o natula pea 'i he taimi tatau 'oku kei pukepuke pe e ngaahi sevesi ki hono tokangaekina ó e 'ataakai.

23.6.01: Va'a 'Atakai

- **Polokalama 7: Fetu'utaki** – Ko e polokalama eni 'oku nau fatongia'aki hono tukuatu e ngaahi sisitema fakalalakaka ki he fetu'utaki mo e ngaahi tekinolosia langa fakalalakaka ma'ae fonua.

23.7.01: Va'a Fetu'utaki

- **Polokalama 8: Feliuluaki 'o e 'Ea** – Ko e polokalama ngaue eni 'oku ne tokangaekina á e ngaahi fokotu'utu'u ngaue 'a e fonua ke matu'uaki e feliuluaki 'o e 'ea mo e fakasi'isi'i e ngaahi me'a ngaue 'oku ne maumau'i e 'etimosifia.

23.8.01: Va'a Feliuluaki 'o e 'Ea

- **Polokalama 9: Tokangaekina Fakatamaki Faka-komipiuta mo e 'Initaneti** – Ko e va'a ngaue fo'ou eni 'a e Potungaue na'e fokotu'u ko e 'uhi ko e lahi e ngaahi makatu'unga laveangofua ki he fonua 'i hono ngaue'aki e ngaahi ngaue fakakomipiuta 'oku íkai fakapotopoto mo ta'e'ilo ki he ngaahi nunu'a 'o e tekinolosia. 'Oku fakataumu'a 'a e polokalama ni ke fetokoni'aki mo e ngaahi kupu fekau'aki ke fakalalakaka pea malu e ngaue'aki ó e ngaahi tekinolosia fakakomipiuta.

23.9.01: Va'a Tokangaekina Fakatamaki Faka-komipiuta mo e 'Initaneti

2.2 MAPE 'O E OLA NGAUE 'A E MEIDECC

Ko e Mape ó e Ola Ngaue 'a e Potungaue óku ha ai e ngaahi levolo ó e seini ola ngaue 'a e Potungaue mo éne fekauáki mo e TSDF II pehee ki he SDG. Ko e levolo ki lalo ange óku kau heni 'a e ngaahi taumuá ngaue fakalotoí potungaue á ia óku ne tokonia e ngaahi ngaue á e Potungaue ke fakahoko e ngaahi taumuá ngaue mei tuá. Koe ngaahi tokoni ki he Taumuá Ola ó e TSDF II óku tokonia hangatonu ia é he Potungaue, ó aú hake ki he ngaahi taumuá ngaue fakafonua ó taupotu é ne ola ki he TSDF II mo e SDG. Ko e ngaahi taumuá ngaue óku fakakulupu ki he ngaahi tafaaki ngaue óku fakafatongiaáki mo hono ngaahi fika taumuá ngaue á ia óku fakaha atu í lalo.

“KO E TONGA 'OKU TU'ULOA MO PATOLOAKI 'A E LANGA FAKALAKALAKA KE FAKALEKESI 'A E MO'UI KI HE TAHA KOTOA ”

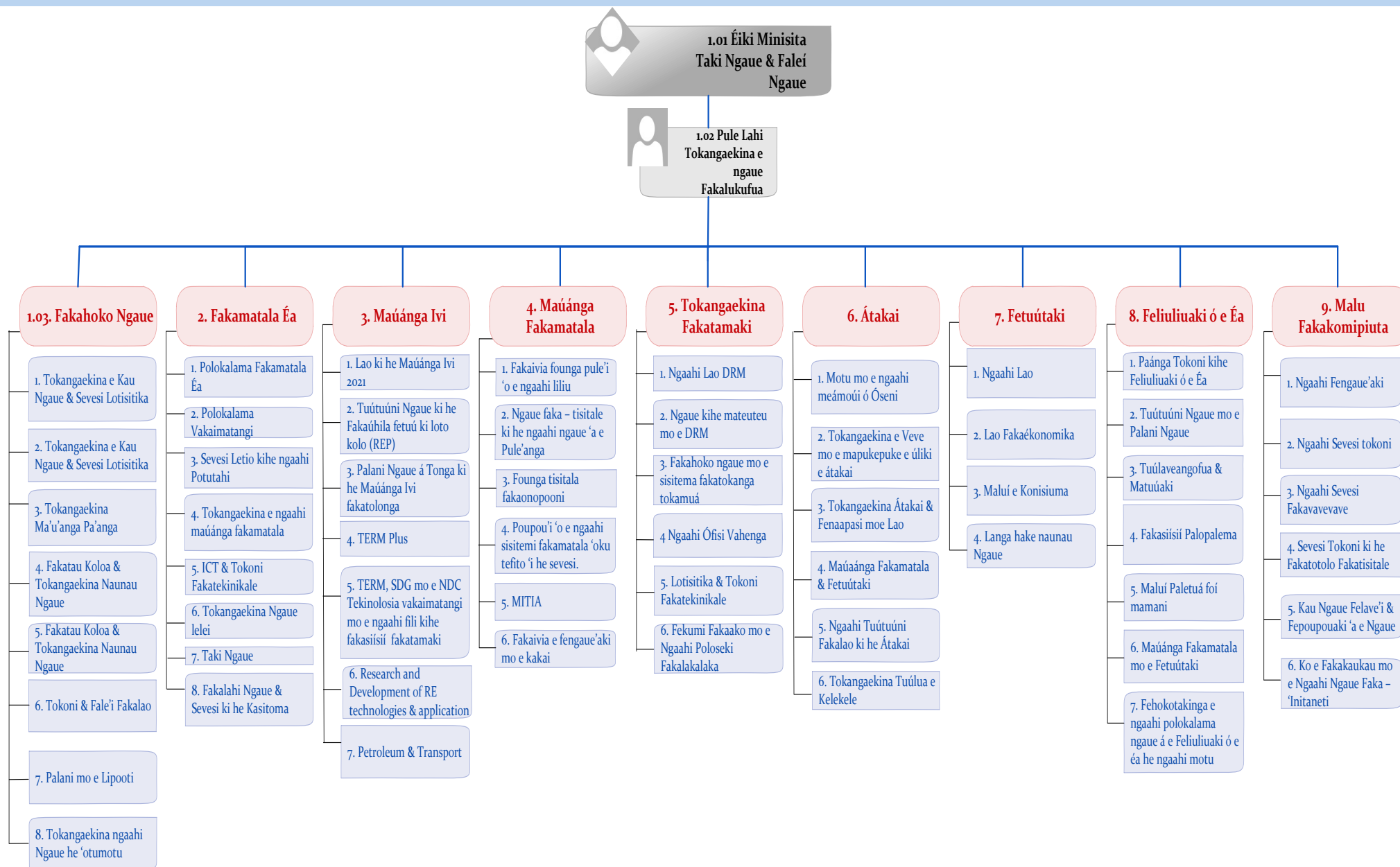
PALANI NGAUE FAKAMAMANI LAHI – NGAHI TAUMU'A FAKALAKALAKA TU'ULOA (SDG)

PALANI NGAUE FAKAFONUA – PALANI FAKALAKALAKA TU'ULOA 'A TONGA FIKA 2 (TSDF II)

2.3 TU'UNGA FAKAHOKO NGAUE 'A E POTUNGAUE

2.4 NGAHI FAKAFEHOKOTAKI MO E NGAHI PALANI NGAUE FAKAFONUA MO E FAKAMAMANI LAHI

‘Oku pou pou lahi ‘a e Potungaue ki he Palani Ngaue Fakafonua koia ‘a e Tonga ki he 2015-2025 (TSDF II) ‘a ia ‘oku felave’i e palani ngaue koia mo e palani ngaue fakamamani lahi ‘oku ‘iloa koe SDG. Ko e tepile koeni ‘oku ne ‘oatu ai e ngaahi felalave’i mo e fepoupouaki e ngaahi palani ngaue fakafonua ‘a Tonga mo e palani ngaue fakamamani lahi ‘o e SDG.

Ngaahi Vaá Ngaue	Palani Fakafonua		Palani Fakamamani Lahi	
	TSDF II		SDGs	
	Taumuá Ngaue Fakafonua	Fika Taumuá Ngaue Fakapotungaue	Ngaahi Taketi	Ngaahi Meáfua Ngaue
<i>Taki Ngaue</i>	H. Taliui ki he pule lelei mo e fakamalohia e pule ‘a e Lao	3.1, 3.2, 3.3, 3.6, 3.7	5.4, 16.7	16.7.1
<i>Fakahoko Ngaue</i>	H. Taliui ki he pule lelei mo e fakamalohia e pule ‘a e Lao	3.1, 3.2	17.1, 17.3	17.1.1, 17.1.2, 17.3.1
<i>Fakamatala Éa</i>	K. Lelei ange ‘a hono pule’i ‘o e kelekele mo e ‘ataakai pea ke fakasi’isi’i e tu’u laveangofua ki he feliuliaki ‘o e ‘ea	2.1, 3.7, 5.4	1.5, 3.9, 11.5, 11.b, 13.1, 13.b, 16.6	1.5.1, 1.5.3, 3.9.1, 11.5.1, 11.b.1, 13.1.1, 13.1.2, 13.b.1, 16.6.2
<i>Maúanga Ivi</i>	I. Tu’uloa e fakalakalaka ‘a e ngaahi ngaue lalahi mo e tekinolosia	4.1, 4.2, 4.3,	7.1, 7.2, 7.a, 7.b	7.1.1, 7.1.2, 7.2.1, 7.a.1, 7.b.1
<i>Maúanga Fakamatala</i>	I. Tu’uloa e fakalakalaka ‘a e ngaahi ngaue lalahi mo e tekinolosia	3.2, 3.6, 4.3	9.a, 9.c	9.a.1, 9.c.1
<i>Tokangaekina e Ngaahi Fakatamaki</i>	K. Lelei ange ‘a hono pule’i ‘o e kelekele mo e ‘ataakai pea ke fakasi’isi’i e tu’u laveangofua ki he feliuliaki ‘o e ‘ea	3.2, 3.7, 3.6, 5.4	1.5, 5.4, 11.b, 11.5, 13.1	1.5.1, 1.5.3, 11.b.2, 11.5.1, 13.3.1
<i>Átakai</i>	K. Lelei ange ‘a hono pule’i ‘o e kelekele mo e ‘ataakai pea ke fakasi’isi’i e tu’u laveangofua ki he feliuliaki ‘o e ‘ea	2.1, 2.2, 3.2, 3.6, 3.7, 4.4, 5.1, 5.2, 5.3	1.5, 6.3, 6.5, 6.6, 11.6, 11.b, 12.4, 12.5, 13.1, 13.2, 13.b, 14.1, 14.c, 15.1, 15.2, 15.5, 15.8, 15.9, 17.6, 17.9	1.5.3, 6.3.2, 6.5.1, 6.6.1, 11.6.1, 11.b.1, 11.b.2, 12.4.1, 12.5.1, 13.1.1, 13.2.1, 13.1.1, 14.1.1, 14.2.1, 14.3.1, 14.5.1, 14.c.1, 15.1.1, 15.2.1, 15.5.1, 15.8.1, 15.9.1, 17.6.1, 17.9.1
<i>Fetuútaki</i>	I. Tu’uloa e fakalakalaka ‘a e ngaahi ngaue lalahi mo e tekinolosia	3.2, 3.6, 4.3, 4.4	9.2, 9.a, 9.c	9.2.1, 9.a.1, 9.c.1
<i>Feliuliaki ó e Éa</i>	K. Lelei ange ‘a hono pule’i ‘o e kelekele mo e ‘ataakai pea ke fakasi’isi’i e tu’u laveangofua ki he feliuliaki ‘o e ‘ea	3.2, 3.6, 3.7, 5.1, 5.4	13.1, 13.2, 13.3, 13.b, 15.1, 15.5	13.1.2, 13.2.1, 13.3.1, 13.b.1, 15.1.1, 15.5.1
<i>Tokangaekina Fakatamaki Faka-komipiuta mo e ‘Initaneti</i>	I. Tu’uloa e fakalakalaka ‘a e ngaahi ngaue lalahi mo e tekinolosia	3.2, 4.3	9.2, 9.a, 9.c	9.2.1, 9.a.1, 9.c.1

2.4.1 PALANI LANGA FAKALAKALAKA 'A TONGA HONO II MO E NGAHI TAUMU'A NGAUE 'OKU FELAVE'I TONU KIAI E MEIDECC

Ko e Potungaue 'oku 'i ai 'ene ngaahi taumu'a ngaue tefito 'oku fekau'aki tonu mo e taumu'a ngaue 'a e TSDF II. Ko e ngaahi taumu'a ngaue ko ia 'o e fonua pe ko e TSDF II 'oku 'i ai 'a e ngaahi felave'i tonu mo e potungaue pea 'oku 'i ai pe mo e ngaahi taumu'a 'a e TSDF II 'oku meimei 50% 'a 'ene felave'i mo e ngaahi taumu'a ngaue ko ia 'a e potungaue.

a) TSDF II National outcomes directly supported by MEIDECC:

'Oku 'i ai 'a e poupu lahi mei he potungaue ki he 3 'o e ngaahi Taumu'a Ola Fakafonua 'e 7 'o e Fa'unga Palani 'a Tonga hono II:

- H.** Tali ui ki he pul lelei mo fakamalohia e pule 'a e lao
- I.** Ke tu'ulua e fakalakalaka 'a e ngaahi ngaue lalahi mo e tekinolosia
- K.** Ke lelei ange 'a hono pule'i 'o e kelekele mo e

e) Ko e ngaahi ola fakafonua 'oku poupu'i 'e he MEIDECC:

'Oku poupu lahi 'a e potungaue ki he ngaahi ola fakapotungaue 'oku lisi ko 'eni. Ka 'oku meimei tokoni faka-hangatonu mo ikai fakahangatonu ki he meimei peseti 'e 45 katoa 'a e palani ngaue fakafonua 'a Tonga (TSDF).

3.1 Ke to e maau ange, lele lelei, faingofua, mo'oni mo faitotonu 'a e ngaahi sevesi fakalotofonua.

Ke to e lelei ange, vave, faingofua, lava ke totongi, faitotonu mo 'ata ki tu'a 'a e Potungaue 'a e Pule'anga', 'o fakamamafa 'i he ngaahi fiema'u vivili 'a e kakai 'i kolo' pea mo e toenga 'o e fonua', pea ke malohi 'a e muimui pau ki he ngaahi ngāue ke fakalakalaka 'a e fakahoko fatongia' pea lava 'o ma'u 'a e ngaahi taumu'a ngāue 'a e Pule'anga 'oku fiema'u ki he taha kotoa.

4.1 Ke to e falala'anga ange, malu, ma'ungofua pea faingamalie 'a e sevesi ki he ma'u'anga ivi

Ke falala'anga ange, malu, malava ke totongi pea mo 'ataa 'a e ngaahi sevesi ki he ma'u'anga ivi' 'i he founa tukufakaholo mo e founa fakafou'ou e ma'u'anga ivi'

4.3 Ke toe fakapapau'i ange 'a e malu pea ma'ungofua 'a e ma'u'anga fakamatala mo e tekinolosia fetu'utaki 'o ngaue'aki ha toe founa 'oku fou'ou ange.

Ke to e falala'anga ange, malu mo malava 'o ma'u e ngaahi fakamatala mo e fetu'utaki fakatekinolosia 'oku ngāue'aki 'i ha founa fou'ou mo lahi, 'a ia 'oku ne fehokotaki 'a e kakai' 'i Tonga ni mo e toenga 'o māmani', pehe ki hono fakahoko 'o e ngaahi sevesi 'e he pule'anga' mo e ngaahi pisinisi' pea mo toe vāofi ange 'a e fengāue'aki mo e ngaahi komiuniti'.

5.3 Ko ha 'ataakai 'oku ma'a mo fakalakalaka kimu'a 'a e toe ngaue'aki 'o e veve.

To e ma'a ange pea fakasi'isi'i mo hono uli'i 'o e 'ataakai' mei he ngāue 'a e ngaahi 'api nofo'anga' pea pehē pē mo e ngaahi pisinisi' makatu'unga 'i hono fakalelei'i hono tokanga'i, fakasi'isi'i pea mo hono to e vilohi hono ngāue'aki 'o e veve', ke malu ange, mo'ui lelei ange pea mo fiamālie ange ki he kakai' kae'uma'a 'a e kau 'a'ahi mai'.

5.4 Fakalaka kimu'a 'a e mateuteu ki ha fakatamaki fakaenatula pea mo e feliliuaki 'o e 'ea.

Fakalelei'i 'a e ivi matu'uaki fakafonua' pea mo fakakolo' ki ha ngaahi maumau 'e ala hoko ki he kakai, tupu fakalukufua, tupulekina mo e fakalakalaka tupunga mei he feliliuaki 'o e 'ea' pea kau atu ki ai pea mo e fua mafana' pea mo e ngaahi ngāue 'oku hoko 'i he 'ea' mo tahi'.

2.1 Fengaue'aki vaofi mo fakalakalaka'i e ngaue vaofi mo e ngaahi sosaieti sivile pea mo e ngaahi kulupu 'a e ngaahi tukui kolo.

Tohoaki'i e fakalakalaka 'o e ngaahi kulupu ngaue 'i hono faka'ai'ai e kau mai e ngaahi memipa 'o e sosaieti, mo fakalahi e ngaahi ngaue fakalakalaka 'a e ngaahi kolo, sosiale mo e ngaahi sipoti, ke faka'ai'ai e mo'ui lelei 'i he ngaahi tapa kotoa pe 'o e nofo.

2.2 Fengaue'aki vaofi mo e pule'anga, ngaahi siasi pea mo e ngaahi va fengaue'aki ki he langa fakalakalaka e ngaahi tukui kolo.

Ke fengaue'aki vaofia ange 'a e pule'anga moe ngaahi siasi pehee ki he ngaahi va fengaue'aki mo e ngaahi hoa ngaue ki hono tukuatu e ngaahi sevesi ke tokonia e ngaahi tukui kolo mo e fakalakalaka'i e nofo ke faka'ai'ai e nofo 'oku toe lelei ange, pea nau toe kau mai ki hono fakalakalaka'i e nofo.

3.2 Toe lelei ange lao & maau mo e malu 'a e fonua

Fakamalohia hono fakahoko mo fakamalohi'i 'o e lao' mo e tu'utu'uni' ke fakahoko 'i ha founa 'oku kafataha, taau mo 'ata ki tu'a ke tokoni ki hono solova e ngaahi fetoheheheheáki, pea to e longomo'ui ange 'a e fakahoko 'o e ngaahi tautea mo e liliu mo'ui 'a e fa'ahinga 'oku nau maumau'i e lao, pea ke tokoni'i e kakai ke fai 'a 'enau ngāue 'i he funga'o e ta'eilifia mo e tokoni 'a e Pule'anga.

3.6 Toe lelei ange va fengāue'aki mo e ngaahi hoa ngaue fakalakalaka

Ke toe lelei ange 'a e fengāue'aki mo e fepotalanoa'aki mo hotau ngaahi hoa ki he fakalakalaka ke fakapapau'i 'oku hokohoko lelei 'enau tokoni' fakatatau ki he'etau ngaahi fiema'u pea fehokotaki mo e tu'unga 'o e ngāue fakatu'apule'anga hange ko ia 'oku fokotu'u 'i he ngaahi Aleapau Fakavaha'a Pule'anga kehekehe.

f) TSDF Organizational Outcomes moderately supported by MEIDEC

1.3 Toe fakamalohi'i e 'ataakai fakahoko pisinisi

Lelei ange 'a e 'ataakai fakahoko pisinisi', faka'ai'ai ke to e lahi ange 'a e fakatupu koloa' pea ke tu'uloa pea mo fengāue'aki fakataha ke lelei 'a e ma'u ngāue' pehe ki he pa'anga tupu, 'i he taimi tatau 'oku malu'i 'a e totonu 'a e konisiuma' pea mo tokoni foki ki he 'ataakai'.

1.5 Lelei ange faingamalie ki he fefakatau'aki mo muli, fakangaue'i, mo e 'inivesi mei muli

To e lelei ange 'a e faingamalie faka'ekonōmika 'i muli' kau ai 'a e fefakatau'aki, ma'u ngāue, (taimi nounou mo e taimi loloa pea to e 'atā 'a e ngaahi taukei ngāue takitaha) pea mo e 'inivesi mei tu'apule'anga' ke fakalahi 'a e faingamalie ki he ma'u ngāue 'i he tapa kotoa pe 'o e fonua.

2.8 Toe lelei ange va fengāue'aki mo e kakai Tonga 'i muli

To e lelei ange 'a e fengāue'aki 'a e kainga Tonga 'i Tonga mo e kainga Tonga nofo muli' ke langa hake 'a e tu'unga 'o e mo'ui fakasōsiale' mo e faka'ekonōmika 'o e ngaahi kulupu kotoa 'o e sosaieti'.

3.4 Konisitutone 'oku totonu mo fakaonopooni, lao & tu'utu'uni ke ne 'omai 'a e 'ata totonu 'o e ngaahi tu'unga fakamamani lahi 'o e ngaue fakatemokalati

Ke taau mo to e fakaonopooni ange 'a e fokotu'utu'u 'o e konisitutone', ngaahi lao' mo e ngaahi tu'utu'uni ngāue' ke ho'ata mei ai 'a e tu'unga fakavaha'apule'anga 'o e founa ngāue fakatemokalati mo e ngaahi ngāue'anga fakapolitikale, fokotu'u ha fa'unga lao vave mo longomo'ui ke ngāue'aki 'e he taha kotoa, pehe ki he ngaahi totonu ki he tangata/feine mo e malu 'oku fiema'u 'e he tu'unga ma'olunga 'o e mo'ui', hange ko hono tokoni'i 'o e fakalakalaka 'o e ngaahi ngāue'anga 'oku fiema'u ki he fakalakalaka 'o Tonga' 'i he founa melino, 'aonga mo lelei ange.

3.7 Toe lelei ange fengāue'aki fakapolitikale mo e malu'i 'i he Pasifiki mo e toenga 'o e ngaahi fonua 'o mamani

Ke toe lelei ange 'a e kau 'a Tonga ki he ngaahi ngāue fakapolitikale' mo malu'i 'i he Pasifiki' mo e toenga 'o māmani', pehe foki ki he fengāue'aki mo e ngaahi Pule'anga' mo e kautaha muli' ke fakapapau'i 'oku 'aonga 'etau memipa 'i he ngaahi komiuniti fakavaha'apule'anga', pea ke lava ke tau tokoni ki he ngaahi fonua kehe' pea ke hokohoko atu 'etau fengāue'aki mo tu'apule'anga', ke malu mo tau'ataina 'etau pule'.

4.4 Sevesi 'oku fakalala'anga, malu mo e ngaahi sevesi fefononga'aki 'oku ma'ama'a.

Ke toe malu, ma'ungofua pea falala'anga e ngaahi langa fakalakalaka, pea toe fakatokanga'i ange 'a e tu'unga 'oku 'iai e Fonua, mo tokonia e ngaahi langa, fakalelei mo e ngaue iiki pea mamafa'i e lava e ngaahi langa 'o matu'uaki e ngaahi fakatamaki pea fakalakalaka'i e ngaahi sevesi lelei 'oku tukuatu mo toe faingofua hono ma'u.

5.1 Toe lelei ange hono palani mo hono pule'i 'o e ngaue'aki 'o e kelekele 'e he pule'anga mo e taautaha

Fakalelei'i 'a e palani felave'i mo hono ngāue'aki 'a e kelekele, pule'i pea mo hono tokangaekina ha founa 'oku totonu pea toe mālohi ange ke fakapapau'i 'oku lelei ange ai 'a e ngaahi feitu'u fakapule'anga pea pehē foki ki he ngaahi feitu'u taautaha, lelei ange 'a hono malu'i 'o e 'ataakai', pea mo fakapapau'i 'oku tonu pea fe'unga 'a e ngaahi langa lalahi, ke fakalelei'i 'a e tukunga 'oku 'i ai 'a e ngaahi komiuniti' pehē ki he fakalakalaka 'a e ngaahi pisinisi, pea mo e fetaiaki 'o fengāue'aki fakataha pea mo e tala tukufakaholo ko ia 'o e fokotu'utu'u ki he kelekele'.

5.2 Ngaue'aki lelei ange 'o e ngaahi koloa fakaenatula ki ha feliuliaki e ngaahi lelei ki he kaha'u

Vahevahe taau, 'aonga pea kau fakataha atu pea mo e pule lelei' 'i hono ngāue'aki 'a e ngaahi koloa fakaenatula 'oku lava 'o fakafo'ou mo 'ikai lava 'o fakafo'ou, ke hokohoko atu ai pē 'a e tafe mai 'a e ngaahi lelei 'o 'ikai ko ha tu'umalie lahi pea toki hoko atu ki ha taimi loloa ke fakaakeake ai.

2.5.1 PALANI NGAUE FAKATAHATAHA FAKAFONUA KI HONO TAU'I E FELIULIUAKI 'O E 'EA MO E TOKANGAEKINA 'O E NGAHI FAKATAMAKI (JNAP 2)

Ko e ngaahi misiona 'a e Palani Fehokotaki Ngaue Fakafonua ki he Feliuliaki 'o e 'Ea mo e Tokangaekina 'o e Ngaahi Fakatamaki (JNAP 2): *Ke fo'u ha Tonga 'oku matu'uaki 'i he kaungatonu ki ai, mo ha taumu'a 'oku makatu'unga 'i he pule lelei, langa hake 'o e 'ilo, komiuniti 'oku fiengaue mo poupu ki ha halafononga 'oku fakalakalaka, malohi mo tu'uloa.*

Muimui atu ki he JNAP 1, ko e JNAP 2 'oku felave'i tonu mo e fokotu'utu'u Ngaue Fakalakalaka 'a Tonga, mo e Ngaahi Taumu'a Ngaue Fakalakalaka fakamamani lahi, pea toe felave'i tonu pe foki mo e Ngaahi Tu'utu'uni 'a Tonga ki he Feliuliaki 'o e 'Ea 2016.

Ko e taumu'a 'a e ngaahi tu'utu'uni, fakataha mo e JNAP 2 ke – A'usia 'a e visone 'o ha Tonga 'oku ne matu'uaki kihe ta'u 2035, pea tuku atu 'a e ngaahi lavame'a ó fakatatau ki he ngaahi taketi. Ko hono a'usia 'o e taumu'a ngaue ni, 'oku 'omai ai 'e he ngaahi tu'utu'uni ha ngaahi ngaue ke fakahoko 'a ia 'oku ne fakaha ai koe feliuliaki 'o e 'ea ko e tefitoi makatu'unga pe ia 'e taha tene malava kene uestia e ngaahi taumu'a 'a Tonga 'i he ta'u 'e hongofulu (10) ka hoko mai.

Ko hono maausia e taumu'a ngaue, óku fokotu'utu' ai e ngaahi fakahokohoko ngaue 'fakakatoa ki Tonga' áia óku fakailongaí ai e feliuliaki á e Éa ko e taumu'a vivili óku ne hanga ó fakailoa mai e kahaú ó Tonga he ngaahi taú ka hoko mai. Ko e JNAP 2 óku í ai hono ngaahi taketi ngaue tuúloa é 22 á ia óku nau felave'i tonu mo e ngaahi sekitoa takitaha á e Puleánga mo hono ngaahi taumu'a ngaue tuúloa. Ko e tepile óku ha atu í lalo óku ne fakaha mai ai e fehokotakinga e ngaahi Taketi ngaue á e JNAP 2 mo e ngaahi sekitoa ngaue á e Puleánga. Ko e 9 ai ihe ngaahi taketi tuúloa óku takiekina é he MEIDECC.

JNAP 2 – Ngaahi Élia Taketi Tuúloa á Tonga	Ngaahi Sekitoa á e Puleánga/ Potungaue mo e ngaahi Kautaha
Taketi 1: Tokangaekina e Mataafanga Fakalakalakaí e tuúloa á e ngaahi mataafanga, ngaahi langa, mo tokangaekina e ngaahi meámoúí ó e mataafanga ó kau ki ai e tuútola mo e matuúaki 'o e fekumi ki he ngaahi koloa mamaó mei he mataafanga mo e keli koloa.	Potungaue Fonua mo e Ngaahi Koloa Fakanatula
Taketi 2: Fefonongaáki mo e Naunau Langa Fetuútaki Fonua óku matuúaki, naunau langa ki he éa mo e malini (hange ko e ngaahi hala, ngaahi langa, áhanga, hala fakakavakava, moe alaa meá pehe) ó kau ki ai mo e ngaahi netiueka fetuútaki mo e fefonongaáki	Potungaue Ngaahi Ngaue Lalahi
Taketi 3: Kakai, Ngaahi Kolo mo e Langa Taaui Taha Ko e kakai óku nau mateuteu mo e ngaahi langa he kolo hange koe ngaahi ako, siasi, mo e ngaahi holo fakakolo (kau ki ai e lahi ó e 'elia ki he taimi ó e fetukutuku fakavavevave he taimi fakatamaki)	Potungaue Ngaahi Ngaue lalahi
Taketi 4: Toutai Fakalakalaka ó e toutai mateuteu mo e malini pehe ki he fakatolonga e ngaahi meámoúí he mataafanga (feo, tongo, limu) ó kau kiai e ngaahi élia óku tokangaí makehe	Potungaue Toutai, Potungaue Ngoue mo e Vaotata
Taketi 5: Maúánga Ivi Ke 100% e maúánga ivi fakafoóu mei he láa he 2035 ó kau ki ai mo e Tuútuúni ngaue á Tonga ki he ngaahi ngaue ki he Feliuliaki ó e 'Ea mo e ngaahi tukupa fakafonua á Tonga (NDC). Ke 100% á e ngaahi naunau ngaue taketi mo e tekinolosia maúángaívi fakatolonga ke fakasi'isi'íaki hono tukuatu e kasa kona í he lau koloa hoko.	Vaá Maúánga Ivi - MEIDECC
Taketi 6: Ngoue Fakasi'isi'i e kemikale óku ngaueáki pe ko e ngaahi sisitema ngoue fakanatula	Potungaue Ngoue moe Vaotata
Taketi 7: Vaota mo e Ngoue Vaota Ke 30% ó e kelekele á Tonga óku ngaueaki ki he ngoue vaota pe ko e vaota	Potungaue Ngoue moe Vaotata
Taketi 8: Ngaahi meámoúí Ko e ngaahi founa ngaue fakanatula ki hono fakatupulekina mo fakatolonga e ngaahi meámo'ui mo e tokangaekina e ngaahi élia makehe hange ko e ngaahi élia tukufakahoko mo fakahisitolia	Vaá Átakai - MEIDECC
Taketi 9: Takimamata Fakalakalaka e takimamata mo e ngaahi langa takimamata	Potungaue Takimamata

Taketi 10: Maluí e Maúanga Vaiu Maluí e maúanga vai í hono fakahoko e ngaahi ngaue tokangaekina mo fakatolonga	Poate Vai
Taketi 11: Veve/ Fakaúliki e Óseni Tuútuuni ngaue ki he íkai toe ngaueaki e pelesitiki he taimi nomolo mo e ósi óha katoanga.	Vaá Átakai - MEIDECC
Taketi 12: Ngaahi Kolo Mateuteu Fakaivia e lahi mo e ako ki he ngaahi famili mo e ngaahi kolo fekauáki mo e feliuliaki ó e Éa, tokangaekina e ngaahi fakatamaki ó fakamamafaí makehe mo fakalahi e mateuteu ki he fakatamaki, fakahoko ngaue, langalanga hake, fakaakeake mo toe langa hake ke lelei ange.	NEMO, Va'a Feliuliaki ó e Éa – MEIDECC; Potungaue Ngaahi Ngaue Fakalotofonua
Taketi 13: Ngaahi Tuútuúni Ngaue Fakamalahia e ngaahi poutuliki ngaue, falealea ke maaúsia e ngaahi taketi ngaue	Vaá Feliuliaki ó e Éa – MEIDECC
Taketi 14: Fakatafe atu e ngaahi taketi ngaue Ngaahi meafua ngaue óku fakatafe atu ke kau íhe ngaahi lao ngaue felalaveí pea fakakau atu ki he ngaahi tuútuúni ngaue e ngaahi sekitoa taautaha, ngaahi palani mo e polokalama langa fakalakalaka mo e ngaahi poloseki.	Vaá Feliuliaki ó e Éa – MEIDECC
Taketi 15: Sevesi Maúanga Fakamatala Vakaimatangi Fakamalahia e ngaahi sevesi vakaimatangi mo e sisitema fakatokanga tokamuá	Vaá Fakamatala Éa – MEIDECC
Taketi 16: Ako Ako ki he mateuteu óku fakahu atu ki he ngaahi silapa ó e katoa e ngaahi levolo he lautohi, ako maólunga mo e ako maolunga ange.	Potungaue Ako
Taketi 17: Tuúnga Tangata mo e Fakakau atu e tuunga ó e sosiale. (GESI) Ke vahevahe lelei e ngaahi tuútuúnga tangata mo e kau atu e ngaahi tuunga he sosiale ki he fakalakalaka	Potungaue Ngaahi Ngaue Fakalotofonua
Taketi 18: Sekitoa Taautaha Sekitoa fakaáíai mo fakafoóu óku ta sipinga ki he mateuteu An innovative and proactive sector that is a model for resilience	Kautaha Fakatahataha ó e Ngaahi Pisinisi ó Tonga
Taketi 19: Tuúloa Ko e ékonomika óku fengaeáki lelei mo e ngaahi fiemaú mateuteu e atakai mo e sosaieti	Vaa Palani Fakafonua – 'Ofisi Palemia
Taketi 20: Paánga Tokoni ki he ngaahi ngaue ki he Feliuliaki á e Éa Ngaahi tokoni fakapaánga tuúloa ki he ngaahi ngaue ki he langa hake e tuúnga mateuteu mo e ngaahi ngaue ki he feliuliaki ó e Éa.	Vaá Feliuliaki ó e Éa – MEIDECC
Taketi 21: Moui Ko e sekitoa moui óku fakaivia mo tuú mateuteu ki he fakakau e ngaahi ngaue ki he tokangaekina e ngaahi fakatamaki mo e feliuliaki ó e Éa	Potungaue Moui
Taketi 22: Tokangaekina e Maúanga Fakamatala mo e ngaahi Taukei ilo Ke toe lelei ange mo fakamalahia e tokangaekina e ngaahi maúanga fakamatala mo e ilo mo e sisitema ki hono muimuif e ngaahi ngaue	Vaá Feliuliaki ó e Éa – MEIDECC

2.5.2 KO E MAPE HALAFONONGA 'A E TONGA KI HE TOKANGAEKINA E NGAHI NGAUE FAKAVAVEVAVE KI HE FAKATAMAKI 2021-2023

Ko e Mape Halafononga a e Tonga ki he ngaahi ngaue fakavavevave mo e tokangaekina e ngaahi fakatamaki ('ko e Mape Halafononga') ko e koloa fakatahataha á e Ófisi ki he Tokangaekina e Ngaahi Fakatamaki mo e ngaahi kupu fekauáki fakafonua ki he ngaahi ngaue fakavavevave. Naé faú eni áki á e ngaahi tokoni mei he NDRMO, Potungaue Polisi, Va'a Tamate Afi & Sevesi Fakavavevave, pea mo e Tau Maluí á Éne Áfio – Tonga, pea mo e ngaahi fakafofonga mei he ngaahi hoa ngaue (cluster).

Na'e faú á e mape halafononga áki e ngaahi tokoni mei he poloseki PIEMA, á ia ne fakataumuá ke langa hake ha ngaahi kolo óku malu ó fakafou he ngaahi lelei í he ngaahi ngaue fakavavevave mo tokangaekina e ngaahi fakatamaki ó fakatefito í hono

fakamamafaí e ngaahi kautaha falalaánga, taki ngaue mo e ngaue fakataha mei he ngaahi sekitoa tokangaekina e ngaahi ngaue ki he fakatamaki mo e tokoni fakavavevave.

Ko e ngaahi tokoni mahuinga óku fakamamafaí é he mape halafononga ko éne tokoni óku fakahoko ki he TSDF II. Ko e mape halafononga óku fakataumuá ke:

- Fakalelei'i e ngaahi fepotalanoaáki, fetuútaki, mo e vahevahe e ngaahi taumu'a ngaue fakalukufua he sekitoa;
- Fakanaunau e ngaahi palani ngaue mo e muimuií ngaue óku fakafehokotaki holo; mo
- Tokonia e ngaahi ngaue ki hono fakafehokotaki e ngaahi ngaue ke toe lelei ange e ngaue á e sekitoa.

2.5.3 MAPE HALAFONONGA 'A TONGA KI HE MA'U'ANGA IVI ALA FAKAFO'OU MO E NGAABI NGAUE TANAKI MAI (TERM PLUS) 2021 - 2035

Ko e Palani Fokotuútuú ngaue TERM Plus ko e pepa fakatahataha ia ke tokonia á Tonga ki he ngaahi taumuá vivili ki he maúánga ivi mei he laáa. Ko e TERM Plus óku fakataumuá ia ke fakakau atu ki he taú 15 ka hoko mai ó kau ai mo e ngaahi taumuá mahuinga ke toe fakalahi e ngaahi taumuá á Tonga ó ikai ngata pe he ivi fakafóou fakaúhila, kae kau ki ai mo e fefonongaáki, malu e ngaahi maúánga ivi, maúanga ivi mateuteu, fakakau kiaí á e tuúnga tangata pe fefine mo e tokangaekina e ngaahi maúánga fakamatala.

Mei he lava kakato e Mape Hala Fononga (TERM) 2010-2020 ki he TERM Plus 2021-2035 óku fokotuútuú ai e ngaahi taketi maúhinga, ngaahi feinga ngaue mo e ngaahi ngaue fakataumuá na'e fiemaú ke holoki áki e fakafalala á Tonga í hono ngaue'aki ó e lolo mo e tukuatu e sisitema maúanga ivi é maámaá he 2035, maú ngofua, matuúaki, kau fakataha, tuúloa, malu pea toe lelei ange ai e maúanga mouí á e Tonga kotoa.

Ke maaúsia e ngaahi taumuá ni, ko e ngaahi tefitoí fatongia eni óku muimui ki ai e TERM Plus:

- Úluaki, ke fakalahi e ngaahi vahevahe ó e ngaahi maúánga úhila óku maú mei he ivi fakafo'ou ó ngaueáki e totongi si'isi'i taha;
- Ua, ke fakasi'isi'i e ngaueáki e lolo, ó fakataumuá ke toki fuofua kamataáki he sekitoa fefonongaáki
- Tolu, ke fakalelei e ngaahi tuútuúni ngaue mo e lao ki he átakai ke tokonia á hono maaúsia e ngaahi taumuá fakafonua á Tonga ki he Maúánga Ivi.

2.5.4 NGAABI TU'UTU'UNI NGAUE KI HE FETU'UTAKI MO E MA'U'ANGA FAKAMATALA TEKINOLOSIA FAKAFONUA (ICT)

Kuo fa'u 'a e tu'utu'uni fakafonua ki he tekinalosia ke lava 'o a'usia 'a e ngaahi Visone fkatetinalosia ko 'eni:

"Te tau fakatupulaki 'a e malohi mo e versatility 'a e fetuútaki fakaemamani lahi ke fakatupu ha 'ilo 'oku makatuúnga he sosaleti; tupu fakautuutu 'a e ilo foóu, 'o tupulaki ai e fakalalakaka hotau pule'anga mo fakalelei'i e tu'unga 'o e mo'ui maáe kakai Tonga kotoa pe. 'E hoko 'a Tonga ko ha fonua óku longomo'ui 'i he ngaahi netiueka fakaéekonomika; 'e fakautuutu á e tupu á e ngaahi kautaha fakaloto-fonua mo lava fokotuú ha ngaahi ngaue fo'ou. 'E lava é he fetuútaki faka-komipiuta (ICT) ke fakafaingamalie ke tau ako, vahevahe mo tupulaki; mo tokoni kiate kitautolu 'i hono malu'i 'etau anga fakafonua mo e 'ulungaanga mahu'inga faka-Tonga".

Ko e ngaahi lao fakakatoa é 6 á e ICT óku ne lava ó fakaha mai ai á e mahu'inga áe ngaahi lao tokoni ki he Polokalama ICT fakafonua hange koéne ha í lalo:

1. Tokoni'i 'o e ICT 'i he ngaahi 'api mo e tukui kolo;
2. Fakalalakaka 'o e ako mo e poto'i ngaue;
3. Puleánga Faka- 'ilekitulonika;
4. Ngaahi ngaue'anga mo e fakalalakaka faka'ekonomika;
5. Ko ha fa'unga fakatekinikale ki hono fakafaingofua'i; mo
6. Ngaahi lao 'oku fekau'aki mo e Fetuútaki moe Maúánga Fakamatala

2.5.5 PALANI FOKOTU'UTU'U NGAUE 'A TONGA KI HE NGAABI ME'A MO'UI (TBF)

Na'e fakamo'oni 'a Tonga ki he Konivesio ki he ngaahi meámoúí kehekehe fakanatula (CBD) 'i Me 1998 ke fakahaa'i 'ene tukupa ki he ngaue fakamamani lahi ke paotoloaki á e átakai lavelaveili hotau palanite. Ko e tefito'i me'angaue ki hono fakahoko 'o e CBD 'i he tu'unga fakapule'anga mo e founa hono tokangaekina e ngaahi meámoúí fakanatula kehekehe mo e palani ngaue (NBSAP). Na'e faú á e NBSAP 'i he 2006 í hono fokotu'utu'u ha palani mo ha ngaahi ngaue ki hono tokanga'i 'o

e ngaahi meámoúi fakanatula kehekehe mo hono faka'aonga'i tu'uloa. Ko e fakamatala ko eni ne toe fakalelei'i 'i he 2014 mo e 2019 ke fakakau atu 'a e CBD Taketi Aichi, MDGs pea mo e SDGs he taimi ni, pea mo e fiema'u ke fai hano fakalelei'i 'o e ngaahi me'a kotoa 'i he ngaahi sekitoa. 'I he 'uhinga ko éni naé fai ai hono fakalelei'i e fokotuútuú ngaue Biodiversity á Tonga 2019-2023 (TBF).

Ko e me'a tefito ki he TBF kuo fakalelei'i á e ngaahi ngaue fekauáki mo e 'ataakai pea mo ha founa 'oku mahu'inga ki he mo'ui lelei 'a e fa'ahinga 'o e tangata. 'Oku ne 'omi ha me'akai ki he malu, mo'ui lelei 'a e tangata, ma'u ai á e 'ea mo e vai óku ma'a; 'Oku tokoni ia ki he ngaahi ma'u'anga tokoni fakalotofonua, mo e fakalakalaka faka'ekonomika, pea 'oku mahu'inga ia ki he maaúsia 'a e ngaahi taumu'a Fakalakalaka tu'uloa, kau ai e masiva. Ke maú á e ngaahi lelei 'o e ma'u'anga tokoni 'oku ma'u, 'oku tukutaha e tokanga 'a e TBF 'i hono tokanga'i e ngaahi me'a 'oku fakatu'utamaki ki he vaotaa, meámoúi í tahi, ngoue mo faamaí ó e meámoúi kehekehe, ngaahi fa'ahinga meámoúi óku matuáki mahu'inga mo e meámoúi muli óku ne uesia e átakai.

Ko e TBF ne fakalelei'i 'oku fakatefito ia he ngaahi 'elia 'e hiva:

1. Ngaahi me'amo'ui 'o e vaota
2. Mataafanga & Me'amo'ui 'o tahi mo hono ngaahi naunau
3. Ma'u'anga mo'ui 'o e ngaahi me'amo'ui ki he ngoue;
4. Fakatolonga ó e ngaahi meámoúi
5. Ngaahi me'amo'ui fakatupu maumau
6. Ngaahi tukui kolo mo e Sosaieti Sivile
7. Ngaahi fevahevahe'aki mo e ngaahi ngaue ki he ma'u'anga mo'ui e ngaahi me'amou'i
8. Fakakau ki he ngaahi ngaue fakalotofonua á e fakatolonga ó e ngaahi me'amo'ui
9. Ngaahi pa'anga tokoni

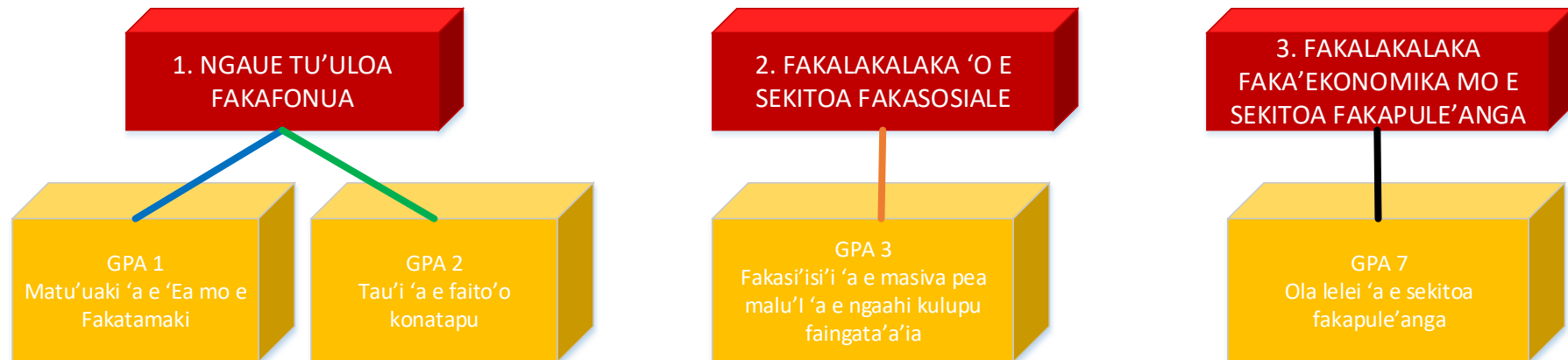
2.6 NGAHI 'ASENITA NGAUE 'A E PULE'ANGA (GPA) MO E 'ASENITA NGAUE 'A E POTUNGAUE

2.6.1 'ASENITA NGAUE 'A E PULE'ANGA KI HE TA'U FAKAPA'ANGA 2025/2026

KEY:

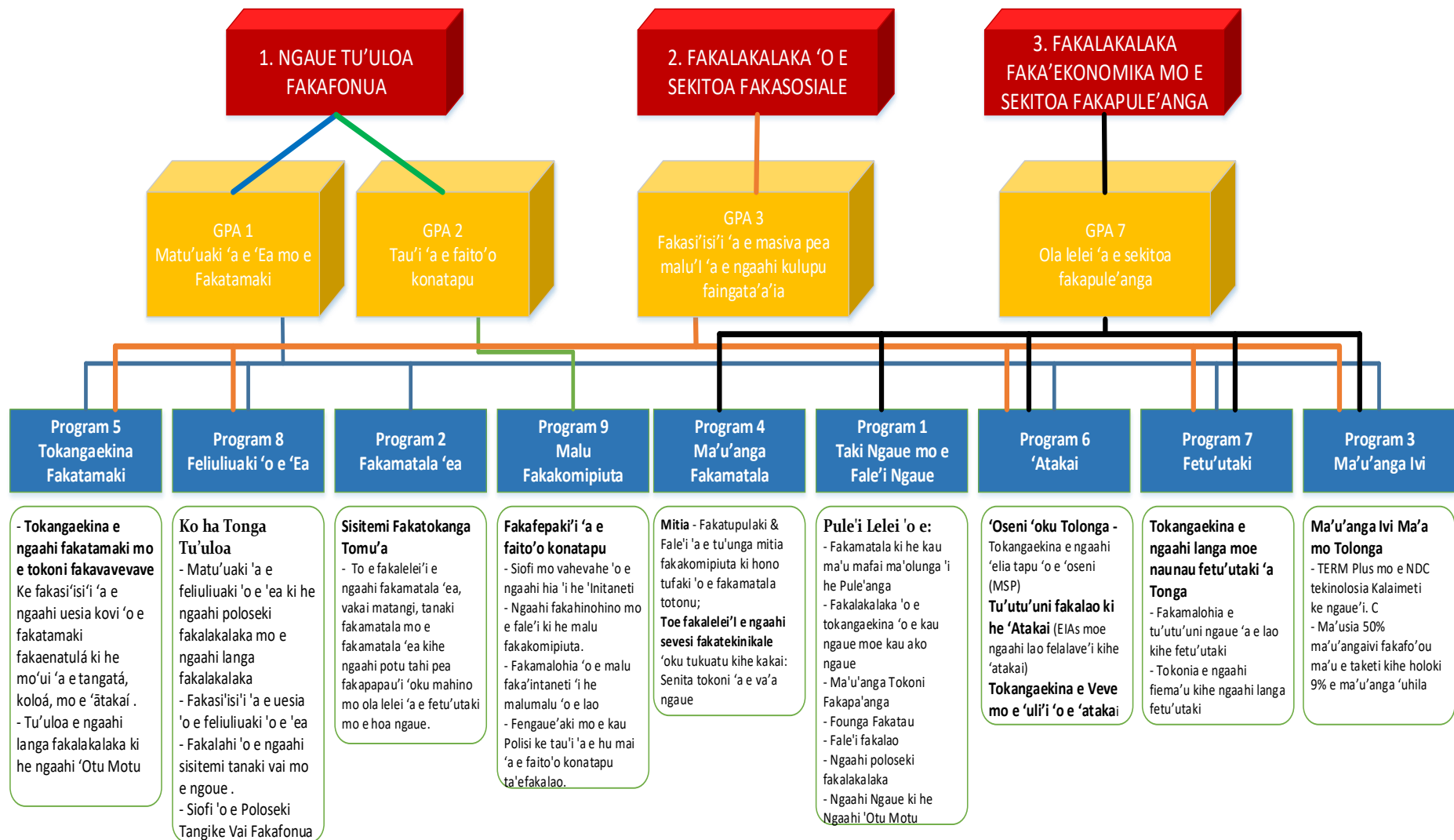
'ELIA 'OKU
FKAMAMAFI 'E
HE PULE'ANGA

'ASENITA NGAUE 'A E
PULE'ANGA

2.6.2 FEKAU'AKI 'A E PALANI NGAUE 'A E POTUNGAUE MO E 'ASENITA NGAUE MO E FOKOTU'UTU'U PATISETI 'A E PULE'ANGA

Ko e polokalama ngaue á e Potungaue 'oku felave'i ai e fokotu'utu'u ngaue mo e 'elia lalahi' e 3 mo e ásenita ngaue é 5.

2.6.3 NGAHI 'ASENITA NAGUE TEFITO 'A E MEIDECC KI HE TA'U FAKAPA'ANGA FY2025/2026 - 2027/2028

POLOKALAMA 1: TAKI NGAUE & FALE'I

1. Taki Lelei
2. Fale'i lelei mo e tataki lelei ma'ae kau Maú ínasi
3. Founa tataki, founa ngaue, palani taimi loloa, tokangaekina e ngaahi ngaue fakapa'anga, M&E mo e lipooti óku lelei ange
4. Ke lelei ange hono tokangaekina ó e kau ngaue
5. Tokangaekina lelei 'a e ngaahi me'a fakapa'anga 'a e Potungaue
6. Founa mo e tu'utu'uni fakatau 'oku lelei
7. Tokangaekina 'a e lelei 'ae ngaahi Poloseki Fakalakalaka.
8. Toe vakai'i mo fokotu'u 'a e ngaahi Lao, Tu'utu'uni Fakalao mo e Tu'utu'uni Fakangaue kotoa 'a e Potungaue
9. Tokangaekina e ngaahi Palani mo e Lipooti 'a e Potungaue
10. Tokangaekina lelei 'a e fakahoko fatongia 'i he 'Otu Motu.

POLOKALAMA 2: FAKAMATALA'EA

1. Ke Tonu, Maau, Falala'anga pea mahino ngofua 'a e fakamatala fekau'aki pea mo e 'Ea pea pehe foki ki 'Oseni
2. Ke tonu, Maau, Falala'anga, Faingofua mo Mahino 'a e ngaahi fakamatala fekau'aki mo e tu'unga ó e Éa
3. Ke Tonu, Maau, Falala'anga pea Ma'u ngofua 'a e Sevesi Letio ki Tahi
4. Ke Taimi Totonu, Tonu mo Fala'anga e ngaahi Fakamatala Tanaki í hono siofi e átakai
5. Ke Taimi Totonu, Tonu mo Falala'anga 'a e Ngaahi Fakamatala, Fetu'utaki mo e Tokoni Fakatekinikale & Tafa'aki
6. Ko ha sevesi ngaue tokoni 'oku maau mo falala'anga
7. Ko hono fokotu'utu'u fakalelei 'o e ngaahi palani ngaue 'a ngaahi tafa'aki
8. Ngaahi ngaue ki he langa fakalakalaka 'oku fakanaunau'i.

POLOKALAMA 3: MA'U'ANGA IVI

1. Fokotu'u e ngaahi ma'u mafai, kau ngaue, mo e me'angaue fakatatau ki he tu'utu'uni 'a e Lao ki he Ma'u'anga Ivi 2021
2. Ngaahi Fiema'u ki he Ngaahi Tu'utu'uni Lao mo e Tu'utu'uni Ngaue 'a e Ma'u'anga Ivi
3. Fakalahi e Ivi Ngaue 'a e Va'a Ma'u'anga Ivi
4. Malava hono uta fakahangatonu mai 'o e ngaahi koloa Lolo mei he ngaahi ma'u'anga tokoni hange ko Singapore
5. Ke ma'u 'a e 50% 'o e Ma'u'anga Ivi ala fakafo'ou 'i he faka'osinga 'o e Ta'u Fakapa'anga 2024/25
6. Ke tauhi 'i he 8% 'a e peseta 'o e 'uhila 'oku mole 'i he laine tufa.
7. Kakato e fokotu'utu'u faka-ngaue ki hono hu mai 'o e ngaahi me'a ngaue faka'uhila 'oku 'ikai kai 'uhila lelei
8. Lava lelei hono faka'ilonga'i e Uike Ma'u'anga Ivi Tu'ulua
9. Kakato 'a e 'Atita Faka-Ma'u'anga Ivi ki he Ngaahi Langa ma'ae Kakai
10. Kakato hono fa'u 'a e Halafononga ki hono Ngaue'aki e me'alele faka 'uhila
11. Poloseki fakaangaanga ki hono ngaue'aki e me'alele faka 'uhila
12. Poloseki fakaangaanga ki hono ngaue'aki e ma'úanga ivi íkai fakatu'utamaki ki he átakai
13. Fokotu'utu'u e fa'unga ngaue ki he Ma'u'anga Ivi mo e Tu'unga-fakaetangata
14. Fakalakalaka'i e polokalama faka-komipiuta ma'u'anga fakamatala ki he Ma'u'anga Ivi 'a Tonga

POLOKALAMA 4: MA'U'ANGA FAKAMATALA

1. Fakaivia mo langa hake founa pule'i í he tokangaekina ó e ngaahi liliu
2. Fakahoko e ngaue faka-tisitale á e Pule'anga ki he ngaahi potungaue á e Pule'anga
3. Founa tisitale fakaonpooi ma'ae tokotaha kotoa
4. Fakaáiaí e fevahevahe'aki ó e ngaahi fakamatala mo langa ha sisitema óku ngaue fakapatonu ki he ngaahi sevesi
5. Fakaivia e fengaue'aki mo e kakai

POLOKALAMA 5: TOKANGAEKINA E NGAHI FAKATAMAKI

1. Fakalelei' e ngaahi sisitema lao, tu'utuuni, tu'utu'uni ngaue mo e palani ngaue ke tokonia hono fehokotaki e ngaahi ngaue ki hono tokangaekina e ngaahi ngaue ki he fakasi'isi'i e uesia mei he ngaahi fakatamaki í Tonga
2. Fakaivia 'o e founa pule'i mo e ngaahi fokotu'utu'u sino ngaue ke tokoni ki he tu'ulua e ngaahi kolo.
3. Fakaivia e sisitemi ó e ngaahi kulupu ngaue mo e fengaue'aki ki he ngaahi me'a fakavavevave í Tonga ni

4. Ke fakakau ki he ngaahi Tu'utu'uni Ngaue mo e Lao ki hono Tokangaekina e uesia e ngaahi Fakatamaki 'a e ngaahi fiema'u vivili, mahu'inga pea mo e le'o 'o e ngaahi kulupu faingata'a'ia.
5. Fakatupulaki e ilo á e kau ngaue
6. Ke fakakau e ngaahi fiema'u vivili á kinautolu óku tokangaekina makehe í hono fakatokangaí he ngaahi Lao, mo e tuútuúni
7. Tupulaki 'o e 'ilo, fakamatala, fakafotunga pea mo e ngaahi founa ngaue 'a e kakai Tonga ki hono matatali mo hono fakasi'isi'i e uesia mei he ngaahi fakatamaki.
8. 'Inivesi 'i he ngaahi fokotu'utu'u 'oku ne matu'uaki e ngaahi fakatamaki ke tali 'aki e ngaahi uesia malava ke hoko mei he feliuliaki e fonua.
9. Fa'u ha netiueka kaukau mo e va fengaue'aki vaofi mo e ngaahi hoa ngaue fakalakalaka 'i he fonua pea mo e ngaahi fonua kaunga'api pea tokonia e fakahokohoko ngaue 'a e SFDRR
10. Fakakau á e DRR ki he fakalakalaka fakafonua pea ke toe fakalahi á e me'angaue ki he DRR áki á e 5%

POLOKALAMA 6: 'ATAKAI

1. Tokangaekina e Veve mo hono Mapule'i e Fakaveve
2. Ngaahi 'Otu Motu Tu'ulua mo e Ngaahi Matafanga
3. Uesia Faka- 'Atakai pea mo e me'a sivi ngaue ki he Fakatamaki
4. Fetuutaki, Tokangaekina 'o e 'Ilo, Tokoni ki he Va'a Fakahoko Ngaue
5. Tu'utu'uni Fakalao ki he 'Oseni

POLOKALAMA 7: FETU'UTAKI

1. Ke fakahoko mo fakamamafa'i e Lao ke a'usia e ngaahi taumu'a ngaue mo e tu'utu'uni ngaue fakalakalaka ki he fetu'utaki.
2. Ke toe fakalakalaka ange faipau ki he ngaahi tu'utu'uni 'i he Laiseni Malu
3. Ke tohoaki'i mo malu'i e ngaahi fiema'u 'a e kau kasitoma 'a e ngaahi sevesi fetu'utaki.
4. Tokangaekina lelei & Fakatu'utu'unga e fakahoko ngaue 'a hono tohoaki'i 'ehe pule'anga 'a e tokanga 'a e ngaahi kasitoma 'o e sevesi fetu'utaki mo e ngaahi koloa fetu'utaki 'oku 'ikai ha mai (Ngaahi Fika & Palani Tu'asila Faka'ilekitulonika, Palani Tufaki e Peauongo fakafonua, mo e Tu'u'anga Satelaite 'a e Pule'anga)
5. Ke fakalahi e fokotu'utu'u ngaue & lelei faka'ekonomika mei he ngaahi naunau fetu'utaki 'oku 'ikai ha mai 'a e Pule'anga.
6. Ke lelei hono fokotu'u, tokangaekina mo tauhi e ngaahi poloseki fakalakalaka e fetu'utaki ko e Poloseki NEWS, Poloseki NERV, Poloseki ITU VSAT mo e sisitema ki hono muimui'i e fefononga'aki vakatahi fakalotofonua.
7. Ke fakalakalaka'i mo tohoaki'i e ngaahi 'ilo ki he sevesi fetu'utaki, Tu'utu'uni Ngaue, Mafai Ngaue, Fatongia mo e ngaahi me'a kehe pe fekau'aki mo e fetu'utaki.

POLOKALAMA 8: FELIULIUKI 'O E 'EA

1. Ke Tu'ulua pea mo Tokangaekina lelei e ngaahi ngaue ki he Feliuliaki 'o e 'Ea
2. Ke lelei e ngaahi fengaueaki mo hono ngaue'i e ngaahi palani, tu'utu'uni ngaue mo e lao ki he feliuliaki 'o e 'Ea
3. Fakahoko e savea mo e 'a'ahi kihe ngaahi 'elia tu'u laveangofua pea fakahu atu ha poloseki moe kole tokoni
4. Fakahoko lelei e ngaahi poloseki kihe fakasi'isi'i e ngaahi uesia mo e fa'u e ngaahi lipooti fakafonua ki he Feliuliaki 'o e 'Ea
5. Malu'i e Paletu'a 'o e Mamani
6. Tokangaekina e Fetu'utaki mo e Ma'u'anga Fakamatala
7. Fehokotaki holo e ngaahi polokalama ngaue 'a e Feliuliaki 'o e 'Ea í he ótu motu

POLOKALAMA 9: TOKANGAEKINA E FAKATAMAKI FAKAKOMIPIUTA MO E INITANETI

1. Fengaue'aki mo e komiti mo e kautaha fakalotofonua, fakafonua mo e fakatu'apule'anga ke tokonia e Va'a Malu Faka-Komipiuta 'a Tonga 'i he fakahoko hono ngaahi fatongia
2. Ko ha sevesi vave 'oku fakahoko ke fakapapau'i 'a e malu mo e hao hono ngaue'aki e 'initaneti mo e tekinolosia.
3. Ko e ngaahi sevesi ke tokonia mo fakasi'isi'i 'a e ngaahi ola kovi mei he 'initaneti pea malava ke toe fakahoko lelei e fua fatongia.
4. Fakalakalaka 'i he Va'a ngaue fakatotolo mo hono tokoni'i 'a e Polisi Tonga mo ha fa'ahinga tafa'aki ngaue pe.
5. Fakahoko e ngaahi ngaue kotoa pe pea fakapapau'i ko e naunau totonu pe ke fakahoko 'aki ke malava 'o ha mai 'a e ngaahi Taumu'a Ngaue totonu.
6. Ke fakahoko lelei pea tokonia e ngaahi ngaue ki he saipa mo e fokotu'utu'u ngaue ke fakapapau'i e hokohoko lelei pea toutou fakahoko fakalelei e ngaue malu fakakomipiuta ki he 'ataakai 'a Tonga.

3. KO E FAKALUKUFUA 'O E PATISETI MO E TOKOLAHI E KAU NGAUE

Ke fakapapau'i 'oku a'usia 'e he ngaahi ola ngaue 'a e MEIDECC 'a e ngaahi taumu'a 'oku fokotu'utu'u ki he ngaahi polokalama/polokalama tokoni takitaha, 'oku fiema'u 'a e patiseti fakalukufua 'oku fakama'opo'opo i he Tepile 1 pea mo e kau ngaue 'oku fakama'opo'opo i he Tepile 3. Ko e patiseti fakalakalaka 'a e Potungaue 'oku fakama'opo'opo i he Tepile 2 'oku ne tokoni'i 'a e fakahoko lelei 'a e ngaue 'o e ngaahi polokalama 'e ni'ihi 'o fakataumu'a ki hono fakahoko 'o e ngaahi fatongia ma'ae kakai.

Tepile 1: Patiseti 'a e Potungaue 'i he ngaahi tefito'i fakamole (pa'anga & naunau – mahu'inga 'i he miliona)

Fakalakalalasi 'o e Patiseti	2024/25 Patiseti lolotonga	2025/26 Patiseti na'e kole	2026/27 Fakafuofuo 1	2027/2028 Fakafuofuo 2
Kau Ngaue Tu'umau (10xx)	\$5,323,800	\$5,772,200	\$5,772,200	\$5,772,200
Kau Ngaue Lau'aho (11xx)	\$291,000	\$301,500	\$301,500	\$301,500
Fefononga'aki moe Fetu'utaki (12xx)	\$281,200	\$293,300	\$293,300	\$293,300
Tauhi moe fakahoko Ngaue (13xx)	\$436,900	\$378,700	\$378,700	\$378,700
Fakatau 'o e Naunau moe ngaahi Ngaue (14xx)	\$2,757,000	\$2,523,800	\$2,523,800	\$2,523,800
Ngaahi Tokoni moe fe'ave'aki (15xx)	\$3,400	\$2,000	\$2,000	\$2,000
Ngaahi Tute Fakalakalaka moe Fakamole (16xx)	\$474,000	\$486,100	\$486,100	\$486,100
Fakamole ki he Ngaahi Me'angaue (20xx)	\$736,600	\$1,020,000	\$1,020,000	\$1,020,000
Patiseti fakalukufua 'a e MEIDECC	\$10,303,900	\$10,777,600	\$10,077,600	\$10,077,600

Tepile 2: Patiseti Fakalakalaka 'a e Potungaue 'i he ngaahi tefito'i fakamole (pa'anga mo e naunau – mahu'inga 'i he miliona)

Fakamole	Fakamole 'o e 2024/25	Patiseti Fakaangaanga ki he 2025/26	Patiseti Fakafuofua ki he 2026/27	Patiseti Fakafuofua ki he 2027/28
Kau Ngaue Tu'umau (10xx)	-	-	-	-
Kau Ngaue Lau'aho (11xx)	-	-	-	-
Fefononga'aki moe Fetu'utaki (12xx)	\$457,300.00	\$977,600	\$977,600	\$977,600
Tauhi moe fakahoko Ngaue (13xx)	\$46,800.00	\$68,700	\$68,700	\$68,700
Fakatau 'oe Naunau moe ngaahi Ngaue (14xx)	\$17,156,100.00	\$18,208,000	\$18,208,000	\$18,208,000
Ngaahi Tokoni moe fe'ave'aki (15xx)	\$900,000.00	\$5,000	\$5,000	\$5,000
Fakamole ki he Ngaahi Me'angaue (20xx)	\$ 45,308,000.00	\$21,776,800	\$21,776,800	\$21,776,800
Patiseti fakalukufua 'a e MEIDECC	\$63,868,200.00	\$41,036,100	\$41,036,100	\$41,036,100

Ngaahi Fakamatala Tanaki:

1. Ko e Kau Ngaue Tu'uma'u moe Lau'aho 'oku 'i he ngaahi fakamole 'oku fakamalumu he CATs 10 moe 11;
2. Ko e ngaahi fakamole ki he fakahoko fatongia 'a e Potungaue 'oku 'i he polokalama 1, 2 moe 3, pea 'oku nau 'i he ngaahi fakamole 'oku fakamalumu he CATs 12, 13 moe 14, pea;
3. Ngaahi vouti fakamole ki he ngaahi Me'a Ngaue lalahi kuo fulihi ia ki he ngaahi Me'a Ngaue lolotonga 'a e ta'u fakapa'anga 2020/2021 'a ia 'oku 'i he CAT 20.

Tepile 3: Kau Ngaue Fakalukufua 'a e Potungaue 'i honau ngaahi kalasi.

Fakakalakalasi	2024/25	2025/26	2026/27	2027/28
	Lolotonga	Patiseti Fakaangaanga	Fakafuofua 1	Fakafuofua 2
Kau ngaue tu'uma'u				
Kau Ngaue Tuúmaú	10	11	11	11
Kau Ngaue Polofesinale (Band H to L)	99	133	133	133
Kau Ngaue Kehe (Band M to S)	86	90	90	90
Fakakatoa Kau Ngaue Tu'uma'u	195	234	234	234
Kau Ngaue Lau'aho	24	16	16	16
Kau Ngaue	219	240	240	240
Mahu'inga Fakakatoa Kau Ngaue	\$6,013,500	\$5,258,194	\$5,258,194	\$5,258,194

3.1 NGAHI FAKAMOLE FO'OU 'A E POTUNGAUE KI HE TA'U FAKAPA'ANGA 2025/26 - 2027/28

Va'a Ngaue	Ngaahi ngaue/kau ngaue fo'ou ki he Ta'u Fakapa'anga 2025/26 - 2027/28				
	Ngaahi Ngaue/Kau Ngaue	Mahu'inga	Tokoni 'a e Pule'anga	Fakakatoa	Taumu'a Ola
Fakamatala Éa					
Fakahoko Ngaue:					
1	Satelaite ki he fetuútaki fakavavevave mo e ínitaneti óku falalaánga ki he ngaahi ófisi kotoa ó e Fakamatala Éa Tokangai Totongi he mahina Laiseni	20,000 5,000			2.01
Patiseti na'e kole ki he ngaahi ngaue á e Fakamatala Éa			25,000		
Fetuútaki					
Fakahoko Ngaue:					
11	Computer Software	70,000		70,000	7.04
Patiseti na'e kole ki he ngaahi ngaue á e Fetuútaki			70,000		
Feliuliuaki ó e Éa					
Kau Ngaue:					
1	Ófisa Maólunga ki he Feliuliuaki ó e Éa (Band K)	1,367	2,671		8.3, 8.4, 8.5, 8.6
2	Tokoni Sekelitali (Éua - Band L)	22,133	2,213.30		8.04,8.05, 8.06, 8.07
3	Tokoni Sekelitali (Haápai - Band L)	22,133	2,213.30		8.04,8.05, 8.06, 8.07
4	Tokoni Sekelitali (Niuatoputapu - Band L)	22,133	2,213.30	67,766	8.04,8.05, 8.06, 8.07
Patiseti na'e kole ki he kau ngaue fo'ou á e Feliuliuaki ó e Éa			67,766		
Katoa 'o e Patiseti na'e kole ki he fakahoko ngaue			95,000		
Katoa 'o e Patiseti na'e kole ki he kau ngaue fo'ou			67,766		
Fakakatoa 'a e Patiseti na'e kole ki he ngaahi ngaue mo e kau ngaue fo'ou ki he Ta'u Fakapa'anga 2025/26			162,766		

4. NGAHI POLOKALAMA 'A E POTUNGAUE - NGAHI TAUMU'A NGAUE, TAKETI MO E NGAHI ME'AFUA

Koe konga ko 'eni 'oku ne fakaha mai ha fakamatala tanaki 'o fekau'aki mo e ngaahi Va'a Ngaue polokalama tokoni 'i hono fakakulupu kinautolu 'i he ngaahi polokalama .

4.1 POLOKALAMA 1: TAKI NGAUE & FALE'I NGAUE

Polokalama 1 'oku kau ki ai 'a e 'Ofisi 'oe 'Eiki Minisita, 'Ofisi 'o e Pule Lahi pea mo e Va'a Ngaue ki hono Mapule'i 'o e Ngaahi Ngaue 'aia 'oku nau fatongia'aki 'a hono tokangaekina, pule'i pea mo hono 'oatu 'a e ngaahi tokoni fakangaue ki he ngaahi Va'a Ngaue Tekinikale 'e 8 'o e Potungaue pea mo e tokoni ki he kau ma'u'inasi kotoa pe 'oe Potungaue. Koe ngaahi fakamole fakangaue koia 'oku 'i he polokalama tokoni ki he 'Eiki Minisita pea mo e Pule Lahi 'oku 'ikai ke faka'asi atu ai 'a e ngaahi fakamole ki he kau ngaue tokoni 'oku nau fakahoko fatongia ma'ae ongo 'ofisi. Ko e fakamole ki he kau ngaue tokoni 'oku 'i loto pe ia 'i he polokalama tokoni 'i he Va'a Ngaue Mapule'i 'o e ngaahi ngaue. Ko e ngaahi fakamole makehe fakataha moia 'o honau ngaahi vahenga 'oku fakataha'i pe ia 'i loto 'i he polokalama tokoni.

Ko e fakama'opo'opo 'oe Patiseti mo e kau ngaue 'o e Polokalama 'oku ha atu ia 'i he tepile 'i lalo;

Tepile 1: Fakalukufua 'o e Patiseti ki he 'Ofisi 'o e Minisita mo e 'Ofisi 'o e Pule Lahi.

Fakakalakalasi 'o e Patiseti	2024/25 Patiseti lolotonga	2025/26 Patiseti na'e kole	2026/27 Fakafuofua 1	2027/2028 Fakafuofua 2
Kau Ngaue Tu'umau (10xx)	\$310,200	\$359,200	\$359,200	\$359,200
Kau Ngaue Lau'aho (11xx)	-	-		
Fefononga'aki moe Fetu'utaki (12xx)	\$40,700	\$44,000	\$44,000	\$44,000
Tauhi moe fakahoko Ngaue (13xx)	-	-	-	-
Fakatau 'oe Naunau moe ngaahi Ngaue (14xx)	\$29,000	\$29,000	\$29,000	\$29,000
Ngaahi Tokoni moe fe'ave'aki (15xx)	-	-	-	-
Ngaahi Tute Fakalakalaka moe Fakamole (16xx)	-	-	-	-
Fakamole ki he Ngaahi Me'angaue (20xx)	-	-	-	-
Patiseti fakalukufua 'a e MEIDECC	\$379,900	\$432,200	\$432,200	\$432,200
	-	\$22,000	\$22,000	\$22,000

Tepile 2: Fakalukufua e kau ngaue 'o e 'Ofisi 'o e Minisita mo e 'ofisi 'o e Pule lahi

Fakamatala	2024/25 Lolotonga	2025/26 Fakafuofua 1	2026/27 Fakafuofua 2	2027/28 Fakafuofua 3
Kau 'Ofisa Ma'olunga (Band B to G)	2	2	2	2

Kau Ngaue Polofesinale (Band H to L)	-	-	-	-
Kau Ngaue Kehe (Band M to S)	3	5	5	5
Fakakatoa kau Ngaue Tu'uma'u	5	7	7	7
Kau Ngaue Lau'aho	0	-	-	-
Fakakatoa =Kau Ngaue (\$m)	171,500	\$269,901	\$269,901	\$269,901

4.1.1 POLOKALAMA TOKONI 01: 'OFISI 'O E 'EIKI MINISITA

Ko e 'ofisi 'o e 'Eiki Minisita 'oku fakafou mai ai 'a e ngaahi fakamatala, fale'i mo e ngaahi poloseki fakalakalaka mo e tu'unga 'oku 'iai honau ngaue'i ki he kau ma'u'inasi 'o hange koe Kapineti, Falealea, ngaahi hoa ngaue mei muli mo ha toe taha pe. 'Oku 'i ai 'a e taumu'a ngaue 'e ua 'oku fakafatongia'aki 'a e 'ofisi ni ke ne fakahoko'aki 'a e ngaahi fiema'u koia 'i 'olunga pea 'oku lisi atu 'i he tepile 'i lalo.

Taumu'a Ngaue 'a e 'Ofisi 'o e Minisita:

Taumu'a Ngaue 1.01.01: Taki Lelei					SDGs/TSDF II		Fakapa'anga	
							<i>Patiseti Lolotonga</i>	<i>Patiseti Fakalakalaka</i>
Palani Ngaue:	Ngaahi Me'afua Ngaue	2025/2026	2026/2027	2027/2028	Taketi	Me'afua Ngaue	\$147,728	
Tataki lelei 'o e MEIDECC fakataha mo ha tu'utu'uni ngaue pea vahevahe ngaue mahino 'i he vaha'a 'o e Minisita moe Pule Lahi.	Koe lahi 'oe ngaahi fakataha fakauike 'oku fakahoko pea moe kau taki ngaue e.g. Kau taki ngaue moe Minisita.	26	26	26	16.7/D, A	16.7.1/3.1, 3.2,3.3		
Taumu'a Ngaue 1.01.02: Fale'i mo e tataki lelei ma'ae kau Ma'u'inasi							\$63,312	
Fale'i moe fakahinohino lelei ki he kau Ma'u'inasi.	Koe lahi 'oe ngaahi pepa kapineti 'oku tali pea 'ikai ha toe toloi pe fiema'u fakamahino. (fiema'u – 1:1)	5:1	5:1	5:1	16.7/D, A	16.7.1/3.1, 3.2,3.3, 3.5		
	Lahi 'oe ngaahi pepa kapineti 'oku fakahu ki he kapineti 'i he 'aho 'e 3 kimu'a 'i he fakataha Kapineti.	10:2	10:2	10:2				

4.1.2 POLOKALAMA TOKONI 02: 'OFISI 'O E PULE LAHI

'Oku 'i he Pule Lahi 'oe Potungaue 'a e mafai ki hono 'oatu ha ngaahi fale'i ki hono ngaue'aki 'oe ngaahi tu'utu'uni ngaue ki he fakahoko ngaue fakalukufua 'a e Potungaue. 'Oku toe fakafatongia'aki foki 'a e Pule Lahi ki he 'oatu ki he 'Ofisi 'oe Palemia 'a e Palani Ngaue Taimi Loloe, Palani Ngaue Fakata'u pea moe lipooti ki he tu'unga 'oku 'iai 'a e Potungaue fakalukufua ki ha fa'ahinga taimi pe. 'Oku fakafatongia'aki e 'ofisi ni 'ae taumu'a ngaue pe 'e taha ki hono fakahoko 'a e ngaahi fiema'u kotoa 'i 'olunga pea 'oku lisi atu 'i he tepile 'i lalo.

Ngaahi Taumu'a Ngaue ki he 'Ofisi 'oe Pule Lahi:

Taumua’a Ngaue 1.02.01: Ko ha founga tataki, founga ngaue, palani taimi loloa, tokangaekina e ngaahi me’a fakapa’anga, M&E moe Lipooti ‘oku lelei ange ma’ae MEIDECC.					SDG/TSDF		Fakapaánga	
		Patiseti Lolotonga	Patiseti Fakalakalaka					
Ngaahi Palani Ngaue	Ngaahi Meáfua Ngaue	2025/2026	2026/2027	2027/2028	Taketi	Meafua		
Taumu’a Ngaue Tokoni 1.02.01.01: Fokotu’u mo Tokangaekina ‘a e ngaahi tu’utu’uni, fale’i moe founga fakahoko ngaue.							\$17,696	
Fokotu’u ‘a e ngaahi founga fakahoko ngaue ki he ngaahi Va’a Ngaue.	Lahi ‘oe ngaahi founga fakahoko ngaue kuo fakakakato.	4	4	1	D, A	3.1, 3.2, 3.4,3.6		
Fakalelei’i ‘ae ngaahi tu’utu’uni ngaue ‘a e ngaahi Va’a Ngaue	Lahi ‘oe ngaahi tu’utu’uni ngaue kuo’osi fakalelei’i.	4	4	1				
Ko hono ‘oatu ha ngaahi fakahinohino mo ha founga ngaue oku mahino.	Lahi ‘oe taimi ‘oku ‘omai ai ‘ae ngaahi fakahinohino moe founga ngaue.	‘Oua toe si’isi’i he 5.	‘Oua toe si’isi’i he 5.	‘Oua toe si’isi’i he 5.				
Taumu’a Ngaue Tokoni 1.02.01.02: Tokangaekina e ngaahi fakalakalaka fakame’angaue ‘a e Potungaue							\$35,392	
‘A’ahi ki he ngaahi Va’a Ngaue kotoa ‘oe Potungaue	Ke tu’o taha he kuata kotoa pe.	4	4	4	D, A	3.1, 3.3, 3.6, 3.7, 5.1		
Taumu’a Ngaue Tokoni 1.02.01.03: Tokangaekina ‘a e Palani, Lipooti, tu’unga fakahoko fatongia moe Patiseti.							\$44,240	
Fakapapau’i ‘a e ngaahi CP moe AMP ‘a e Potungaue.	Ke fakahu ki he Potungaue Pa’anga kimu’a he taimi ‘oku ‘osi ai.	Kimu’a he ‘aho ‘e taha ‘oe taimi ‘oku ‘osi kiai.	Kimu’a he ‘aho ‘e taha ‘oe taimi ‘oku ‘osi kiai	Kimu’a he ‘aho ‘e taha ‘oe taimi ‘oku ‘osi kiai	16.7/D,A	16.7.1/3.1, 3.2,3.3		

Fakapapau'i 'a e ngaahi lipooti 'a e Potungaue.	Fakahu ki he Kapineta 'i loto he mahina 'e 3 'i he 'osi 'a e ta'u fakapa'anga.	Fakahu kimu'a he 'osi 'a Sepitema 'oe ta'u kotoa pe.	Fakahu kimu'a he 'osi 'a Sepitema 'oe ta'u kotoa pe.	Fakahu kimu'a he 'osi 'a Sepitema 'oe ta'u kotoa pe.	16.7/D,A	16.7.1/3.1, 3.2,3.3		
Fakapapau'i 'a e ngaahi fakahoko fatongia 'a e Potungaue.	Fakahu ki he PU 'ae PMO kimu'a he taimi 'osi.	Kimu'a he 'aho 'e 3 he 'aho 'oku tapuni ai.	Kimu'a he 'aho 'e 3 he 'aho 'oku tapuni ai	Kimu'a he 'aho 'e 3 he 'aho 'oku tapuni ai	16.7/D,A	16.7.1/3.1, 3.2,3.3		
Taumu'a ngaue tokoni 1.02.01.04: Tokangaekina ngaahi Poloseki Fakalakalaka kotoa 'a e Potungaue							\$44,240	
Fakapapau'i 'a e ngaahi me'a kotoa pe 'oku fakahu 'o fekau'aki moe ngaahi kole tokoni ki he ngaahi poloseki Fakalakalaka	Peseti 'oe lahi 'oe ngaahi tohi kole kuo tali mei he kau Fakapa'anga 'o fakatatau ki he fakakatoa 'oe ngaahi tohi kole.	'Oua toe si'isi'i he 70%.	'Oua toe si'isi'i he 70%.	'Oua toe si'isi'i he 70%.	16.7/D,A	16.7.1/3.1, 3.2,3.3		
	Koe lahi 'oe ngaahi lipooti kuo fakahu ki he Minisita 'i he tu'unga 'oku 'iai 'a e ngaahi DP.	Fakakuata	Fakakuata	Fakakuata	16.7/D,A	16.7.1/3.1, 3.2,3.3		
Taumu'a ngaue tokoni 1.02.01.05: Tokangaekina fakahoko ngaue ofisi o e Pule Lahi							\$35,392	
Fakapapau'i 'a e ngaahi me'a kotoa pe oku maa mo lelei ki he ngaahi fakataha mo e ngaahi fetu'utaki fakangaue ki tu'a	Fakahoko e ngaahi fakataha i he taimi totonu	100%	100%	100%	16.7/D,A	16.7.1/3.1, 3.2,3.3		

4.1.3: POLOKALAMA TOKONI 03: FAKAHOKO NGAUE

Ko e Va'a Tokoni moe Fakahoko Ngaue 'oku vahevahe ia ki he ngaahi va'a ngaue iiki 'e fitu (7) 'oku nau ngaue'i 'a e ngaahi fatongia fakangaue 'oe Potungaue. Koe ngaahi va'a ngaue iiki ko'eni 'oku kau kiai 'a e va'a Fakapa'anga, va'a ki hono Tokangaekina mo Fakalakalaka'i e Kau Ngaue, va'a ki he Fakatau Lalahi, va'a ki hono Tokangaekina e ngaahi Poloseki, va'a Fakalao mo e Fakalakalaka'i e ngaahi Tu'utu'uni Fakangaue, va'a Palani, Patiseti mo e Lipooti pea mo e va'a ki he ngaahi 'Otu Mo tu. Koe lahi taha 'oe ngaahi taumu'a ngaue 'oku nau natula fakaloto'i potungaue pe. Ko e fatongia 'o e ngaahi va'a ngaue ni 'oku fakamatala'i pe ia 'i honau ngaahi hinga takita ha pea kenau fakahoko 'a e ngaahi ngaue ke maa'usia 'a e taumu'a ngaue 'a e Va'a Ngaue, he ko e Va'a Ngaue Tokoni ia ki he ngaahi Va'a Ngaue Fakatekinikale 'e 8 'o e Potungaue.

Ko e fakama'opo'opo 'o e Patiseti mo e kau ngaue ki he Va'a Tokoni mo e Fakahoko Ngaue 'oku lisi atu ia he tepile 'i lalo.

Tepile 1: Fakakatoa 'o e Patiseti Tukupau ki he Va'a Tokoni mo e Fakahoko Ngaue.

Fakamatala	2024/25	2025/26	2026/27	2027/28
	Patiseti Lolotonga	Patiseti naé kole	Fakafuofua 1	Fakafuofua 2
Kau Ngaue Tu'umau (10xx)	882,000	622,500	622,500	622,500
Kau Ngaue Lau'aho (11xx)	81,200	94,800	94,800	94,800
Fefononga'aki moe Fetu'utaki (12xx)	57,300	58,000	58,000	58,000
Tauhi moe fakahoko Ngaue (13xx)	138,500	158,100	158,100	158,100
Fakatau 'oe Naunau moe ngaahi Ngaue (14xx)	1,788,500	1,782,500	1,782,500	1,782,500
Ngaahi Tokoni moe Fe'ave'aki (15xx)	-	-	-	-
Ngaahi Fakamole ki he Tute Fakalakalaka (16xx)	-	-	-	-
Fakamole ki he Ngaahi Me'angaue (20xx)	27,700	38,600	38,600	38,600
Fakakatoa = Patiseti mei he Pa'anga Tukupau	2,975,200	2,754,500	2,754,500	2,754,500
	-	-	-	-

Tepile 2: Fakama'opo'opo kau ngaue á e Va'a Fakahoko Ngaue.

Fakamatala	2024/25	2025/26	2026/27	2027/28
	Patiseti Lolotonga	Patiseti naé kole	Fakafuofua 1	Fakafuofua 2
Kau 'Ofisa Ma'olunga (Band B to G)	1	1	1	1
Kau Ngaue Polofesinale (Band H to L)	13	20	20	20
Kau Ngaue Kehe (Band M to S)	22	23	23	23
Fakakatoa kau Ngaue Tu'uma'u	36	44	44	44
Kau Ngaue Lau'aho	9	10	10	10
Fakakatoa =Kau Ngaue (\$m)	999,400	717,300	717,300	717,300

Ngaahi taumu'a Ngaue á e Va'a Fakahoko Ngaue:

Taumu'a Ngaue 1.03.01: Ke lelei ange hono Tokangaekina 'o e Kau Ngaue	SDG/TSDF II	Fakapaánga	
		<i>Lolotonga</i>	<i>Fakalakalak a</i>
Taumu'a Ngaue – Tokoni: Tokangaekina e ngaahi me'a fakakau Ngaue			

Ngaahi Palani Ngaue	Ngaahi Meáfua Ngaue	2025/2026	2026/2027	2027/2028	Taketi	Meáfua Ngaue		
Ngaue ki hono Fakahu e kau ngaue	Lahi 'oe ngaahi lakanga 'ata 'oku ngaue'i lolotonga 'a e ta'u	Peseta 'e 80% 'oe ngaahi lakanga 'ata kuo fai e ngaue kiai	Peseta 'e 85% 'oe ngaahi lakanga 'ata kuo fai e ngaue kiai.	Peseta 'e 90% 'oe ngaahi lakanga 'ata kuo fai e ngaue kiai.	17.1.2/ D, A	17.1.1, 17.1.2/ 1.4, 3.1, 3.2, 3.3, 3.		
Faka'aho ma'u pe 'a e ngaahi monu'ia 'a e kau ngaue	Lahi 'oe ngaahi monu'ia 'a e kau ngaue 'oku faka'aho	'Ikai ke toe lahi hake he 5% 'oe ngaahi launga mei he kau ngaue 'oku ma'u	'Ikai ke toe lahi hake he 2% 'oe ngaahi launga mei he kau ngaue 'oku ma'u	'Ikai ke toe lahi hake he 2% 'oe ngaahi launga mei he kau ngaue 'oku ma'u	17.1.2/ D, A	17.1.1, 17.1.2/ 1.4, 3.1, 3.2, 3.3, 3.		
Fakahoko ma'u pe ki he kau ngaue 'a 'enau ngaahi monu'ia	Lahi 'oe ngaahi fale'i 'oku tuku atu lolotonga 'a e ta'u	Fale'i fakamahina (fale'i 'e 10)	Fale'i fakamahina (fale'i 'e 11)	Fale'i fakamahina (fale'i 'e 12)	17.1.2/ D, A	17.1.1, 17.1.2/ 1.4, 3.1, 3.2, 3.3, 3.		
Toe sivi'i 'a e ngaahi fatongia 'oe kau ngaue	Taimi lelei mo totonu 'a e sivi	Ke sivi'i ma'u pe 'a e fatongia 'oe kau ngaue 'i loto 'i Siulai pea mo 'Aokosi 'oe ta'u fakapa'anga kotoa pe.	Ke sivi'i ma'u pe 'a e fatongia 'oe kau ngaue 'i loto 'i Siulai pea mo 'Aokosi 'oe ta'u fakapa'anga. Kotoa pe.	Ke sivi'i ma'u pe 'a e fatongia 'oe kau ngaue 'i loto 'i Siulai pea mo 'Aokosi 'oe ta'u fakapa'anga kotoa pe.	17.1.2/ D, A	17.1.1, 17.1.2/ 1.4, 3.1, 3.2, 3.3, 3.		
Tanaki foóu fakaáho kihe sistemi HRM.	Tonu 'a e ngaahi fakamatala 'oku fakahu ki he sisitemi.	Peseta 'e 80 'o e ngaahi fakamatala faka HR 'oku faka'aho.	Peseta 'e 85 'o e ngaahi fakamatala faka HR 'oku faka'aho.	Peseta 'e 90 'o e ngaahi fakamatala faka HR 'oku faka'aho.	17.1.2/ D, A	17.1.1, 17.1.2/ 1.4, 3.1, 3.2, 3.3, 3.		
Teuteu'i mo faka'aho 'a e lisi 'oe kau ngaue.	Kakato mo taimi totonu hono teuteu'i 'ae lisi 'oe kau ngaue.	Faka'aho fakauike ua. (faka'aho 'e 24)	Faka'aho fakauike ua. (faka'aho 'e 24)	Faka'aho fakauike ua. (faka'aho 'e 24)	17.1.2/ D, A	17.1.1, 17.1.2/ 1.4, 3.1, 3.2, 3.3, 3.		
Fakakomipiuta'i 'a e ngaahi fakamatala fakakaungaue.	Tu'unga 'oku 'iai 'a e faingamalie 'oe fakamatala fakatautaha 'i he komipiuta..	Peseti 'e 80 'oe ngaahi fakamatala HR 'oku fakakomipiuta'i.	Peseti 'e 85 'oe ngaahi fakamatala HR 'oku fakakomipiuta'i.	Peseti 'e 95 'oe ngaahi fakamatala HR 'oku fakakomipiuta'i.	17.1.2/ D, A	17.1.1, 17.1.2/ 1.4, 3.1, 3.2, 3.3, 3.		

Teuteu'i 'a e lipooti Fakapiliote 'a e va'a ngaue.	Teuteu'i mo fakahu taimi totonu 'o e lipooti..	Lipooti Ngaue 'e 26	Lipooti Ngaue 'e 26	Lipooti Ngaue 'e 26	17.1.2/ D, A	17.1.1,		
		Lipooti Ngaue 'e 12 (CSD HODs)	Lipooti Ngaue 'e 12 (CSD HODs)	Lipooti Ngaue 'e 12 (CSD HODs)		17.1.2/ 1.4, 3.1, 3.2, 3.3, 3.		
		Ke fakakakato 'a e AR kimu'a he uike 2 'o Siulai.	Ke fakakakato 'a e AR kimu'a he uike 2 'o Siulai.	Ke fakakakato 'a e AR kimu'a he uike 2 'o Siulai.				
Teuteu'i 'a fakapiliote e palani 'a e va'a ngaue.	Teuteu'i mo fakahu taimi totonu 'oe palani.	Faka'osi pea fakahu 'a e CP kimu'a he faka'osinga 'o Sanuali.	Faka'osi pea fakahu 'a e CP kimu'a he faka'osinga 'o Sanuali.	Faka'osi pea fakahu 'a e CP kimu'a he faka'osinga 'o Sanuali.	17.1.2/ D, A	17.1.1, 17.1.2/ 1.4, 3.1, 3.2, 3.3, 3.		
		Faka'osi pea fakahu 'a e AMP kimu'a he faka'osinga 'o Sune.	Faka'osi pea fakahu 'a e AMP kimu'a he faka'osinga 'o Sune.	Faka'osi pea fakahu 'a e AMP kimu'a he faka'osinga 'o Sune.				
Taumu'a Ngaue – Tokoni 1.03.01.02: Fokotu'u 'a e palani ki hono ako'i e kau ngaue.								
Fekumi ki he ngaahi faingamalie ako 'a e kau ngaue	Lahi 'oe ngaahi ako 'oku faingamalie he ta'u fakapa'anga.	Ngaahi faingamalie ako 'e 8.	Ngaahi faingamalie ako 'e 10.	Ngaahi faingamalie ako 'e 15.	17.1.2/ D, A	17.1.1, 17.1.2/ 1.4, 3.1, 3.2, 3.3, 3.		
Toutou fakahoko ki he kau ngaue 'a e ngaahi faingamalie ako.	Lahi 'oe ngaahi fakamatala 'oku tufaki ki he kau ngaue he ta'u fakapa'anga.	Fale'i 'e 20	Fale'i 'e 23	Fale'i 'e 24				
Taumu'a Ngaue – Tokoni 1.03.01.03: Tokangaekina mo muimui'i 'a e ngaue ki he PMS 'a e kau ngaue.								
Fakakakato 'a e ngaue ki he PMS 'a e kau ngaue. S	Kakato fakahu mo taimi totonu 'oe PMS.	Peseti 'e 100 'oe kau ngaue ke 'iai 'enau PMS	Peseti 'e 100 'oe kau ngaue ke 'iai 'enau PMS	Peseti 'e 100 'oe kau ngaue ke 'iai 'enau PMS	17.1.2/ D, A	17.1.1, 17.1.2/ 1.4, 3.1, 3.2, 3.3, 3.		
Taumu'a Ngaue – Tokoni 1.03.01.04: Tokangaekina 'a e ngaahi ngaue makehe 'a e Potungaue								

Tokangaekina 'a e ngaahi me'alele 'a e Potungaue	Lahi 'oe me'alele 'oku faingamalie ki he ngaue.	Si'isi'i ange he peseta 'e 5 'oe me'alele 'oku maumau.	Si'isi'i ange he peseta 'e 2 'oe me'alele 'oku maumau	Si'isi'i ange he peseta 'e 2 'oe me'alele 'oku maumau	17.1.2/ D, A	17.1.1, 17.1.2/ 1.4, 3.1, 3.2, 3.3, 3.		
Tokangaekina 'a e ngaahi falie 'a e Potungaue	Lahi 'oe faile pea mo hono fika faile totonu.	Peseta 'e 95 'oe ngaahi faile kuo faka fika.	Peseta 'e 95 'oe ngaahi faile kuo faka fika	Peseta 'e 95 'oe ngaahi faile kuo faka fika d	17.1.2/ D, A	17.1.1, 17.1.2/ 1.4, 3.1, 3.2, 3.3, 3.		
Tokangaekina e ma'a 'a e ngaahi 'ofisi	Peseti 'oe 'elia 'i loto he ngaahi fale 'oku ma'a.	Ke 'oua na'a toe si'isi'i ange he peseta 'e 90 'oe ngaahi fale ngaue 'oku ma'a	Ke 'oua na'a toe si'isi'i ange he peseta 'e 90 'oe ngaahi fale ngaue 'oku ma'a	Ke 'oua na'a toe si'isi'i ange he peseta 'e 90 'oe ngaahi fale ngaue 'oku ma'a	17.1.2/ D, A	17.1.1, 17.1.2/ 1.4, 3.1, 3.2, 3.3, 3.		
Tokangaekina 'a e ngaahi fefolau'aki 'a e Potungaue	Koe maau 'ae ngaahi lekooti fefolau'aki 'a e potungaue.	Ke peseta 'e 95 'oe ngaahi folau 'oku lekooti.	Ke peseta 'e 95 'oe ngaahi folau 'oku lekooti	Ke peseta 'e 95 'oe ngaahi folau 'oku lekooti	17.1.2/ D, A	17.1.1, 17.1.2/ 1.4, 3.1, 3.2, 3.3, 3.		
Taumu'a Ngaue 1.03.02: Tokangaekina lelei 'a e ngaahi me'a Fakapa'anga 'a e Potungaue								
Taumu'a Ngaue – Tokoni 1.03.02.01: Tokangaekina e ngaahi Fakamole 'a e Potungaue								
Teuteu 'oe foomu kole fakatau	Lahi 'oe ngaahi foomu kole fakatau kuo ngaue'i	Peseti 'e 99% 'oe ngaahi PORs 'oku ngaue'i.	Peseti 'e 99% 'oe ngaahi PORs 'oku ngaue'i.	Peseti 'e 99% 'oe ngaahi PORs 'oku ngaue'i.	17.1.2/D, A	17.1.1, 17.1.2/ 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 3.1, 3.2, 3.3, 3.6		
Vakai'i 'a e tu'unga faingamalie 'oe pa'anga	'Oku tu'unga malie pe 'a e tu'unga fakapa'anga he ta'u fakapa'anga kakato.	Peseta 'e 95 'oe ngaahi PORs kuo'osi fakapapau'i 'oku faingamalie hono pa'anga.	Peseta 'e 95 'oe ngaahi PORs kuo'osi fakapapau'i 'oku faingamalie hono pa'anga.	Peseta 'e 95 'oe ngaahi PORs kuo'osi fakapapau'i 'oku faingamalie hono pa'anga.	17.1.2/D, A			
Tali ki he ngaahi fehu'i pe fiema'u makehe	Taimi ke fakakakato ai ha fehu'i pe fiema'u makehe.	Ngaue'i pea fakahu ki he MoF he 'aho kotoa pe.	Ngaue'i pea fakahu ki he MoF he 'aho kotoa pe.	Ngaue'i pea fakahu ki he MoF he 'aho kotoa pe.	17.1.2/D, A			
Teuteu'i 'o hono fakatonutonu 'oe ngaahi vouti	Taimi ki hono fakakakato ai 'oe fakatonutonu ki he ngaahi vouti	Peseti 'e 95 'oe ngaahi vouti kuo fakatonutonu.	Peseti 'e 95 'oe ngaahi vouti kuo fakatonutonu.	Peseti 'e 95 'oe ngaahi vouti kuo fakatonutonu.	17.1.2/D, A			

Faka'aho 'a ho no lesisita e ngaahi vouti.	Lahi 'oe ngaahi vouti kuo lesisita.	Peseti 'e 95 'oe ngaahi vouti kuo lesisita.	Peseti 'e 95 'oe ngaahi vouti kuo lesisita	Peseti 'e 95 'oe ngaahi vouti kuo lesisita	17.1.2/D, A			
Teuteu'i 'o e ngaahi fakamatala fakapa'anga fakapiliote.	Lahi 'oe ngaahi fakamatala Fakapa'anga kuo teuteu'i pea fakahu ki he kau HODs lolotonga 'a e ta'u fakapa'anga.	Lipooti Fakapa'anga 'e 12 moe 1 'oku fakahu he 'uluaki uike 'oe mahina kotoa pe	Lipooti Fakapa'anga 'e 12 moe 1 'oku fakahu he 'uluaki uike 'oe mahina kotoa pe	Lipooti Fakapa'anga 'e 12 moe 1 'oku fakahu he 'uluaki uike 'oe mahina kotoa pe	17.1.2/D, A			
Teuteu'i 'oe ngaahi fakamatala fakafuofua ki he fakamole moe pa'anga hu mai fakapiliote.	Lahi 'oe ngaahi fakafuofua kuo teuteu'i pea fakahu.	Fakafuofua 'e 12 pea 'oku fakahu he 'uluaki uike 'oe mahina kotoa pe.	Fakafuofua 'e 12 pea 'oku fakahu he 'uluaki uike 'oe mahina kotoa pe	Fakafuofua 'e 12 pea 'oku fakahu he 'uluaki uike 'oe mahina kotoa pe	17.1.2/D, A			
Teuteu'i 'a e ngaahi lipooti fakapiliote 'a e ngaahi va'a ngaue.	Tu'unga kakato mo taimi totonu hono fakakakato moe fakahu 'a e ngaahi lipooti.	- Lipooti ngaue 'e 26 - Fakapapau'i 'a e AR kimu'a he uike 2 'o Siulai.	- Lipooti ngaue 'e 26 - Fakapapau'i 'a e AR kimu'a he uike 2 'o Siulai	- Lipooti ngaue 'e 26 - Fakapapau'i 'a e AR kimu'a he uike 2 'o Siulai	17.1.2/D, A			
Teuteu'i 'oe ngaahi palani ng aue fakapiliote 'ae va'a ngaue.	Tu'unga kakato mo taimi totonu hono fakakakato 'oe ngaahi palani.	- Fakapapau'i pea fakahu 'a e CP kimu'a he 'osi 'a Sanuali. - Fakapapau'i pea fakahu 'a e AMP kimu'a he 'osi 'a Sune.	- Fakapapau'i pea fakahu 'a e CP kimu'a he 'osi 'a Sanuali. - Fakapapau'i pea fakahu 'a e AMP kimu'a he 'osi 'a Sune.	- Fakapapau'i pea fakahu 'a e CP kimu'a he 'osi 'a Sanuali. - Fakapapau'i pea fakahu 'a e AMP kimu'a he 'osi 'a Sune.	17.1.2/D, A			
Taumu'a Ngaue – Tokoni 1.03.02.02: Tokangaekina e ngaahi me'a Fakavahenga 'a e Potungaue.								

Tokangaekina e ngaahi ngaue ki he vahenga	Lahi 'oe ngaahi fakatonutonu ki he vahenga lolotonga 'a e ta'u fakapa'anga. Lahi 'oe fakatonutonu ki he ngaahi vausia vahenga.	• Fakahu 'a e fakatonutonu 'e 26 ki he vahenga • Si'isi'i ange he 10% 'a e fakatonutonu ki he ngaahi vausia vahenga kotoa.	• Fakahu 'a e fakatonutonu 'e 26 ki he vahenga • Si'isi'i ange he 10% 'a e fakatonutonu ki he ngaahi vausia vahenga kotoa.	• Fakahu 'a e fakatonutonu 'e 26 ki he vahenga • Si'isi'i ange he 10% 'a e fakatonutonu ki he ngaahi vausia vahenga kotoa.	17.1.2/D, A	17.1.1,17.1.2/ 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 3.1, 3.2, 3.3, 3.6		
Tokangaekina ngaahi monu'ia fakapa'anga makehe 'a e kau ngaue	Taimi ke fakakakato 'a hono teuteu'i mo fakahu 'a e ngaahi monu'ia fakangaue.	Peseti 'e 98 'oe ngaahi monu'ia fakangaue 'oku fakahu ki he MOF 'i he uluaki uike kotoa 'oe mahina	Peseti 'e 98 'oe ngaahi monu'ia fakangaue 'oku fakahu ki he MOF 'i he uluaki uike kotoa 'oe mahina	Peseti 'e 98 'oe ngaahi monu'ia fakangaue 'oku fakahu ki he MOF 'i he uluaki uike kotoa 'oe mahina	17.1.2/D, A	17.1.1,17.1.2/ 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 3.1, 3.2, 3.3, 3.6		
Faka'aho 'a e lesisita vahe.	Lahi 'oe ngaahi vouti vahenga kuo lesisita.	Peseta 'e 95 'oe ngaahi vouti vahenga 'oku totonu hono lesisita 'i he uke ua kotoa pe.	Peseta 'e 95 'oe ngaahi vouti vahenga 'oku totonu hono lesisita 'i he uke ua kotoa pe.	Peseta 'e 95 'oe ngaahi vouti vahenga 'oku totonu hono lesisita 'i he uke ua kotoa pe.	17.1.2/D, A	17.1.1,17.1.2/ 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 3.1, 3.2, 3.3, 3.6		
Teuteu'i 'a hono fakatonutonu 'oe ngaahi vouti vahe.	Taimi ke fakakakato ai 'a hono fakatonutonu 'oe ngaahi vouti vahenga.	Ke fakatonutonu kotoa 'a e ngaahi vouti 'i loto 'i he uike 'e taha hili 'a hono ma'u mai 'oe palanisi mei he Falepa'anga.	Ke fakatonutonu kotoa 'a e ngaahi vouti 'i loto 'i he uike 'e taha hili 'a hono ma'u mai 'oe palanisi mei he Falepa'anga.	Ke fakatonutonu kotoa 'a e ngaahi vouti 'i loto 'i he uike 'e taha hili 'a hono ma'u mai 'oe palanisi mei he Falepa'anga.	17.1.2/D, A	17.1.1,17.1.2/ 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 3.1, 3.2, 3.3, 3.6		
Tokangaekina vahe 'ae kau lau'aho	Lahi 'oe ngaahi vouti vahe lau'aho 'oku teuteu'i lolotonga 'a e ta'u fakapa'anga.	Ngaahi vausia vahe lau'aho 'e 50 'oku fakahuu.	Ngaahi vausia vahe lau'aho 'e 50 'oku fakahuu.	Ngaahi vausia vahe lau'aho 'e 50 'oku fakahuu.	17.1.2/D, A	17.1.1,17.1.2/ 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 3.1, 3.2, 3.3, 3.6		

Faka'aho 'a e lesisita vahe lau'aho	Lahi 'oe ngaahi vouti vahe lau'aho 'oku lesisita.	Peseti 'e 98 'oe ngaahi vouti lau'aho 'oku tonu 'a hono lesisita 'o fakauike 'e ua.	Peseti 'e 98 'oe ngaahi vouti lau'aho 'oku tonu 'a hono lesisita 'o fakauike 'e ua.	Peseti 'e 98 'oe ngaahi vouti lau'aho 'oku tonu 'a hono lesisita 'o fakauike 'e ua.	17.1.2/D, A	17.1.1,17.1.2/ 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 3.1, 3.2, 3.3, 3.6		
Teuteu'i ke fakatonutonu 'a e ngaahi vouti vahenga lau'aho.	Taimi ke fakakato ai 'a e fakatonutonu ki he ngaahi vouti vahe lau'aho.	Koe ngaahi vouti kotoa pe ke fakatonutonu 'i loto 'i he uike 'e taha hili ia hono ma'u mai 'oe palanisi 'oe ngaahi vouti mei he Falepa'anga.	Koe ngaahi vouti kotoa pe ke fakatonutonu 'i loto 'i he uike 'e taha hili ia hono ma'u mai 'oe palanisi 'oe ngaahi vouti mei he Falepa'anga.	Koe ngaahi vouti kotoa pe ke fakatonutonu 'i loto 'i he uike 'e taha hili ia hono ma'u mai 'oe palanisi 'oe ngaahi vouti mei he Falepa'anga.	17.1.2/D, A	17.1.1,17.1.2/ 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 3.1, 3.2, 3.3, 3.6		
Fokotu'u ha sisitemi faile 'oku lelei.	Malava moe faingofua ke sio ki he ngaahi faile.	Koe ngaahi kole fakatau kotoa pe fakataha mo honau	Koe ngaahi kole fakatau kotoa pe fakataha mo honau	Koe ngaahi kole fakatau kotoa pe fakataha mo honau	17.1.2/D, A	17.1.1,17.1.2/ 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 3.1, 3.2, 3.3, 3.6		
		ngaahi pepa poupou ke faile he 'aho kotoa pe pea mo honau ngaah hingoa 'oe faile.	ngaahi pepa poupou ke faile he 'aho kotoa pe pea mo honau ngaah hingoa 'oe faile.	ngaahi pepa poupou ke faile he 'aho kotoa pe pea mo honau ngaah hingoa 'oe faile.		3.2, 3.3, 3.6		
Taumu'a Ngaue – Tokoni 1.03.02.03: Tokangaekina e Pa'anga Humai 'a e Potungaue								
Tanaki e ngaahi pa'anga humai	Tonu pea kakato 'a e hono tali totongi 'oe pa'anga humai.	Ke peseta 'e 100 'a e tonu 'oe ngaahi pepa tali totongi 'oku ma'u.	Ke peseta 'e 100 'a e tonu 'oe ngaahi pepa tali totongi 'oku ma'u.	Ke peseta 'e 100 'a e tonu 'oe ngaahi pepa tali totongi 'oku ma'u.	17.1.2/D, A	17.1.1,17.1.2/ 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 3.1, 3.2, 3.3, 3.6		
Fakahu 'a e ngaahi pa'anga humai	Tonu pea kakato 'a hono fakahu 'a e pa'anga humai.	Ke peseta 'e 100 'a e ngaahi fakahu pa'anga 'oku fakahu kimu'a he taimi 4pm 'oe 'aho kotoa pe.	Ke peseta 'e 100 'a e ngaahi fakahu pa'anga 'oku fakahu kimu'a he taimi 4pm 'oe 'aho kotoa pe.	Ke peseta 'e 100 'a e ngaahi fakahu pa'anga 'oku fakahu kimu'a he taimi 4pm 'oe 'aho kotoa pe.	17.1.2/D, A	17.1.1,17.1.2/ 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 3.1, 3.2, 3.3, 3.6		

Faile 'a e ngaahi pepa ngaue.	Kakato 'a hono ngaue'i 'oe ngaahi faile.	Peseta 'e 95 'a e ngaahi pepa 'oku faile he 'aho kotoa pe.	Peseta 'e 95 'a e ngaahi pepa 'oku faile he 'aho kotoa pe.	Peseta 'e 95 'a e ngaahi pepa 'oku faile he 'aho kotoa pe.	17.1.2/D, A	17.1.1,17.1.2/ 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 3.1, 3.2, 3.3, 3.6		
Taumu'a Ngaue - Tokoni 1.03.02.04: Fakapapau'i koe ngaahi founa ngaue fakapa'anga 'oku fenapasi moe ngaahi Lao, Tu'utu'uni Fakalao moe Ngaahi Tu'utu'uni Fakangaue.								
Ngaue 'o fakatatau ki he ngaahi Lao moe ngaahi tu'utu'uni fakangaue.	Lahi 'oe taimi 'oku ngaue'aki ai 'a e ngaahi Lao, Tu'utu'uni Fakalao moe ngaahi Tu'utu'uni Fakangaue.	Ngaue faka'aho'aki 'a e ngaahi Lao, Tu'utu'uni Fakalao moe ngaahi tu'utu'uni fakangaue	Ngaue faka'aho'aki 'a e ngaahi Lao, Tu'utu'uni Fakalao moe ngaahi tu'utu'uni fakangaue.	Ngaue faka'aho'aki 'a e ngaahi Lao, Tu'utu'uni Fakalao moe ngaahi tu'utu'uni fakangaue.	17.1.2/D, A	17.1.1,17.1.2/ 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 3.1, 3.2, 3.3, 3.6		
Taumu'a Ngaue 1.03.03: Ko ha founa mo e tu'utu'uni Fakatau 'oku lelei								
Taumu'a Ngaue-Tokoni 1.03.03.01: Tokangaekina e founa fakatau 'a e Potungaue.								
Fakatahataha'i mo fakahu 'a e Palani Ngaue Fakatau Fakata'u.	Kakato mo taimi totonu hono fakahu 'oe APP	Peseti 'e 85 kuo kakato pea fakahu ki he MoF kimu'a he 'aho 31 'o Siulai 'oe ta'u fakapa'anga kotoa pe.	Peseti 'e 95 kuo kakato pea fakahu ki he MoF kimu'a he 'aho 31 'o Siulai 'oe ta'u fakapa'anga kotoa pe.	Peseti 'e 95 kuo kakato pea fakahu ki he MoF kimu'a he 'aho 31 'o Siulai 'oe ta'u fakapa'anga kotoa pe.	17/D, A	17.1.2/ 1.1, 1.2, 1.3 1.4, 2.1, 2.2, 3.1		
Teuteu'i 'a e ngaahi kole fakatau	Lahi 'oe ngaahi kole kuo teuteu'i 'o fakahoa ki he APP.	'Oua na'a toe si'i hifo he peseti 'e 90 'o e ngaahi tohi kole kotoa pe kuo teuteu'i.	'Oua na'a toe si'i hifo he peseti 'e 90 'o e ngaahi tohi kole kotoa pe kuo teuteu'i.	'Oua na'a toe si'i hifo he peseti 'e 90 'o e ngaahi tohi kole kotoa pe kuo teuteu'i.	17/D, A	17.1.2/ 1.1, 1.2, 1.3 1.4, 2.1, 2.2, 3.1		
Fakahu pea muimui'i 'a e ngaahi kole fakatau.	Lahi 'oe ngaahi tali kuo ma'u mei he ngaahi tohi kole kuo fakahu.	Peseti 'e 95 'oe tali ki he ngaahi tohi kole kuo ma'u.	Peseti 'e 95 'oe tali ki he ngaahi tohi kole kuo ma'u.	Peseti 'e 95 'oe tali ki he ngaahi tohi kole kuo ma'u.	17/D, A	17.1.2/ 1.1, 1.2, 1.3 1.4, 2.1, 2.2, 3.1		

Ngaue Fakatatau ki he ngaahi Lao moe Tu'utu'uni Fakatau 'a e Pule'anga.	Peseti 'oe ngaahi fehu'i fakalukufua 'i he ngaahi tohi kole takitaha.	Si'isi'i ange he peseta 'e 5 'oe ngaahi fehu'i kuo ma'u mei he CPU.	Si'isi'i ange he peseta 'e 3 'oe ngaahi fehu'i kuo ma'u mei he CPU.	Si'isi'i ange he peseta 'e 2 'oe ngaahi fehu'i kuo ma'u mei he CPU.	17/D, A	17.1.2/ 1.1, 1.2, 1.3 1.4, 2.1, 2.2, 3.1		
Sivi'i 'a e ngaahi kole fakatau.	Lahi 'oe ngaahi launga kuo ma'u.	Si'isi'i ange he peseta 'e 2 'oe ngaahi launga makatu'unga he ngaahi sivi kuo fakahoko.	Si'isi'i ange he peseta 'e 1 'oe ngaahi launga makatu'unga he ngaahi sivi kuo fakahoko.	Si'isi'i ange he peseta 'e 1 'oe ngaahi launga makatu'unga he ngaahi sivi kuo fakahoko.	17/D, A	17.1.2/ 1.1, 1.2, 1.3 1.4, 2.1, 2.2, 3.1		
Teuteu'i 'oe lipooti moe palani fakatau fakapiliote.	Tu'unga 'oe kakato moe taimi totonu 'a hono fakahu 'oe palani moe lipooti.	Fakahu fakatoloua 'a e lipooti moe palani 'o fakatatau ki he taimi ke 'osi kiai.	Fakahu fakatoloua 'a e lipooti moe palani 'o fakatatau ki he taimi ke 'osi kiai.	Fakahu fakatoloua 'a e lipooti moe palani 'o fakatatau ki he taimi ke 'osi kiai.	17/D, A	17.1.2/ 1.1, 1.2, 1.3 1.4, 2.1, 2.2, 3.1		
Faka'aho 'a e lisi ki he ngaahi Kautaha fakatau koloa moe sevesi.	Tu'unga 'oe kakato 'oe lisi	Peseta 'e 90 'oe lisi kuo kakato.	Peseta 'e 90 'oe lisi kuo kakato	Peseta 'e 90 'oe lisi kuo kakato	17/D, A	17.1.2/ 1.1, 1.2, 1.3 1.4, 2.1, 2.2, 3.1		
Taumu'a Ngaue – Tokoni 1.03.03.02: Tokangaekina e ngaahi koloa 'a e Potungaue.								
Faka'aho 'a e lesisita ngaahi koloa.	Kakato moe falala'anga ;oe lesisita	'Oua 'e toe si'isi'i ange he peseta 'e 95 'oe koloa kotoa kuo lesisita.	'Oua 'e toe si'isi'i ange he peseta 'e 95 'oe koloa kotoa kuo lesisita.	'Oua 'e toe si'isi'i ange he peseta 'e 95 'oe koloa kotoa kuo lesisita.	17/D, A	17.1.2/ 1.1, 1.2, 1.3 1.4, 2.1, 2.2, 3.1		
Lipooti 'i he ngaahi koloa maumau.	Peseta 'oe ngaahi koloa 'oku maumau 'oku lolotonga 'i he Potungaue.	Si'isi'i ange he peseta 'e 1 'oe ngaahi koloa maumau 'oku kei tuku he 'Ofisi.	Si'isi'i ange he peseta 'e 1 'oe ngaahi koloa maumau 'oku kei tuku he 'Ofisi.	Si'isi'i ange he peseta 'e 1 'oe ngaahi koloa maumau 'oku kei tuku he 'Ofisi.	17/D, A	17.1.2/ 1.1, 1.2, 1.3 1.4, 2.1, 2.2, 3.1		
Teuteu'i 'a e lipooti moe palani fakapiliote	Tu'unga 'oe kakato moe taimi totonu	Ke kakato pea fakahu 'a e lipooti	Ke kakato pea fakahu 'a e lipooti	Ke kakato pea fakahu 'a e lipooti	17/D, A	17.1.2/ 1.1, 1.2, 1.3 1.4, 2.1, 2.2, 3.1		
'ae ngaahi koloa.	hono fakahu 'oe lipooti moe palani.	moe palani kotoa pe 'o fakatatau ki he taimi ke 'osi kiai.	moe palani kotoa pe 'o fakatatau ki he taimi ke 'osi kiai.	moe palani kotoa pe 'o fakatatau ki he taimi ke 'osi kiai.				
Fakamalohia 'a e tu'unga fakakau-ngaue 'a e tafa'aki ngaue.	Lahi 'oe ngaahi lakanga 'ataa kuo fokotu'u.	Fokotu'u ha 'Ofisa Fakatau Ma'olunga 'e 1 (Band K) ke tali'aki			17/D, A	17.1.2/ 1.1, 1.2, 1.3 1.4, 2.1, 2.2, 3.1		

		e tokotaha 'oku 'osi mai 'ene ako.						
Taumu'a Ngaue 1.03.04: Tokangaekina 'a e lelei 'ae Ngaahi Poloseki Fakalakalaka.								
Taumu'a Ngaue – Tokoni Sub – Output 1.03.04.01: Muimui'i ofi 'a e ngaahi fakamole 'a e ngaahi poloseki fakalakalaka.								
Teuteu'i mo faka'aho 'a e ngaahi ma'u'anga fakamatala ki he Poloseki Fakalakalaka.	Peseti 'oe ngaahi ma'u'anga fakamatala kuo 'osi faka'aho.	Peseta 'e 95 'oe ngaahi ma'u'anga fakamatala kuo faka'aho.	Peseta 'e 95 'oe ngaahi ma'u'anga fakamatala kuo faka'aho	Peseta 'e 95 'oe ngaahi ma'u'anga fakamatala kuo faka'aho	17.1.2/ D, A	17.1.1, 17.1.2/ 1.1,1.2, 1.3, 1.5, 2.1, 3.1,		
Teuteu'i mo fakapapau'i 'oku tonu 'a e ngaahi PORs ki he ngaahi poloseki fakalakalaka.	Lahi 'oe ngaahi POS kuo teuteu'i mo fakamo'oni'i.	Peseta 'e 90 'oe ngaahi PORs kuo teuteu'i mo fakamo'oni'i.	Peseta 'e 95 'oe ngaahi PORs kuo teuteu'i mo fakamo'oni'i.	Peseta 'e 95 'oe ngaahi PORs kuo teuteu'i mo fakamo'oni'i.	17.1.2/ D, A	17.1.1, 17.1.2/ 1.1,1.2, 1.3, 1.5, 2.1, 3.1,		
Teuteu'i 'a e ngaahi fakatonutonu fakakuata 'oe ngaahi poloseki.	Lahi 'oe ngaahi vouti kuo fakatonutonu 'o tonu.	Ke fakakakato hono fakatonutonu 'oe ngahi vouti pea fakahu ki he MoF 'i he faka'osinga 'oe kuata kotoa pe.	Ke fakakakato hono fakatonutonu 'oe ngahi vouti pea fakahu ki he MoF 'i he faka'osinga 'oe kuata kotoa pe.	Ke fakakakato hono fakatonutonu 'oe ngahi vouti pea fakahu ki he MoF 'i he faka'osinga 'oe kuata kotoa pe.	17.1.2/ D, A	17.1.1, 17.1.2/ 1.1,1.2, 1.3, 1.5, 2.1, 3.1,		
Fakapapau'i 'oku tonu 'a e pa'anga 'oe ngaahi poloseki fakalakalaka.	Taimi totonu hono fakahu 'a e pa'anga mei he ngaahi sino tokoni ki he ngaahi 'akauni fakalakalaka.	Peseti 'e 90 pa'anga tokoni kuo fakahu ki he 'akauni fakalakalaka taimi totonu.	Peseti 'e 90 pa'anga tokoni kuo fakahu ki he 'akauni fakalakalaka taimi totonu.	Peseti 'e 90 pa'anga tokoni kuo fakahu ki he 'akauni fakalakalaka taimi totonu.	17.1.2/ D, A	17.1.1, 17.1.2/ 1.1,1.2, 1.3, 1.5, 2.1, 3.1,		
Taumu'a Ngaue – Tokoni 1.03.04.02: Muimui'i ofi mo lipooti 'a e tu'unga hono ngaue'i 'o e ngaahi Poloseki Fakalakalaka.								
Muimui'i 'a e tu'unga 'oku 'iai 'a e ngaahi poloseki fakalakalaka.	Taimi totonu 'o hono fakahu 'oe ngaahi lipooti 'oe tu'unga 'oku 'iai 'a e ngaahi poloseki.	Teuteu'i pea fakahu ki he Talekita CSD 'i he uike ua 'oe mahina fo'ou kotoa pe.	Teuteu'i pea fakahu ki he Talekita CSD 'i he uike ua 'oe mahina fo'ou kotoa pe.	Teuteu'i pea fakahu ki he Talekita CSD 'i he uike ua 'oe mahina fo'ou kotoa pe.	17.1.2/ D, A	17.1.1, 17.1.2/ 1.1,1.2, 1.3, 1.5, 2.1, 3.1,		
Teuteu'i pea fakahu 'a e lipooti fakapa'anga 'oe poloseki fakalakalaka.	Taimi totonu hono teuteu'i mo hono fakahu 'oe ngaahi lipooti fakapa'anga.	Fakakakato pea fakahu ki he ngaahi kautaha tokoni 'i loto he 'aho ngaue 'e 5.	Fakakakato pea fakahu ki he ngaahi kautaha tokoni 'i loto he houa 'e 8	Fakakakato pea fakahu ki he ngaahi kautaha tokoni 'i loto he houa 'e 8	17.1.2/ D, A	17.1.1, 17.1.2/ 1.1,1.2, 1.3, 1.5, 2.1, 3.1,		

Teuteu'i 'a e lipooti fakapiliote 'oe va'a ngaue.	Tu'unga kakato moe taimi totonu hono fakahu 'oe lipooti.	- Ke tukuatu ha lipooti fakapiliote 'e 26 - Fakakakato pea fakahu kimu'a he uike ua 'o Sanuali 2022.	- Ke tukuatu ha lipooti fakapiliote 'e 26 - Fakakakato pea fakahu kimu'a he uike ua 'o Sanuali 2023.	- Ke tukuatu ha lipooti fakapiliote 'e 26 - Fakakakato pea fakahu kimu'a he uike ua 'o Sanuali 2024.	17.1.2/ D, A	17.1.1, 17.1.2/ 1.1,1.2, 1.3, 1.5, 2.1, 3.1,		
Teuteu'i 'oe CP moe AMP ki he va'a Poloseki.	Tu'unga kakato mo taimi totonu hono fakahu 'oe ngaahi palani.	Teuteu'i pea fakahu kimu'a he tapuni 'a e Pule'anga he 2022.	Teuteu'i pea fakahu kimu'a he tapuni 'a e Pule'anga he 2023.	Teuteu'i pea fakahu kimu'a he tapuni 'a e Pule'anga he 2024.	17.1.2/ D, A	17.1.1, 17.1.2/ 1.1,1.2, 1.3, 1.5, 2.1, 3.1,		
Taumu'a Ngaue 1.03.05: Toe Vakai'i mo Fokotu'u 'a e ngaahi Lao, Tu'utu'uni Fakalao moe Tu'utu'uni Fakangaue kotoa 'a e Potungaue.							T\$128,715.00	
Ke toe siofi 'a e ngaahi Lao, Tu'utu'uni Fakalao moe Tu'utu'uni Fakangaue lolotonga.	Lahi 'oe ngaahi Lao/Tu'utu'uni Fakalao/Tu'utu'uni Ngaue ne tonu hono toe siofi.	Peseti 'e 80 'oe ngaahi Lao/Tu'utu'uni Fakalao/Tu'utu'uni Ngaue na'e tonu hono toe siofi.	Peseti 'e 90 'oe ngaahi Lao/Tu'utu'uni Fakalao/Tu'utu'uni Ngaue na'e tonu hono toe siofi.	Peseti 'e 95 'oe ngaahi Lao/Tu'utu'uni Fakalao/Tu'utu'uni Ngaue na'e tonu hono toe siofi.	D, A	2.3, 3.1, 3.2, 3.3, 3.5		
Tuku atu ha ngaahi fale'i moe fakakaukau fakalao	Lahi 'oe ngaahi fale'i fakalao na'e tonu pea taimi totonu.	Peseti 'e 90 'oe ngaahi fale'i fakalao na'e tonu mo taimi totonu.	Peseti 'e 95 'oe ngaahi fale'i fakalao na'e tonu mo taimi totonu	Peseti 'e 95 'oe ngaahi fale'i fakalao na'e tonu mo taimi totonu	D, A	2.3, 3.1, 3.2, 3.3, 3.5		
Fokotu'u mo Ngaue'i 'oe ngaahi Lao.	Lahi 'oe ngaahi Lao Fakaangaanga na'e fakakakato pea tonu.	'Ikai toe si'isi'i hifo he Lao Fakaangaanga 'e 3 ke fakakakato mo tonu.	'Ikai toe si'isi'i hifo he Lao Fakaangaanga 'e 3 ke fakakakato mo tonu.	'Ikai toe si'isi'i hifo he Lao Fakaangaanga 'e 3 ke fakakakato mo tonu.	D, A	2.3, 3.1, 3.2, 3.3, 3.5		
Fokotu'u e ngaahi Tu'utu'uni Ngaue.	Ngaahi Tu'utu'uni ngaue na'e kakato pea toe tonu hono fokotu'utu'u.	Peseti 'e 90 'oe tu'utu'uni ngaue kuo tonu hono fokotu'u	Peseti 'e 90 'oe tu'utu'uni ngaue kuo tonu hono fokotu'u	Peseti 'e 90 'oe tu'utu'uni ngaue kuo tonu hono fokotu'u	D, A	2.3, 3.1, 3.2, 3.3, 3.5		
Tokangaekina e ngaahi me'a fakalao kotoa 'a e Potungaue	Lahi 'oe ngaahi keisi na'e tapuni/hao	Fakatefito he ngaahi tu'utu'uni 'a e Potungaue	Fakatefito he ngaahi tu'utu'uni 'a e Potungaue	Fakatefito he ngaahi tu'utu'uni 'a e Potungaue	D, A	2.3, 3.1, 3.2, 3.3, 3.5		
	(tonuhia).							

Teuteu'i 'a e ngaahi lipooti moe palani fakapiliote	Lahi 'oe ngaahi lipooti moe palani kuo kakato pea fakahu.	- Lipooti fakapiliote 'e 26 kuo 'oatu. - Fakakakato pea fakahu kimu'a he uike 2 'o Sanuali 2023.	- Lipooti fakapiliote 'e 26 kuo 'oatu - Fakakakato pea fakahu kimu'a he uike 2 'o Sanuali 2024	- Lipooti fakapiliote 'e 26 kuo 'oatu - Fakakakato pea fakahu kimu'a he uike 2 'o Sanuali 2025	D, A	2.3, 3.1, 3.2, 3.3, 3.5		
Taumu'a Ngaue 1.03.06: Tokangaekina e ngaahi Palani moe Lipooti 'a e Potungaue							T\$386,145.00	
Taumu'a Ngaue – Tokoni 1.03.06.01: Faka'aho mo fokotu'u 'a e Palani moe Lipooti Fakapiloote kotoa 'a e Potungaue.								
Teuteu'i 'a e ngaahi lipooti 'a e Potungaue	Tu'unga kakato 'oe lipooti	Kakato peseta 'e 100 pea fakahu 'i he faka'osinga 'o Sepitema 'oe ta'u kotoa pe.	Kakato peseta 'e 100 pea fakahu 'i he faka'osinga 'o Sepitema 'oe ta'u kotoa pe.	Kakato peseta 'e 100 pea fakahu 'i he faka'osinga 'o Sepitema 'oe ta'u kotoa pe.	D, A	2.1, 3.1, 3.3, 3.6, 3.7		
Teuteu'i 'a e ngaahi Palani 'a e Potungaue.	Tu'unga kakato 'oe CP.	Kakato peseta 'e 100 pea fakahu 'i he faka'osinga 'o 'Epeleli 'oe ta'u kotoa pe.	Kakato peseta 'e 100 pea fakahu 'i he faka'osinga 'o 'Epelei 'oe ta'u kotoa pe.	Kakato peseta 'e 100 pea fakahu 'i he faka'osinga 'o 'Epeleli 'oe ta'u kotoa pe.	D, A	2.1, 3.1, 3.3, 3.6, 3.7		
Fokotu'u mo fakahoko 'a e ngaahi polokalama faka'ilo	Lahi 'oe polokalama faka'ilo kuo kakato	Fakahoko 'ae polokalama faka'ilo 'e 4 ki he Potungaue fakalukufua 'o tu'o taha he kuata kotoa pe.	Fakahoko 'ae polokalama faka'ilo 'e 4 ki he Potungaue fakalukufua 'o tu'o taha he kuata kotoa pe.	Fakahoko 'ae polokalama faka'ilo 'e 4 ki he Potungaue fakalukufua 'o tu'o taha he kuata kotoa pe.	D, A	2.1, 3.1, 3.3, 3.6, 3.7		
Taumu'a Ngaue – Tokoni 1.03.06.01: Toe siofi 'a e Fakahoko Fatongia fakapiliote 'a e Potungaue.								
Muimui'i pea lipooti 'i he tu'unga fakahoko fatongia 'a e Potungaue.	Lahi 'oe ngaahi lipooti kuo teuteu'i pea fakahu	1. Lipooti muimui'i mo sivi'i 'e 2 (fakakuata) 'oku fakahu. 2. Lipooti vauea ta'u 'e 2 ke teuteu'i pea fakahu 3. Lipooti fakamahina ki	1. Lipooti muimui'i mo sivi'i 'e 2 (fakakuata) 'oku fakahu. 2. Lipooti vauea ta'u 'e 2 ke teuteu'i pea fakahu 3. Lipooti fakamahina ki	1. Lipooti muimui'i mo sivi'i 'e 2 (fakakuata) 'oku fakahu. 2. Lipooti vauea ta'u 'e 2 ke teuteu'i pea fakahu 3. Lipooti fakamahina ki	D, A	2.1, 3.1, 3.3, 3.6, 3.7		

		he ngaahi maa'usia 'e 12 ke teuteu'i pea fakahu	he ngaahi maa'usia 'e 12 ke teuteu'i pea fakahu	he ngaahi maa'usia 'e 12 ke teuteu'i pea fakahu				
Taumu'a Ngaue 1.03.07: Tokangaekina lelei 'a e fakahoko fatongia 'i he 'Otu Motu.							T\$386,145.00	
Taumu'a Ngaue – Tokoni 1.03.07.01: Fakamalohia e Ngaahi 'Ofisi he 'Otu Motu.								
Ke hokohoko hono faka'aho e ngaahi monu'ia 'oe kau ngaue	Lahi 'oe ngaahi monu'ia 'a e kau ngaue kuo faka'aho	'Ikai ke toe lahi hake he peseta 'e 5 'oe launga kuo ma'u mei he kau ngaue	'Ikai ke toe lahi hake he peseta 'e 5 'oe launga kuo ma'u mei he kau ngaue.	'Ikai ke toe lahi hake he peseta 'e 5 'oe launga kuo ma'u mei he kau ngaue.	D, A	2.1, 3.1, 3.3, 3.6, 3.7		
Ke hokohoko hono fakahoko ki he kau ngaue.	Lahi 'oe ngaahi fale'i kuo tukuatu he ta'u fakapa'anga.	Fale'i fakamahina (fale'i 'e 10)	Fale'i fakamahina (fale'i 'e 10)	Fale'i fakamahina (fale'i 'e 10)	D, A	2.1, 3.1, 3.3, 3.6, 3.7		
Fakahoko hono ngaue'i 'a e PMS 'a e kau ngaue.	Kakato mo taimi totonu hono fakahu 'oe PMS.	Peseta 'e 100 'oe kau ngaue kuo 'iai 'enau PMS.	Peseta 'e 100 'oe kau ngaue kuo 'iai 'enau PMS.	Peseta 'e 100 'oe kau ngaue kuo 'iai 'enau PMS.	D, A	2.1, 3.1, 3.3, 3.6, 3.7		
Teuteu'i 'a e Fakamatala fakata'u 'a e 'ofisi.	Tu'unga kakato 'oe lipooti.	Peseta 'e 100 kuo kakato pea fakahu 'i he faka'osinga 'o 'Aokosi 'oe ta'u kotoa pe.	Peseta 'e 100 kuo kakato pea fakahu 'i he faka'osinga 'o 'Aokosi 'oe ta'u kotoa pe.	Peseta 'e 100 kuo kakato pea fakahu 'i he faka'osinga 'o 'Aokosi 'oe ta'u kotoa pe.	D, A	2.1, 3.1, 3.3, 3.6, 3.7		
Teuteu'i 'a e CP moe AMP 'a e 'ofisi.	Tu'unga kakato 'oe CP pea moe AMP.	Peseta 'e 100 e kakato pea fakahu 'i he faka'osinga 'o Sanuali mo Mee he ta'u kotoa pe.	Peseta 'e 100 e kakato pea fakahu 'i he faka'osinga 'o Sanuali mo Mee he ta'u kotoa pe.	Peseta 'e 100 e kakato pea fakahu 'i he faka'osinga 'o Sanuali mo Mee he ta'u kotoa pe.	D, A	2.1, 3.1, 3.3, 3.6, 3.7		
Teuteu'i 'a e ngaahi kole fakatau.	Lahi 'oe ngaahi kole fakatau kuo ngaue'i he 'aho.	Peseta 'e 99 'oe ngaahi PORs kuo ngaue'i.	Peseta 'e 99 'oe ngaahi PORs kuo ngaue'i	Peseta 'e 99 'oe ngaahi PORs kuo ngaue'i	D, A	2.1, 3.1, 3.3, 3.6, 3.7		
Vakai'i pe 'oku 'iai ha fakapa'anga.	'Oku tu'unga lelei pe 'a e me'a fakapa'anga he lolotonga 'oe ta'u fakapa'anga.	Peseta 'e 95 'oe ngaahi PORs kuo fakapapau'i 'oku 'iai hono pa'anga.	Peseta 'e 95 'oe ngaahi PORs kuo fakapapau'i 'oku 'iai hono pa'anga	Peseta 'e 95 'oe ngaahi PORs kuo fakapapau'i 'oku 'iai hono pa'anga	D, A	2.1, 3.1, 3.3, 3.6, 3.7		
Tali ki he ngaahi fehu'i.	Taimi 'oku fakakakato ai 'a e ngaahi fehu'i.	Ngaue'i pea fakahu ki he MoF 'i he 'aho kotoa pe.	Ngaue'i pea fakahu ki he MoF 'i he 'aho kotoa pe.	Ngaue'i pea fakahu ki he MoF 'i he 'aho kotoa pe.	D, A	2.1, 3.1, 3.3, 3.6, 3.7		

Teuteu'i 'a hono fakatonutonu 'oe ngaahi vouti.	Taimi 'oku kakato ai 'a e fakatonutonu 'oe ngaahi vouti.	Peseta 'e 95 'oe ngaahi vouti kuo fakatonutonu.	Peseta 'e 95 'oe ngaahi vouti kuo fakatonutonu.	Peseta 'e 95 'oe ngaahi vouti kuo fakatonutonu.	D, A	2.1, 3.1, 3.3, 3.6, 3.7		
Tali totongi 'a e ngaahi pa'anga humai.	Tonu pea kakato hono tokanga'i 'oe pa'anga humai.	Peseta 'e 100 'oe ngaahi talitotongi kuo fakahu	Peseta 'e 100 'oe ngaahi talitotongi kuo fakahu.	Peseta 'e 100 'oe ngaahi talitotongi kuo fakahu.	D, A	2.1, 3.1, 3.3, 3.6, 3.7		
Fakahu 'a e ngaahi pa'anga humai	Tonu mo kakato hono fakahu 'oe pa'anga humai.	Peseta 'e 100 'oku tonu 'a e pa'anga 'oku fakahu kimu'a he taimi 4pm 'oe 'aho kotoa pe.	Peseta 'e 100 'oku tonu 'a e pa'anga 'oku fakahu kimu'a he taimi 4pm 'oe 'aho kotoa pe.	Peseta 'e 100 'oku tonu 'a e pa'anga 'oku fakahu kimu'a he taimi 4pm 'oe 'aho kotoa pe.	D, A	2.1, 3.1, 3.3, 3.6, 3.7		
Teuteu'i 'a e ngaahi lipooti fakapiliote 'a e 'ofisi.	Tu'unga kakato mo taimi totonu hono fakahu 'oe palani moe lipooti.	Kuo 'osi fakahu fakatoloua 'a e lipooti moe palani 'o fakatatau ki he taimi 'oku 'osi kiai.	Kuo 'osi fakahu fakatoloua 'a e lipooti moe palani 'o fakatatau ki he taimi 'oku 'osi kiai.	Kuo 'osi fakahu fakatoloua 'a e lipooti moe palani 'o fakatatau ki he taimi 'oku 'osi kiai.	D, A	2.1, 3.1, 3.3, 3.6, 3.7		
Teuteu'i pea faka'aho 'a e tu'unga 'oku 'iai 'a e ngaahi poloseki fakalakalaka.	Peseta 'oe ngaahi ma'u'anga fakamatala kuo faka'aho.	Peseta 'e 95 'oe ngaahi fakamatala kuo faka'aho.	Peseta 'e 95 'oe ngaahi fakamatala kuo faka'aho.	Peseta 'e 95 'oe ngaahi fakamatala kuo faka'aho.	D, A	2.1, 3.1, 3.3, 3.6, 3.7		

4.2 POLOKALAMA 2: FAKAMATALA 'EA

Talu mei he ta'u fakapa'anga 2019/2020 pea mo e feinga 'a e Vaá Fakamatala Éa ke fakaivia 'a 'ene ngaahi ngaue fekau'aki pea moe Fa'unga moe Founa Ngaue ki he Fakatokanga Tokamu'a 'aki 'a hono fakatokolahi 'i hono ako'i 'a e kau 'ofisa fakamatala 'ea fo'ou pea mo hono fokotu'u ha ngaahi me'a ngaue fakamatala'ea fakaonopooni. 'E malava heni kene toe fakalakalaka'i 'a e ngaahi sevesi fakamatala 'ea mo malava ke tuku atu ha ngaahi fakamatala 'ea 'oku fakapolofesinale, tonu mo falala'anga ki he ngaahi kupu fekaukau'aki pea mo fengaue'aki foki.

'Oku kei hoko pe ia ko e visone mo e taumu'a ngaue 'a e Fakamatala 'Ea ki he ta'u fakapa'anga 2024/2025, ke hokohoko atu 'a hono fakaivia 'o e ngaahi tefito'i fakakaukau moe fa'unga 'oku fakava'e ai 'a e Fa'unga Ngaue ki he Fakatokanga Tokamu'a pe ke a'usia ai mo e visone 'a e va'a Fakamatala'ea: "Ke a'u ki he Ta'u 2030 'oku toe Lelei ange 'a e tu'unga Matu'uekina mo e Mateuteu 'a e Fonua ki he ngaahi nunu'a tamaki fakasosiale/faka'ekonomika mei he ngaahi Fakatamaki Fakaenatula, pea ke poupou'i 'a e Langa Fakalakalaka 'oku Tu'uloa ma'ae Fonua 'o fakafou 'i he ngaahi Sēvesi Fakamatala 'Ea 'oku Lelei mo Taau"

Ko e fakalukufua e patiseti mo e kau ngaue 'o e polokalama ngaue eni 'oku ha atu he tepile 'i lalo.

Tepile 1: Katoa e Patiseti Lolotonga á e Vaá Fakamatala Éa:

Fakamatala	2024/25	2025/26	2026/27	2027/28
	Patiseti Lolotonga	Patiseti naé kole	Fakafuofua 1	Fakafuofua 2
Kau Ngaue Tu'uma'u (10xx)	1,289,700	1,125,000	1,125,000	1,125,000
Kau Ngaue Lau'aho (11xx)	60,200	58,900	58,900	58,900
Folau mo e Fetu'utaki (12xx)	11,600	36,400	36,400	36,400
Fakahoko Ngaue (13xx)	54,700	62,300	62,300	62,300
Fakatau 'o e ngaahi Koloa mo e Sevesi (14xx)	72,600	47,300	47,300	47,300
Ngaahi ngaue Fakalakalaka	-	-	-	-
**Naunau Ngaue (20xx)	161,500	150,000	150,000	150,000
Fakakatoa = Patiseti Lolotonga	\$1,650,300	\$1,479,900	\$1,479,900	\$1,479,900
Fakakatoa = Patiseti Fakalakalaka	\$221,600	\$1,291,400	\$1,291,400	\$1,291,400

Tepile 2: Fakalukufua ó e kau ngaue 'a e Vaá Fakamatala Éa:

Fakamatala	2024/25	2025/26	2026/27	2027/28
	Actual	Budget Proposed	Proj. 1	Proj. 2
Kau Taki Ngaue	1	1	1	1
Kau 'Ofisa Ngaue Ma'olunga	24	24	24	24
Kau 'ofisa ngaue	16	16	16	16
Fakakatoa kau ngaue tu'uma'u	41	41	41	41
Kau Ngaue lau'aho	2	-	-	-
Fakakatoa =Patiseti kau ngaue tu'uma'u(\$m)	\$1,289,100.00	\$1,002,923	\$1,002,923	\$1,002,923

Ngaahi Taumuá Ngaue a e Vaá Fakamatala Éa:

Taumu'a Ngaue 2.01: Ke Tonu, Maau, Falala'anga pea mahino ngofua 'a e fakamatala fekau'aki pea mo e 'Ea pea pehe foki ki 'Oseni.					SDG/TSDF		Fakapaánga	
							Lolotonga	Fakalakalaka
Palani Ngaue	Ngaahi Meáfua Ngaue	2025/26	2026/27	2027/28	Taketi	Meáfua Ngaue		
Teuteuí pea tukuatu e ngaahi fakamatala éa pehee kihe ngaahi fakamatala ki he Tukunga ó e éa, ngaahi potutahi pea mo e ngaahi fakatokanga ki he kakai ó e fonua pehee ki he ngaahi va fetokoniáki ó hangee koe Tafa'aki tokangaekina e ngaahi fakatamaki, Poate Taulanga, sekitoa ó e Ngoue pehee kihe sekitoa kihe Vai	Lahi 'o e ngaahi fakamatala'ea fekau'aki pea moe 'ea pea moe 'oseni na'e tuku atu	9846	9846	9846	1.5, 3.9, 11.5, 13.1, 13.b, 16.6/F, A	1.5.1, 1.5.3, 3.9.1, 11.5.1, 13.1.1, 13.1.2, 13.b.1, 16.6.2/5.4		
Fakapapau'i 'oku pau mo tonu e ngaahi fakamatala 'ea 'oku fakahoko ke mahu'inga maliemo lelei	Fakapapau'i 'oku tonu pea mo sivilivi'i 'ae ngaahi fakamatala'ea fekau'ai mo e 'Eua moe 'Oseni.	80%	90%	95%				

Tufaki 'o e ngaahi fakamatala'ea 'i loto 'i he taimi 'oku fokotu'u 'i he Fakahokohoko 'o e Tu'unga fakahoko Ngaue (SOP).	Lahi 'oe ngaahi fakamatala'ea 'oku tufaki atu ki tahi pea ihono taimi totonu	90%	95%	95%		
Muimui'i ngaahi fakamatala kuotuku atu ki he kakai mo ma'u mei ai 'a e ngaahi fakamatala fakamuimui taha 'i he tekinolosia.	Lahi 'o e ngaahi ma'u'anga fakatala fakatekinolosia'oku tukuange ai 'a e ngaahi fakamatala 'ea 'oku ala ma'u.	80%	80%	80%		
Fua 'a e lahi 'oe ngaahi launga 'oku ma'u pea fakahoko ha ngaahi savea ki he tu'unga fakafiemalie	% 'o e Ngaahi va fengau'e'aki 'oku fiemalie ki he ngaahi fakamatala'ea.	80%	80%	80%		
Ke fakahoko hano sivisi'i 'a e ngaahi ngaue ki hono fakafehoanaki 'a e ngaahi fakatamaki fakaenatula pea mo hono ngaahi nunu'a 'o e ngaahi fakatamaki fakaenatula takaitaha	Lahi 'oe ngaahi fakafehoanaki 'a e ngaahi fakatamaki fakaenatula pea mo hono ngaahi nunu'a 'o e ngaahi fakatamaki fakaenatula takaitaha na'e fakahoko	2	3	4		
Ke fakahu ki he Fa'unga ngaue Fakatokanga Tokamu'a 'a e ngaahi fakafehoanaki 'a e ngaahi fakatamaki fakaenatula pea mo hono ngaahi nunu'a 'o e ngaahi fakatamaki fakaenatula takaitaha	Lahi 'oe seevesi fakamatala'ea 'oku 'i ai hono fakafehoanaki 'a e ngaahi fakatamaki fakaenatula pea mo hono ngaahi nunu'a 'o e ngaahi fakatamaki fakaenatula takaitaha.	50%	75%	100%		
Ke 'iai ha ngaahi founa fengau'e'aki 'ae va'a ngaue pea moe ngaahi kupu fengau'e'aki fekau'aki pea moe ngaahi seevesi fakamatala'ea	Lahi 'oe ngaahi founa fakangaue moe palani moe sisitemi fakamatala tokamu'a fo'ou moe naunau moe ngaahi	50%	75%	100%		

	ngaue fakatokanga kuo fokotu'u							
Ngaahi founa fakangaue moe founa faitu'utu'uni pau fekau'aki pea moe ngaahi fakatamaki fakaenatula 'oku pau mo ngaue'aki.	Lahi 'oe ngaahi tu'utu'uni ngaue moe founa ngaue 'oku toe siofi moe ngaahi tu'utu'uni ngaue fo'ou 'oku fokotu'u	2	5	10				
Ngaahi ngaue IBWFs 'oku fakahoko lelei'i ki he ngaahi kupu fengau''aki	Lahi 'oe ngaahi IBWFs 'oku fakahoko mo a'u ki he ngaahi kupu fengau'aki.	50%	75%	100%				
Taumu'a Ngaue 2.02: Ke tonu, Maau, Falala'anga, Faingofua mo Mahino 'a e ngaahi fakamatala fekau'aki moe tu'unga ó e Éa								
Teuteu'i mo tufaki 'o e ngaahi fakamatala ki he feliuliaki 'o e 'Ea ki he kakai 'o e fonua mo e ngaahi Va Fengau'aki 'o hange ko e ngaahi tokoni ki he fakatamaki fakanatula pehe ki tahi, fua 'o e fonua mo e ma'u'anga vai.	Lahi 'o e ngaahi fakamatala ki he tu'unga ó e Éa	36	36	36	1.5, 3.9, 11.5, 13.1, 13.b, 16.6/F, A	1.5.1, 1.5.3, 3.9.1, 11.5.1, 13.1.1, 13.1.2, 13.b.1, 16.6.2/5.4		
Fakapapau'i 'oku pau mo tonu e ngaahi fakamatala 'ea 'oku fakahoko ke mahu'inga maliemo lelei	Lahi 'o e ngaahi fakamatala ki he feliuliaki 'o e 'Ea 'oku tonu pea pau.	75%	75%	75%				
Tufaki 'o e ngaahi fakamatala'ea 'i loto 'i he taimi 'oku fokotu'u 'i he Fakahokohoko 'o e Tu'unga fakahoko Ngaue (SOP).	Lahi 'o e ngaahi fakamatala ki he feliuliaki 'o e 'Ea 'oku tufakaki 'i he taimi 'oku fe'unga mo taau.	90%	90%	90%				
Muimui'i ngaahi fakamatala kuotuku atu ki he kakai mo ma'u mei ai 'a e ngaahi fakamatala fakamuimui taha 'i he tekinolosia.	Lahi 'o e ngaahi tekinolosia oku tuku atu ai 'a e ma'u'anga fakamatala ki he feliuliaki 'o e 'Ea	85%	85%	85%				

Fua ‘a e lahi ‘oe ngaahi launga ‘oku ma’u pea Fakahoko ha savea ki he fakafiernalie ‘oe fakahoko fatongia.	% ‘o e ngaahi va fengaue’aki mo e kakai ‘oku fiernalie ki he fakamatala ‘oku tuku atu fekau’aki moe feliuliaki ‘o e ‘Ea.	85%	85%	85%				
Taumu’a Ngaue 2.03: Ke Tonu, Maau, Falala’anga pea Ma’u ngofua ‘a e Sevesi Letio ki Tahi								
Fakamafola ‘a e ngaahi fakamatala ‘ea mo e ngaahi fakatokanga.	Lahi ‘o e ngaahi taimi ‘oku tufaki atu ai ‘a e polokalama letio ki tahi (Maritime)	1095	1095	1095	1.5, 3.9, 11.5, 13.1, 13.b/F, A	1.5.1, 1.5.3, 3.9.1, 11.5.1, 13.1.1, 13.1.2, 13.b.1/ 5.4		
Fakamafola ‘a e ngaahi fakamatala moe ngaahi fakatokanga fakatatau ki he fakahoko fatongia ‘o e fokotu’utu’u ngaue (SOPs)	Ko e lahi ‘o e ngaahi polokalama letio mei he Maritime nae fakahoko ‘i hono taimi	1095	1095	1095				
Muimui’i ‘o e fefolau’aki ‘i tahi	Ko e lahi ‘o e ngaahi lipooti folau kuo faile	100%	100%	100%				
Tufaki atu ‘a e ngaahi lipooti fefolau’aki ‘o e ngaahi vaka tahi ki he kakai	Ko e lahi ‘o e ngaahi fiema’u mei he kakai ‘o e pule’anga	100%	100%	100%				
Taliui ma’u pe ki he ngaahi fiema’u tokoni fakavavevave ‘i he taimi ‘oku fiema’u pau ai.	Ko e lahi ‘o e ngaahi tali fakatu’upake ‘a e maritime	100%	100%	100%				
Fua/Lekooti ‘a e lahi ‘oe ngaahi launga ‘oku ma’u pea Fakahoko ha savea ki he fakafiernalie ‘oe fakahoko fatongia.	Ko e peseti ‘o e ngaahi kautaha moe sino’i ngaue mei tu’a na’a nau fiernalie ki he fakahoko fatongia ‘a e letio Maritime	80%	80%	80%				
Fakamafola ‘a e ngaahi fakamatala ‘ea mo e ngaahi fakatokanga.	Lahi ‘o e ngaahi taimi ‘oku tufaki atu ai ‘a e polokalama letio ki tahi (Maritime)	100%	100%	100%				
Taumuá Ngaue 2.04: Ke Taimi Totonu, Tonu mo Falaánga e ngaahi Lekooti Fakamatala’ea ‘oku Tatanaki mai								

Teuteu'i mo hono tufaki atu 'a e ngaahi lipooti ki hono tokangaekina 'o e fakamatala 'ea ki he ngaahi kupu fekau'aki.	Lahi 'o e ngaahi savea 'oku tanaki.	90%	90%	90%	1.5, 16.6/F, A	1.5.1, 16.6.2/5.4		
Fakapapau'i 'oku pau mo tonu engaahi fakamatala 'ea 'oku fakahoko ke mahu'inga malie mo lelei.	Lahi 'o e ngaahi savea 'oku tonu mo pau.	95%	95%	95%				
Tufaki 'o e ngaahi fakamatala'ea 'i loto 'i he taimi 'oku fokotu'u 'i he Fakahokohoko 'o e Tu'unga fakahoko Ngaue (SOP).	Lahi 'o e ngaahi fakamatala savea (e.g. METARs) 'oku tukuatu 'i he taimi fe'unga.	90%	90%	90%				
Muimui'i ngaahi fakamatala kuo tuku atu ki he kakai mo ma'u mei ai 'a e ngaahi fakamatala fakamuimui taha 'i he tekinolosia.	Lahi 'o e ngaahi tekinolosia oku tuku atu ai 'a e ma'u'anga fakamatala ki he feliuliaki 'o e 'Ea	90%	90%	90%				
Fua/Lekooti 'a e lahi 'oe ngaahi launga 'oku ma'u pea Fakahoko ha savea ki he fakafiemalie 'oe fakahoko fatongia.	% 'o e ngaahi Va fengae'aki mo e kakai 'oku fiemalie ki he fakamatala 'oku tuku atu fekau'aki moe feliuliaki 'o e 'Ea.	90%	90%	90%				
Fakahu pea mo fakapapau'i 'a e tu'unga taau 'ae ngaahi fakatmala'ea tatanaki ki he sisitemi tauhi fakamatala CLIDE	% ó e tu'unga taau 'ae ngaahi fakatmala'ea tatanaki óku lava ó fakahu atu ki he polokalama CLIDE	90%	95%	100%				
Muimui'e founga tukuatu 'o e ngaahi fakamatala	% ó e tu'unga taau 'ae ngaahi fakatmala'ea tatanaki óku tukuatu ki he ngaahi sekitoa pe koe vaá ngaue	90%	95%	100%				

Taumuá Ngaue 2.05: Ke Taimi Totonu, Tonu mo Falala'anga 'a e Ngaahi Fakamatala, Fetu'utaki mo e Tokoni Fakatekinikale & Tafa'aki Tokoni								
Tauhi mo tokangai e ngaahi sisitemi ki he fakamatala éa mo e tanaki fakamatala	Lahi ó e palopalema fakatekinikale	Si'isi'i ange ene hoko he tuó 3	Si'isi'i ange ene hoko he tuó 2	Si'isi'i ange ene hoko he tuó 1	1.5, 16.6/F, A	1.5.1, 16.6.2/5.4		
Tokangaí lelei e ngaahi fakamatala oku fakahu atu fakafika mo e fakamatala éa ko úhi koe ngaahi fiemaú ki he ngaahi fakamatala Éa	Lahi e ngaahi palopalema ki he taimi fakahu atu e ngaahi fakamatala	Si'isi'i angehe 3	Si'isi'i angehe 2	Si'isi'i ange he1				
Tokangaí lelei e Sisitemi ki he Fetuútaki	Lahi o e palopalema ki he sisitemi fetuútaki	Si'isi'i angehe 3	Si'isi'i angehe 2	Si'isi'i ange he1				
Tokangai lelei e Sisitema ki heMaúanga Fakamatala Éa	Lahi ó e palopalema ki he sisitema maúanga fakamatala	Si'isi'i ange he 3	Si'isi'i angehe 2	Si'isi'i ange he1				
Tokangai e ngaahi netiueka ó e letio ki he fetuútaki fakafonua ki he ngaahi potutahi	Lahi ó e ngaahi palopalema ki he netiueka	Si'isi'i ange he 3	Si'isi'i ange he 2	Si'isi'i ange he 1				
Fuatautau 'a e lahi 'oe ngaahi launga 'oku ma'u pea Fakahoko ha savea ki he fakafiemalie 'oe fakahoko fatongia.	Lahi ó e ngaahi sivi óku fakahoko ki he ngaahi naunau ngaue	Uike 2 kotoa pe	Uike 2 kotoa pe	Uike 2 kotoa pe				
Sivi e ngaahi sisitema mo e ngaahi tuúanga (kau kiai e ngaahi AWS) ó fakatatau ki he fokotuútuú ngaue	Lahi o e ngaahi tuúanga mo e sisitema kuo sivi	21	21	21				
Fakalelei'i e ngaahi naunau moe ngaahi sisitema óku palopalema he vave taha	% ó e taimi fakahoko ai e ngaue ki ha lipooti maumau	80%	85%	90%				
Fakahoko e ngaahi tuútuúni ngaue i he taimi féunga	% e ngaahi tuútuúni ngaue kuo fakahoko	100%	100%	100%				

Fuatautau 'a e lahi e ngaahi launga mau mai mei he ngaahi tafaáki ngaue mo e kakai oku tukuatu kiai e ngaahi fakamatala	% e kakai mo e kau ngaue óku nau fiemalie ki he ngaue ó e ngaahi sisitema mo e ngaahi sevesi Tokoni fakatekinikale	80%	90%	100%				
Ke fokotu'u pea ngaue'aki 'a e ngaahi netiueka ki he ngaahi fakafuofua ki he fakamatala 'ea, tahi moe 'ataakai	Lahi 'oe ngaahi tu'u'anga me'afua kuo fokotu'u	15	15	9				
Ke fevahevahe'aki mo malava ke ma'u ta'efakangatangata 'a e ngaahi fakamatala lelei	Fokotu'u 'a e fakafehokotakinga GTS/W1S2.0 Ke fakahoko ki he CLiDe Fokotu'u 'a e tu'utu'uni ngaue ki he ta'efakangatangata 'a e fevahevahe'aki 'oe ngaahi fakamatala	50%	75%	100%				
Ke 'iai ha sisitemi fetu'utaki moe me'angaue'oku ngaue	Lahi 'oe ngaahi sistemi fetu'utaki fo'ou/fokotu'u me'a ngaue.	50%	75%	100%				
Ke 'iai ha ngaahi naunau moe sisitemi totonu ke fakahoko'aki 'a e ngaahi fatongia 'oe TMS.	Ke fokotu'u pea 'iai ha system makehe/ICT moe sofuea 'oku fokotu'u pea ngaue	50%	75%	100%				
	Lahi 'oe ngaahi naunau ngaue moe me'a ngaue kuo 'osi langa mo fakatau.	50%	75%	100%				
Taumu'a Ngaue 2.06: Ko ha sevesi ngaue 'oku maaui mo falala'anga								
Muimui'i mo liliu ('oka fiema'u) 'i hono taimi totonu 'a e tu'utu'uni ngaue pea mo hono 'atitia'i 'a e ngaahi tu'utu'uni ngaue	Lahi e ngaahi tohi menuolo óku toe siofi he ngaahi tafaáki ngaue pea mo hono sivi ki hono tu'unga taau	100%	100%	100%	16.6/F, A	16.6.2/3.2		
Fakahoko hono átitái mo fakama'opo'opo 'a e ngaahi tu'utu'uni founa pea moe	Lahi e ngaahi atita óku fakahoko	80%	90%	95%				

Tokolahi 'oe kau ngaue 'oku nau	Tokolahimkau ngaue 'oku nau	2	2	2				
taukey mo ma'u tu'unga fakaako totonu	fakangaue'i moe toe fiofi 'oe fakakalakalasi 'oe ngaahi tu'unga fakangaue.	2	2	2				
Fakamo'oni'i faka-QMS ISO 'ae va'a fakamatala'ea	Holo 'i he lahi 'oe 'ikai ke muimui moe 'ikai ke fakatatau	50%	75%	100%				
Taumu'a Ngaue 2.07: Ko hono fokotu'utu'u pea mo hono fakalele fakalelei 'a e ngaahi palani ngaue 'a e Fakamatala'ea								
Tokoni ki he va'a palani 'a e Potungaue ki hono fa'u 'o e Palani fakata'u 'o e va'a mo e Patiseti; Fakahu ha ngaahi lipooti tonu mo pau fakakuata ki he Taki ngaue 'I he taimi tonu; To e siofi 'a e ngaahi fakahoko fatongia ki he palani fakalakalaka 'a e tokangaekina e kau ngaue (HR)	Ke tali e ngaahi Palani Fakata'u tolu, Palani Fakata'u moe Patiseti ae Va'a Ngaue	100%	100%	100%	16.6/F, A	16.6.2/3.2		
	Lahi o e ngaahi lipooti fakauike o e ngaahi tafaaki ngaue oku tali	100%	100%	100%				
	Peseti o e ngaahi palani fakatau koloa oku tali	100%	100%	100%				
	Lahi 'o e ngaahi fakamatala ngaue 'oku kakato moe lahi 'o hono sivilivi'i 'o e fakahoko fatongia 'a e kau ngaue (PMS)	100%	100%	100%				
	Peseti o e palani fakalakalaka a e kau ngaue kuo toe siofi	100%	100%	100%				
Ke 'iai ha ngaahi tu'utu'uni ngaue, lao moe ngaahi aleapau moe ngaahi kupu fekau'aki mo fengau'aki kotoa pe 'a e va'a ngaue ni 'o fakatatau ki he ngaahi lao kuo tali	Lahi 'oe ngaahi tu'utu'uni ngaue fo'ou kuo fakahoko	1	1	1				
	Lahi 'oe ngaahi konga Lao fo'ou kuo tali	1	1	1				
	Lahi 'oe ngaahi Lao kuo tali	2	2	2				
	Lahi 'oe ngaahi aleapau ngaue fo'ou kuo tali	4	4	4				

Ngaahi fokotu’utu’u ngaue moe me’a ngaue ‘oku ma’u ke fakatahataha’i’aki ‘ae ngaahi naunau ngaue moe hokohoko atu ‘a e ngaue	Lahi ‘oe ngaahi poloseki fo’ou ne tali	2	3	3				
	Lahi ange ‘a e patiseti ‘o fakatatau ki he lahi ‘oe ngaahi netiueka muimui’i	50%	75%	100%				
	‘Iai e patiseti lahi fe’unga ke fakahoko’aki e taumu’a ngaue	Faka-faingamalie’i e patiseti ‘oku lelei vs lesio ‘oe ngaahi ngaue	Lahi’aki ‘a e 2%	Lahi’aki ‘a e 2%			Lahi’aki ‘a e 2%	
Taumu’a Ngaue 2.08: Ko hono fokotu’utu’u ke lelei ange ‘a e ngaahi polokalama tokoni ki hono fakaiviia ‘a e kau ngaue ‘a e Fakamatala’ea pea mo hono tokangaekina ‘a e ngaahi kupu fekau’aki mo fengaue’aki kotoa pe ‘ae Fakamatala’ea ‘i ha founga seevesi Fakamatala’ea Lelei								
Fa’u pe mo hono fokotu’utu’u ha ngaahi palani ngaue ki he ngaahi tafa’aki ngaue ‘a e fakamatala’ea ‘oku fu’u fiema’u ke fakaivia	Lahi o e ngaahi kole tokoni fakapaanga ma’ae ngaahi tafa’aki ngaue oku tali	75%	80%	90%	11.b/F, A	1.5.3,11.b.1,11.c.1/3.2		
Tauhi ke to e vaofi ange ‘a e ngaahi va fengaue’aki mo e ngaahi kupu tokoni fakalakalaka ‘oku nau fakapa’anga ‘a e poloseki mei hekamata ki he ‘osi ‘a e ngaue langa fakalakalaka pe koe poloseki	Peseta á hono Tauhi pe koe fakatupulaki e pa’anga tokoni ki he langa fakalakalaka/poloseki	75%	80%	90%				
	Lahi o e ngaahi fakamole kuo fakakakato fakatatau kihono toe sivi’i ‘oe ngaahi fefakatau’aki fakatafa’aki	75%	80%	90%				
Fakapapau’i ‘oku tau taliui ki he ngaahi fiema’u ‘oku ‘omai mei he ngaahi kupu fengaue’aki	Lahi ‘o e ngaahi fakataha fakatu’apule’anga ‘oku fakahoko	75%	80%	90%				
Ui ha ngaahi fakataha ‘oku felave’i moe langa fakalakalaka ki he TMS	Lahi ‘o e ngaahi fakataha ‘oku fakahoko mo kau kiai ‘a e ngaahi kupu fekau’aki ‘oku nau tokoni fakapa’anga mai mei muli	75%	80%	90%				

Fokotu'utu'u pea mo palani 'a e ngaahi ngaue tokateu ki ha fakatamaki fakaenatula 'a e fakamatala'ea fakataha pea mohono tu'utu'uni ngaue	Lahi 'oe ngaahi palani tali ki he fakatamaki kuo kakato mo fakafo'ou	50%	75%	100%				
Fakahoko 'oe ngaahi ako fakataukei ki he kakai pea mo hono 'analaiso 'a e anga 'o e ngaahi tali mei he kakai ki he ngaahi polokalama ako fakataukei	Lahi 'oe ngaahi polokalama faka'ilo fakataha moe ngaahi fakaangaanga kuo kakato.	1	2	2				
Fakalakalaka ki mu'a 'a e tu'unga fakatekinikale mo fakasaienisi 'a e va'a Fakamatala'ea	Lahi 'oe va fengau'e'aki moe fekumi moe ngaahi ngaue'anga fakaako.	1	2	2				
	Lahi 'oe ngaahi ako kuo kakato moe ngaahi kau atu ki he fekumi	5	5	10				
	Lahi 'oe ngaahi pepa fekumi kuo kakato.	1	2	5				
Fakatupulaki 'oe fa'unga ngaue lolotonga ke fakalakalaka'i 'a e fakahoko ngaue 'a e va'a fakamatala'ea	Ngaahi polokalama fo'ou moe kau ngaue fo'ou kuo fokotu'u ke fakalakalaka'i 'oe fakahoko ngaue.	1	1	1				
Fakatupulaki'i mo fakalelei'i 'ae ngaahi ngaue moe sevesi 'a e va'a fakamatala'ea ki he kakai 'o e Fonua moe ngaahi kupu fekaukau'aki mo fengau'e'aki.	Lahi 'oe ngaahi fokotu'utu'u ki he fengau'e'aki moe kau ma'u'inasi kuo fokotu'u	1	1	1				
	Lahi 'oe ngaahi ngaue moe sevesi kuo fokotu'u	50%	75%	100%				

4.3 POLOKALAMA 3: MA'U'ANGA IVI

Ko e tefito'i taumu'a 'a e Vaá ni ke 'inasi á e Tonga kotoa 'i ha tu'unga ngaue fakama'u'anga ivi 'oku longomo'ui pea ola lelei mo fakapotopoto foki. 'Oku kei fai pe feinga ke a'usia á e taketi ke peseti 'e 50% 'a e ma'u'anga ivi 'uhila 'oku fo'u mei he ma'u'anga ivi ala fakafo'ou. Óku 'i ai mo e 'amanaki ke a'u ki he peseti 'e 70% 'i he faka'osinga 'o e ta'u 2030. 'Oku mahu'inga 'aupito 'a e ngaahi sekitoa hono kotoa 'i he ngaahi feinga ke a'usia 'a e ngaahi taumu'a mo e taketi.

Ko e fakaikiiki 'o e patiseti mo e kau ngaue lolotonga 'a e Vaá Ma'u'anga Ivi.

Tepile 1: Fakakatoa ó e Patiseti á e Vaá Ma'u'anga Ivi

Fakamatala	2024/25	2025/26	2026/27	2027/28
	Patiseti Lolotonga	Patiseti naé kole	Fakafuofua 1	Fakafuofua 2
Kau Ngaue Tu'uma'u (10xx)	648,600	\$685,400	\$685,400	\$685,400
Kau Ngaue Lau'aho (11xx)	23,100	\$32,600	\$32,600	\$32,600
Folau mo e Fetu'utaki (12xx)	47,800	\$35,200	\$35,200	\$35,200
Fakahoko Ngaue (13xx)	50,500	\$3,000	\$3,000	\$3,000
Fakatau 'o e ngaahi Koloa mo e Sevesi (14xx)	269,900	\$193,000	\$193,000	\$193,000
Ngaahi ngaue Fakalalakaka (16xx)	120,000	\$120,000	\$120,000	\$120,000
**Naunau Ngaue (20xx)	481,800	\$10,000	\$10,000	\$10,000
Fakakatoa = Patiseti Lolotonga	1,641,700	\$1,079,200	\$1,079,200	\$1,079,200
Fakakatoa = Patiseti Fakalalakaka	33,366,100	\$9,058,000	\$9,058,000	\$9,058,000

Tepile 2: Fakakatoa ó e kau ngaue 'a e Vaá Maúanga Ivi

Fakamatala	2024/25	2025/26	2026/27	2027/28
	Patiseti Lolotonga	Patiseti naé kole	Fakafuofua 1	Fakafuofua 3
Kau Taki Ngaue	1	1	1	1
Kau Ófisa Ngaue Maólunga	14	16	16	16
Kau Ófisa Ngaue	10	10	10	10
Fakakatoa Kau Ngaue Tuúmaú	25	27	27	27
Kau Ngaue Lau áho	4	3	3	3
Fakakatoa =Kau Ngaue (\$m)	797,000	\$632,893	\$632,893	\$632,893

Ko e ngaahi taumu'a ngaue 'a e Va'a ngaue ni 'oku anga pehe ni:

Taumuá Ola 3.1 Fokotu'u e ngaahi sino Pule, kau ngaue, mo e me'angaue 'o fakatatau mo e tu'utu'uni á e Lao Ma'u'anga Ivi 2021.							Fakapa'anga	
					SDGs/TSDF II		Patiseti Lolotonga	Patiseti Fakalakalaka
Palani Ngaue	Meáfua Ngaue	2025/26	2026/27	2027/28	Ngaahi Taketi Tu'uloa	Ngaahi ola Haamai	\$213,000	500,000
3.1.1. Fokotu'u e Komisoni Ma'u'anga Ivi mo hono kau Komisiona.	- Kuo fokotu'u e Komisoni Ma'uánga Ivi, ngaahi sino tokoni moe ngaahi Komiti, - Kuo fakahingoa mo e kau Komisoni 'e took 5 pe lahi hake, - 'Ave Lipoooti Fakata'u ki he Faleale, fakafou he Minisita ki he Ma'u'anga Ivi. - Kuo fa'u e ngaahi Lao tokoni mo e ngaahi ma'u mafai pehe ki he ngaahi 'ofisi pea kuo lele 'I matangi e ngaue;	50%	70%	100%	SDG 1.4, 1.a, 4.5, 4.a, 5.1, 6.4, 6.5, 7.1, 7.2, 7.3, 7.a, 7.b, 9.4, 12.8, 12.2.a, 13.2 / TSDF II 4.1, 4.2	SDG 1.4.1, 1.a.2, 4.5.1, 4.a.1, 5.1.1, 6.4.2, 6.5.1, 7.1.1, 7.1.2, 7.2.1, 7.3.1, 7.a.1, 7.b.1, 9.4.1, 12.8.1, 12.a.1, 13.2.1 / TSDF II 4.1.1, 4.1.2, 4.1.3, 4.1.4, 4.1.5, 4.1.6, 4.1.7, 4.2.4		
3.1.2 Fokotu'u e Komiti Fale'i Fakama'u'anga Ivi mo hono kau memipa é took 9, pea fakakau maim o ha ngaahi memipa kehe 'e toki fiema'u;	- Kuo fokotu'u mo e ngaahi Komiti Tekinikale ke tokoni ki he Komiti Fale'i. - Kuo fili 'e he Minisita e kau memipa e Komiti Fale'i Fakama'u'anga Ivi 'o fakatatau ki he Lao Ma'u'anga Ivi 2021. - Kuo laka hake 'i he tu'o 4 e fakataha 'a e Komiti Fale'i. - Kuo fili mo e kau ngaue tokoni faka-Sekelitali ki he Komiti Fale'i.	80%	100%	100%				
3.1.4 Ako mo hono fakamahino e ngaahi fatongia e Komisoni Ma'u'anga Ivi mo e Komiti Fale'i tu'utu'uni 'e Lao Ma'u'anga Ivi 2021	- Kuo fakahoko e ako 'o 3 pe lahi hake fekau'aki mo e Komisoni Ma'u'anga Ivi. - Ako é tolu pe lahi hake kuo fakahoko fekau'aki mo e Komiti Fale'i. - Talatalanoa kuo fakahoko tu'o 5 pe lahi hake.	70%	85%	100%				
Ola 3.2 Ngaahi fiema'u ki he Tu'utu'uni Ngaue moe Lao tokoni pehe ki he ngaahi Fakangatangata fakatekinikale.							\$200,000.00	\$3,000,000.00

1. 3.2.1 Ngaue'i e ngaahi Lao moe Tu'utu'uni Ngaue Fakafonua ki he Ma'u'anga Ivi	- Kuo a'usia e ngaahi taketi 'o laka hake he vaeua. - Kuo fakahoko ha ngaahi Liliu ki he Tu'utu'uni Ngaue Fakafonua ki he Ma'u'anga Ivi.	100%	100%	100%	SDG 1.4, 1.a, 4.5, 4.a, 5.1, 6.4, 6.5, 7.1, 7.2, 7.3, 7.a, 7.b, 9.4, 12.8, 12.2.a, 13.2 / TSDF II 4.1, 4.2	SDG 1.4.1, 1.a.2, 4.5.1, 4.a.1, 5.1.1, 6.4.2, 6.5.1, 7.1.1, 7.1.2, 7.2.1, 7.3.1, 7.a.1, 7.b.1, 9.4.1, 12.8.1, 12.a.1, 13.2.1 / TSDF II 4.1.1, 4.1.2, 4.1.3, 4.1.4, 4.1.5, 4.1.6, 4.1.7, 4.2.4	Vakai ki he 3.5	Vakai ki he 3.5
2. 3.2.3 'Analaiso mo hono toe siofi e ngaahi Lao, Tu'utu'uni Ngaue Fakafonua ki he Ma'u'anga Ivi mo e ngaahi Fakangatangata.	- Kuo tali e ngaahi Lao ki he 'uhila, lolo mo hono faka'aonga'i ki he ngaahi sekitoa. - Kuo fai hono toe vakai'i tu'o taha pe lahi hake 'a e ngaahi Lao Fakama'u'anga Ivi.						100,000.00	1,000,000.00
3. 3.2.4 Fokotu'u e ngaahi Lao fo'ou mo hono Talaki fakafonua	- Tali e ngaahi Lao 'e 5 pe lahi hake 'oku lave ki he malu mo e hao he ngaue fakama'u'anga ivi, lelei 'o e Átakai 'i hono fetuku holo e ma'u'anga ivi mo hono fakatau atu. - Tali 'e he Kapineti 'a e Lao ki hono fakangatangata 'o e hu me'angaue faka-'uhila kai 'uhila. - Tali e tu'utu'uni mo e totongi ki he sola he ngaahi 'api 'oku hoko ki he 'uhila 'a e Kautaha 'Uhila 'a Tonga. - Ohi 'o e tu'utu'uni ki hono fuatautau mo taau e 'uhila 'oku hu atu mo hu mai 'i he ngaahi 'api. - Tali e ngaahi tu'utu'uni, founa mo e ngaahi fakangatangata ki he ngaahi faka'uhila ki he tukui motu mo e ngaahi kolo ki 'uta	70	85	100			100,000.00	2,000,000.00
Ola 3.03: Fakamalohi'i e founa ngaue 'a e Potungaue Ma'u'anga Ivi							\$1,150,000	\$10,570,000
3.3.1 Fokotu'u e ngaahi Va'a mo hono kau ngaue ke fakahoko e ngaahi Tu'utu'uni mo e Lao Fakama'u'anga Ivi	- Ngaahi Va'a 'oku laka hake he 6 kuo fokotu'u he Potungaue Ma'u'anga Ivi - Konga lahi 'o e fakamole fakata'u kuo vahe'i ki he ngaahi va'a fo'ou. - Peseti 'e 40 pe lahi hake 'o e kau ngaue ko e fefine. - Kau ngaue 'e toko 62 kuo fakangaue'i 'i he ta'u hono 3.	50%	80%	100%	SDG 1.4, 1.a, 4.5, 4.a, 5.1, 6.4, 6.5, 7.1, 7.2, 7.3, 7.a, 7.b, 9.4, 12.8,	SDG 1.4.1, 1.a.2, 4.5.1, 4.a.1, 5.1.1, 6.4.2, 6.5.1, 7.1.1, 7.1.2, 7.2.1, 7.3.1, 7.a.1, 7.b.1, 9.4.1, 12.8.1,	6,447,120.00	0

3.3.2 Fakanaunau e Vaá Ma'u'anga Ivi 'aki e pa'anga fe'unga mo e kau ngaue fe'unga moe naunau ke lava fakakakato hono fatongia kuo tu'utu'uni 'e he Lao.	- Kau ngaue fo'ou 'e 36 pe lahi hake kuo nau fakahoko ngaue 'i he (i) Lolo, kasa mo hono tauhi, malu'i, fakangatangata pehe ki hono totongi. (iii) Fakahoko e fekumi mo faka'ai'ai hono faka'aonga'i e ma'u'anga ivi fo'ou 'o tatau 'i he kolo ki 'uta/motu mo e ngaahi kolomu'a. (iv) Ngaahi fakangatangata 'e 5 pe lahi hake kuo fa'u pea kuo tali. (v) Kuo fokotu'u e Va'a ki hono tokanga'i e kaungaue, pa'anga mo e pule'i e Potungaue Ma'u'anga Ivi. (vi) Fokotu'u e Timi ngaue ki he Lolo, Kasa, Ma'u'anga Ivi fo'ou mo e ta'ofi e huu me'angaue faka'uhila kai 'uhila, ke tali 'e he Kapineti. (v) Fokotu'u e Va'a ki hono tokanga'i e ngaahi fakamatala fakama'u'anga ivi. (iV) Fokotu'u e va'a Palani mo e tu'utu'uni ngaue.				12.2.a, 13.2 / TSDF II 4.1, 4.2	12.a.1, 13.2.1 / TSDF II 4.1.1, 4.1.2, 4.1.3, 4.1.4, 4.1.5, 4.1.6, 4.1.7, 4.2.4	3,457,140.00	0
3.3.2 Langa e 'Ofisi 'o e Vaá Ma'u'anga Ivi .	Kuo ma'u e kongakalekele mo e pa'anga ke fai'aki e ngaue.	30%	50%	100%			30,000.00	5,000,000.00
3.3.3 Ako ngaue ki he 'Ofisi 'o Tonga 'i Abu Dhabi .	Kau atu e tokotaha ngaue ki he ako ngaue ni, pea fakahoko tu'o 3 pea fakapapau'i foki o hono seniti.	70%	100%	100%			30,000.00	70,000.00
3.3.4 Fakamalohi'i e fakahoko ngaue 'aki ha kau atu ki he ngaahi fakataha'anga mo e ako 'oku fakahoko 'i Tu'apule'anga.	Kuo lahi e kau atu ki he ngaahi fakataha lalahi mo e ako 'i Tu'apule'anga.	40	60	80			40,000.00	3,000,000.00
Ola 3.4 Hu hangatonu mai e lolo mei he haka'anga lolo 'i Singapore							\$70,000.00	\$200,000

3.4.1 Fo'u e ngaahi founa mo e tu'utu'uni ngaue ki hono fetuku holo e lolo ke tali mo fakahoko.	- Ngaahi founa kuo fokotu'u pea tali ke ngaue'aki ki hono pule'i e lolo - Fakahoko hono siofi 'o hono ako'i e ngaahi fakangatangata fakafonua ki hono fetuku, tauhi, tokanga'i mo hono fakatau atu e lolo. - Tali e ngaahi fakangatangata fakafonua ki hono tauhi, fetuku, mo hono malui'i e lolo.	30%	60%	100%	SDG 1.4, 1.a, 4.5, 4.a, 5.1, 6.4, 6.5, 7.1, 7.2, 7.3, 7.a, 7.b, 9.4, 12.8, 12.2.a, 13.2 / TSDF II 4.1, 4.2	SDG 1.4.1, 1.a.2, 4.5.1, 4.a.1, 5.1.1, 6.4.2, 6.5.1, 7.1.1, 7.1.2, 7.2.1, 7.3.1, 7.a.1, 7.b.1, 9.4.1, 12.8.1, 12.a.1, 13.2.1 / TSDF II 4.1.1, 4.1.2, 4.1.3, 4.1.4, 4.1.5, 4.1.6, 4.1.7, 4.2.4	60,000.00	0
Ola 3.5 A'usia e taketi peseta 'e 50 'o e ma'u'anga ivi 'uhila 'oku fo'u mei he ma'u'anga ivi ala fakafo'ou.							\$766,820.00	\$17,760,000.00
3.5.1 Tokanga'i e ma'u'anga 'uhila 'o e Poloseki OIREP	- Tokanga'i lelei e ma'u'anga 'uhila 'e 5 'a Nomuka, Ha'afeva, 'Uiha, Ha'ano mo NTT. - Kuo 'iai ha founa pule ke ne tonganga'i lelei e ngaahi ma'u'anga 'uhila 'i he ngaahi motu 'e 5.				SDG 1.4, 1.a, 4.5, 4.a, 5.1, 6.4, 6.5, 7.1, 7.2, 7.3, 7.a, 7.b, 9.4, 12.8, 12.2.a, 13.2 / TSDF II 4.1, 4.2	SDG 1.4.1, 1.a.2, 4.5.1, 4.a.1, 5.1.1, 6.4.2, 6.5.1, 7.1.1, 7.1.2, 7.2.1, 7.3.1, 7.a.1, 7.b.1, 9.4.1, 12.8.1, 12.a.1, 13.2.1 / TSDF II 4.1.1, 4.1.2, 4.1.3, 4.1.4, 4.1.5, 4.1.6, 4.1.7, 4.2.4	460,320.00	850,000.00
3.5.2 Tokanga i e ma'u'anga 'uhila 'i he Poloseki TREP	- Kuo ngaue'aki e ngaahi ma'u'anga 'uhila 'i he motu 'e 9 ('O'ua, Kotu, Tungua, Mo'unga'one, NFO, Ofu, 'Otea, Falevai mo Hunga) - Kuo 'i ai e sino Pule kuo fakafatongia'aki hono tokanga'i e ngaue faka'uhila pea ke siofi 'e Vaá Ma'u'anga Ivi.	80%	80%	100%			10,000.00	900,000.00
3.5.3 Fakakakato e ngaue ki hono fokotu'u e tapili havili mei he Pule'anga Siaina	- Tapili 'e 3 kuo lava hono tesi mo hono fakamo'ui pea kuo ngaue lelei.	50%	100%	100%			5,000.00	10,000.00

3.5.4 Fakahoko e motolo ne fokotu'u 'e he Poloseki OISES	- Kuo fakalele kotoa e ngaahi ma'u'anga 'uhila 'e 14 'i he motolo ne fokotu'u 'e he poloseki OIREP.	80%	80%	100%			10,000.00	500,000.00
3.5.5 Fakakakato hono tauhi fakalelei e ngaahi naunau 'aisi sola mo naunau sola faka'api.	- Kuo 'a'ahi tu'o 2 pe lahi hake ki he ngaahi naunau 'aisi mo e naunau sola faka'api. - Fakafo'ou e ngaahi sola 'api 'i he ngaahi motu 'o Ha'apai 'aki e naunau mei he Poloseki 'a e JICA 'i Vava'u. - Lahi hake he naunau 'e 350 kuo to'o mei NFO mo e ngaahi motu 'o Vava'u - Kuo fetuku 'a e ngaahi puha 'uhila maumau ke toe faka'aonga'i.	50%	70%	100%			240,000.00	80,000.00
3.5.6 Fakakakato hono fakalelei'i e ngaahi maama sola he ngaahi hala pule'anga.	- Kuo lava e ngaue ki he maama sola ki he hala pule'anga 'e 1300 pe lahi hake.	50%	80%	100%			300,000.00	500,000.00
3.5.7 Kole ha ngaahi Poloseki pamu vai ma'ae tukui kolo.	- Lava e ngaue ki hono kumi ha tokoni ke fakapa'anga ha naunau pamu vai 'e 200 pe lahi hake. - Lava mo hono fakaivia e ngaahi Komiti vai faka-kolo ke lava tokanga'i lelei e naunau	80%	100%	100%			30,000	4,500,000
3.5.8 Tokoni ki he Kautaha 'Uhila 'a Tonga ki he'ene Poloseki RAPID	- Kuo fakafaingamalie'i kotoa e ngaahi fiema'u kole tokoni 'a e Kautaha 'Uhila 'a Tonga ki he'ene Poloseki RAPID.	50%	80%	100%			30,000.00	126,000,000
3.5.9 Fakakakato e ngaue ki he Poloseki mo e Gridmarket ke holoki e 'uli 'oku tukuanghe mei he Sekitooa 'Uhila ki he 'ataakai.	- Kuo tufaki e lipooti kakato ki he ola hono vakai'i e Sekitooa 'Uhila.	30%	50%	70%			0	2,100,000.00

3.5.10 Fakakakato e ngaue ki he Pa'ake Ivi Peau ma'a Tonga,	-Kuo kakato hono vakai'i e ngaahi tafa'aki kotoa. -Lava hono fokotu'u e Pa'ake Ivi Peau 2MW 'i he tafa'aki faka Tokelau (14km) 'o Tongatapu. -Lava mo e Pa'ake Ivi Peau 'e 8MW 'o toe tanaki atu.	60%	80%	100%	SDG 1.4, 1.a, 4.5, 4.a, 5.1, 6.4, 6.5, 7.1, 7.2, 7.3, 7.a, 7.b, 9.4, 12.8, 12.2.a, 13.2 / TSDF II 4.1, 4.2	SDG 1.4.1, 1.a.2, 4.5.1, 4.a.1, 5.1.1, 6.4.2, 6.5.1, 7.1.1, 7.1.2, 7.2.1, 7.3.1, 7.a.1, 7.b.1, 9.4.1, 12.8.1, 12.a.1, 13.2.1 / TSDF II 4.1.1, 4.1.2, 4.1.3, 4.1.4, 4.1.5, 4.1.6, 4.1.7, 4.2.4	100,000.00	6,300,000.00
3.5.11 Fokotu'u e naunau sola 'i he nofo'anga 'o e kau taki (Langafonua).	-Kuo lava hono fokotu'u e naunau solar 'i he Langafonua pea kuo ngaue lelei.	100%	100%	100%			55,000.00	900,000.00
Ola 3.06: Ke tauhi 'i he 8% 'a e peseta 'o e 'uhila 'oku mole 'i he laine tufa. (Fou'uhila mo hono tufaki)								\$32,000.000.00
3.6.1 Tokoni ki he Poloseki ki hono fakamalohi'i e ngaahi laine 'uhila lalahi.	- Kakato e ngaue ki he 'Elia 4 moe 5. - Poloseki 'e 2 kuo lava ma'u hono seniti. - Poloseki 'e taha pe lahi hake kuo lava hono fokotu'u mo ngaue lelei.	20%	50%	70%	SDG 1.4, 1.a, 4.5, 4.a, 5.1, 6.4, 6.5, 7.1, 7.2, 7.3, 7.a, 7.b, 9.4, 12.8, 12.2.a, 13.2 / TSDF II 4.1, 4.2	SDG 1.4.1, 1.a.2, 4.5.1, 4.a.1, 5.1.1, 6.4.2, 6.5.1, 7.1.1, 7.1.2, 7.2.1, 7.3.1, 7.a.1, 7.b.1, 9.4.1, 12.8.1, 12.a.1, 13.2.1 / TSDF II 4.1.1, 4.1.2, 4.1.3, 4.1.4, 4.1.5, 4.1.6, 4.1.7, 4.2.4	0	32,000,000.00

Ola 3.7. Ngaue atu ke ta'ofi hono hu mai e ngaahi me'angaue faka'uhila kai 'uhila ta'efakapotopoto.							\$190,000.00	200,000.00
3.7.1 Ngaue fakataha mo e Potungaue MTED ke fo'u ha pepa ngaue ki hono ta'ofi e hu mai e ngaahi me'angaue faka'uhila kai 'uhila ta'efakapotopoto.	Lava hono fokotu'u e ngaahi founa faka'initaneti ki hono pule'i e hu naunau 'uhila ('aisi, 'eakoni mo e maama)	80%	100%	100%	SDG 1.4, 1.a, 4.5, 4.a, 5.1, 6.4, 6.5, 7.1, 7.2, 7.3, 7.a, 7.b, 9.4, 12.8, 12.2.a, 13.2 / TSDF II 4.1, 4.2	SDG 1.4.1, 1.a.2, 4.5.1, 4.a.1, 5.1.1, 6.4.2, 6.5.1, 7.1.1, 7.1.2, 7.2.1, 7.3.1, 7.a.1, 7.b.1, 9.4.1, 12.8.1, 12.a.1, 13.2.1 / TSDF II 4.1.1, 4.1.2, 4.1.3, 4.1.4, 4.1.5, 4.1.6, 4.1.7, 4.2.4	30,000.00	20,000.00
3.7.2 Fa'u e pepa 'o fokotu'u e ngaahi founa mo e fokotu'utu'u ke tokoni ki he kau hu naunau 'uhila.	Lava hono paaki e pepa fakahinohino ke tokoni ki he kau hu naunau 'uhila.	80%	100%	100%			45,000.00	20,000.00
3.7.3 Fakahoko e ngaahi talatalanoa mo e kakai ki he ngaue ke ta'ofi e huu me'angaue faka'uhila kai 'uhila ta'efakapotopoto ki he ngaahi tukui motu 'o Tonga.	Ngaahi fakataha'anga mo e talatalanoa mo e ngaahi tukui motu kotoa 'e lahi hake he tu'o 7.	100%	100%	100%			45,000.00	20,000.00
3.7.3 Fakahoko e ngaahi ako mo e fakataukei mo e kau ngaue uafu ki hono fakakakakato e tu'utu'uni 'a e Lao	Ngaahi ako 'e 7 pe lahi hake kuo lava fakahoko.	100%	100%	100%			20,000.00	20,000.00
3.7.4 Fakahu ha Konisaloteni ke tokoni ki hono fokotu'u e ngaahi tu'utu'uni ki he lesisita, fakafou he initaneti, kia kinautolu 'oku nau hu mai e naunau 'uhila.	Maau e ngaahi fakahinohino ki he lesisita 'o fakafou he ngaahi founa faka'initaneti.	100%	100%	100%			50,000.00	20,000.00
Ola 3.8 Fakahoko lelei mo ma'opo'opo 'oe uike 'oku fakamahu'inga'i 'ai 'ae ngaue'aki 'oae ma'u'angaivi tu'uloa (Malu'i 'oe ma'uangaivi)							Mahu'inga Fakapa'anga	Mahu'inga Fakapa'anga
3.8.1 Fatu mo fakahoko ha uike ma'ae ma'u'anga ivi tu'uloa ma'a Tonga.	Huufi ha uike ma'ae ma'u'anga ivi tu'uloa ma'a Tonga	50%	80%	100%	SDG 1.4, 1.a, 4.5, 4.a, 5.1,	SDG 1.4.1, 1.a.2, 4.5.1, 4.a.1, 5.1.1,	30,000.00	60,000.00

3.8.2 Fatu ha ngaahi polokamala televisone, potalanoa, mo e ngaahi 'ilo fo'ou mo mahu'inga ke fai mei ai ha ako 'a Tonga ko e 'uhi ko e ngaahi liliu 'oku fakahoko.	- Tali 'e he Kapineti ha ngaahi 'aho ke fakafakahoko ai 'a e uike Tokangaekina e Ma'u'anga ivi Tu'uloa ma'a Tonga. - Lahi 'o e ngaahi polokalama televisone ne fakahoko - Lahi 'o e ngaahi naunau ne paaki 'o hange ko e lipooti, tohi fakataataa, pepa fakamatala nounou mo e pousita 'o fakataumu'a kotoa ki he uike Tokangaekina e Ma'u'anga ivi Tu'uloa ma'a Tonga.	50%	100%	100%	6.4, 6.5, 7.1, 7.2, 7.3, 7.a, 7.b, 9.4, 12.8, 12.2.a, 13.2 / TSDF II 4.1, 4.2	6.4.2, 6.5.1, 7.1.1, 7.1.2, 7.2.1, 7.3.1, 7.a.1, 7.b.1, 9.4.1, 12.8.1, 12.a.1, 13.2.1 / TSDF II 4.1.1, 4.1.2, 4.1.3, 4.1.4, 4.1.5, 4.1.6, 4.1.7, 4.2.4	70,000.00	100,000.00
3.8.3 Fakahoko ha fe'auhi 'a e ngaahi ako ma'olunga 'o fakataumu'a ki he Ma'u'anga ivi Tu'uloa ma'a Tonga 'oku fakakau ai 'a e ngaahi fakakaukau fo'ou. Ko e 'apiako tene ma'u 'a e fe'auhi koeni 'e lava 'o fe'auhi 'i he fe'auhi fakamamani lahi 'a e Zayed Energy Award.	Ko e lahi 'o e ngaahi 'apiako nau kau ki he fe'auhi.	80%	100%	100%			15,000.00	25,000.00
3.8.4 Fakahoko ha fe'auhi fea 'a e saienisi kae ngata pe 'i he ngaahi ako si'i.	Tokolahi 'o e ngaahi ako si'i nau kau ki he fe'auhi.	50%	80%	100%			15,000.00	20,000.00
3.8.5 Fakahoko 'o e fakataha 'a e kau inivesitoa ma'u'anga ivi pea mo ha'anau ngaahi faka'ali'ali.	Tokolahi 'o e kau pisinisi fakalotofonua mo tu'apule'anga te nau kau ki he polokalama, Tokolahi 'o e kau hoa ngaue te nau kau pea mo e tokolahi 'o e ngaahi kautaha 'ikai fakapule'anga pehe ki he ngaahi potungaue 'a e pule'anga te nau kau 'i he faka'ali'ali ko 'eni.	50%	80%	100%			50,000.00	1,200,000.00
Ola 3.9 Fakakakato 'a hono 'atita 'o e ngaahi ma'u'anga ivi 'i he ngaahi fale fakapule'anga (Ngaahi fiema'u faka-ma'u'anga ivi)							Patiseti Lolotonga	Patiseti Fakalakalaka

3.9.1 Fakahoko e 'atita fakama'u'anga ivi ki he ngaahi fale fakapule'anga kotoa 'o e 'otu Tonga.	Lahi 'o e ngaahi fale fakapule'anga kuo 'atita'i pea 'analaiso mo hono ngaahi fakamatala kuo tanaki. Lahi 'o e ngaahi lipooti 'o e ngaue kuo lava 'o paaki.	90%	100%	100%	SDG 1.4, 1.a, 4.5, 4.a, 5.1, 6.4, 6.5, 7.1, 7.2, 7.3, 7.a, 7.b, 9.4, 12.8, 12.2.a, 13.2 / TSDF II 4.1, 4.2	SDG 1.4.1, 1.a.2, 4.5.1, 4.a.1, 5.1.1, 6.4.2, 6.5.1, 7.1.1, 7.1.2, 7.2.1, 7.3.1, 7.a.1, 7.b.1, 9.4.1, 12.8.1, 2.a.1, 13.2.1 / TSDF II 4.1.1, 4.1.2, 4.1.3, 4.1.4, 4.1.5, 4.1.6, 4.1.7, 4.2.4	140,650.00	945,220.00
Ola 3.10. Kakato hono fatu 'o e mape ki he Halafononga 'a Tonga ki hono ngaue'aki 'o e me'alele faka'uhila (Fefononga'aki)								
3.10.1 Fatu 'o ha mape ki he Halafononga ma'a Tonga ki hono ngaue'aki 'o e Me'alele 'Uhila.	- Tokotaha kene fakahoko 'a hono fatu 'o e 13.10.1 - Tali 'e he Kapineti 'a e mape ki he Halafononga ma'a Tonga ki hono ngaue'aki 'o e me'alele 'uhila.	80%	100%	100%	SDG 1.4, 1.a, 4.5, 4.a, 5.1, 6.4, 6.5, 7.1, 7.2, 7.3, 7.a, 7.b, 9.4, 12.8, 12.2.a, 13.2 / TSDF II 4.1, 4.2	SDG 1.4.1, 1.a.2, 4.5.1, 4.a.1, 5.1.1, 6.4.2, 6.5.1, 7.1.1, 7.1.2, 7.2.1, 7.3.1, 7.a.1, 7.b.1, 9.4.1, 12.8.1, 2.a.1, 13.2.1 / TSDF II 4.1.1, 4.1.2, 4.1.3, 4.1.4, 4.1.5, 4.1.6, 4.1.7, 4.2.4	50,000	400,000.00
Ola 3.11 Fekumi mo e fakatotolo / poloseki fakaangaanga 'i hono fokotu'u 'o e me'alele faka'uhila (Fefononga'aki)								

3.11.1 Fakahaa'i ha ngaahi fakamatala mei ha fakatotolo ke fekumi ki he uesia tamaki 'e ala fekuki mo e ma'u'anga ivi lolotonga 'i he kaha'u 'i ha kamata ngaue'aki e ngaahi me'alele 'a e 'uhila.	Lava 'o paaki mo tuku atu ha ngaahi fakamatala fekau'aki mo ha fakatotolo pe ako fekau'aki mo e 3.11.1	50%	100%	100%	SDG 1.4, 1.a, 4.5, 4.a, 5.1, 6.4, 6.5, 7.1, 7.2, 7.3, 7.a, 7.b, 9.4, 12.8,	SDG 1.4.1, 1.a.2, 4.5.1, 4.a.1, 5.1.1, 6.4.2, 6.5.1, 7.1.1, 7.1.2, 7.2.1, 7.3.1, 7.a.1, 7.b.1, 9.4.1,	30,000.00	50,000.00
3.11.2 Fakahoko ha fakatotolo ki ha ngaahi uesia 'e ala hoko ki Tonga 'i ha taimi 'e liliu ai 'a hono fakalele'aki 'o e lolo ki he 'uhila 'a e me'alele pea mo ha ngaahi me'a faka'ai'ai 'e ala ngaue'aki 'i he taimi 'o e liliu koia.	Lava 'o paaki mo tuku atu ha ngaahi fakamatala fekau'aki mo ha fakatotolo pe ako fekau'aki mo e 3.11.2	50%	100%	100%	12.2.a, 13.2 / TSDF II 4.1, 4.2	12.8.1, 2.a.1, 13.2.1 / TSDF II 4.1.1, 4.1.2, 4.1.3, 4.1.4, 4.1.5, 4.1.6, 4.1.7, 4.2.4	30,000.00	40,000.00
3.11.3 Fokotu'u ha polokalama fakaangaanga ke liliu ki ai 'a e ngaahi me'alele 'oku ngaue'aki 'e he pule'anga 'o fakalele mei he 'uhila.	Lava 'o paaki mo tuku atu ha ngaahi fakamatala fekau'aki mo ha fakatotolo pe ako fekau'aki mo e 3.11.3	50%	100%	100%			35,000.00	1,100,000.00
Ola 3.12. Ngaahi fekumi mo e ako/ Poloseki fakaangaanga mei he ngaahi ma'u'anga ivi lanumata 'a hono fa'unga (Ko hono tuku atu 'o e fakamole na'e fakahoko ki he ngaahi poloseki faka-Ma'u'angaivi fakaangaanga)							Fakapa'anga	
Palani Ngaue	Meáfua Ngaue	2024/25	2025/26	2026/27	SDG/TSDF II			
3.12.1 Fatu ha poloseki fakaangaanga ki hono fo'u ha ma'uanga ivi 'uhila mei he ivi 'o e peau 'i Tongatapu mo Vava'u.	Lava 'o paaki mo tuku atu ha ngaahi fakamatala fekau'aki mo ha fakatotolo pe ako fekau'aki mo e 3.12.1	50%	80%	100%	SDG 1.4, 1.a, 4.5, 4.a, 5.1, 6.4, 6.5, 7.1, 7.2, 7.3, 7.a, 7.b, 9.4, 12.8,	SDG 1.4.1, 1.a.2, 4.5.1, 4.a.1, 5.1.1, 6.4.2, 6.5.1, 7.1.1, 7.1.2, 7.2.1, 7.3.1, 7.a.1, 7.b.1, 9.4.1,	200,000.00	850,000.00
3.12.2 Fakahoko ha fakatotolo moha ako ki he OTEC mo e founa hono liliu	Lava 'o paaki mo tuku atu ha ngaahi fakamatala fekau'aki mo ha fakatotolo pe ako fekau'aki mo e 3.12.2	50%	80%	100%			50,000.00	500,000.00

'o e veve ke hoko ko e ma'u'anga ivi 'i Tonga.					12.2.a, 13.2 / TSDF II 4.1, 4.2	12.8.1, 2.a.1, 13.2.1 / TSDF II 4.1.1, 4.1.2, 4.1.3, 4.1.4, 4.1.5, 4.1.6, 4.1.7, 4.2.4		
3.12.3 Faka'ilonga'i ha feitu'u fe'unga ma'ae poloseki faka'ali'ali 'o e ma'u'anga ivi sola fakateetee 'i tahi.	Lava 'o paaki mo tuku atu ha ngaahi fakamatala fekau'aki mo ha fakatotolo pe ako fekau'aki mo e 3.12.3	50%	100%	100%			10,000.00	30,000.00
3.12.4 Tokonia ha poloseki 'e ala fakaivia faka'ekonomika tu'uloa 'a Tonga	Lava 'o paaki mo tuku atu ha ngaahi fakamatala fekau'aki mo ha fakatotolo pe ako fekau'aki mo e 3.12.4	60%	90%	100%			10,000.00	18,500,000
3.12.5 Tokonia ha poloseki fakama'u'anga ivi ke ala tokonia 'a e ngaahi langa lalahi 'i he fonua.	Lava 'o paaki mo tuku atu ha ngaahi fakamatala fekau'aki mo ha fakatotolo pe ako fekau'aki mo e 3.12.5	40%	80%	100%			30,000.00	5,000,000.00
Ola 3.13 Fatu 'o ha fa'unga fakamatala taumu'a ke tataki 'a e ngaahi me'a fakama'u'anga ivi fekau'aki mo e fatongia fakaenatula 'o e fefine mo e tangata mo 'ene felave'i mo e ngaahi me'a faka-Ma'u'anga ivi 'i Tonga.							Fakapa'anga	
Palani Ngaue	Meáfua Ngaue	2024/25	2025/26	2026/27	SDG/TSDF II		\$6,000.00	\$307,209.00
3.13.1 Fatu 'o ha fa'unga fakamatala ke ne takiekina 'a e ngaahi me'a fakama'u'anga ivi mo e fatongia fakaenatula 'o e tangata mo e fefine (Gender)	Tali 'e he Kapineti 'a e Fakamatala fa'unga fakamatala ke ne takiekina 'a e ngaahi me'a fakama'u'anga ivi mo e fatongia fakaenatula 'o e tangata mo e fefine (Gender)	50%	80%	100%	SDG 1.4, 1.a, 4.5, 4.a, 5.1, 6.4, 6.5, 7.1, 7.2, 7.3, 7.a, 7.b, 9.4, 12.8, 12.2.a, 13.2 / TSDF II 4.1, 4.2	SDG 1.4.1, 1.a.2, 4.5.1, 4.a.1, 5.1.1, 6.4.2, 6.5.1, 7.1.1, 7.1.2, 7.2.1, 7.3.1, 7.a.1, 7.b.1, 9.4.1, 12.8.1, 2.a.1, 13.2.1 / TSDF II 4.1.1, 4.1.2, 4.1.3, 4.1.4, 4.1.5, 4.1.6, 4.1.7, 4.2.4	6,000.00	307,209.00

Ola 3.14 Fakakakato 'a hono fakalalakaka'i 'o e ma'u'anga fakamatala 'a Tonga fekau'aki mo e ngaahi me'a faka-Ma'u'anga ivi							Fakapa'anga	
Ngaue ke Fakahoko	KPIs	2023/24	2024/25	2025/26	SDG/TSDF II		\$38,000.00	\$634,000.00
3.14.1 Fakatupulaki mo fakalalakaka'i 'a e ngaahi founa tanaki fakamatala.	Fakalalakaka'i 'a e founa tanaki fakamatala Fakama'u'anga ivi 'a Tonga mo hono tokangaekina.	20%	60%	100%	SDG 1.4, 1.a, 4.5, 4.a, 5.1, 6.4, 6.5, 7.1, 7.2, 7.3, 7.a, 7.b, 9.4, 12.8, 12.2.a, 13.2 / TSDF II 4.1, 4.2	SDG 1.4.1, 1.a.2, 4.5.1, 4.a.1, 5.1.1, 6.4.2, 6.5.1, 7.1.1, 7.1.2, 7.2.1, 7.3.1, 7.a.1, 7.b.1, 9.4.1, 12.8.1, 2.a.1, 13.2.1 / TSDF II 4.1.1, 4.1.2, 4.1.3, 4.1.4, 4.1.5, 4.1.6, 4.1.7, 4.2.4	8,000	28,000
3.14.2. Fakalalakaka'i 'a hono tanaki 'o e fakamatala hili hono ngaue'aki 'o e ma'u'anga 'uhila 'e he ngaahi kautaha pisinisi, fefononga'aki, langa, 'api nofo'anga, komesiale, sosiale mo e pule'anga pehe ki he ngaahi ngaue fakapule'anga 'o hange ko e vaotata, ngoue mo e toutai.	Tokolahi 'o e kau ngaue kuo fokotu'u ke nau tanaki 'a e fakamatala, Tokolahi 'o e kau ngaue kuo fokotu'u ke nau fakapapau'i 'oku muimui'i totonu 'a e lao Ma'u'anga ivi 2021	30%	50%	100%			30,000	550,000
3.14.3. Fa'u ha ngaahi founa tanaki fakamatala 'e ala ngaue'aki kotoa ma'u pe 'e he ngaahi hoa ngaue 'o 'oua 'e toe si'i hifo 'i he toko ua.	Tali 'ehe Talekita Ma'u'anga ivi 'a e founa tanaki fakamatala kuo fa'u 'o mahino 'e tatau fakamatala fakafika 'e tanaki mei he fonua.	30%	60%	100%			0	28,000
Fokotu'u fakafa'ahinga 'a e kau ma'u 'uhila 'o fakatatau ki honau ngaahi sekitoa	Tuku atu fakata'u 'a e fakamatala fekau'aki mo e palanisi 'o hono ngaue'aki 'a e ma'u'anga ivi	30%	50%	100%			0	28,000

4.4 POLOKALAMA 4: MA'U'ANGA FAKAMATALA

Ko e Va'a Ma'u'anga Fakamatala 'oku fakatautefito 'ene taumu'a ngāué ki hono fakafaingamālie 'a e fa'unga vave hono ma'u mo e tauhi 'o e ngaahi fakamatala 'a e Pule'angá 'i he ngaahi tekinolosia 'o e 'ahó ni. Ko e Va'a ni 'okú ne toe tokanga'i hono fokotu'u 'o e huitu'a netiueka malu ma'ae Pule'angá pea 'oku fiema'u ai ha kau ngāue fakakomipiuta ke nau fakahoko 'a e ngāué ni pea mo tauhi 'a e fa'unga pelepelengesi ko 'ení 'i hono fakapapau'i 'oku lele lelei 'a e netiueka.

Ko e fakamaópoópo ó e patiseti pea mo e kau ngaue ó e Vaá Ngaue ni óku ha atu í he ongo tepile í lalo.

Tepile 1: Fakakatoa 'o e Patiseti Lolotonga 'o e Va'a Ma'u'anga Fakamatala:

Fakamatala	2024/25	2025/26	2026/27	2027/28
	Patiseti Lolotonga	Patiseti naé kole	Fakafuofua 1	Fakafuofua 2
Kau Ngaue Tu'uma'u (10xx)	61,500	\$335,500	\$335,500	\$335,500
Kau Ngaue Lau'aho (11xx)	-	-	-	-
Folau mo e Fetu'utaki (12xx)	4,000	\$18,500	\$18,500	\$18,500
Fakahoko Ngaue (13xx)	2,000	\$9,000	\$9,000	\$9,000
Fakatau 'o e ngaahi Koloa mo e Sevesi (14xx)	3,400	\$20,500	\$20,500	\$20,500
Ngaahi ngaue Fakalakalaka (16xx)	-	-	-	-
**Naunau Ngaue (20xx)	3,100	\$20,000	\$20,000	\$20,000
Fakakatoa = Patiseti Lolotonga (\$m)	74,000	\$403,500	\$403,500	\$403,500
Fakakatoa = Patiseti Fakalakalaka (\$m)	-	-	-	-

Tepile 2: Fakakatoa e kau ngaue 'a e Va'a Ma'u'anga Fakamatala:

Fakamatala	2024/25	2025/26	2026/27	2027/28
	Patiseti Lolotonga	Patiseti naé kole	Fakafuofua 1	Fakafuofua 2
Kau Taki Ngaue	-	1	1	1
Kau 'Ofisa Ngaue Ma'olunga	1	7	7	7
Kau 'Ofisa Ngaue	4	5	5	5
Fakakatoa Kau Ngaue Tu'uma'u	5	13	13	13
Katoa kau ngaue lau'aho	-	-	-	-
Fakakatoa =Kau Ngaue (\$m)	90,500.00	\$304,972	\$304,972	\$304,972

Ko e ngaahi Taumuá Ngaue maáe Vaá Maúánga Fakamatala:

Ola ‘o e Taumu’a Ngāue 4.01: Fokotu’u ha ‘Ōfisi Fakamītia (Media studio) ma’ae Potungāué					SDG/TSDF II		Fakafuofua ‘o e mahu’inga fakapa’anga	
							Lolotonga	Fakalakalaka
Ngaahi Palani Ngāue:	Ngaahi Me’afua Ngāue	2025/26	2026/27	2027/28	Taketi	Me’afua	\$40,700.00	
Fokotu’u ha ‘Ōfisi Fakamītia ke nau fakahoko fatongia ki hono lēkootí, fakalelei’í mo tuku atu ‘a e ngaahi fakamatalá ki he kakai ‘o e fonua.	Pēseti (%) ki hono fakalakalaka’i e ‘Ōfisi Fakamītiá, lēkootí mo e ngaahi naunau ki he lipootí pehē ki he kau ngāue ke nau fakahoko ‘a e ngāué ni	30%	40%	50%	9.a, 9.c/E, A	9.a.1, 9.c.1/4.3		
‘E lava foki hono fokotu’u ‘a e ‘Ōfisi Fakamītia ko ‘eni ke toe fakahoko fatongia ki he ngaahi ‘otu motu.	Pēseti (%) ki he lēkootí mo e lipootí ki he ngaahi ‘otu motú ‘oku fua kakato.	30%	40%	50%				
Palani Ngāue 4.02: Tuku atu ‘o e ngaahi fakamatala faka’ōfisialé ki he kakai ‘o e Fonua							\$60,000.00	
Fokotu’u ha tafa’aki ‘e malava fakahoko ai ha fevahevahe’aki ‘o ngāue’aki ‘a e ngaahi mītia fakasōsiale (social media platforms)	Fokotu’u ha tafa’aki ke vahevahe atu ai ‘a e ngaahi fakamatala	80%	80%	90%	9.a, 9.c/E, A	9.a.1, 9.c.1/4.3	\$20,000.00 (fiema’u ‘a e founa fakatau ki he ngaahi laiseni ‘o e hardware mo e software ki hono tuku atu ko ia ‘o e ngaahi fakamatala ‘i he tafa’aki fakatisitale).	
Toe fakalahi ange ‘a e kau atu ki he ngaahi polokalama ‘a e PINA pehē ki he ngaahi me’a fakamītia fekau’aki mo e Feliuliuaki ‘o e ‘Ea.	Kau atu ki he ngaahi polokalama fakafonuá pehē ki he fakafeituú.	70%	70%	80%			\$10,000.00 (Totongi fakata’u ‘a e memipa ki he PINA fakataha mo e kau atu ki he ngaahi fakataha ‘i he Pasifiki).	

Fokotu'u ha tafa'aki pē 'elia fe'unga ke tauhi mo lēkooti kiai 'a e ngaahi Ongoongo Tuku Atu 'a e Pule'angá, ngaahi 'imisí, mo e ngaahi vitiō ki he fiema'u 'a mui pea ke toe malava pē 'o loka.	Fa'u ha tafa'aki fakatisitale ke tauhi kotoa kiai 'a e ngaahi Ongoongo Tuku Atu 'a e Pule'anga.	30%	30%	40%			\$10,000.00 (Fiema'u ha ngaahi Servers mo e 'elia ke tauhi kiai 'a e ngaahi fakamatala, 'i he Cloud pē fakaloto fale pē).	
Ke tuku atu 'a e ngaahi Fakamatala Fakamuimui Taha 'oku toe mahu'inga mālie ange 'i he Facebook mo e X.	'Oku tokanga'i hono tuku atu 'o e ngaahi fakamatala faka'ōfisiale mei he Pule'angá 'i he ngaahi mītia fakasōsiale.	80%	80%	80%				
Fa'u ha founa ke tokoni ki hono tuku atu koia 'o e ngaahi fakamatala mo e ngaahi polokalama 'a e Pule'angá ki he kakai 'o e fonua 'i he 'eá mo e 'ata pea ke toe malava 'o fakahoko mei ai ha ngaahi ako fakataukei.	Mateuteu 'a e ngaahi naunau ke ngāue'aki ki he ngaahi polokalama fakataukei.	30%	40%	50%			\$5,000.00 (Pulusi 'o e ngaahi pepa mo e ngaahi naunau tokoni ki he ngāue).	
Fengāue'aki mo e Fale Fakamafola Lea mo e 'Ata 'a Tongá (TBC) ki hono fakahoko 'o e ngaahi polokalama TV 'a e Potungāue.	Fika ki he ngaahi fengāue'aki mo e Fale Fakamafola Lea mo e 'Ata 'a Tongá ki he lēkooti 'o e ngaahi polokalama TV mei he ngaahi va'a ngāue.	20%	30%	40%				

4.5 POLOKALAMA 5: TOKANGAEKINA E NGAHI FAKATAMAKI (NDRMO)

'Oku fokotu'u atu 'e he Va'a ki he Tokangaekina 'o e Ngaahi Fakatamaki 'a e ngaahi palani ki he Ta'u fakapa'anga 2024/25 ha ngaahi tefito'i ngaue mahu'inga ka 'oku nofo pe 'i he tefito'i fatongia 'a e va'a ngaue ke tali ka hoko ha fakatamaki hange ko e mahaki faka'auha pe hake ha peaukula pe afaa 'a ia 'oku anagamaheni 'ene uesia hotau fonua 'i he ta'u kotoa pe. Kuo paasi foki ke ngaue'aki 'a e Lao ko ia ki hono Tokangaekina e ala hoko ha fakatamaki pea 'oku ha'u fakataha pe ia mo e ngaahi fatongia mafatukituki hono tataki 'o e ngaahi ngaue kotoa ke tali ki ha fakatamaki 'e hoko mai pea mo e ngaahi ngaue fakatefito ke akonekina e kakai e fonua felave'i mo 'etau feinga ke fakasi'isi'i á e ola kovi 'o e fakatamaki ki hotau 'ataakai mo 'ene uesia fakalukufua ki he kakai ó e fonua.

'Oku ha atu 'i he tepile 'i lalo:'a e to'o konga lalahi 'o e patiseti fakataha mo e fakapa'anga ki he kau ngaue ki he polokalama ko eni:

Tepile 1: Fakakatoa e Patiseti Lolotonga ki he Vaá Tokangaekina e ngaahi Fakatamaki:

Fakamatala	2024/25	2025/26	2026/27	2027/28
	Patiseti Lolotonga	Patiseti na'e kole	Fakafuofua 1	Fakafuofua 2
Kau Ngaue Tu'umau (10xx)	489,200.00	\$510,100	\$510,100	\$510,100
Kau Ngaue Lau'aho (11xx)	19,800.00	\$19,800	\$19,800	\$19,800
Fefononga'aki moe Fetu'utaki (12xx)	24,200.00	\$20,400	\$20,400	\$20,400
Tauhi moe fakahoko Ngaue (13xx)	64,200.00	\$46,700	\$46,700	\$46,700
Fakatau 'oe Naunau moe ngaahi Ngaue (14xx)	163,100.00	\$126,800	\$126,800	\$126,800
Ngaahi Tokoni mo e Fe'ave'aki (15xx)	2,000.00	\$2,000	\$2,000	\$2,000
Ngaahi Tute Fakalakalaka moe Fakamole (16xx)	60,000.00	\$60,000	\$60,000	\$60,000
** Fakamole ki he Ngaahi Me'angaue (20xx)	24,000.00	\$20,000	\$20,000	\$20,000
Fakakatoa = Patiseti mei he Pa'anga Tukupau	846,500.00	\$805,800	\$805,800	\$805,800
Fakakato = Patiseti Fakalakalaka	10,783,800.00	\$13,724,300	\$13,724,300	\$13,724,300

Tepile 2: Fakalukufua e kau ngaue a e Vaá Tokangaekina e Ngaahi Fakatamaki:

Fakamatala	2024/25	2025/26	2026/27	2027/28
	Lolotonga	Fakafuofua 1	Fakafuofua 2	Fakafuofua 3
Kau Taki Ngaue	1	1	1	1
Kau 'Ofisa Ngaue Ma'olunga	9	13	13	13
Kau 'Ofisa Ngaue	9	9	9	9
Fakakatoa kau Ngaue Tu'uma'u	19	23	23	23
Katoa kau Ngaue Lau'aho	2	-	-	-

Fakakatoa =Kau Ngaue (\$m)	608,600	\$463,672	\$463,672	\$463,672
-----------------------------------	---------	------------------	-----------	-----------

Ko e ngaahi Taumuá Ngaue á e Vaá Tokangaekina e Ngaahi Fakatamaki:

Taumu'a Ngaue 5.01: Fakalelei'i e ngaahi sisitemi lao, tu'utu'uni lao, tu'utu'uni ngaue mo e palani ngaue tene haga 'o fakalelei'i e fehokotaki e ngaahi fakahokohoko ngaue ki hono tokangaekina e ngaahi ngaue ke fakasi'isi'i e uesia e ngaahi fakatamaki 'i Tonga.					SDG/TSDF		Faka'apanga	
					Taketi	Me'afua Ngaue	Patiseti Lolotonga	Pa'anga Tokoni
Palani Ngaue	Me'afua Ngaue	2025/26	2026/27	2027/28			\$131,539.35	856,327.67
1.1.1 Fa'u, toe siofi, tanaki fo'ou e ngaahi tu'utu'uni lao mo e ngaahi tu'utu'uni ngaue felave'i moe ngaahi ngaue fakavavevave pea moe fehokotaki e fakahokohoko ngaue 'a hono tokangaekina e ngaahi fakatamaki 'o ngaue vaofi pea moe ngaahi va fengau'e'aki 'o kau kiai 'a e: - Lao ki he Pule'i a Ala Hoko 'o ha Fakatamaki 2021 - Ngaahi Tu'utu'uni Lao ki he Pule'i e Ala Hoko 'o ha Fakatamaki - Tu'utu'uni Ngaue ki he Pule'i e ala hoko 'o ha Fakatamaki 2023-2030 - Lao ki he Sino'i Pa'anga ki he Me'a Fakafokifa 2008	Lahi 'o e ngaahi fetalanoa'aki 'oku fakahoko lolotonga hono fatu 'o e ngaahi tu'utu'uni lao moe tu'utu'uni ngaue pea moe ngaahi va fengau'e'aki	40%	60%	80%	13.1	13.1.2		
	Tokolahi 'o e ngaahi va fengau'e'aki 'oku kau mai ki he tanaki fakamatala mo hono toe siofi 'o e ngaahi tu'utu'uni.	40%	60%	80%				
	Lahi 'o e ngaahi tu'utu'uni lao mo e tu'utu'uni ngaue 'oku fakapaasi 'e he Kapineti	20%	60%	90%				
	Ngaahi kupu he lao, tu'utu'uni ngaue moe palani gaue 'oku lave ki he kau katoa, pea moe ngaahi founa takitaha ke malava ma'usia 'enau ngaahi fiema'u	40%	60%	80%				
1.1.2 Fa'u, toe siofi moe tanaki fo'ou ki he ngaahi palani ngaue ki hono tokangaekina e ngaahi ngaue fakavavevave o ngaue vaofi pea moe ngaahi va fengau'e'aki; - Palani fakafonua ki he tokangaekina e Ala hoko 'o ha Fakatamaki	Lahi e ngaahi palani ngaue kihono tokangaekina e ala hoko 'o ha fakatamaki kuo lava ke toe tanaki ha ngaahi me'a fo'ou 'o tokonia he ngaahi palani fakahoko ngaue kuo fakapaasi 'e he Komiti Fakafonua ki hono Tokangaekina e Ala hoko 'o ha Fakatamaki	100%	100%	100%	11.b 13.1	11.b.2 13.1.2		
	Lahi 'o e ngaahi fetalanoa'aki 'oku fakahoko 'i he levolo kotoa pe lolotonga hono fatu 'o e	50%	60%	70%				

- Palani ngaue fakavahe/fakamotu ki hono tokangaekina e ala hoko 'o ha fakatamaki - Palani ngaue fakakolo kihe tokangaekina 'o e ala hoko ha fakatamaki	palani ngaue ki he tokangaekina e ala hoko 'o ha fakatamaki.							
	Lahi 'o e 'aho 'oku fai ai 'a e tokoni fakafale'i ki he ngaahi va fengaue'aki 'oku nau tokoni ki he Va'a Tokangaekina e ala hoko 'o ha fakatamaki he taimi 'oku fakahoko ai e ngaue fakavavevave ki ha fakatamaki 'oku lolotonga hoko.	50%	60%	70%				
	Lahi 'o e ngaahi ngaue kuo fakahoko 'e he memipa 'o e ngaahi kominiuti 'o fua ki he lahi e fekumi/fakatotolo mo e fetalanoa'aki 'oku fakahoko	50%	60%	70%				
1.1.3 Fa'u 'o e palani ki hono tokangaekina 'o e fale tuku'anga koloa	Fakahu atu 'i he taimi totonu 'a e palani ki hono tokangaekina e fale tuku'anga koloa ki he Pule Lahi ke ne fakapaasi	60%	70%	90%	13.1	13.1.2		
1.1.4 Fa'u 'o e ngaahi tu'utu'uni ki he ngaahi ngaue fakavavevave mo e ngaahi tu'unga fakahokohoko ngaue 'a e kau fakahoko fatongia laine mu'a 'o fakatatau ki he ngaahi Lao 'oku ne pule'i honau ngaahi fakahoko fatongia takitaha (Kau Polisi, etc)	Lahi 'o e ngaahi fetalanoa'aki moe ako 'oku fakahoko moe ngaahi timi fakahoko fatongia lolotonga hono fa'u e ngaahi tu'utu'uni moe ngaahi tu'unga fakahokohoko ngaue ko'eni	40%	60%	80%	11.b 13.1	11.b.1 13.1.2		
	Ko hono tufaki taimi totonu 'o e ngaahi tu'unga fakahokohoko ngaue ki he kau fakahoko fatongia laine mu'a pea ki honau ngaahi ngaue'anga	60%	70%	85%				
1.1.5 Fa'u mo Fakapaasi 'a e ngaahi tu'unga fakahokohoko ngaue ki he fetu'utaki lolotonga hono tokangaekina e ngaahi fakatamaki	Tokolahi e ngaahi va fengaue'aki 'oku muimui ki he tu'unga fakahokohoko ngaue na'e fa'u pea 'aonga kiateki nautolu ke ngaue'aki lolotonga e fakatamaki	40%	60%	80%	13.3	13..1	Shared with 1.1.5	Shared with 1.1.5
1.1.6 Fa'u 'o e ngaahi fakahinohino ki hono tokangaekina e fetukutuku pea moe lao ki he me'a faka'ulungaanga (kuo pau ke fakakau 'i he tohi fakahinohino ki hono tokangaekina e fiema'u e ngaahi kulupu tu'u lavea ngofua 'o hange ko e hou'eiki fafine, fanau, faingata'a'ai toka vaivai)	Fakahu taimi totonu atu 'o e tohi fakahinohino ki he Pule Lahi ke fakapaasi	40%	60%	80%	13.3 13.b	13..1 13.b.1		
	Ko hono tufaki taimi totonu 'o e tohi fakahinohino pea moe lao ki he me'a faka'ulungaanga ki he ngaahi kupu felave'i 'o fakatatau ki he taimi kuo fakapaasi	40%	60%	80%				

1.1.7 Toe siofi mo toe tanaki fo'ou ki he tu'unga fakahoko fatongia, tu'unga fakahokohoko ngaue pea mo e ngaahi palani ngaue 'ae ngaahi Ngaue Fakakulupu (Clusters)	Tokolahi 'o e ngaahi Ngaue Fakakulupu (Clusters) kuo toe siofi pe tanaki fo'ou ki he 'enau ngaahi tu'unga fakahoko fatongia moe palani ngaue	60%	80%	100%	13.2	13.2.1		
	Tokolahi 'o e ngaahi Ngaue Fakakulupu 'oku fakahoko fatongia fakatatau ki he tu'unga fakahoko fatongia, tu'unga fakahokohoko ngaue moe palani ngaue kuo fakapaasi	80%	90%	100%				
1.1.8 Fa'u 'o e tu'utu'uni ki he ngaahi fakatau lalahi lolotonga e ngaahi ngaue fakavavevave	Lahi 'o e ngaahi koloa tokoni 'a e ngaahi Ngaue Fakakulupu 'oku loto 'a e NDRMO pea mo Falepa'anga ke fakakau 'i he lisi 'o e ngaahi fakatau lalahi lolotonga e fakatamaki	60%	80%	100%	N/A	N/A		
	Kakato taimi totonu 'a hono fa'u 'o e fakahinohino ki he ngaahi fakatau lalahi lolotonga e ngaahi ngaue fakavavevave 'o fakatatau ki he taimi kuo fakapaasi	60%	80%	100%				
1.1.9 Fa'u 'o e fakahinohino 'oku ne fakakau e tu'unga tangata pea mo e kau faingata'a'ia	Ko hono fakapaasi 'o e tohi fakahinohino ngaue 'oku kau katoa ki ai 'a e fa'ahinga kotoa kau ai e kau faingata'a'ia pea oku fakaa'u ki he hoa ngaue kotoa pe ke fakahoko 'a hono ngaue'i	60%	80%	100%	13.2	13.2.1		
Taumu'a Ngaue 5.02: Fakaivia 'o e founa pule'i mo e ngaahi fokotu'utu'u sino ngaue ke tokoni ki he ivi matu'uaki e ngaahi kolo 'a e ngaahi fakatamaki					Sendai/SDG/TSDF II		Costing	
							<i>Recurrent</i>	<i>Development</i>
Palani Ngaue	Meáfua Ngaue	2025/26	2026/27	2027/28	Targets	Indicators		
2.1.1 Fa'u 'o e fa'unga fo'ou 'o e NDRMO ke hoa mo e ngaahi lao moe tu'utu'uni ngaue fo'ou ki hono pule'i e ala hoko ha fakatamaki	Fakapaasi 'o e fa'unga fakahoko ngaue fo'ou 'a e NDRMO 'o fakatatau ki he liliu 'i he ngaahi lao pule moe tu'utu'uni ngaue	60%	80%	100%	13.b	13.b.1		
	Toe siofi 'o e ngaahi fakamatala tefito'i ngaue 'o fakatatau ki he ngaahi liliu 'i he lao moe tu'utu'uni ngaue 'oku ne pule'i e fa'unga fakahoko ngaue 'a e NDRMO	80%	90%	100%				

2.1.2 Fakaiviva 'o e ngaahi Komiti ki hono tokangaekina e ala hoko ha fakatamaki ke mapule'i lelei e ngaahi ngaue fakavavevave mo tokangaekina e ngaahi fakatamaki 'i he ngaahi levolo takitaha	Tokolahi 'o e 'o e ngaahi komiti fakatamaki 'oku fakahoko fatongia ke pou pou ki he NDRMO 'i hono ngaue'i e ngaahi ngaue ki hono pule'i e ala hoko ha fakatamaki	80%	90%	100%	13.2	13.2.1		
2.1.3 Fokotuu e ofisi ó e NDRMO mo hono ngaahi naunau ngaue totonu ki he fakahoko fatongia í he ngaahi motu	Fakalahi e ngaahi tukui motu kuo fokotu'u mo fakahoko fatongia kakato ai 'e 'ofisi 'a e NDRMO	40%	60%	80%	13.b	13.b.1		
2.1.4 Ke faú mo fakahoko á e ngaahi ngaue fakavavevave é he 'Ofisa Fehokotaki Ngaue 'a e he Ngaahi Kulupu Ngaue (Clusters) hili hono fakapaasi é he supavaisa	Lahi 'o e ako keu teuteu'i 'oku fakahoko ma'ae ngaahi 'Ofisa Fehokotaki Ngaue 'a e he Ngaahi Kulupu Ngaue (Clusters)	40%	60%	80%	13.b	13.b.1		
	Lahi e palani ngaue 'a e ngaahi Kulupu Ngaue 'oku fakatafe atu ki he ngaahi palani ngaue 'enau Potungaue ('o kau atu ki ai e Palani Ngaue Fakata'u Tolu)	40%	60%	80%				
Taumu'a Ngaue Si'i Hifo: Ke ho'ata pea fakatafe atu 'a e ngaahi ngaue ki hono fakasi'isi'i e ala hoko 'o e Fakatamaki (DRR) ki he ngaahi sino pule'i lolotonga								
2.2.1 Ko hono fakatafe atu hono tokangaekina e ngaahi ngaue ke fakasi'isi'i e ala hoko ha fakatamaki ke tu'uloa ki he levolo kotoa 'o e ngaahi sino pule'i e ngaahi fakatamaki, ngaahi langa fakalalakaka fo'ou pea moe fokotu'utu'u patiseti	Lahi 'o e tu'utu'uni ngaue 'a e ngaahi sekitoa tefito, palani fakalalakaka fakafonua pea mo fakakolo 'oku ho'ata mai ai 'a hono Tokangaekina e uesia e Ala hoko 'o ha fakatamaki (DRM)	40%	60%	80%	13.2	13.2.1		
	Lahi 'o e ngaahi 'elemeniti hono Tokangaekina e ala hoko ha fakatamaki 'oku ha 'i he ngaahi palani moe patiseti	40%	60%	80%				
	Lahi 'o e fengaue'aki fakataha pea moe Va'a Palani Fakafonua 'a Tonga pea moe Va'a Patiseti 'a Falepa'anga fekau'aki mo hono fakatahataha'i e ngaahi 'elemeniti ki hono Tokangaekina e uesia e Ala hoko ha fakatamaki	40%	60%	80%				

2.2.2 Fakaivia e ngaahi hoa ngaue (fakafonua mo e fakavahe) ke fakakakato e fatongia ki he tokangaekina e ngaahi fakatamaki mo e taimi ó e tokoni fakavavevave mo e fakaakeake	Lahi e ngaahi tokoni fakatekinikale óku tuku atu ki he ngaahi hoa ngaue fekau'aki mo hono fakakau atu e ngaahi ngaue ki hono ala hoko ha fakatamaki	40%	60%	80%	13.b	13.b.1		
	Tokolahi 'o e ngaahi hoa ngaue 'a e NDRMO 'oku nau poupou'i 'i he 'enau fakahoko fatongia ki hono Tokangaekina e ngaahi founa fo'ou ki hono fakasi'isi'i e ala hoko ha fakatamaki	60%	70%	80%				
2.2.3 Fakaivia e fakakaumai e ngaahi hoa ngaue mo e ngaahi founa lipooti lolotonga e ngaue tokoni fakavavevave ki ha fakatamaki	Lahi e ngaahi lipooti óku fakahu atu ki he NDRMO fakatatau kihe taimi óku fakaha í he tuutuuni mo e founa fakahoko ngaue mo e fakahinohino ngaue	40%	60%	80%	13.b	13.b.1		
Taumu'a Ngaue Tokoni: Ke fakalakalaka'i fakapofesinale mo fakaivia 'a e ivi malava fakakau ngaue								
2.3.1 Fakahoko 'a e ngaahi ako (fakalotofale, nounou, fakapofesinale) ma'ae kau ngaue 'a e ngaahi tafa'aki ngaue	Tokolahi 'o e kau ngaue 'oku poupou'i fakafou he ngaahi faingamalie ako fakapofesinale	60%	70%	80%	4.3	4.3.1		
2.3.2 Fakatafe hokohoko e ngaahi ako tataki 'e he kau 'ofisa taukei ma'ae kau ngaue 'a e NDRMO	Lahi 'o e ngaahi ako fakalotofale 'oku fakahoko	60%	70%	80%				
2.3.3 Fakahoko e ngaahi polokalama ako talatalanoa fakalotofale ke toe siofi e ngaahi taumu'a ngaue moe ola ngaue 'a e NDRMO	Lahi 'o e ngaahi polokalama ako talatalanoa 'oku fakahoko 'e he timi 'a e NDRMO (fakalotofale pea moe ngaahi Va'a kehe)	60%	70%	80%				
Taumu'a Ngaue 5.03: Ke fakakau ki he ngaahi Tu'utu'uni Ngaue mo e Lao ki hono Tokangaekina e a ala hoko ha Fakatamaki 'a e ngaahi fiema'u vivili, mahu'inga pea mo e le'o 'o e ngaahi kulupu 'ikai fa'a tokangaekina					Sendai/SDG/TSDF II		Mahu'inga Fakapa'anga	
							Patiseti Lolotonga fakapa'anga 'e he Pule'anga	Pa'anga Tokoni mei he ngaahi Hoa Ngaue
Palani Ngaue	Me'afua Ngaue	2025/26	2026/27	2027/28	Taketi	Me'afua		
3.1.1 Fakahoko e ngaahi ako ngaue mo e polokalama ke fakapapau'i 'a e kau katoa 'i hono tokangaekina e ala hoko 'o ha fakatamaki	Lahi 'o e ngaahi ako gaue oku fakahoko ki he tokangaekina 'o e kau katoa he lolotonga 'o e fakatamaki pea koe ngaahi lesoni kuo ma'u mei ai ke fa'u pea vahevahe atu	60%	70%	80%	11.b	11.b.1		

	Lahi ‘o e ngaahi me’angaue ‘oku fokotu’utu’u mo fakafaingamalie’i ki he ngaahi kulupu mo e kakai ‘oku ‘ikai fa’a tokangaekina he fakatamaki	60%	70%	80%				
3.1.2 Fakahoko e ngaahi Fekumi ‘o fakatautefito ki hono Tokangaekina e uesia e ngaahi Fakatamaki ‘oku fakakau, pea pulusi	Lahi ‘o e ngaahi fekumi kuo fakahoko mo e ngaahi fetu’utaki ‘oku ho’ata ai e founa ngaue ‘a e NDRMO ki hono tokangaekina e uesia e ngaahi Fakatamaki	60%	70%	80%	11.b	11.b.1		
3.1.3 Ngaue fakataha mo e ‘Ofisi Fakamatala ‘Ea ki hono faka’ilo mo fakahoko ‘o e fakatokanga tokamu’a ke faingamalie mo ‘ilo ki ai ‘e he kakai faingata’a’ia	Ke a’u mo mahino ‘a e fakamatala ‘oku tuku mai ‘i he ngaahi fakatokanga tokamu’a ki he kakai	60%	70%	80%	13.3	13.3.1		
	Lahi ‘o e savea ‘e fakahoko ki he ngaahi kolo tu’u lavea ngofua							
	Ko e Sisitemi Fakatokanga Tokamu’a kuo ‘osi teuteu’i mo lava ngaue lelei	60%	70%	80%				
	Fakakalakalasi ‘o e Sisitemi Fakatokanga Tokamu’a moe ngaahi me’a ngaue ‘oku faingamalie ki he kakai faingata’a’ia	60%	70%	80%				
Output 5.04: Tupulaki ‘o e ‘ilo, fakamatala, fakafotunga pea moe ngaahi founa ngaue ‘a e kakai Tonga ki hono matatali mo hono fakasi’isi’i e uesia mei he ngaahi fakatamaki					Sendai/SDG/TSDF II		Costing	
							Recurrent	Development
Palani Ngaue	Me’afua Ngaue	2025/26	2026/27	2027/28	Taketi	Me’afua Ngaue		
4.1.1 Fakaivia e sisitemi fakamatala ki he uesia mei he ngaahi fakatamaki (tanaki fakamatala, ‘analaiso, tufaki, pea lava ke ma’u mo ‘ilo ‘e he kakai)	Ko hono tuku atu taimi totonu ‘a e ngaahi fakamatala ki he ngaahi uesia ‘o e fakatamaki fakaenatula tanaki mai ki he kau fai tu’utu’uni ‘i he Pule’anga, Sekitoa Fakataautaha, Sosaieti Sivile pea moe ngaahi kolo ‘o fakatatau ki he taimi kuo fakapaasi.	60%	70%	80%	16.10	16.10.1		
	Tuku atu e ngaahi fakamatala mo e ngaahi ilo ki he uesia o e fakatamaki fakaenatula kuo tanaki mai ki he kau faituutuuni i he Pule’anga, Sekitoa Taautaha, Sosaieti Sivile, moe tukui kolo o fakatatau ki he taimi kuo fakapaasi.	60%	70%	80%	13.2	13.2.1		

4.1.2 Siofi mo fakafo'ou mai 'a e Sisitemi Fetu'utaki Fakafonua	Lahi 'o e ngaahi sisitema fetu'utaki 'oku 'osi sivi'i/'ahi'ahi'i pe tesi (hange ko e telefoni satelaite, letio, letio ki he ngaahi tukui motu)	60%	70%	80%	5.b	5.b.1		
4.1.3 Fokotu'utu'u 'o e uepisaiti 'a e NDRMO ko ha founa eni 'e to e lava e kakai 'o ma'u e ngaahi fakamatala	Fokotu'u e sisitemi fakakomipiuta ki hono tokangaekina e fakamatala mo e ngaahi me'a felave'i mo e fakatamaki	60%	70%	80%	9.c	9.c.1		
	Ko hono vakai'i mo e ngaue'aki 'o e peesi uepisaiti mo e tokolahi e fika 'o e kakai e Fonua 'oku nau malava ke vakai'i mo ma'u fakamatala mei he peesi uepisaiti	60%	70%	80%				
4.1.4 Fakaivia e sisitemi lolotonga ki hono tokangaekina e ngaahi fakamatala, kamata'i 'o e sisitemi komipiuta tanaki'anga fakamatala ki he ngaahi fakatamaki, fokotu'u e sisitemi kihe muimui'i e ngaahi fakahoko ngaue ki he ngaahi fakatamaki, sisitemi ki hono lekooti e ngaahi mole moe maumau 'oku hoko	Foktu'u e sisitemi fakakomipiuta ki hono tokangaekina e fakamatala mo e ngaahi me'a felave'i	80%	100%	100%	9.c	9.c.1		
	Ke malava 'e he tokotaha ngaue NDRMO kotoa pe 'o vakai ki he sisitemi tokangaekina fakatamala	80%	100%	100%				
	Ke fiemalie 'akinautolu ngaue'aki 'a e sisitemi ko'eni ki he ola lelei 'o e sisitemi kuo fokotu'u	80%	100%	100%				
	Information is easily accessible and supports decision making processes	80%	100%	100%				
	Lahi 'o e ngaahi mape pe kalafi kuo tuku atu 'o ngaue'aki e fakamatala to'o mei he sisitemi tanaki'anga fakamatala koeni	80%	100%	100%				
4.1.5 Toe siofi 'a e ngaahi founa kau ai e founa ki hono tanaki e fakamatala mei he fuofua savea hili ha fakatamaki (IDA)	Fakafo'ou e founa hono fakahoko 'o e fuofua savea hili e fakatamaki	80%	100%	100%	13.1	13.1.1		
	Foktu'u e sisitemi fakakomipiuta ki hono fakahoko 'o e fuofua savea hili e fakatamaki	80%	100%	100%				
	Lahi 'o e ngaahi ako kuo fakahoko ki he ngaahi tukui motu felave'i mo e ngaahi fehu'i (IDA) moe founa ki hono fakahoko 'o e tanaki fakamatala pe fuofua savea hili e fakatamaki	100%	100%	100%				
4.1.6 Fakahoko e ngaahi ako ki he uesia mei he ngaahi fakatamaki mo e	Lahi 'o e ngaahi polokalama ako 'e fakahoko ke 'ilo lahi he kakai ki he ngaahi founa	80%	90%	100%	13.3	13.3.1		

tu'unga mateuteu fakafou 'i he ngaahi polokalama fakaako pea moe ngaahi fakataha'anga ki hono fakasi'isi'i e uesia mei he ngaahi fakatamaki	mateuteu ki ha fakatamaki (hange ko e fakahoko 'o e 'ahi'ahi founa fetukutuku fakavavevave, polokalama letio mo e ngaahi fakamatala kuo paaki 'o tufaki)							
	Lahi e ngaahi polokalama ako ki he fetu'utaki kuo fokotu'utu'u mo tuku atu	80%	90%	100%				
	Lahi 'o e fengaue'aki mo e kakai 'o e fonua fekau'aki mo e ngaahi polokalama tokateu	80%	90%	100%				
	Lahi 'o e ngaahi polokalama ako 'e fakahoko 'i he ngaahi tukui kolo	80%	90%	100%				
4.1.7 Fakahoko 'a e fekumi ke fakalahi 'a e 'ilo fekau'aki mo e ngaahi kolo tu'u lavea ngofua ki he fehikitaki tupunga mei he feliliuaki 'o e 'Ea pea moe ngaahi fakatamaki fakaenatula	Lahi e ngaahi fekumi kuo pulusi pea tuku atu ki he kakai e Fonua	60%	70%	80%	N/A	N/A		
4.1.8 Fakahoko e fekumi pea mo fakalahi e ako fekau'aki pea mo e ngaahi founa ngaue mo e 'ilo tukufakaholo mo fakalotofonua ki hono Tokangaekina e ala hoko ha fakatamaki	Lahi 'o e ngaahi fekumi mo e ako 'e fakahoko 'i he 'ilo fekau'aki mo e tukufakaholo mo fakalotofonua ki he Tokangaekina e ala hoko ha fakatamaki kuo fokotu'utu'u mo tuku atu.	60%	70%	80%	N/A	N/A		
	Lahi 'o e ngaahi ola mei he fekumi 'oku fehoanaki ki he ngaahi 'ilo tukufakaholo mo fakalotofonua 'i he 'ene fakafelave'i ki he ngaahi lao, tu'utu'uni ngaue moe palani ngaue ki hono Tokangaekina e ala hoko ha fakatamaki	60%	70%	80%				
Taumu'a Ngaue 5.05 'Inivesi 'i he ngaahi fokotu'utu'u 'oku ne matu'uaki e ngaahi fakatamaki ke tali 'aki e ngaahi uesia malava ke hoko mei he feliuliuaki e fonua					Sendai/SDG/TSDF II		Mahu'inga Fakapa'anga	
							Patiseti Lootonga Fakapa'anga 'e he Pule'anga	Pa'anga Tokoni Mei he Ngaahi Hoa Ngaue
Palani Ngaue	Me'afua Ngaue	2025/26	2026/27	2027/28	Taketi	Meáfua Ngaue		
5.1.1 Fokotu'u e fale tuku'anga mo tauhi'anga koloa 'i he ngaahi vahe Motu	Ko hono lipooti mo fakapaasi 'o e tu'unga 'oku 'iai e ngaahi fale tuku'anga koloa 'ihe vahe motu.	60%	80%	100%				

1. Vakai'i e fale tuku'anga koloa 'o fakatatau ki he fiema'u vivili 'a e kakai mo 'analaiso 'a e fotunga 'o e tu'o lahi hoko e ngaahi fakatamaki 2. Fokotu'u e fale tuku'anga koloa 'i Ha'apai 'i hono fakapa'anga 'e he Potungaue ki Muli mo e Fefakatau'aki 'a Nu'usila 3. Fokotu'u e fale tauhi'anga koloa ki Vava'u, Ha'apai mo 'Eua ke tauhi ai e naunau tokateu mo e naunau ki he ngaahi ngaue ke tokoni'i e kakai 'o ka hoko ha fakatamaki 4. Hokohoko atu hono tauhi 'o e ngaahi fale tauhi'anga koloa	Fakapapau'i 'oku ma'u e tokoni/'inasi 'a e Pule'anga ki hono fokotu'u 'o e fale tuku'anga koloa 'amanaki ke fokotu'u 'i Ha'apai	100%	100%	100%				
	Lahi 'o e fale tuku 'anga koloa 'oku lava fokotu'u 'i he ngaahi vahe motu	1 ma'a Haápai	1 ma'a Éua	-				
	Peseti 'o e fale tuku'anga koloa 'oku malava ke tauhi/tokanga'i mo lipooti	90%	95%	100%				
5.1.2 Tokangaekina 'o e Ngaahi Naunau Tokoni ki he Fakatamaki 1. Fokotu'u e mata'i fika ma'ulalo taha ki he naunau tokoni 'o fakatatau ki he tokolahi e kakai ke fakafaingofua'i e ngaahi fakatau lalahi pe kole tokoni ke fakafonu mai e naunau hili hano ngaue'aki 2. Toe tanaki fo'ou 'o e koloa kuo lesisita pea fakangaue'i fo'ou mai ha kau ngaue ke nau tokanga'i mo tauhi 'a e lisi koloa 'a e fale tauhi'anga koloa mo fakahoko e ngaahi lipooti fakataimi. 3. Fakakakato e ngaahi lipooti ki he ngaahi hoa ngaue 'o ka fiema'u pea ke fakapapau'i 'oku fakapaasi 'e he Talekita 'o e NDRMO moe Pule lahi 'o e Potungaue. 4. Fakafou 'i he lipooti fakakuata 'a e fiema'u ke a'u e fika 'o e koloa 'i he tuku'anga koloa ki he mata'i fika ma'ulalo taha ki he naunau tokoni 'i he ngaahi fale tuku'anga koloa 'i he vahe	Ko hono fakapaasi 'o e mata'i fika ma'ulalo taha ki he naunau tokoni ke ngaue'aki	100%	100%	100%				
Ko hono toe tanaki fo'ou 'a e sitoka koloa kuo lesisita pea mo e fakahu atu 'o e ngaahi lipooti faka-taimi ki he Talekita mo e Pule lahi	100%	100%	100%					
Vahevahe atu e lipooti 'o e sitoka naunau tokoni ki he ngaahi hoa fengau'e'aki 'i ha ma'u ngofua mei he Talekita mo e Pule lahi	100%	100%	100%					
Fakakakato e lipooti 'o e kotoa e naunau tokoni ki he fakatamaki 'a e ngaahi vahe motu pea fakaa'u 'a e lipooti ki he Talekita mo e Pule lahi 'o e Potungaue	100%	100%	100%					

motu ke fakapapa'u'i e a'usia e taumu'a ka fiema'u ke fakahoko ha ngaue tokoni houa 72.								
5.1.3 Tokanga'i moe fakalelei'i 'o e sisitemi Fefononga'aki	1. Lahi 'o e me'alele kuo sevesi	10	12	12				
1. Fakafo'ou mo fakahoko ha sivi ma'u pe pe fakataimi 'o e ngaahi me'alele kotoa 'a e 'oku 'i he Fale tuku'anga koloa.	2. Fakafo'ou ma'u pe 'a e tohi loka 'a e faka'uli pea fakahuu ki he Talekita 'a e lipooti fefononga'aki he taimi kotoa pe.	100%	100%	100%				
2. Fakahoko 'a e lipooti 'o e tu'unga 'o e ngaahi me'alele.	3. Lahi 'o e me'alele 'oku tokanga'i mo fakalelei'i	10	12	12				
3. Tokanga'i mo sevesi e ngaahi me'alelei kotoa.								
5.1.4 Ko hono faka'ilekitulonika'i 'o e ngaahi fakamatala ki he Fale tuku'anga koloa	1. Fa'u e sisitemi ki he fale tuku'anga koloa ke faka'ilekitulonika'i e ngaahi fakamatala	80%	85%	85%				
1. Fa'u fakasisitemi'i 'o e foomu ngaue'aki 'a e polokalama Kobo ki he ngaahi fale tuku'anga koloa 'i Tonga ni pea mo e ngaahi 'Otu Motu	2. Peseti 'o e fakamatala 'i Tonga ni mo e ngaahi tukui motu kuo fakafonu mo fakahu ki he polokalama komipiuta Kobo	80%	85%	90%				
2. Toe tanaki fo'ou faka-kuata ki he ngaahi foomu (Laine 1) 'aki e ngaahi fale tuku'anga koloa felave'i 'i Tongatapu mo e ngaahi 'Otu Motu Fa'u e lipooti fakakuata 'a e fale2.	3. Lahi 'o e ngaahi lipooti kuo fakakakato 'o fakahuu ki he taki	4	4	4				
3. Fa'u e lipooti fakakuata 'a e fale tuku'anga koloa 'o ngaue'aki 'a e fakamatala mei he Laine 1	4. Lahi 'o e ngaahi ako ngaue ki he fale tuku 'anga koloa 'oku fakahoko	2	2	2				
4. Kakato e ako ngaue moe kau 'ofisa ngaue 'oku fakafonu e foomu fakasisitemi he ngaahi 'Otu Motu								
5.1.5 Fokotu'utu'u e Founa ki he Ma'u'anga Koloa	Peseti 'o e koloa tokoni 'oku tokangaekina mo 'analaiso 'ene hu mai mo e hu atu	100%	100%	100%				
1. Tokanga'i e ngaahi uta fakafolau								

maipea mo e ngaahi fokotu'utu'u ki he founa tufaki 'o e ngaahi koloa tokoni		4	4	4				
2. Fakahoko e fakataha faka-taimi mo e ngaahi va fengaue'aki fekau'aki pea moe fokotu'utu'u folau pea moe founa ngaue.	Lahi 'o e fetalanoa'aki mo e ngaahi kautaha vaka mo e kasitomu malava ke fakahoko							
3. Fokotu'utu'u e founa ki he Ma'u'anga Koloa ke fakafaingofua'i hono tokangaekina e hu mai mo e hu atu 'o e ngaahi koloa tokoni		4	4	4				
4. Fakahoko e ngaahi polokalama ako ki he founa ma'u'anga koloa	Fa'u pea mo hono fakahu atu 'o e lipooti							
5.1.6 Fakalelei'i 'a e ngaahi me'a 'oku tu'u lavea ngofua 'i he ngaahi poloseki mahu'inga, kau atu kiai e Poloseki ki he vai pea mo e ngaahi Fale Hufanga lolotonga	Lahi 'o e ngaahi poloseki langa 'oku toe fakalelei'i	2	4	4				
	Peseti 'o e Patiseti (lolotonga mo e fakalakalaka) 'oku vahe''i ki hono fakalelei'i 'o e ngaahi me'a tu'u lavea ngofua	60%	70%	80%				
Taumu'a Ngaue 5.06 : Fa'u ha netiueka kaukaua mo e va fengaue'aki vaofi mo e ngaahi hoa ngaue fakalakalaka 'I he fonua pea moe ngaahi fonua kaunga'api pea tokonia e fakahokohoko ngaue 'a e SFDRR					Sendai/SDG/TSDF II		Costing	
							<i>Recurrent</i>	<i>Development</i>
Palani Ngaue	Meafua Ngaue	2025/26	2026/27	2027/28	Targets	Indicators		
6.1.1 Fengaue'aki pea moe Va'a Palani Fakafonua ki hono poupou'i e ngaahi ngaue 'i he Ola Ngaue 2 mo e 3	Lahi 'o e fengaue'aki mo e Va'a Palani Fakafonua fakafou 'i he ngaahi hoa ngaue fo'ou	60%	70%	80%	17.16	17.16.1		
6.1.2 Fakaivia e ngaahi hoa ngaue lolotonga mo fa'u ha ngaahi hoa fo'ou ke poupou ki hono fakahoko e ngaahi fokotu'utu'u ngaue fo'ou 'a e NDRMO	Lahi 'o e ngaahi hoa ngaue fo'ou 'oku malava ke fokotu'utu'u	60%	70%	80%	17.16	17.16.1		
	Lahi 'o e ngaahi fokotu'u kole poloseki 'oku poupou'i ' e he ngaahi hoa ngaue fakalakalaka	60%	70%	80%				
	Peseti 'o e 'inivesimeni 'oku ma'u ke ne a'usia 'a e vahevahe 'o e patiseti fakalakalaka	60%	70%	80%				
	Lahi 'o e ngaahi hoa ngaue fo'ou 'oku malava ke fokotu'utu'u	60%	70%	80%	17.16	17.16.1		

6.1.3 Fakaivia e va mo e ngaahi hoa ngaue 'a e Ngaahi Kulupu Ngaue 'i he ngaahi Fonua mama'o atu	Lahi 'o e fengaue'aki mo e ngaahi hoa ngaue fakaloto fonua pea mo e ngaahi Fonua mama'o atu.	60%	70%	80%				
--	--	-----	-----	-----	--	--	--	--

4.6 POLOKALAMA 6: 'ATAKAI

Koe Vaá ko éni ki he Átakai óku fai hono tokangaekina mo fakapapauí e ngaueáki fakapotopoto 'aki e ngaahi koloa fakaenatula hotau átakai, fakataha mo hono tokangaí e ngaahi meá mouí 'oku nau áonga ki he átakai áki hano fakahoko ha ngaahi polokalama fakaéhiéhi ki he kakai mo e ngaahi kolo. 'Oku nau toe ngaue fakataha foki ke ngaue fakapotopoto áki e ngaahi koloa hotau átakai, íkai koia pe ka 'oku toe fiemaú hotau átakai ke óua é ulií áki hano faú ha founga fakalakalaka mo ha tafaáki ke nau fakaivia mo puleí e ngaahi kolo mei haá nau ngaahi fili takitaha e uesia ai hotau Átakai.

Ko e fakamaópo'opo e Patiseti mo e Kau Ngaue á e Vaá Ngaue óku ha atu í he ongo tepile í lalo:

Tepile 1: Fakalukufua Patiseti á e Va'a 'Atakai:

Fakamatala	2024/25	2025/26	2026/27	2027/28
	Patiseti Lolotonga	Patiseti Nae Kole	Fakafuofua 1	Fakafuofua 2
Kau Ngaue Tu'umau (10xx)	766,200	304,000	304,000	304,000
Kau Ngaue Lau'aho (11xx)	73,100	61,800	61,800	61,800
Fefononga'aki moe Fetu'utaki (12xx)	35,900	13,900	13,900	13,900
Tauhi moe fakahoko Ngaue (13xx)	93,000	80,200	80,200	80,200
Fakatau 'oe Naunau moe ngaahi Ngaue (14xx)	239,100	228,100	228,100	228,100
Ngaahi Tokoni mo e Fe'ave'aki (15xx)	1,400	-	-	-
Ngaahi Tute Fakalakalaka moe Fakamole (16xx)	-	-	-	-
** Fakamole ki he Ngaahi Me'angaue (20xx)	13,500	1,000	1,000	1,000
Fakakatoa = Patiseti mei he Pa'anga Tukuha	1,222,200	689,000	689,000	689,000
Fakakato = Patiseti Fakalakalaka	247,500	1,471,700	1,471,700	1,471,700

Tepile 2: Fakakatoa e Kau Ngaue á e Vaá Átakai

Fakamatala	2024/25	2025/26	2026/27	2027/28
	Lolotonga	Patiseti naé kole	Fakafuofua 1	Fakafuofua 2
Kau Taki Ngaue	1	1	1	1
Kau 'Ofisa Ngaue Ma'olunga	17	15	15	15
Kau 'Ofisa Ngaue	16	14	14	14
Fakakatoa kau Ngaue Tu'uma'u	34	30	30	30
Katoa kau Ngaue Lau'aho	5	3	3	3
Fakakatoa =Kau Ngaue (\$m)	904,800	\$662,289	\$662,289	\$662,289

Ko e Ngaahi Taumuá Ngaue á e Vaá Átakai:

Taumu’a Ngāue 6.01: Tokangaekina ‘o e Veve mo hono Mapule’i ‘o e Fakaveve						SDG/TSDF II	Fakapa’anga	
							Lolotonga	Fakalakalaka
Palani Ngāue:	Me’afua Ngāue	2025/26	2026/27	2027/28	Taketi	Me’afua Ngāue		
Fa’u e ngaahi tu’unga fakahokohoko ngaue	Ngaahi polokalama ako ke fa’u e tu’unga fakahokohoko ngaue ki hono tokangaekina e uesia mei he fakatamaki		1	1	1.5, 6.3, 6.5, 6.6, 11.6, 11.b, 12.4, 12.5, 13.1, 13.2, 13.b, 14.1, 14.c, 15.1, 15.2, 15.5, 15.8, 15.9, 17.6, 17.9/D	1.5.3, 6.3.2, 6.5.1, 6.6.1, 11.6.1, 11.b.1, 11.b.2, 12.4.1, 12.5.1, 13.1.1, 13.2.1, 13.b.1, 14.1.1, 14.2.1, 14.3.1, 14.5.1, 14.c.1, 15.1.1, 15.2.1, 15.5.1, 15.8.1, 15.9.1, 17.6.1, 17.9.1		
	Lipooti ki he kau Taki mo e Komiti		80%	80%				
Fa’u e Palani Ngaue ki he Tokangaekina e ngaahi veve e fonua	Polokalama Ako mo e Fetalanoa’aki		1	1				
	Lava hono fa’u e Palani Ngaue ki he Tokangaekina e ngaahi veve e fonua		20%	40%				
Fokotu’utu’u e Hala Fononga mo e Palani fakahoko ngaue ki hono fakasi’isi’i pea ‘alu pe ke ta’ofi ‘a hono ngaue’aki ‘tu’o taha’ ‘a e Pelesitiki	Polokalama Ako mo e Fetalanoa’aki			2				
	Fa’u ‘o ha Hala Fononga			100%				
	% ‘o e Hala Fononga ‘oku fakahoko			20%				
Toe siofi e lao ki he SUPs	Lipooti ki hono siofi e lao			60%				
Fakapapau’i mo toe Vakai’i e Lao Fakafonua ki he Ngaahi Kemikale Kona	Fakalelei’i mo toe Vakai’i ‘a e Palani ki Hono Fakahoko Fakafonua		100%	100%				
Fa’u e lipooti ki hono ‘uluaki sivi e meakuli (MIA)	Lava hono fa’u e lipooti pea tali	100%	100%	100%				

Poloseki Pac Waste	Hao 'a Tonga mei he Ngaahi Kemikale Kona (asbestos)	20%	80%	100%				
Poloseki GEF Islands	Fokotu'u ha lingi'anga veve 'i Ha'apai mo 'Eua	10%	30%	70%				
Poloseki ki he Palani Ngaue Tu'ulua ki he Veve	Fakaveve 'i tahi, Tokangaekina e lolo 'osi ngaue'aki pea mo e tokangaekina e veve mei he ngaahi fakatamaki	5%	80%	100%				
Polokalama Tokangaekina ke ma'a, faka'ofa'ofa mo fakalalakala 'a e ngaahi matanga hotau fonua	Ngaahi matātahi 'i Nuku'alofa mo e ngaahi Paaka Tu'ufonua mo e ngaahi matanga 'o Vava'u, Ha'apai, 'Eua mo e Ongo Niua	100%	100%	100%				
Taumu'a Ngāue 6.02: Ngaahi 'Otu Motu Tu'ulua mo e Ngaahi Matāfanga								
Fa'u e lipooti fakafonua fika 7 ki he Konivesio Fakamamani Lahi 'o e Ngaahi Me'amo'ui	Mā'usia e ngaahi fiema'u 'a e lipooti he taimi totonu			70%	13.2, 14.c, 15.6, 15.8/D,	13.2.1, 14.c.1, 15.6.1, 15.8.1/3.7		
Toe siofi e Poloseki Palani Ngaue Fakafonua ki he Ngaahi Me'amoui Kehekehe	Ko hono fakakau 'o e taketi-fa'unga ngaue ki ha ngaahi me'amo'ui kehekehe 2020 pea mo e poloseki ki he 2030			80%	14.1, 14.2, 14.3, 14.5, 14.c, 15.1, 15.2, 15.5, 15.6, 15.8, 15.9/F,G,AD	1.2.1, 14.1.1, 14.2.1, 14.3.1, 14.5.1, 14.c.1, 15.1.1, 15.1.2, 15.2.1, 15.5.1, 15.6.1, 15.8.1, 15.9.1,		
	Muimui'i mo hono tokanga'i e Polokalama Fakafonua ki he Poloseki Ngaahi Me'amo'ui kehekehe			1				
Lipooti ki he tu'unga 'o e 'Ātakai	Hokohoko atu e tanaki fakamatala	40%	60%	80%				
	Fakahoko e lipooti fakata'u 5			1				
Fa'u 'o e fokotu'utu'u ngaue fakafonua ki hono tokangaekina 'o e 'Ātakai	Kakato e lipooti pea fakapaasi mei he Kapineti			80%				

Kamata fakahoko e Poloseki Ngaue	Toe siofi e ngaahi tu'utu'uni ngaue ki he ngaahi me'amo'ui maumau pe fakakina		50%	70%	15.1, 15.2, 15.5, 15.6, 15.8, 15.9, 17.6, 17.9/F, G, A	15.1.2, 15.5.1, 17.6.1, 17.9.1		
	Fakahoko hono faka'auha e fakanga kumā 'i Fonualei, Vava'u.		100%					
	% 'o e Palani Ngaue ki he ngaahi me'amo'ui fakakina lava hono toe siofi mo fakahoko	30%	40%	50%				
Fa'u ha Palani ki hono tokangaekina 'o e tongo	Lava hono fa'u e palani ki hono tokangaekina e Tonga 'i Tongatapu			60%	17.6, 17.9/F, G, A	17.6.1, 17.9.1		
Palani Ngaue ki Fanga'uta	Kakato hono fakahoko e Palani Ngaue ki Fanga'uta fakatatau ki he Lipooti			100%	1.5,6.3, 6.5, 6.6, 11.6, 11.b, 12.5, 13.1, 13.2, 13.b, 14.3, 14.5, 15.1, 15.2, 15.5, 17.9/F, G, A	1.5.3, 6.3.1, 6.3.2, 6.5.1, 6.6.1, 11.6.1,11.b.1, 12.5.1, 13.1.1, 13.2.1, 13.b.1, 14.3.1, 15.1.1, 15.2.1, 15.5.1, 17.9.1		
Fokotu'u/To e siofi mo tanaki fo'ou ki he ngaahi feitu'u malu'i 'i tahi	Ngaahi feitu'u Malu'i 'i tahi		5	5	14.1, 14.2, 14.3, 14.5, 14.c, 15.1/F, G, A	14.1.1, 14.2.1, 14.3.1, 14.5.1, 14.c.1, 15.1.2		
	Fa'u ha palani ki hono tokangaekina e ngaahi feitu'u lava malu'i 'i tahi			60%				
Fokotu'utu'u mo fa'u pea toe siofi e savea faka'ataakai mo e ngaahi polokalama ki hono muimui'i e ngāue	Muimu'i e ngaahi ngaue ki he Feitu'u malu'i 'i tahi			1	14.1, 14.2, 14.3, 14.5, 14.c,	14.1.1, 14.2.1, 14.3.1, 14.5.1, 14.c.1,		
	Toe tanaki fo'ou ki he Polokalama ki hono muimui'i 'o e Palani ki he lotofonua			1				
Fa'u e Palani ki he lotofonua mo e Ngaahi 'elia 'o Fanga'uta	Fakahoko ha ngaahi polokalama ako			1				
	Fa'u ha palani ki he kelekele			20%	15.1/F, G, A	15.1.2		

Fai ha ngaahi kole tokoni ki hono fakatahataha'i e ngaahi ma'u'anga tokoni ki he tokangaekina e ngaahi ngaue fakalakalaka mo e palani ngaue;	Lahi 'a e ngaahi fakakaukau kuo fa'u			1	1.5, 6.3, 6.5, 6.6, 11.6, 11.b, 12.4, 12.5, 13.1, 13.2, 13.b, 14.1, 14.c, 15.1, 15.2, 15.5, 15.8, 15.9, 17.6, 17.9/F, G, A	1.5.3, 6.3.2, 6.5.1, 6.6.1, 11.6.1, 11.b.1, 11.b.2, 12.4.1, 12.5.1, 13.1.1, 13.2.1, 13.b.1, 14.1.1, 14.2.1, 14.3.1, 14.5.1, 14.c.1, 15.1.1, 15.2.1, 15.5.1, 15.8.1, 15.9.1, 17.6.1, 17.9.1		
	Lahi 'o e ngaahi fakakaukau kuo tali			1				
Taumu'a Ngāue 6.03: Fakafuofua e Uesia 'o e 'Ātakai								
Vakai'i e Lao mo e ngaahi Tu'utu'uni ngaue ki he Fakafuofua Uesia 'Atakai	Tu'utu'uni ngaue mo e Palani Pule ki he 'Atakai		30%	80%	1.5, 6.3, 6.5, 6.6, 11.6, 11.b, 12.4, 12.5, 13.1, 13.2, 13.b, 14.1, 14.c, 15.1, 15.2, 15.5, 15.8, 15.9, 17.6, 17.9/D	1.5.3, 6.3.2, 6.5.1, 6.6.1, 11.6.1, 11.b.1, 11.b.2, 12.4.1, 12.5.1, 13.1.1, 13.2.1, 13.b.1, 14.1.1, 14.2.1, 14.3.1, 14.5.1, 14.c.1, 15.1.1, 15.2.1, 15.5.1, 15.8.1, 15.9.1, 17.6.1, 17.9.1		
Fa'u Lao mo e Tu'utu'uni ngaue ki he kau 'Ofisa 'Atakai	Ngaahi tu'utu'uni ngaue ke ngaue'aki ki hono Lesisita kau ngaue Fale'i ki he fakafuofua uesia 'Atakai		30%	50%				
Fekumi pe fa'u Tu'utu'uni Ngaue fo'ou ki he Tu'unga Pule'i 'Atakai	Fa'u tu'utu'uni ngaue Pule ki he Fakafuofua Uesia Atakai	10%	50%	80%				
Vakai'i mo e Fakamahuinga'i ngaahi Poloseki lalahi	Fa'u founa ngaue Pule ke tanaki fakamatala mo fakamahuinga'i ki he ngaahi ngaue lalahi		20%	80%				
	Fokotu'utu'u Tu'utu'uni ngaue ke fengaue'aki MOI/SAVEA & MEIDECC	40%	60%	80%				
	Lipooti mo fakamalohia e ngaue á e Lao	1	1	1				
Fakafuofua uesia Atakai	Sivi Poloseki Lalahi mo e Poloseki liki.	100%	100%	100%				

	Fakahoko ha ngaahi 'a'ahi		50%	100%				
	Ngaahi Fokotuu ki he Komiti Fakafuofua Uisia Atakai ngaahi Poloseki Lalahi.	6	6	6				
Taumu'a Ngāue 6.04: Fetu'utaki, Tokangaekina e 'Ilo, Tokoni ki he Va'a Fakahoko Ngāue								
Fakatupulaki e founa fetu'utaki mo e palani 'o e ngaue ki hono 'ilo'i 'e he kakai	Fakahoko ha ngaahi polokalama ako ki tu'a	5	5	12	1.5, 6.3, 6.5, 6.6, 11.6, 11.b, 12.4, 12.5, 13.1, 13.2, 13.b, 14.1, 14.c, 15.1, 15.2, 15.5, 15.8, 15.9, 17.6, 17.9/F, G, A	1.5.3, 6.3.2, 6.5.1, 6.6.1, 11.6.1, 11.b.1, 11.b.2, 12.4.1, 12.5.1, 13.1.1, 13.2.1, 13.b.1, 14.1.1, 14.2.1, 14.3.1, 14.5.1, 14.c.1, 15.1.1, 15.2.1, 15.5.1, 15.8.1, 15.9.1, 17.6.1, 17.9.		
	Fokotuutu'u ha ngaue ki he founa e fetu'utaki			100%				
	Sosiale Mitia (% 'o e fokotu'utu'u ngaue oku fakahoko	90%	100%	100%				
	Fa'u ha ngaahi pepa tu'utaki fakahinohino ki he 'ātakai	5	5	5				
	% 'o e fokotu'utu'u ngaue ki he fetu'utaki ne fakahoko			40%				
	Lahi e ngaahi ako ne 'a'ahi ki ai he ta'u	4	4	4				
	Lahi e ni'ihine nau kau mai ki he Uike Tokangaekina 'o e 'Ātakai	80%	80%	80%				
Fokotu'u patiseti mo ha kau ngaue fo'ou ke fakaivia e fakahoko ngaue 'a e Va'a	Peseti 'o e fokotu'u ki he kau ngaue na'e tali	50%	50%	50%	13.b, 17.9/F, G, A	13.b.1, 17.9.1		
Kole Kau Ngaue	1. 'Ofisa Fakatolonga, Vv, Band L; 2. Tokoni Talekita (Tokangaekina e 'Oseni), Band H	2	4	4				

	3. Tokoni Talekita (Environmental Governance), Band H 4. 'Ofisa Fakatolonga Ma'olunga (Ocean Governance), Band K 5. 'Ofisa Ma'olunga (Ocean Governance), Band K 6. 'Ofisa Lao Ma'olunga, Band J 7. 'Ofisa 'Atakai Ma'olunga (Hazardous), Band K; 8. 'Ofisa Fakatolonga Ma'olunga (PA), Band K; 9. 'Ofisa Fakatolonga(Marine), Band L; 10. 'Ofisa Tokoni Fakatolonga, Band M ('Eua); 11. Mitia / 'Etita (Band L) 12. 'Ofisa 'Atakai (EMC Compliance officer), Band L. 13. Tokotaha 'Osi Ako (Tisema 2024)							
Ngaahi ako taimi nounou mo taimi loloa	Lahi 'o ha ngaahi faingamalie sikolasipi		1	1	13.b, 17.9/F, G, A	13.b.1, 17.9.1		
	Peseti 'o e kau ngaue 'oku kau ki he ako taimi nounou	80%	80%	80%	13.b, 17.9/F, G, A	13.b.1, 17.9.1		
	Kau kakato atu ki he ngaahi fakataha fakatu'apule'anga	100%	100%	100%	13.b, 17.9/F, G, A	13.b.1, 17.9.1		
	Lahi 'o e ngaahi ako fakalotofale 'oku fakahoko he ta'u	6	6	6	13.b, 17.9/F, G, A	13.b.1, 17.9.1		

Lipooti lelei pea mo e Ngaahi Palani ngaue	Fa’u e ngaahi Palani ngaue fakata’u ki he ngaahi tukui motu	90%	100%	100%	1.5, 6.3, 6.5, 6.6, 11.6, 11.b, 12.4, 12.5, 13.1, 13.2, 13.b, 14.1, 14.c, 15.1, 15.2, 15.5, 15.8, 15.9, 17.6, 17.9/F, G, A	1.5.3, 6.3.2, 6.5.1, 6.6.1, 11.6.1, 11.b.1, 11.b.2, 12.4.1, 12.5.1, 13.1.1, 13.2.1, 13.b.1, 14.1.1, 14.2.1, 14.3.1, 14.5.1, 14.c.1, 15.1.1, 15.2.1, 15.5.1, 15.8.1, 15.9.1, 17.6.1, 17.9.1		
	Toe muimui’i e palani ngaue	100%	100%	100%				
	Fokotu’utu’u ki he Palani Ngaue Fakata’u mo e kole patiseti	100%	100%	100%				
	Lipooti Fakata’u	100%	100%	100%				
	Tokangaekina e ngaahi Me’angaue	100%	100%	100%				
	Palani ki hono tokangaekina e ngaahi me’a ngaue	70%	100%	100%				
	Tokangaekina e kau ngaue	90%	100%	100%				
	Tokangaekina e Kau Ngaue	Tokolahi e kau Ngaue tokoni	1	1			1	
Kakato e Me’afua ki he fakahoko fatongia e kau ngaue		100%	100%	100%				
Taumu’a Ngāue 6.05: Tu’utu’u Fakalao ki he ‘Oseni								
Fokotu’u e Sekelitali ngaue ki he Poloseki ‘Oseni 7	Lava hono fakakakato e Sekelitali ki he ‘Oseni 7 pea mo hono Talekita tokoni, ‘Ofisa Fakahinohino Lao pea mo e ‘Ofisa Fakatolonga			2	13.2, 14.c, 15.6, 15.8/D, 1.5, 6.3, 6.5, 6.6, 11.6, 11.b, 12.4, 12.5, 13.1, 13.2, 13.b, 14.1, 14.c, 15.1, 15.2, 15.5, 15.8,	13.2.1, 14.c.1, 15.6.1, 15.8.1/3.7 1.5.3, 6.3.2, 6.5.1, 6.6.1, 11.6.1, 11.b.1, 11.b.2, 12.4.1, 12.5.1, 13.1.1, 13.2.1, 13.b.1, 14.1.1, 14.2.1, 14.3.1, 14.5.1, 14.c.1, 15.1.1, 15.2.1, 15.5.1, 15.8.1,		
Fa’u e lao fakaangaanga ki hono tokangaekina e ‘Oseni	Fakahoko ha ngaahi fakataha fevahevahe’aki		6	1				
	Fakahu atu e Lao Fakaangaanga ki he tokangaekina e ‘oseni ki he Kapineti, ‘Ofisi Fakahinohino Lao mo e Falealea		80%	100%				

	Kasete'i 'o e ngaahi 'elia 'oku tokangaekina 'i 'Oseni			100%	15.9, 17.6, 17.9/D	15.9.1, 17.6.1, 17.9.1		
Palani Tokangaekina e 'Oseni 'o Tonga	Lava hono fa'u mo e fakamatala fakahinohino ke fakaha ki he'ene 'Afio			100%				
Fa'u 'o e Palani Fakahinohino lao ngaue ki he tokangaekina e ngaahi 'elia 'o 'oseni	Fakahu atu e ngaahi fakahinohino lao ki he palani ki hono tokangaekina e fakahoko ngaue ki he 'oseni		50%	80%				
Fa'u ha palani fakahoko ngaue ki hono tokangaekina e 'oseni	Polokalama ako mo e fepolotalanoa'aki		1	2				
	Fa'u ha lao ki he tokangaekina e 'oseni			100%				
Fa'u e palani fokotu'utu'u ngaue ki he 'Ekonomika Lanu Pulū	Fakahoko ha ngaahi ako		2	2				
	Lao fakaangaanga ki hono tokangaekina e 'Ekonomika lanu pulū		20%	40%				
Tokangaekina e fetu'utaki mo e ngaahi taukei ngaue	Teuteu ha ngaahi naunau ki he ako		40%	60%				
	Lava hono fa'u e ngaahi polokalama ako mo e ngaahi naunau fetu'utaki		80%	100%				
Taumu'a Ngaue 6.06: Ngaahi fatongia pau fakavaha'apule'anga ki he aleapau faka'ātakai								
Kau atu ki he ngaahi fakataha fakalotofonua, fakamotu mama'o mo fakatu'apule'anga	Lava hono fakapapau'i ke kau atu ki he ngaahi fakataha fakata'u 'a e SPREP pea mo e ngaahi Poate Ma'olunga	100%	100%	100%	13.2, 14.c, 15.6, 15.8/D, 6.3, 11.6, 12.4, 12.5, 14.1/F, G, A	13.2.1, 14.c.1, 15.6.1, 15.8.1/3.7, 6.3.1, 11.6.1, 12.4.1, 12.5.1, 14.1.1		
	Lava hono fakapapau'i ke kau atu ki he ngaahi fakataha fakatu'apule'anga		100%	100%				
Fa'u e lao ki hono fakahoko ngaue ki he ngaahi Talite Fakavaha'apule'anga	Lava hono fa'u e lao ki he CITIES pea fakahu atu ki he 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale		100%					

	Fakahoko e ngaahi fakahinohino ki hono ngaue'aki e lao		50%	80%				
Lipooti ki he Sekelitali	Fakahoko e ngaahi fakahinohino ngaue	100%	90%	100%				
	Fa'u ha lipooti			100%				
	Fakahoko e ako ngaue ki hono fa'u e polokalama ngaue			100%				
Fa'u e fakahinohino ngaue fakafonua pe polokalama ngaue ki he aleapau ke fakahoko	Fakahoko ha ngaahi ako fakafonua ki hono fa'u e polokalama ngaue			30%				

4.7 POLOKALAMA 7: FETU'UTAKI

Ko e Va'a Fetu'utaki 'oku fakataumu'a 'enau fakahoko fatongia 'i he Lao mo e Tu'utu'uni ki he ngaahi langa fakalakalaka ki he fetu'utaki ke 'oatu ki he fonua ha ngaahi fetu'utakinga 'oku mahu'inga fe'unga pea toe lelei ange 'a e ngaahi sevesi pea pehe ki he tuku atu 'o e 'initaneti 'i he faipa 'opitiki ke fakapapau'i 'oku ma'u 'e he kakai Tonga 'a e sevesi 'initaneti 'oku 'aonga 'i ha fa'ahinga tafa'aki pe 'i he letio pe ko e fetu'utaki televisone.

Ko e patiseti ngaue mo e kau ngaue 'a e Va'a Fetu'utaki 'oku 'oatu i he tepile 'i lalo.

Tepile 1: Fakakatoa ó e Patiseti lolotonga 'a e Va'a Fetu'utaki:

Fakamatala	2024/25	2025/26	2026/27	2027/28
	Patiseti Lolotonga	Patiseti naé Kole	Fakafuofua 1	Fakafuofua 2
Kau Ngaue Tu'uma'u (10xx)	311,900	315,100	315,100	315,100
Kau Ngaue Lau'aho (11xx)	33,600	33,600	33,600	33,600
Folau mo e Fetu'utaki (12xx)	23,800	31,700	31,700	31,700
Fakahoko Ngaue (13xx)	14,400	6,700	6,700	6,700
Fakatau 'o e ngaahi Koloa mo e Sevesi (14xx)	89,300	11,500	11,500	11,500
Ngaahi ngaue Fakalakalaka	134,000	135,200	135,200	135,200
**Naunau Ngaue (20xx)	10,000	70,000	70,000	70,000
Fakakatoa = Patiseti mei he tuku hau	617,000	\$603,800	\$603,800	\$603,800
Fakakatoa = Patiseti Fakalakalaka	17,071,000	-	-	-

Tepile 2: Fakakatoa e kau ngaue a e Va'a Fetu'utaki:

Fakamatala	2024/25	2025/26	2026/27	2027/28
	Lolotonga	Patiseti naé kole	Fakafuofua 2	Fakafuofua 3
Kau Taki Ngaue	1	1	1	1
Kau Ófisa Ngaue Maólunga	8	9	9	9
Kau Ófisa Ngaue	1	1	1	1
Fakakatoa Kau Ngaue Tuúmaú	10	11	11	11
Kau Ngaue Lau áho	2	1	1	1
Fakakatoa Kau Ngaue (\$m)	361,700.00	\$292,505	\$292,505	\$292,505

Taumu'a Ngaue 'a e Va'a Fetu'utaki: "Ke tukuatu ha tekinolosia fetu'utaki 'oku fakalalakalaka kene hanga o tokonia e ngaahi sevesi fetu'utaki 'oku tofanga ai e fonua pea ke ma'ama'a mo ma'u ngofua pea falala'anga á e netiueka ki he fetu'utaki".

Ko e ngaahi taumu'a ngaue 'oku fokotu'utu'u ki he palani ngaue ta'u 'e tolu 'a e Va'a Fetu'utaki.

Taumu'a Ngaue 7.01: Ke fakahoko mo fakamamafa'i e lao ke a'usia e ngaahi taumu'a ngaue mo e tu'utu'uni ngaue fakalalakalaka ki he fetu'utaki.					SDG/TSDf		Fakapa'anga	
							Lolotonga	Fakalalakalaka
Palani Ngaue	Me'afua Ngaue	2024/2025	2025/2026	2026/2027	Taketi	Me'afua Ngaue		
7.01.1: Ngaue Faka'etimini Fakalukufua					9.2, 9.a, 9.c/E, A	9.2.1, 9.a.1, 9.c.1/4.3		
Siofi fakalukufua mo tokangaekina 'a e ngaahi ngaue kotoa fekau'aki mo e ngaahi taumu'a 'o e tu'utu'uni ngaue ki he fetu'utaki fakafonua, mo e ngaahi Tu'utu'uni ngaue.	Lipooti faka-uike ua 'oku fakahu ki he fakataha 'a e kau taki ngaue (Heads of Departments).	100%	100%	100%				
7.01.2: Ngaahi Mafai Ngaue 'a e Minisita								
- Fa 'u e ngaahi fakahinohino ngaue 'i ha fa'ahinga ngaue pe 'oku pehe 'e he Potungaue 'i he taimi kotoa pe 'oku lelei ke fakahoko, pea mo kaungatonu ki he mafai 'a e Minisita.	- Fokotu'u ha ngaahi fakahinohino ngaue fekau'aki mo ha ngaahi ngaue pe 'oku felave'i mo e fakahoko lelei 'a e fatongia fakafetu'utaki mo e ngaahi ngaue 'oku fiema'u.	100%	100%	100%				
7.01.3: Mafai Pule Fakalao mo hono fatongia mo e mafai:								

- Ngaahi tu'utu'uni ngaue 'oku taau 'o fakatatau ki he fiema'u 'a e Lao. - Pule'i lelei, palani, pea tokangaekina e ngaahi laiseni peauongo 'a e ngaahi letio, mo e sipekitalamu. - Tokangaekina 'a hono fakakau 'a e ngaahi lau 'a Tonga ki he tu'unga fakahoko ngaue fakamamani lahi ki he fetu'utaki. - Tanaki pea muimui e ngaahi totongi 'oku fakamahino mai 'e he Lao. - Tuku atu 'o e ngaahi fale'i	- Toe siofi fakata'u e ngaahi tu'utu'uni ngaue mo e ngaahi fatongia fakangaue; - Fokotu'u e ngaahi tu'unga fakahoko Ngaue ke fenapasi mo e tu'unga fakatu'apule'anga ki he fetu'utaki. - Vakai'i faka-ta'u 'o e ngaahi totongi 'oku ha 'i he Lao; - Ngaahi Polisiai mei he Ma'u Mafai ke paaki 'i he uepisaiti	100%	100%	100%				
fekau'aki mo e ngaahi Tu'utu'uni Ngaue mo e taumu'a fakahoko ngaue 'a e Sekitoa Fetu'utaki 'i he fonua. - Fakahoko e ngaahi fatongia pea fai e ngaahi tu'utu'uni ngaue 'a e Sino Pule 'a ia 'oku tu'utu'uni 'e he Lao. - Fakafuofua'i e ngaahi totongi - Ngaahi/fokotu'u e ngaahi naunau tokoni. - Tu'utu'uni ngaue faka-potungaue mo taliui ki he ngaahi fatongia ki tu'apule'anga. - Ngaahi makatu'unga ngaue fakalato & mafatukituki e lao. - Ngaahi fepotalanoa'aki - Paaki fakapule'anga kihe kakai katoa	- Ngaahi tu'utu'uni, tu'unga fakahoko ngaue mo e ngaahi me'angaue tokoni 'o e Lao kuo paaki atu ke me'a'i 'e he kakai e Fonua.							
Hokohoko atu e fengaue'aki mo e ngaahi kautaha fakavaha'a pule'anga	Fakahoko 'i Tonga 'a e fakataha lahi ae Fetu'utaki Fakamamani lahi 'ae 'Esia Pasifiki, fekau'aki moe tu'utu'uni ngaue moe lao kihe fetu'utaki 'ihe Pasifiki. Ke	30%	50%	70%				

	fakahoko 'i he konga ki mui 'o 'Aokosi ki Sepitema 'o e 2024							
Fokotu'u 'a e Sino Pule Tau'atina kihe Fetu'utaki	Fakamalohia mo fokotu'u 'a e Sino Pule Tau'atina kihe Fetu'utaki	50%	80%	100%				
LAISENI								
Taumu'a Ngaue 7.02: Ke toe fakalakalaka ange faipau ki he ngaahi tu'utu'uni 'i he Laiseni Malu								
7.02.1: Ngaahi Fiema'u ki he Laiseni								
- Laiseni netiueka 'oku fiema'u 'e he kautaha netiueka. - Ngaahi naunau fakanetiueka mo e ngaahi sevesi fakafetu'utaki kuo heva atu ia 'i he ngaahi fakangatangata ki he netiueka.	- Ko e ngaahi kautaha netiueka kotoa pe kuo pau ke 'i ai 'ene Laiseni 'oku kei 'ataa; - Lahi 'o e laiseni sipekitalamu faka-letio 'oku faka'ataa ki he ta'u.	70%	75%	80%	9.2, 9.a, 9.c/E, A	9.2.1, 9.a.1, 9.c.1/4.3		
7.02.2: Ngaahi Kautaha Faka-Netiueka:								
- Laiseni makehe ki he ngaahi kautaha netiueka. - Totongi ki he laiseni 'a e kautaha netiueka. - Fakalelei ki he fakata'e'aonga'i pe toloi 'o ha laiseni. - Lesisita 'o e laiseni ki he ngaahi kautaha netiueka.	-Lahi e ngaahi laiseni makehe kuo tali. -Fakama'opo'opo 'o e ngaahi totongi laiseni faka-ta'u ki he ngaahi kautaha netiueka. -Lahi 'o e ngaahi laiseni kuo fakata'e'aonga'i/toloi ki he ta'u. -Ngaahi laiseni 'a e ngaahi kautaha netiueka kuo 'osi lesisita	70%	75%	80%				
7.02.3: Ngaahi Kautaha Fakahoko Sevesi								

- To'o e lesisita pe toloi'i e lesisita 'o ha kautaha fakahoko sevesi 'initaneti. - To'o e lesisita 'o e kautaha fakahoko sevesi. - Lesisita 'o ha kautaha fakahoko sevesi 'initaneti.	- Lahi 'o e ngaahi lesisita 'a e ngaahi kautaha fakahoko sevesi 'initaneti lolotonga - Lahi 'o e ngaahi laiseni kaitaha fakahoko sevesi 'initaneti kuo faka-toloi'i 'i he ta'u.	70%	75%	80%				
7.02.4: Me'angaue ki he fakangofua ngaahi letio ke ngaue'aki 'i Tonga								
- Ngaahi me'angaue fetu'utaki faka-letio kotoa kuo pau pe ke fakangofua ke ngaue'aki 'i Tonga ni.	- Lahi 'o e ngaahi setifikeiti ngofua kuo foaki he ta'u.	70%	75%	80%				
MALUÍ E KONISIUMA								
Taumu'a Ngaue 7.03: Ke tohoaki'i mo malu'i e ngaahi fiema'u 'a e kau kasitoma 'a e ngaahi sevesi fetu'utaki.							\$105,980.00	\$215,600.00
Taumu'a Ngaue Tokoni 7.03.1: Ngaahi Tu'unga Ngaue ki he Kasitoma								
-Ke tukuatu ha ngaahi tu'unga fakahoko ngaue 'oku taau mo felalave'i mo e konisiuma ki he ngaahi ma'u laiseni.	-Fokotu'u e ngaahi tu'unga Ngaue ki he konisiuma -Toe siofi lelei e ngaahi tu'unga fakahoko ngaue 'a e konisiuma -Fakahoko lelei e Ngaue ki he ngaahi launga mei he konisiuma -Lahi 'o e ngaahi tohi mo'ua 'i he ta'u.	70%	75%	80%	9.2, 9.a, 9.c/E, A	9.2.1, 9.a.1, 9.c.1/4.3		
Taumu'a Ngaue Tokoni 7.03.2: Ngaahi Sevesi ki he Totongi ki he ngaahi Fetu'utaki								
-Kau ma'u laiseni ken au tuku mai ha ngaahi sevesi fakatatau ki he tulefiki kuo lesisita ki ai -Paaki e ngaahi tulefiki ki he ngaahi sevesi fetu'utaki fakamovetevete;	-Muimui'i taimi totonu 'a e ngaahi tulefiki 'oku fakahu mai mei he ngaahi kautaha sevesi netiueka -Paaki lelei e tulefiki, pea ke lava ma'u ngofua;	70%	75%	80%				

-Lesisita 'o e ngaahi tulefiki.	-Lava lelei hono lesisita 'o e ngaahi tulefiki.							
Taumu'a Ngaue Tokoni 7.03.3: Ngaahi Tu'utu'uni ki he Totongi ki he ngaahi Fetu'utaki								
Fakamalohia e ngaahi tu'utu'uni ki he tulefiki.	-Lava lelei e ngaue ngaahi tulefiki 'oku fakatokanga pea faile (lesisita, paaki pea faile) ke 'i loto 'i he 'aho 'e 2 'o hono ma'u mai.	70%	75%	80%				
Taumu'a Ngaue Tokoni 7.03.4: Ngaahi sevesi fakamamani lahi mo e ngaahi tu'utu'uni								
-Fa'u ha sisitemi ke faka'ai'ai e faingamalie ke tupulekina 'a e ngaahi sevesi faka-fetu'utaki; - Fa'u e lao ki he ngaahi sevesi tu'utu'uni fakamamani lahi: pa'anga tokoni ki he sevesi fakamamani lahi, tali totongi e ngaahi sevesi tu'utu'uni fakamamani lahi.	-Lipooti faka-mahina ono (6) ki he ngaahi fekumi ki he ngaahi sevesi faka-mamani lahi. Tokoni ki he Iunioni Fakamamani Lahi 'a e Fetu'utaki 'I he palani misiona ke fokotu'u ha founga ngaue fakalukufua pea moe fengaue'aki fakataha e ngaahi me'angaue lalahi.	15%	15%	20%				
		30%	50%	70%				
NGAAHI LAO FAKATEKINIKALE								
Taumu'a Ngaue 7.04: Tokangaekina lelei & Fakatu'utu'unga e fakahoko ngaue 'a hono tohoaki'i 'ehe pule'anga 'a e tokanga 'a e ngaahi kasitoma 'o e sevesi fetu'utaki mo e ngaahi koloa fetu'utaki 'oku 'ikai ha mai (Ngaahi Fika & Palani Tu'asila Faka'ilekitulonika, Palani Tufaki e Peauongo fakafonua, mo e Tu'u'anga Satelaite 'a e Pule'anga)							\$52,990.00	\$323,400.00
Taumu'a Ngaue Tokoni 7.04.1: Fakafikefika & Tu'asila faka-'ilekitulonika -(Pule'i lelei, palani, 'etimini, tokangaekina mo tufaki e ngaahi fika ki he sevesi fetu'utaki)								

-Lesisita pea tuku atu 'a e ngaahi hingoa tu'asila faka-'initaneti; - Ngaahi palani mo e tu'utu'uni ki he fakafikefika; -Lesisita e ngaahi fika 'oku tuku atu; -Ngaahi fika ki he fetu'utaki fakavavevave; -Ngaahi fika ki he telefoni to'oto'o; - Ngaahi tohi telefoni.	-Lesisita pea tukuatu e ngaahi Hingoa tu'asila faka-'initaneti; - Lahi 'o e ngaahi fika telefoni ta'etotongi 'oku tukuatu ki he ta'u; -Toe vakai'i faka-ta'u 'o e ngaahi palani fakafika fakafonua; - Lesisita 'o e ngaahi tohi telefoni.	70%	75%	80%	9.2, 9.a, 9.c/E, A	9.2.1, 9.a.1, 9.c.1/4.3		
Taumu'a Ngaue Tokoni 7.04.2: Makatu'unga Fakatekinikale:								
(1-Ngaahi tu'unga fakatekinikale 'oku fiema'u ke fa'u pea ngaue'aki fakatatau ki he sekisoni 76 'o e Lao pea e lava ke fakakau atu pea 'ikai ngata ai – ngaahi fiema'u fakatekinikale ki he fakanaunau ae fetu'utaki, netiueka, sevesi mo e me'angaue 'a e kasitoma. 2 – Ngaahi me'angaue fakaletio mo e ngofua ke ngaue'aki. 3-Tohoaki'i e malu)								

-Fakamalohia hono ngaue'aki e ngaahi tu'utu'uni fakatekinikale; -Fakapapau'i ko e naunau faka-letio 'oku fenapasi mo e ngaahi tu'unga faka-tekinikale; -Aleapau mo e ngaahi sino pule 'i he ngaahi fonua ke malava 'a e fe'ilongaki ki he setifikeiti mo e ngofua ki he ngaahi naunau fakafetu'utaki; -Fakahoko lelei e keipolo ki he kasitoma.	-Toe siofi fakata'u e lao fakatekinikale; -Fototu'u e tu'unga fakahoko ngaue fakatekinikale; -Lava lelei ngaue ki he ngaahi kole laiseni me'angaue fakatekinolosia fakatatau ki he 'aho 2-3 ke fakahoko ai; -Lava lelei hono foaki e ngofua ki he ngaahi me'angaue ne fiema'u ngofua; -Ngaahi ngofua 'oku fenapasi mo e ngaahi fiema'u faka-tekinikale; -Lahi e ngaahi alepau mo e ngaahi ma'u mafai mei he ngaahi fonua kehe; -Lava lelei hono fokotu'u 'o e ngaahi keipolo ki he kasitoma; -Sivi'i taimi totonu 'o e ngaahi falengaue faka-fetu'utaki; -Lahi 'o e ngaahi launga kuo ma'u Tanaki 'I hono taimi totonu e ngaahi me'angaue fiema'u ngofua 'oku fakahu mai	70%	75%	80%				
Taumu'a Ngaue Tokoni 7.04.3: Tokangaekina e ngaahi peauongo 'a e Letio: (Pule'i, palani, 'etimini, tokangaekina mo e laiseni								
-Tokangaekina e Palani Fakafonua ki he sipekitalamu mo e palani fakafonua ki he fokotu'utu'u fakatepile 'o e peauongo; -Fa'u e ngaahi tu'utu'uni ki he sipekitalamu peauongo ki he letio;	Sivi fakata'u e ngaahi naunau fakaletio kihe fetu'utaki -Vakai'i 'o e Palani Fakafonua ki he Sipekitalamu mo e Tepile ki	70%	75%	80%				

	he peauongo fakafonua 'o ka fiema'u;							
-Fakapapau'i 'oku tuku atu e peauongo ki he ngaahi letio 'o fakatatau ki he Palani Fakafonua ki he sipekitalamu, Tepile Fototu'utu'u 'o e ngaahi peauongo mo e ngaahi tu'utu'uni ki he letio sipekitalamu.	-Tu'utu'uni ki he peauongo faka-letio kuo fokotu'u; -Lahi 'o e ngaahi laiseni fo'ou ki he peauongo mo e sipekitalamu ki he ta'u.							
Taumu'a Ngaue Tokoni 7.04.4: Tokangaekina e ngaahi tu'u'anga Satelaite-(Tokangaekina fakalukufua & tufaki 'o e ngaahi tu'u'anga satelaite 'a e Pule'anga ki he kau fiema'u ki ai)								
-Tukuatu e ngaahi tu'u'anga satelaite; -Lesisita 'o e kole mo hono ngaahi fiema'u ki he tu'u'anga satelaite; -Fokotu'u & fa'u e fokotu'utu'u ngaue fo'ou ma'ae Pule'anga ki hono toe fokotu'u ke ne taki 'a e ngaue ki he sevesi mo e sisitemi netiueka pule ki he satelaite ke ngaue mei Tonga ke fengaue'aki mo e ngaahi fonua kotoa 'o mamani.	Talatalanoa moe lunioni Fakamamani lahi ki hono fakalakalaka 'o e faile e ngaahi tu'u'anga satelaite fakakomesiale pea moe fakatekinikale -Lahi e ngaahi tu'unga satelaite kuo tukuatu mo mo fai e ngaue ki ai mo lesisita 'i he ta'u; -Peseti 'o e pa'anga humai kuo tanaki mei he tu'unga satelaite; -Vakai'i fakata'u e ngaahi fototu'utu'u ngaue 'a e pule'anga kuo toe fokotu'u ke hoko ko e taki ki hono tukuatu e ngaahi netiueka satelaite mo e sisitema ki he faile e ngaahi sevesi ke ngaue fakamamani lahi.	70%	75%	80%				
<u>NGAAHI LAO FAKA'EKONOMIA</u>								

Taumu'a Ngaue 7.05: Ke fakalahi e fokotu'utu'u ngaue & lelei faka'ekonomika mei he ngaahi naunau fetu'utaki 'oku 'ikai ha mai 'a e Pule'anga.							\$52,990.00	\$323,400.00
Taumu'a Ngaue Tokoni 7.05.1: Fe'au'auhi Fakalukufua:								
-Ngaahi fekumi mo e ngaahi fakamatala kakato ki he maketi ki he Ngaahi Sevesi Fetu'utaki; -Fakafuofuoa'i pe 'oku ma'u he tokotaha laiseni ha mafai makehe ki he fakahoko sevesi 'i he maketi; -Faka'ai'ai e vakai'i lelei mo taimi totonu 'o e Palani Ngaue Fakata'u 3 mo e Patiseti;	-Lipooti fakakuata e ngaahi sevesi 'a e maketi ki he fetu'utaki; -Peseti 'o e pa'anga hu mai kuo ma'u; - Lahi e ma'u mafai 'i he sevesi e maketi fetu'utaki;	70%	75%	80%	9.2, 9.a, 9.c/E, A	9.2.1, 9.a.1, 9.c.1/4.3		
-Fa'u e fakahinohino ngaue ki he fe'au'auhi ke fakakau e ngaahi fehokotaki 'oku taau mo fe'unga ki he fakahoko e ngaahi fatongia.	-Fakahu atu e palani ngaue mo e patiseti (fakatatau ki he taimi ngaue na'e tuku mai); Fakahoko e talatalanoa moe lunioni fakamamani lahi, ngaahi Potungaue, ngaahi kautaha netiueka ke fokotu'u ha tu'utu'uni ngaue kihe fe'au'auhi ke ngaue'aki ki hono tauhi mo tokangaekina e pulepule'l 'o e maketi fetu'utaki -Fokotu'u e fahinohino ngaue ki he fe'au'auhi he maketi.							
Taumu'a Ngaue Tokoni 7.05.2: Ngaahi Fakataputapai - (Ko e tokotaha laiseni 'e ikai tene fakahoko pe ko'ene taumua ke fai ha ngaahi ngaue ke fakasi'isi'i e fe'au'auhi 'i he maketi 'o e sevesi fetu'utaki)								

- Fakapapau'i 'oku 'ikai ke 'i ai ha aleapau ha taha 'ikai fe'au'auhi 'a ia tene ala uesia pe puke e totongi 'i ha tu'unga pau pe ko e holoki e mahu'inga pea ko ha fa'ahinga ngaue tene maumau'i e ngaahi tu'utu'uni ngaue -Tapu'i e ngaue'aki ha ngaahi me'a 'oku fakafe'atungia e fe'au'auhi -Tapu'i e ngaue hala 'aki e mafai he maketi -Tapu'i e filifilimanako -Fakatahataha'i & mafai pule.	-Lahi e launga fekau'aki mo hono ngaue hala'aki e ngaahi mafai ngaue he maketi -Foaki 'o e mafai ke fakatahataha'i mo pule'i lelei.	70%	75%	80%				
Taumu'a Ngaue Tokoni 7.05.3: Ma'u e ngaahi Sevesi Pau kuo Tu'utu'uni: (Tohoaki'i e fe'auhi 'i he maketi; tohoaki'i e lelei e 'ekonomika mo e 'inivesi he 'ekonomika ke tuku atu ha ngaahi tu'unga mo e tokoni 'oku lelei ki he kau ma'u laiseni pea ke fetokoni'aki e ngaahi netiueka 'o e ngaahi laiseni)								
-Lesisita e ngaahi Tu'utu'uni Sevesi pau; -Tukuatu e ngaahi tu'utu'uni sevesi pau kuo lesisita; -Felotoi ki ha ngaahi tu'utu'uni fakalao ke solova ha ngaahi fiema'u; -Ko e ngaahi tu'utu'uni sevesi na'e toe fokotu'u hake; -Lesisita pea tauhi 'a e aleapau ki he tuku atu 'o e ngaahi sevesi kuo lesisita.	-Lahi e ngaahi sevesi tu'utu'uni pau kuo lesisita; -Faingofua e ma'u e ngaahi sevesi mo e falengaue; -Fakamalohia ke ngaue'aki e ngaahi fatongia pau 'o e ngaahi sevesi; -Fakafehokotaki pea hokosi e ngaahi tu'utu'uni ke fakamalohia; -Lahi e ngaahi kole ki he	70%	75%	80%				

	'apituleiti kuo tali; - Vakai'i fakata'u pea fakapapau'i e ngaahi tokoni; - Lahi e ngaahi tokoni kuo tali; -Vakai'i fakata'u e ngaahi tu'unga fakahoko fatongia ki hono tukuatu e ngaahi sevesi tu'utu'uni; -Vakai'i lelei pea lava ke ma'u e ngaahi aleapau kuo lesisita.							
Taumu'a Ngaue Tokoni 7.05.4: Muimui'i e Fakahoko Fatongia 'a e Sekitoa Fetu'utaki:								
-Muimui'i e ngaahi fakahoko fatongia mo e ngaue 'a e kau ma'u laiseni; -Tuku atu ha lipooti 'e fiema'u fekau'aki mo e fakahoko fatongia mo e ngaahi ngaue 'a e kau ma'u laiseni: ngaahi me'a ke fakalakalaka e ngaahi kautaha mo e tu'unga lelei 'o e ngaahi sevesi, mo ha toe me'a 'oku fiema'u.	-Fakahu atu he taimi totonu 'a e lipooti ki he fakahoko fatongia mo e ngaahi ngaue 'a e kau ma'u laiseni 'i hono fiema'u; -Fokotu'utu'u ha polokalama ki he ngaahi fakataha, ako, mo e ako ngaue ki he fetu'utaki.	70%	75%	80%				
<u>NGAAHI POLOSEKI FAKALAKALAKA</u>								
Taumu'a Ngaue 7.06: Ke lelei hono fokotu'u, tokangaekina mo tauhi e ngaahi poloseki fakalakalaka e fetu'utaki ko e Poloseki NEWS, Poloseki NERV, Poloseki ITU VSAT mo e sisitema ki hono muimui'i e fefononga'aki vakatahi fakalotofonua.							\$52,990.00	\$215,600
Taumu'a Ngaue Tokoni 7.06.1: Poloseki Fakafonua ki he Sisitemi Fakatokanga Tokamu'a (NEWS)								

- Tokangaekina, muimui'i pea fakalelei'i e poloseki sisitemi Fakatokanga Tokamu'a - Fokotu'u pea 'ave letio ki he ngaahi feitu'u takitaha Fakahoko ngaahi Ngaue totonu ki hono tokangaekina 'o e letio me'alele ke ngaue'aki 'i he tu'u'anga takitaha, pea ke sivi'i fakataimi pea lipooti Vave 'o hono fokotu'u 'o e ngaahi me'angaue poloseki pea kuo maau	- Sivi fakata'u 'oe ngaahi me'angaue ki he fakatokanga tokamu'a ki ha fakatu'utamaki - Lahi e ngaahi Letio 'oku fakamo'ui 'i he taimi 'o e fakatamaki 'oku fokotu'u - Tokangaekina e ngaahi mo'ua 'uhila ki he ngaahi me'a ngaue fakaongo le'olahi kiha fakatamaki - Tu'unga vave e ngaue fokotu'u e ngaah poloseki kuo kakato: - Fakalelei'i e fakamafola 'a e Letio AM (Langa e fale fakamafola 'a e Komisoni Fakamafola Lea 'a Tonga, Fale fakaongo lea 'i Popua mo e taua he ongo Niua)	70%	75%	80%	9.2, 9.a, 9.c/E, A	9.2.1, 9.a.1, 9.c.1/4.3		
--	--	-----	-----	-----	--------------------	-------------------------	--	--

	-Tesi fakamahina e ngaahi tu'u'anga me'angaue fakaongolea le'olahi mo fakamo'ui e letio 'i he taimi ngaue nomolo -Fakahoko e polokalama fakaangaanga ki ha fetukutuku fakavavave 'i he fakatamaki 'aki e ngaahi naunau e poloseki							
--	---	--	--	--	--	--	--	--

Taumu'a Ngaue Tokoni 7.06.2: Poloseki Fakafonua ki he Fetu'utaki Fakavavevave, Poloseki ki he Savea Ngaue'aki e Tolouni, mo e Poloseki Tokoni mei he Polokalama ki he Me'atokoni 'a Mamani (UN) pea mo e Fetu'utaki fakavavevave ki he Pasifiki

- Fokotu'u e Palani Fakafonua ki he fetu'utaki fakavavevave 'i he fengaue'aki mo e Kautaha Fetu'utaki Fakavaha'a-pule'anga (ITU) -Ma'u mai ha ngaahi telefoni satelaite (Lomi'i pea lea) -Fa'u pea fokotu'u ha palani fakata'u ki he ngaue'aki e Tolouni 'i he taimi 'o e tu'unga fakavavevave, mo e 'a'ahi 'o e ngaahi taua ki he poloseki NEWS -Tokangaekina, muimui'i mo fakalelei'i e fakahoko ngaue 'a e Tolouni ke mahino taimi ke fakalelei'i ai -Fakafoki mai ngaahi teminolo mei he Kautaha Starlink	-Fokotu'u mo tokanga'I 'oe Letio HF moe Letio VHF -Ako ki hono ngaue'aki 'o e vakapuna 'ikai ke 'iai hano pailate -Tokanga'i e ngaahi vakapuna iiki 'ikai ke 'I ai hano pailate mei he ETC - Toe fakamo'ui e ngaahi me'angaue e 50 mei he Sitaalingi - Totongi hono fakahoko e ngaahi teleletio e 6	50%	60%	70%				
---	---	-----	-----	-----	--	--	--	--

Taumu'a Ngaue Tokoni 7.06.3: Poloseki ki hono siofi e malu 'o e fefolau'aki 'i tahi

- Poloseki mo e Kautaha Fakavaha'a-pule'anga ki he folau tahi (IMO/IMSO) ki hono siofi mo muimui'i e halanga folau vaka tahi - Poloseki Fakafonua ki he fetu'utaki faka-letio peauongo ma'olunga	- Fengaue'aki moe Kautaha fakavaha'a pule'anga ki he folau tahi ke kamata'i mo tesa 'a e poloseki ki hono tala e ngaahi vaka i tahi - Tu'unga vave hono fokotu'u e sisitemi ki hono siofi mo muimui'i e halanga folau vaka tahi - Tokangaekina e ngaue 'a e ongo me'angaue ne fokotu'u 'i Vava'u ki he fetu'utaki faka-letio	30%	40%	50%				
---	--	-----	-----	-----	--	--	--	--

Taumu'a Ngaue Tokoni 7.06.4: Poloseki ki he fetu'utaki satelaite (VSAT) mo e Kautaha Fetu'utaki Fakavaha'a-Pule'anga (ITU)

- Lelei ange fetu'utaki mo hono ngaahi sevesi 'i ha taimi 'oku hoko ai ha fakatamaki - Fiema'u ke fakahoko e ngaahi me'angaue 'i he peeni Ku (Ku Band) e 5	Si'isi'i ange e taimi oku toloi ai pe tuai hono ma'u e fetu'utaki mei he ngaahi 'otu motu pe 'elia 'oku hoko ai e fakatamaki Tufaki mo fokotu'u e ngaahi naunau fakasatelaite 'i he peeni Ku	70%	75%	80%				
Taumu'a Ngaue Tokoni 7.06.5: Poloseki mo e ITU ko e Motu Poto								
- Fakangaue ha tokotaha ke ne fakahokohoko e ngaue 'i he tokoni fakapa'anga 'a e ITU - Fa'u mo fokotu'u ha sisitemi ki he 'Motu Poto' 'i hono fakahoko e ngaahi polokalama fakakomipiuta 'o fengaue'aki mo e ngaahi pisinisi 'i he komiuniti ki hono fakahoko e palani - Fakahoko e ngaahi ako faka'ilome'a ki he komiuniti fekau'aki mo e Poloseki Motu Poto.	-Fokotu'u ha tokotaha ke ne fakahokohoko e ngaue fakafonua 'i he vave taha - Ngaahi monu'ia faka-tisitale ma'ae ngaahi komiuniti/'otu motu -Fa'u mo palani ha pepa fakatekinikale ki hono tauhi 'o e sisitemi Fakahoko 'a e Poloseki ki he fakalalakakai e fetu'utaki 'i he ngaahi motu iiki	30%	40%	50%				
Taumu'a Ngaue Tokoni 7.06.6: Poloseki ki he Tu'unga 'o e sevesi (Quality of Service), mo e tu'unga 'o e a'usia (Quality of Experience); Fa'unga Ngaue mo e me'angaue								
- Tesi mo vakai'i e polokalama faka-komipiuta ko e MyCEM - Tokangaekina mo muimui'i pea fakakau mai ha kau ngaue'aki (TCC&DTL) ki he tesi ki mu'a hono fakatau e	-Muimui'i faka-mahina 'o e tu'unga 'o e ngaahi sevesi ki ha fakasevesi 'oku lelei ngaue'aki 'a e ma'u'anga fakamatala mei he komipiuta (MyCEM App) Fakahoko atu e polokalama telefoni ko e MyCEM 'i Tongatapu ni mo e ngaahi 'otu motu Fiema'u e polokalama Microsoft 365 ma'ae tafa'aki fetu'utaki	50%	60%	70%				

	-Ngaue'aki 'a e polokalama faka-							
--	----------------------------------	--	--	--	--	--	--	--

polokalama	komipiuta Microsoft 365 'e he Va'a Fetu'utaki							
-------------------	---	--	--	--	--	--	--	--

Taumu'a Ngaue Tokoni 7.06.7: Malini Fakakolo mo e Fakafonua, Mopaila Fonua mo e sisitema fetu'utaki letio vakapuna 'o kau ai e poloseki NERV

Ke 'oua motuhia fetu'utaki ki he ngaahi sekitoa ko eni kau ai mo e ngaahi fetu'utaki fakavavevave Muimui'i lelei mo tokangaekina 'o e me'angaue ki he tufaki e fetu'utaki faka-letio 'i he poloseki NERV Faingamalie faka-pa'anga ki he fokotu'u mo fakahoko e ngaue	'A'ahi taimi totonu 'o e ngaahi me'angaue mo lipooti	70%	75%	80%				
--	--	-----	-----	-----	--	--	--	--

Taumu'a Ngaue Tokoni 7.06.8: Poloseki fakafonua AIS (Sisitema fekumi ki tahi)

- Ma'u e sisitemi faka'ilonga 'otometiki 'oku lelei pea pau/sisitemi muimui'i e halanga 'o e ngaahi vaka folau tahi 'i Tonga mo muli. - Fa'u e tu'utu'uni ngaue ke fakamamafa'i e ngaue'aki e sisitemi muimui'i e halanga 'o e folau vaka 'i tahi - Tokangaekina mo muimuii pea tauhi e tu'unga fakahoko ngaue kihe sisitemi pea 'iai mo e faingamalie ta'etotongi ki he ngaahi potungaue pea mo e ngaahi hoa ngaue 'oku fiema'u.	-Fokotu'u e Sisitemi Faka'ilonga 'otometiki -Fa'u e tu'utu'uni ngaue ke fakamamafa'i e AIS kuo fokotu'u -Lahi e ngaahi sisitemi fakatotolo kuo fokotu'u	70%	75%	80%				
<u>FAKATOKOLAHI MO FAKAIVIA E NGAUE MO E POLOKALAMA AKO</u>								
Taumu'a Ngaue 7.07: Ke fakalakalaka'i mo tohoaki'i e ngaahi 'ilo ki he sevesi fetu'utaki, Tu'utu'uni Ngaue, Mafai Ngaue, Fatongia mo e ngaahi me'a kehe pe fekau'aki mo e fetu'utaki.							\$52,990.00	\$215,600.00
Taumu'a Ngaue Tokoni 7.07.1: Ngaahi Polokalama Fakatokolahi mo langalanga hake kau ngaue								
- Ke toe lelei ange mo pau e fakamamafa'i e ngaahi mafai 'a e Potungaue mo e Sino Pule 'i he toe mahino ange 'a e ngaahi tu'utu'uni ngaue - Ngaahi lakanga 'ataa ke faingamalie fakangaue'i ha kau ngaue - Setifikeiti ngaue faka-letio fakamamani lahi ki he fakatamaki mo e haofaki mo'ui he folau tahi GMDSS - Toe fuatautau e ngaahi fakamatala ngaue 'a e Va'a Fetu'utaki	-Lahi e ngaahi ako ki hono fakalakalaka'i e ngaahi 'ilo fekau'aki mo e Potungaue mo e tu'utu'uni ngaue 'a e sino pule ki he: - Laiseni - Malu'i e konisiuma - Lao fakatekinikale - Lao Fakasosiale - Lao faka'ekonomika - Ngaahi me'a makehe -Fakangaue'i ha kau Ngaue ke tokoni ki hono fuesia e ngaahi Ngaue:	50%	60%	70%	9.2, 9.a, 9.c/E, A	9.2.1, 9.a.1, 9.c.1/4.3		

	-‘Enisinia Pul - ‘Ofisa Tekinikale Ma’olunga (NEWS) -‘Ofisa Tekinikale (NEWS) -‘Ofisa Ngaue Faka-Lao -‘Ofisa Ngaue Faka-Satelaite Ma’olunga -Lahi ‘o e ngaahi akongaue ‘i tu’apule’anga mo e ‘initaneti ‘oku kau ki ai ‘a e kau ngaue ‘i he ta’u							
	- Konifelenisi fakavaha’a pule’anga ‘a e ITU 2026 - Sitifikeiti Letio Malini Fakamamani Lahi ki he sisitemi Fakahaofi mo’ui mo e malu í tahi - Mateuteu ‘o e ngaahi fetu’utaki fakavavevave ‘a e ITU mo e PITA pea mo e fakataha’anga ki ha me’angaue fakatekinolosia tu’uloa - Fakataha lahi fakata’u mo e Komiti Tataki ‘o e APT - Faka’ai’ai mo fakahoko ‘a e ngaahi ako fakataha							
Taumu’a Ngaue Tokoni 7.07.2: Ngaahi Polokalama Ako-Faka’ilome’a								

- Ke tohoaki e 'ilo e kakai fekau'aki mo e potungaue mo e ngaahi taumu'a fakahoko ngaue 'a e sino pule: - Ke tohoaki'i e 'ilo e kakai ki he ngaahi Lao 'a e Fetu'utaki - Ke tokoaki'i e 'ilo e kakai ki he ngaahi poloseki fakalakalaka 'a e Fetu'utaki	-Lahi e ngaahi polokalama ako kuo fa'u pea fakahoko ke fakalahi e 'ilo 'a e kakai ki he sevesi fetu'utaki mo e Lao -Lahi e ngaahi ako ngaue fakalotoi potungaue 'oku fakahoko ma'ae kau ngaue 'a e va'a ngaue -Polokalama televisone mo e letio faka-mahina	50%	60%	70%				
---	---	-----	-----	-----	--	--	--	--

4.8 POLOKALAMA 8: FELIULIUAKI 'O E 'EA

Koe Vaá Feliuliaki á e Éa 'oku tokanga taha ia ki he moúí lelei á e kakai fakatatau ki he feliuliaki á e éa, hange ko e ola kovi á e feliuliaki á e éa ki he fonua fakalukufua. 'Oku feinga á e tafaáki ko eni ki ha ngaahi tokoni mei tuápuleánga tene lava ke fakaivia hono matuúaki e ngaahi feliuliaki 'o e 'ea, mo hono teke e fakalalakaka fakatatau ki he Lao hono tokonií fakafonua á e feliuliaki á e 'ea.

Ko e fakamaópoópo e Patiseti ngaue oe kau ngaue á e Vaá Ngaue ni óku ha atu he ongo tepile í lalo

Tepile 1: Fakakatoa e Patiseti Lolotonga 'a e Va'a Feliuliaki 'o e 'Ea

Fakamatala	2024/25	2025/26	2026/27	2027/28
	Patiseti Lolotonga	Patiseti naé Kole	Fakafuofua 1	Fakafuofua 2
Kau Ngaue Tu'umau (10xx)	467,900	673,700	673,700	673,700
Kau Ngaue Lau'aho (11xx)	-	-	-	-
Fefononga'aki moe Fetu'utaki (12xx)	20,600	15,000	15,000	15,000
Tauhi moe fakahoko Ngaue (13xx)	17,100	10,000	10,000	10,000
Fakatau 'oe Naunau moe ngaahi Ngaue (14xx)	88,400	78,800	78,800	78,800
Ngaahi Tokoni mo e Fe'ave'aki (15xx)	-	-	-	-
Ngaahi Tute Fakalalakaka moe Fakamole (16xx)	160,000	170,900	170,900	170,900
** Fakamole ki he Ngaahi Me'angaue (20xx)	8,500	6,400	6,400	6,400
Fakakatoa = Patiseti mei he Pa'anga Tukuha	762,500	\$954,800	\$954,800	\$954,800
Fakakato = Patiseti Fakalalakaka	2,097,800	\$14,739,900	\$14,739,900	\$14,739,900

Tepile 2: Fakakatoa e kau ngaue á e Vaá Feliuliaki ó e Éa.

Fakamatala	2024/25	2025/26	2026/27	2027/28
	Lolotonga	Fakafuofua 1	Fakafuofua 2	Fakafuofua 3
Kau Taki Ngaue	1	1	1	1
Kau 'Ofisa Ngaue Ma'olunga	11	21	21	21
Kau 'Ofisa Ngaue	5	5	5	5
Fakakatoa kau Ngaue Tu'uma'u	17	27	27	27
Katoa kau Ngaue Lau'aho	0	-	-	-
Fakakatoa =Kau Ngaue (\$m)	613,000	\$612,287	568,000	568,000

Ngaahi Taumu'a Ngaue á e Vaá Feliuliaki ó e Éa:

Koe ngaahi taumu'a ngaue na'e fokotu'utu'u ki he fakahoko fatongia 'a e Va'a ngaue koeni ki he ta'u 'e 3 ka hoko mai 'oku anga peheni:

Taumu'a Ngaue 8.01: Ke Tu'uloa pea mo Tokangaekina lelei e ngaahi ngaue ki he Feliuliuaki 'o e 'Ea					SDG/TSDF		Fakapa'anga	
							Patiseti Lolotonga	Patiseti Fakalakalaka
Palani Ngaue	Ngaahi Me'afua (KPI)	2025/26	2026/27	2027/28	Taketi	Me'afua	\$80,353.80	\$10,500,200
Taumu'a Ngaue Fakasekisoni 01.01: Fakapa'anga mo e ngaahi ngaue ki he CCTF								
1.1.1: Fakataha fakakuata ke fakapapau'I e ngaahi tokoni 'a e pule'anga ki he CCTF	KPI 1: Fakamahino mai e tokoni 'a e Pule'anga ki he CCTF. KPI 2: Teuteu'i ngaahi lipooti fakataha, fakahu atu ki he kau taki ngaue ke tali pea tukuatu ki he ngaahi hoa ngaue fakalakalaka moe ngaahi va fengaue'aki 'oku felalave'i.	100%	100%	100%	13.1, 13.2, 13.3, 13.b, 15.1, 15.5/F, A	13.1.2, 13.2.1, 13.3.1, 13.b.1, 15.1.1, 15.5.1/4.1, 4.2, 4.5, 4.6, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4		
1.1.2: Fakahoko e ngaahi fepotalanoa'aki fakata'u iiki mo e ngaahi hoa ngaue fakalakalaka tu'upau mo e ngaahi hoa ngaue fakafonua 'o fekau'aki mo e fakapa'anga 'o e CCTF.	KPI 3: Ke fakamahino 'a hono toe fakapa'anga e CCTF KPI 4: Teuteu'I e ngaahi lipooti fakataha, fakahu atu ki he Taki Ngaue pea tukuatu ki he Sekelitali JNAP mo e Poate CCTF.	100%	100%	100%				
1.1.3: Toe vakai'i e Lipooti Fakapa'anga Aahi mo hono fakahu e ngaahi fokotu'u fakakaukau mei he ,ofisa fale'i ma'olunga	KPI 5: Fakahu atu e fale'i mei he 'Ofisa Fale'i Ma'olunga ki he fokotu'utu'u ngaue ki hono hokoatu e ngaue 'a e CCTF	100%	100%	100%		13.1.2, 13.2.1, 13.3.1, 13.b.1, 15.1.1, 15.5.1/4.1, 4.2, 4.5, 4.6, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4		
1.1.4: Tokoni ki hono fakahoko e ngaahi tu'utuni ngaue ki he ,inivesi ke fokotu'u ma'a e CCTF	KPI 6: Lipooti 'o e Tu'utu'uni ngaue ki he Inivesi he CCTF kuo teuteu'I pea fakahu atu ke tali he Talekita mo e Poate CCTF	60%	80%	90%				

1.1.5 : Taki e ngaahi ui ki he tohi kole mai ki he poloseki CCTF 1.1.6 : Tokoni ki he Sekelitali JNAP mo e timi tekinikale 'a e JNAP ki hono toe siofi e ngaahi tohi kole mai ki he Poloseki CCTF 1.1.7 : Fetu'utaki pea tukuatu e ngaahi miniti moe fili 'a e memipa 'o e poate CCTF mo e Sekelitali JNAP	KPI 7: Tukuatu e lipooti fakauike ki he Taki Ngaue; Fakahu atu mo e Lipooti fakakuata 'a e CCTF ki he Talekita ke tali pea tukuatu ki he Sekelitali 'o e JNAP mo e timi tekinikale mo e Poate CCTF	100%	100%	100%				
1.1.8: Tali e ngaahi kuili fekau'aki mo e ngaahi fehu'I ki he fakahokohoko ngaue moe ngaahi tu'unga 'oku 'iai e ngaahi kole ki he poloseki, pea faile e ngaahi launga ki he sekelitali JNAP, timi tekinikale JNAP moe lekooti 'a e poate CCTF	KPI 8: Lipooti 'o e ngaahi kakai ku ma'u faingamalie ki he kole mai ki he CCTF pea fakahu ki he Taki Ngaue	80%	90%	100%		13.1.2, 13.2.1, 13.3.1, 13.b.1, 15.1.1, 15.5.1/4.1, 4.2, 4.5, 4.6, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4		
1.1.9: Teuteu'I e lipooti fakakuata 'a e CCTF mo e lipooti fakata'u ki he Sekelitali JNAP, Timi tekinikale mo e Poate CCTF.	KPI 9: Fakahu atu e lipooti fakata'u 'a e ngaahi ngaue 'a e CCTF ki he Talekita ke tali pea fakapaasi 'ehe poate CCTF	100%	100%	100%				
Taumu'a Ngaue Fakasekisoni 01.02: Tokangaekina e GCF mo e Fakapolokalama'i e ngaue								
1.2.1 Tuku atu e sio fakalukufua ki he ngaahi tokoni mei he GCF mo e fa'u e ngaahi poloseki/ polokalama kumi tokoni fakapa'anga ki he GCF 1.2.2 Tukuatu ha tokoni mo e fakahinohino ngaue ki he NDA mo e HOD ki he fakahoko ngaue ki he No-Objection Procedures. 1.2.3 Tokonia e kau taki ngaue na'e fili ki he fakahokohoko ngaue 'a e GCF accreditation	KPI 10: Fakahu atu ki he GCF Readiness ha lipooti kakato pea tali he sekelitali GCF	80%	100%	100%				
1.2.4 Talanoa mo e ngaahi hoa ngaue felalave'i 'o fekau'aki mo e anga hono fili e sino ngaue falala'anga ki hono fakakakato 'o e accreditation ki he pa'anga tokoni ki he adaptation	KPI 11: Fili e ngaahi kautaha pule ,oku fe'unga ki he fakakakato e AF pea tali he NDA	100%	100%	100%	13.1, 13.2, 13.3, 13.b, 15.1, 15.5/F, A	13.1.2, 13.2.1, 13.3.1, 13.b.1, 15.1.1, 15.5.1/4.1, 4.2, 4.5, 4.6, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4		

1.2.5 Taki e langa fakalakalaka moe ngaahi fakalelei he kaka'u ki he katoa e ngaahi polokalama 'a e fonua ki he GCF 1.2.6 Fengaue'aki mo e MOF i he ngaahi polokalama 'a e GCF mo e ngaahi poloseki fakahu atu	KPI 12: Tali e ngaahi tanaki fo'ou ki he polokalama 'a e fonua ki he GCF 'ehe NDA pea fakahu atu ki he sekelitali 'a e GCF	80%	90%	100%				
1.2.7 Fakahoko e polokalam ako ki he fonua fekau'aki mo e ngaahi polokalama 'a e GDF & poloseki fakalakalaka	KPI 13: Teuteui e lipooti ki he ngaahi polokalama ako pea fakahu atu kihe talekita ke tali pea tukuatu ki he ngaahi hoa	100%	100%	100%	13.1, 13.2, 13.3, 13.b, 15.1, 15.5/F, A	13.1.2, 13.2.1, 13.3.1, 13.b.1, 15.1.1, 15.5.1/4.1,		
	ngaue felalave'i					4.2, 4.5, 4.6, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4		
1.2.8 Tuku atu ma'upe 'a e tokoni ki he taki ngaue, sekelitali 'o e JNAP moe timi teknikale 'a e JNAP fekau'aki mo e poloseki fakalakalaka 'a e GCF 1.2.9 Fengaue'aki pea kau atu ki he ngaahi kautaha 'o e ngaahi fonua iiki fekau'aki mo e ngaahi fokotu'utu'u ngaue 'a e GCF	KPI 14: Teuteu'i pea tukuatu e lipooti fakauike kihe HOD; teuteui e lipooti fakakuata 'a e GCF pea fakahu atu kihe talekita ke tali pea tukuatu kihe ngaahi hoa ngaue felalave'i	70%	80%	100%				
1.2.10 Fengaue'aki vaofi mo e ngaahi tafa'aki ngaue mo e ngaahi va'a ngaue ki hono fa'u e ngaahi kongokonga mahu'inga 'o e Poloseki GCF mo e ngaahi kole	KPI 15: Teuteu'i e ngaahi lipooti ki he ngaahi ako ngaue fakafonua pea fakahu atu ki he talekita ke tali pea tukuatu ki he ngaahi hoa ngaue felalave'i.	90%	100%	100%				
Taumu'a Ngaue Fakasekisoni.01.03: Fengaue'aki mo e ngaahi hoa ngaue fakalakalaka mo e ngaahi tokoni fakapa'anga								
1.3.1 Oatu ma'u pe tokoni ki he taki ngaue, sekelitali e JNAP mo e timi teknikale fekau'aki mo e ngaahi faingamalie tokoni fakapa'anga mo e ngaahi fokotu'utu'u ngaue	KPI 16: Lipooti e ngaahi tanaki foou fakakuata ki he ngaahi tokoni fakapa'anga ki he feliuliuaki 'o e 'ea mo e ngaahi fokotu'utu'u ngaue	100%	100%	100%		13.1.2, 13.2.1, 13.3.1, 13.b.1,		

1.3.2 Tokoni'i e taki 'o e va'a ngaue ki hono fokotu'utu'u e fakataha fakafonua 'a e ngaahi hoa ngaue fakapa'anga 1.3.3 Fakakau mai e ngaahi senolo fakapa'anga mo fakakau mai e ngaahi tokoni fakapa'anga fo'ou	KPI 17: Teuteu'i e 'asenita mo e lipooti ki he fakataha fakafonua moe ngaahi hoa ngaue tokoni fakapaanga ke tali 'e he takingaue mo e Pule Lahi	100%	100%	100%	13.1, 13.2, 13.3, 13.b, 15.1, 15.5/F, A	15.1.1, 15.5.1/4.1, 4.2, 4.5, 4.6, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4		
1.3.4 Fengaue'aki mo e ngaahi kautaha he ngaahi fonua iiki mo e ngaahi hoa ngaue fakalalakaka fekau'aki mo e ngaahi tokoni fakapaanga ki he uesia fakamamani lahi 'o e feliuliuaki 'o e 'ea 1.3.5 Ke tanaki fo'ou ma'upe 'a e lisi 'o e kau tokoni fakapa'anga	KPI 18: Lava hono teuteu'i lisi tanaki fooo e ngaahi hoa ngaue tokoni fakapaanga pea fakahu atu ki he talekita ke tali	80%	100%	100%		13.1.2, 13.2.1, 13.3.1 , 13.b.1, 15.1.1, 15.5.1/4.1, 4.2, 4.5, 4.6, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4		
1.3.6 Fengaue'aki pea toe tanaki fooo e lisi e kau tokoni fakapa'anga fakalotofonua moe ngaahi hoa fakalalakaka fekau'aki mo e ngaahi inivesimeni fakapa'anga	KPI 19: Lava hono teuteu'i e lipooti fakata'u 'a'ahi 'a e ngaahi hoa ngaue fakalalakaka pea fakahu atu kihe talekita pea fakahu ki he CEO ke tali	100%	100%	100%				
Taumu'a Ngaue 8.02: Ke lelei e ngaahi fengaue'aki mo hono ngaue'i e ngaahi palani, tu'utu'uni ngaue mo e lao ki he feliuliuaki 'o e 'Ea							\$78,870.00	\$1,013,800.00
Taumu'a Ngaue Fakasekisoni 02.01 : Tu'utu'uni Ngaue 'a Tonga ki he Feliuliuaki 'o e 'Ea								
2.1.1. Fengaue'aki vaofi mo e ngaahi hoa ngaue ki hono toe siofi e tu'utu'uni ngaue 'a Tonga ki he feliuliuaki 'o e 'Ea	KPI 1: Fakaha atu ki he timi tekunikale 'a e JNAP e lipooti ki hono toe siofi e tu'utu'uni ngaue.	100%	100%	100%	13.1, 13.2, 13.3, 13.b, 15.1, 15.5/F, A			
2.1.2. Teuteu'i pea tanaki fo'ou e ngaahi tanaki ngaue ,a e ngaahi tu'utu'uni ngaue ,a e Va'a ngaue	KPI 2: Lava hono teuteu'i e lipooti fakakuata fekau'aki moe tu'unga oe tu'utu'uni ngaue pe a fakaha ki he timi tekunikale ,a e JNAP	95%	100%	100%		13.1.2, 13.2.1, 13.3.1, 13.b.1, 15.1.1, 15.5.1/4.1, 4.2, 4.5, 4.6, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4		
2.1.3. Fakahoko e ngaahi fakataha ae timi tekunikale JNAP ke alea'i a hono toe siofi e tu'utu'uni ngaue a Tonga ki he feliuliuaki oe Ea.	KPI 3: Lekooti pea fakatahataha'i e miniti ,o e ngaahi fakataha	100%	100%	100%				

Taumu'a Ngaue Fakasekisoni 2.02 : Palani Ngaue Fakafonua II ma'a Tonga ki he tokangaekina e nunu'a 'oe Feliuliuaki 'o e 'Ea mo e Fakatamaki fakaenatula (JNAP 2)								
2.2.1 Fakahoko e ngaahi ngaue ae JNAP 2 o fengaeaki vaofi mo e ngaahi hoa ngaue ki he feliuliuaki 'o e Ea	KPI 4: Lava e teuteui e lipooti fakakuata pea fakaha ki he timi teknikale 'a e JNAP, fakataha'anga NGO mo e komiti 'a e Falealea ki he feliuliuaki 'o e Ea fekau'aki mo e tu'unga fakahoko ngaue 'o e JNAP 2.	90%	100%	100%	13.1, 13.2, 13.3, 13.b, 15.1, 15.5/F, A	13.1.2, 13.2.1, 13.3.1, 13.b.1, 15.1.1, 15.5.1/4.1, 4.2, 4.5, 4.6, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4		
2.2.2 Fakahoko e ngaahi polokalama ako fekau'aki mo e ngaahi ngaue ae JNAP 2	KPI 5: Lahi e ngaahi polokalama ako kuo fa'u pea fakahoko.	100%	100%	100%				
2.2.3 Tanaki e ngaue pea lipooti e tu'unga ,oku iai e ngaue ki he JNAP 2	KPI 6: Fakahu atu ki he HOD e lipooti fakakuata ki he tu'unga 'oku iai e JNAP 2	4	4	4				
2.2.4 Fakahoko e ngaahi fakataha mo e timi teknikale ,a e JNAP (fakamahina), NGO (Fakamahina 6) pea fakakuata mo e Komiti fakafonua (NCCCC) mo e komiti	KPI 7: Lekooti pea fakatahataha'I e ngaahi miniti fakataha	100%	100%	100%				
ae kapineti mo e Falealea								
2.2.5 Lipooti e tu'unga fakahoko ngaue 'a e JNAP 2 moe M&E	KPI 8: Tali e lipooti fakakuata ki he tu'unga fakahoko ngaue ,a e JNAP 2 M&E ehe HOD mo e timi teknikale ,a e JNAP.	100%	100%	100%	13.1, 13.2, 13.3, 13.b, 15.1, 15.5/F, A	13.1.2, 13.2.1, 13.3.1, 13.b.1, 15.1.1, 15.5.1/4.1, 4.2, 4.5, 4.6, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4		
2.2.6 Teuteu'i e tanaki ngaue e ngaahi palani ,a e va'a ngaue	KPI 9: Lava hono teuteu'i pea vahevahe atu ki he HODs e lipooti tanaki foou fakakuata.							
Taumu'a Ngaue Fakasekisoni 2.03: Lao Fakaangaanga ki he ngaahi tokoni fakapa'anga 'a e Feliuliuaki 'o e 'ea/ Ngaahi lao								
2.3.1. Fakama'opo'opo pea fakahuatu e TCCF ki he Kapineti mo e Falealea ke tali	KPI 10: Ke tali ehe Kapineti mo e Falealea e TCCF he kuata uluaki oe 2021.	100%	100%	100%	13.1, 13.2, 13.3, 13.b, 15.1, 15.5/F, A	13.1.2, 13.2.1, 13.3.1, 13.b.1, 15.1.1, 15.5.1/4.1, 4.2, 4.5, 4.6, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4		
2.3.2 Fakahoko e ngaahi polokalama ako ke tohoakii pea faka'ai'ai a hono ngaue'aki e Lao fakaangaanga TCCF	KPI 11: Lahi e ngaahi polokalama ako ki hono tohoakii e TCCF na'e fa'u KPI 12: Lava hono teuteu'i e lipooti fakata'u kihe tu'unga ,o e lao fakaangaanga TCCF							

Taumu'a Ngaue Fakasekisoni 2.04: Tohoaki'i e mahu'inga 'o e ngaahi ngaue kihe Feliuliuaki 'o e 'Ea								
2.4.1. Toe siofi e ngaahi lao lolotonga, tu'utu'uni ngaue mo e ngaahi palani ngaue ke fakamamafa'i ai e ngaahi feima'u vivili kihe feliuliuaki ,o e Ea 2.4.2. Fakahoko e ngaahi fakafehoanaki fakalao mo e tu'utu'uni ngaue pea fokotu'u ha ngaahi taumu'a ngaue ,oku taau mo fe'unga	KPI 13: Lahi e ngaahi lao, tu'utu'uni ngaue mo e palani na'e toe fakalelei'i KPI 14: Lava hono teuteui e lipooti ki hono fakahoko e ,analaiso e ngaahi fakafehoanaki pea fakahu atu ke tali he HOD	100%	100%	100%	13.1, 13.2, 13.3, 13.b, 15.1, 15.5/F, A	13.1.2, 13.2.1, 13.3.1 , 13.b.1, 15.1.1, 15.5.1/4.1, 4.2, 4.5, 4.6, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4		
Taumu'a Ngaue Fakasekisoni 2.05: Fakalakalaka'i fakapofesinale e kau ngaue/fakapotungaue								
2.5.1 Teuteu'i e ngaahi kole ako ma'ae kau ngaue 2.5.2 Fakahoko e ako ngaue fakakuata ma'ae kau ngaue 2.5.3 Kumi ha faingamalie folau ae kau ngaue of fakatatau ki he ngaahi fiema'u 2.5.4 Teuteui e ngaahi lipooti ako ngaue, ngaahi ako mo e	KPI 15: Lahi e ngaahi ako ngaue mo e kole ako kuo fa'u pea vahevahe atu ki he ngaahi tafa'aki ngaue ae Va'a Ngaue. KPI 16: Lahi e ngaahi ako nae fakahoko KPI 17: Lahi e ngaahi lipooti folau kuo fakahu atu ki he HOD KPI 18: Lahi e ngaahi lipooti ako	100%	100%	100%	13.1, 13.2, 13.3, 13.b, 15.1, 15.5/F, A	13.1.2, 13.2.1, 13.3.1, 13.b.1, 15.1.1, 15.5.1/4.1, 4.2, 4.5, 4.6, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4		
konifelenisi na'e kau atu kiai e kau ngaue 2.5.5 Teuteui pea fakaha e ngaue na'e fai he ako ngaue moe ngaahi konifelenisi na'e kau atu kiai	mo e konifelenisi kuo teuteu'I pea fakahu atu ki he HOD mo e CEO KPI 19: Fakahoko e ngaahi fakaha ngaue pea tali ehe HOD e ngaahi tataau ,o e lipooti ako							
Taumu'a Ngaue 8.03: Fakahoko e savea mo e 'a'ahi kihe ngaahi 'elia tu'u laveangofua pea fakahu atu ha poloseki moe kole tokoni							\$157,740.00	\$2,534,500.00
Taumu'a Ngaue Fakasekisoni 03.01: Lipooti 'a'ahi mo e savea 'o e Feliuliuaki 'o e 'Ea								
3.1.1 : Fakamuomu'a e ngaahi elia tu'ulaveangofua ke fuofua ahia o fakatatau ki he patiseti na'e tali. 3.1.2 : Fakahoko e fakataha mo e timi tekinikale ke fakama'opo'opo e ngaahi elia mahuhinga oku tu'u lavea ngofua 3.1.3 : Teuteui pea palani e savea mo e aahi ke fakahoko.	KPI 1: Tali ehe taki ngaue mo e timi tekinikale ae JNAP e ngaahi ,elia tu'ulavea ngofua na'e fakailongai pea fakamahu'inga . KPI 2: Lava hono teuteu'i e savea fakatatau kihe patiseti ,oku tukumai ehe MoFNP pea tali ehe taki ngaue.	100%	100%	100%		13.1.2, 13.2.1, 13.3.1 , 13.b.1, 15.1.1, 15.5.1/4.1, 4.2, 4.5, 4.6, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4		

3.1.4 : Fakahoko e ngaahi savea moe aahi kihe ngaahi elia tu'ulavea ngofua 3.1.5 : Tanaki e ngaahi data na'e analaiso 3.1.6 : Teuteui pea fakahu atu e lipooti savea mo e aahi	KPI 3: Fa'u fakakuata e lipooti savea pea fakahu atu ke tali ehe timi tekinikale 'a e JNAP mo e HOD	100%	100%	100%	13.1, 13.2, 13.3, 13.b, 15.1, 15.5/F, A	13.1.2, 13.2.1, 13.3.1, 13.b.1, 15.1.1, 15.5.1/4.1, 4.2, 4.5, 4.6, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4		
Taumu'a Ngaue Fakasekisoni 03.02: Ke muimuii pea lipooti ma'upe 'a e ngaahi ngaue ki he feliuliuaki 'o e 'Ea.								
3.2.1 Fakahoko a hono muimuii e ngaahi ngaue ae va'a ngaue ,o fengae'aki mo e kau ngaue felave'itonu he timi tekinikale ae JNAP 3.2.2 Analaiso e ngaahi data ki hono muimuii e ngaue 3.2.3 Fau pea fakahua atu e ngaahi lipooti ki he muimuii e ngaue	KPI 4: Muimuii fakamahina e ngaahi ngaue ki he feliuliuaki o e Ea moe fakahoko e ngaahi poloseki oku fakahoko pea fakahu atu ha lipooti he osi uike 2 kotoa pe	100%	100%	100%	13.1, 13.2, 13.3, 13.b, 15.1, 15.5/F, A	13.1.2, 13.2.1, 13.3.1, 13.b.1, 15.1.1, 15.5.1/4.1, 4.2, 4.5, 4.6, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4		
Taumu'a Ngaue Fakasekisoni.03.03: Fa'u Poloseki								
3.3.1 Faka'ilonga'i e ngaahi me'a mahu'inga ki he feliuliuaki 'o e Ea. 3.3.2 Fakahoko e ngaahi fakataha mo e taki ngaue mo e kau ngaue ke faka'ilongai e ngaahi me'a mahu'inga	KPI 5: Faka'ilongai e ngaahi me'a mahu'inga ki he matu'uaki e feliuliuaki 'o e Ea pea tali 'e he HOD & CEO.	100%	100%	100%	13.1, 13.2, 13.3, 13.b, 15.1, 15.5/F, A	13.1.2, 13.2.1, 13.3.1, 13.b.1, 15.1.1, 15.5.1/4.1, 4.2, 4.5, 4.6, 5.1, 5.2, 5.3,		
3.3.3 Fakahoko e ngaahi fakataha mo e timi tekinikale ae NJAP ke fakamaopoopo e ngaahi me'a mahu'inga ke fakapa'anga.						5.4		
3.3.4 Fakafonu pea fakahu atu e foomu poloseki kihe ngaahi kautaha fakapa'anga 3.3.5 Tokoni ki he sekisoni GCF ihe tafa'aki fakapaanga kihe Feliuliuaki oe Ea ke fau e ngaahi concept note	KPI 6: Poloseki Concept Note 'e 4 ke tali he taki ngaue, CEO/NDA moe kautaha fakapa'anga.	95%	100%	100%	13.1, 13.2, 13.3, 13.b, 15.1, 15.5/F, A	13.1.2, 13.2.1, 13.3.1, 13.b.1, 15.1.1, 15.5.1/4.1, 4.2, 4.5, 4.6, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4		

3.3.6 Fekumi pea tanaki e ngaahi lipooti felalavei ki he ngaahi concept note na'e tali ehe ngaahi kautaha fakapa'anga 3.3.7 Tokonia e ngaahi kautaha fakapatonu moe kautaha ma'u faingamalie ke fa'u e ngaahi poloseki fakaangaanga 3.3.8 Tokonia e iuniti GCF ki hono fa'u e ngaahi poloseki felalavei moe GCF 3.3.9 Fakau atu e ngaahi kole poloseki kihe HOD, CEO/NDA ke tali.	KPI 7: Poloseki fakaangaanga e 2 kuo fakahu atu pea tali ehe ngaahi kautaha fakapa'anga	100%	100%	100%	13.1, 13.2, 13.3, 13.b, 15.1, 15.5/F, A	13.1.2, 13.2.1, 13.3.1, 13.b.1, 15.1.1, 15.5.1/4.1, 4.2, 4.5, 4.6, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4		
3.3.10 : Ma'u mai e ngaahi kole mei he ngaahi kolo pe koe ngaahi kulupu oe ngaahi poloseki felavei 3.3.11 : Fakanaunau e ngaahi kole na'e tali ,ehe CEO pe koe taki ngaue. 3.3.12 : Teuteu'i pea fakahu atu e kole fakatau koloa oku laka hake he mahu'inga tu'upau e fakatau koloa lalahi. 3.3.13 : Tukuatu ki tu'a pea siofi fakalelei e ngaahi pea fakatau kitu'a ae ngaahi kolo mo e kulupu e ngaahi poloseki 3.3.14 : Teuteui e ngaahi POR ke fatau e ngaahi koloa moe ngaahi sevesi. 3.3.15 : Foaki pea tukuatu e ngaahi koloa moe sevesi oe ngaahi poloseki.	KPI 8: Tali pea fakahoko e ngaahi poloseki e 5 felavei mo e feliuliaki 'o e 'ea 'a e ngaahi kolo mo e ngaahi kulupu.	80%	100%	100%	13.1, 13.2, 13.3, 13.b, 15.1, 15.5/F, A	13.1.2, 13.2.1, 13.3.1, 13.b.1, 15.1.1, 15.5.1/4.1, 4.2, 4.5, 4.6, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4		
Taumu'a Ngaue Fakasekisoni 3.4 : Ngaue'i e ngaahi poloseki kihe matu'uaki e Feliuliaki oe Ea								

3.4.1: Ma'umai e ngaahi kole mei he ngaahi kolo me ngaahi kulupu a e feliuliuaki o e ea 3.4.2: Fakanaunau e ngaahi kole hili hono tali ehe CEO moe taki ngaue. 3.4.3: Tuku atu ha ngaahi fakamatala ki he ngaahi poloseki kole ae ngaahi kolo ke teuteui pea fakahu atu ki he Va'a fakatau koloa ke teuteui e ngaahi foomu kole fakatau.	KPI 8: Tali ke fakapa'anga pea ngaue'I e ngaahi poloseki 'e 5 mei he ngaahi kolo moe ngaahi kulupu.	80%	100%	100%	13.1, 13.2, 13.3, 13.b, 15.1, 15.5/F, A	13.1.2, 13.2.1, 13.3.1, 13.b.1, 15.1.1, 15.5.1/4.1, 4.2, 4.5, 4.6, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4		
3.4.4 Fakahoko e ngaahi palani ngaue ki hono fakaivia e ngaahi ngaue ,a Tonga ki he matu'uaki e feliuliuaki oe Ea.	KPI 9: Fakaivia e e fokotu'utu'u ngaue mo e fengaue'aki ki hono ngaue'i e NAP I Tonga KPI 10: Fakaivia e ngaahi inivesi he V&A I Tonga KPI 11: Fehokotaki e ngaahi feinga fekumi, mo hono muimuii mo tokangaekina e ngaahi mau'anga fakamatala 'oku fa'u ki he palani ngaue kihe matu'uaki e feliuliuaki oe Ea I Tonga. KPI 12: Fakatahatahai e ngaahi fakamole fakapaanga ki he ngaahi ngaue kihe matu'uaki e feliuliuaki oe Ea I Tonga.	70%	90%	100%	13.1, 13.2, 13.3, 13.b, 15.1, 15.5/F, A	13.1.2, 13.2.1, 13.3.1, 13.b.1, 15.1.1, 15.5.1/4.1, 4.2, 4.5, 4.6, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4		
3.4.5 Fakahoko e GCCA Plus – Fakalahii e ngaahi ngaue ,a e ngaahi poloseki kihe matu'uaki i he pasifiki.	KPI 13: Tali 'ehe MEIDECCC e palani ngaue moe ngaahi fekumi ngaue KPI 14: Lahi oe tokoni iiki kihe malu'I e ngaahi mataafanga ihe tafaaki fakahihifo o Tongatapu KPI 15: kakato e fa'u e ngaahi poloseki iiki kihe malui e mataafanga mo e ngaahi me'amoui ai KPI 16: Fakahoko e ngaahi poloseki iiki kihono malui e	70%	90%	100%	13.1, 13.2, 13.3, 13.b, 15.1, 15.5/F, A	13.1.2, 13.2.1, 13.3.1, 13.b.1, 15.1.1, 15.5.1/4.1, 4.2, 4.5, 4.6, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4		

	me'amoui moe mataafanga KPI 17: Fakaivia e ngaahi kolo mo fakamamafai e mahuinga e fa'ahinga e tangata KPI 18: Tali 'ehe HOD&CEO e ngaahi me'a mahu'inga he ngaahi ngaue kihe matu'uaki.							
Taumu'a Ngaue 8.04: Fakahoko lelei e ngaahi poloseki kihe fakasi'isi'i e ngaahi uesia mo e fa'u e ngaahi lipooti fakafonua ki he Feliuliaki 'o e 'Ea							\$241,061.40	\$3,618,350
Taumu'a Ngaue Fakasekisoni 04.01: Lekooti 'o e ngaahi Kasa kona 'o e Fonua (GHGI)								
4.1.1 : Fa'u ha sisitema kihe tokangaekina e ma'u'anga fakamatala fakasekitoa kihe GHGI (DBMS) kihe Ma'u'anga Ivi, AFOLU, Veve mo e sekitoa IPPU o fakatatau ki he ngaahi penolo fakapule'anga ki he Feliuliaki oe ea (IPCC) mo e fakahinohino ngaue ae GHGI 4.1.2 : Fa'u ha sisitema kihe tokangaekina e ngaahi fakamatala ki he GHGI fakafonua (DBMS) ke fakatahataha'i e ngaahi sekitoa GHGI 4.1.3 : Fa'u e Fakahinohino ngaue fakafonua mo e ngaahi fakahokohoko ngaue ki hono tanaki, fakapepa, siofi fakapapai e ngaahi lekooti oe ngaahi fakamatala ki he GHGI 4.1.4 : Fakahoko e ngaahi ako kihe GHGI ma'ae kulupu ngaue tekinikale ki he fakasi'isi'i uesia (TWG) mo e ngaahi kupu fekau'aki 4.1.5 : Fa'u ha ngaahi naunau fakatokanga ki he GHGI ihe fakatonga moe fakapalangi 4.1.6 : Teuteui e lipooti ola fakata'u kihe NGHGI he Tisema 'o e ta'u kotoa	KPI 1: Lava hono fa'u e DBMS ,o fakatatau ki he ngaahi fakahinohino ,a e IPCC 2006 KPI 2: Lava hono fa'u e sisitema tokangaekina e ngaahi fakamatala kihe NGHGI KPI 3: Lava hono fa'u e fakahinohino ngaue ki he GHGI KPI 4: Lava fakahoko e ako ngaue e 2 kihe GHGI KPI 5: Fa'u e naunau fakatokanga e 3 ihe lea fakatonga mo e fakapapalangi KPI 6 Tali e lipooti ola fakata'u ,a e NGHGI he HOD mo e CEO.	100%	100%	100%	13.1, 13.2, 13.3, 13.b, 15.1, 15.5/F, A	13.1.2, 13.2.1, 13.3.1, 13.b.1, 15.1.1, 15.5.1/4.1, 4.2, 4.5, 4.6, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4		

Taumu'a Ngaue Fakasekisoni 04.02: Ko e Taumu'a Fakafonua 'a Tonga ki he fakasiisii e ngaahi kasa kona 'oku hoko ai feliuliuaki 'o e 'Ea (NDC)									
4.2.1 : Fa'u e mape halafonoga e NDC ke fakahinohino e fakahokongaue kihe NDC fika 2 a Tonga 4.2.2 : Fa'u e Palani Inivesi kihe NDC mo e ngaahi poloseki ke tokoni kihe fakapa'anga e ngaahi ngaue ae NDC 4.2.3 : Ma'umai e tokoni mei he ngaahi kautaha fakapa'anga mo e ngaahi hoa ngaue ke fakahokoaki e ngaahi ngaue ae NDC 4.2.4 : Teuteui e ngaahi polokalama ako ihe fakatonga moe fakapalangi 4.2.5 Teuteui e Lipooti fakata'u kihe tu'unga oku iai e NDC	KPI 7: Lava hono fa'u e mape halafononga kihe fakahoko e ngaahi ngaue 'a e NDC KPI 8: Lava hono fa'u e palani inivesi 'a e NDC moe ngaahi poloseki ke tali KPI 9: Ma'u mai e ngaahi tali kihe tokoni mei tu'a mei he ngaahi kautaha fakapa'anga moe ngaahi hoa ngaue KPI 10: Lava hono fa'u e ngaahi polokalama ako e 3 pe lahi ange ihe lea fakapalangi mo e fakatonga. KPI 11: Tali e lipooti fakata'u kihe ola ngaue ae NDC 'ehe CEO moe taki ngaue	100%	100%	100%	13.1, 13.2, 13.3, 13.b, 15.1, 15.5/F, A	13.1.2, 13.2.1, 13.3.1, 13.b.1, 15.1.1, 15.5.1/4.1, 4.2, 4.5, 4.6, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4			
Taumu'a Ngaue Fakasekisoni 04.03: Palani Fakafonua ki hono fakasi'isi'i e tukuange atu a'e ngaahi kasakona oku kau kihono feliuliuaki 'o e 'Ea (LT-LEDS)									
4.3.1: Fa'u e LT-LEDS a Tonga ki Tisema 2021	KPI 12: Lava hono fa'u e LT-LEDS 'a Tonga	95%	100-%	100%	13.1, 13.2, 13.3, 13.b, 15.1, 15.5/F, A	13.1.2, 13.2.1, 13.3.1, 13.b.1, 15.1.1, 15.5.1/4.1, 4.2, 4.5, 4.6, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4			
4.3.2 : Kumi ha ngaahi tooni mei he ngaahi kautaha fakapa'anga mo e ngaahi hoa ngaue ki hono fakahoko e ngaahi ngaue ae LT-LEDS 4.3.3 : Teuteui e ngaahi polokalama ako ae LT-LEDS i he lea fakatonga mo e fakapalangi 4.3.4 Teuteui e lipooti 'o e LT-LETS fakata'u ki he ola ngaue he Tisema ta'u kotoa pe	KPI 13: Ma'u mai e tokoni mei he ngaahi kautaha fakapa'anga mo e ngaahi hoa ngaue KPI 14: Lava hono fa'u e ngaahi polokalama ako e 3 pe lahi ange kihe LT-LEDS ihe lea fakatonga moe lea fakapalangi KPI 15: Tali ehe CEO moe HOD e lipooti e ola 'a e LT-LEDS	100%	100%	100%					
Taumu'a Ngaue Fakasekisoni 04.04: Sisitema Fua, Lipooti mo e Fakamahinoi e Ngaue (MRV)									
A. MRV Fakatu'apule'anga A. 1. Fetu'utaki Fakafonua fika 4									
4.4.1: Fa'u e kole pa'anga tokoni ki he Poloseki Fetu'utaki Fakafonua 'a Tonga fika 4	KPI 16: Tali 'ehe GCF 'a e kole tokoni fakapa'anga na'e fakahu	^100%	100%	100%	13.1, 13.2, 13.3, 13.b, 15.1, 15.5/F, A	13.1.2, 13.2.1, 13.3.1, 13.b.1,			

4.4.2: Tokoni kihe taki ngaue 'a e poloseki (4NC) ki hono fa'u e lipooti 4NC 'o fakatatau ki he Fetu'utaki fakafonua 'a e UNFCCC mei he ngaahi fiema'u 'a e paati he konga fakamatala tanaki 1	KPI 17: Lava hono fa'u e lipooti 4NC 'o fakatatau ki he ngaahi fiema'u 'a e UNFCCC	100%	100%	100%	13.1, 13.2, 13.3, 13.b, 15.1, 15.5/F, A	15.1.1, 15.5.1/4.1, 4.2, 4.5, 4.6, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4		
4.4.3 teuteui e ngaahi naunau polokalama ako 'ae 4NC he lea fakatonga mo e lea fakapapalangi	KPI 18: Lava hono fa'u e ngaahi naunau polokalama ako kehekehe e 3 ae 4NC ihe lea fakatonga mo e lea fakapalangi	100%	100%	100%				
4.4.4: Teuteui e lipooti ola fakata'u 'a e 4NC he Tisema 'o e ta'u kotoa pe	KPI 19: Tali 'ehe HOD moe CEO e lipooti ola fakata'u 'a e 4NC	100%	100%	100%				
A.2. Lipooti Tanaki Fo'ou Fakata'u 2 (BUR)								
4.4.5: Teuteu'i e kole tokoni fakapa'anga kihe BUR fika 1 'a Tonga	KPI 20: Tali he GCF e kole tokoni fakapa'anga ma'ae BUR1	100%	100%	100%	13.1, 13.2, 13.3, 13.b, 15.1, 15.5/F, A	13.1.2, 13.2.1, 13.3.1, 13.b.1, 15.1.1, 15.5.1/4.1, 4.2, 4.5, 4.6, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4		
4.4.6 : Tokoni ki he taki ngaue 'a e poloseki BUR1 ki hono fa'u e BUR1 'a Tonga o fakatatau ki he ngaahi fiema'u 'a e BUR 'o e UNFCCC 'aia 'oku ha he fakamatala tanaki 1 kihe ngaahi paati 4.4.7 : Tokoni ki hono siofi e BUR moe teuteu ki he ngaahi fepotalanoa'aki mo e 'analaiso (ICA) 'o e UNFCCC 4.4.8 Teuteu'I e ngaahi polokalama ako kihe BUR1 ihe lea fakatonga moe fakapalangi 4.4.9 Teuteui e lipooti ola fakata'u 'a e BUR1 he Tisema ta'u kotoa	KPI 21: Lava ho fa'u e BUR1 o fakatatau ki he ngaahi fakahinohino mo e fiemau ae UNFCCC kihe BUR KPI 22: Paasi e BUR he ICA pea tali ehe sekelitali ae UNFCCC KPI 23: Lava hono fa'u e naunau polokalama ako kihe BUR1 kehekehe e 3 ihe lea fakatonga moe fakapalangi KPI 24: Tali e lipooti ola fakata'u 'a e BUR1 he taki ngaue moe CEO	100%	100%	100%				
E. Sisitema Fakafonua MRV								
4.4.10: Fa'u e Sisitema MRV 'a Tonga ki he MRV 'o e kasa tukuatu kihe 'ataakai, ngaahi ngaue kihe fakasiisii e uesia mo e tokonia e ngaahi fiema'u.	KPI 25: Lava hono fa'u e sisitema MRV Fakafonua	100%	100%	100%	13.1, 13.2, 13.3, 13.b, 15.1, 15.5/F, A	13.1.2, 13.2.1, 13.3.1, 13.b.1, 15.1.1, 15.5.1/4.1, 4.2, 4.5, 4.6,		

4.4.11 Fehokotaki holo e ngaahi ngaue 'a e Sisitema MRV Fakafonua aki hono tokonia e ngaahi hoa ngaue 'oku ihe malumalu o e sisitema MRV fakafonua	KPI 26: Ko ha Sisitema MRV 'oku fengaue'aki vaofi moe ngaahi hoa ngaue felavei	100%	100%	100%		5.1, 5.2, 5.3, 5.4		
Taumu'a Ngaue Fakasekisoni 04.05: Ngaahi Poloseki ki he Fakasiisii e ngaahi uesia 'o e Feliuliuaki 'o e 'Ea								
4.5.1: Fa'u ha ngaahi poloseki fakaangaanga kihe fakasiisii (Project Pipeline)	KPI 27: Ke lava fa'u ha poloseki fakaangaanga ki he fakasiisii uesia 'e 2 pe lahi ange he ta'u fakapa'anga kotoa pe	100%	100%	100%	13.1, 13.2, 13.3, 13.b, 15.1, 15.5/F, A	13.1.2, 13.2.1, 13.3.1, 13.b.1, 15.1.1, 15.5.1/4.1,		
4.5.2: Siofi fakalukufua pea tokonia e fakahoko e ngaahi poloseki kihe fakasiisii e uesia 'aia oku ihe malumalu oe Va'a Feliuliuaki 'o e 'Ea (poloseki lolotonga)	KPI 28: Ke hokohokoatu hono siofi fakalukufua mo hono tokonia e ngaahi poloseki ki he fakasiisii e ngaahi uesia	100%	100%	100%	13.1, 13.2, 13.3, 13.b, 15.1, 15.5/F, A	4.2, 4.5, 4.6, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4		
Taumu'a Ngaue 8.05: Malu'i e Paletu'a 'o e							\$78,870.00	\$1,013,800.00
Taumu'a Ngaue Tokoni 05:01: Palani ki hono tokangaekina e faka'osi e HCFC								
5.1.1. Fakamamafa'i pe fakahoko e ngaahi palani ngaue ki he HPMP. Sisitema fakangofua ki hono tokanga'i, tauhi mo e fakatauatu e HCFC 5.1.2. Tokangaekina e fakahoko e ngaahi ngaue na'e alea'i ihe malumalu ,o e kong a 1 oe HPMP, tranche 2 pea kau kiai mo e teuteu moe fakahu atu e ngaahi lipooti fakapa'anga ,oku fiemau mai meihe UNEP fekau'aki mo e tu'unga oku iai. 5.1.3 Fokotu'utu'u pea fakahoko atu e ngaahi ako faka'ai'ai ki he potungaue kasitomu a Tonga. 5.1.4 Fokotu'utu'u pea fakahoko atu e ngaahi ako fakamanatu	KPI 1: Lahi e ngaahi ngaue kuo tali ihe malumalu o e kong a 1 'o e HPMP, tranche 2 'aia na'e palani ke fakahoko	50%	60%	80%	13.1, 13.2, 13.3, 13.b, 15.1, 15.5/F, A	13.1.2, 13.2.1, 13.3.1, 13.b.1, 15.1.1, 15.5.1/4.1, 4.2, 4.5, 4.6, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4		

fekau'aki mo e ngaue'aki lelei e refrigeration mo e tokangaekina ke malu mo tolonga ange. Fengaue'aki mo e UNEP kihe								
teuteui oe lipooti fakamahino o e HCFC o fakatatau kihe ngaahi tu'utu'uni ae ExCom								
Taumu'a Ngaue Fakasekisoni 05.02: Fakamamafa'i e nunu'a e ngaahi kasa kona (ODS)								
5.2.5. Fakahoko pea fakamamafai e sisitema laiseni ki he fakahumai mo fakatau atu o e HCFC 5.2.6. Fakamamafai a hono taofi e hu mai e ngaahi me'angaue oku iai e HCFC	KPI 2: Ke ma'u laiseni ngofua fakakuata kihe hu mai. 'Oua na'a hu mai ha ngaahi me'angaue 'oku iai e HCFC ki he fonua	100%	100%	100%	13.1, 13.2, 13.3, 13.b, 15.1, 15.5/F, A	13.1.2, 13.2.1, 13.3.1, 13.b.1, 15.1.1, 15.5.1/4.1,		
5.2.7. Ke fakamamafa'i e ngaue'aki e iPIC mo hono toe vakai'i e NOOs kihe hu koloa mai ki he fonua 5.2.8. Fakahoko ha ngaahi ako kihe kau ofisa kasitomu moe kau ofisa fakamamafa lao ke fakafaingofuai e NOU ke ma'u e ngaahi falei fkvavevave mei he sisitema faka'uhila kihe faka'ataa e ngaahi koloa. 5.2.10. Ke tauhi a hono tukuatu e ngaahi fakamata fakatupake oku alu hake kihe kau ofisa fakamamafa lao moe kau ofisa kasitomu.	KPI 3: Tauhi e fakamamafai e ngaahi lao fakafonua ki he fefakatau'aki e ngaahi tekinolosia ODS moe HCFC Lahi e kau ofisa kasitomu na'e akoi fekauaki moe fakasiisii e ngaue hala aki e fekatauaki e ngaahi koloa ODS moe HCFC	70%	80%	90%	13.1, 13.2, 13.3, 13.b, 15.1, 15.5/F, A	4.2, 4.5, 4.6, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4		

5.2.11. Fengaue'aki vaofi moe ngaahi potungaue ae pule'anga ki hono muimuui e ngaahi hu koloa mai moe hu atu oe ODS moe ngaahi tekinolosia ODS. 5.2.12. Toe tanaki foou e Sisitema fakakalakalasi HS 2012 he taimi oku fiemai mai ai e ngaahi liliu meihe WCO 5.2.13. Fakahoko e ngaahi ako ngaue fakata'u ma'ae kau ofisa kasitomu moe ngaahi kau ofisa fakamamafa lao. 5.2.14. Fakahoko e ako ma'ae kau hu koloa, kau Kasitomu brokers fekau'aki moe ngaueaki e HS code kihe katoa e sisitema RAC mo e	KPI 4: Lahi e kau ofisa fakamamafai lao moe ofisa kasitomu, kau hu koloa moe kau tufa koloa kuo akoi. Toe tanakai fo'ou e sisitema fakakalakalasi HS2012 pea fakamamafai hono ngaue'aki	100%	100%	100%	13.1, 13.2, 13.3, 13.b, 15.1, 15.5/F, A	13.1.2, 13.2.1, 13.3.1, 13.b.1, 15.1.1, 15.5.1/4.1, 4.2, 4.5, 4.6, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4		
ngaahi kongokonga oe ngaahi kasa.								
5.2.15. Fakamamafa'i mo fakahoko e tu'utu'uni e lao kihe ODS ke fakapapau'i ku lava hono ta'ofi kakato e hu mai e ngaahi naunau CFC 5.2.16. Fakahoko e ngaahi polokalama ako ki hono fakamamafai e ta'ofi e CFC moe naunau kasa oku ngaohi aki CFC.	KPI 5: Tauhi e fakasi'isii e ngaue'aki e ngaahi naunau 'oku iai e ODS	60%	80%	90%	13.1, 13.2, 13.3, 13.b, 15.1, 15.5/F, A	13.1.2, 13.2.1, 13.3.1, 13.b.1, 15.1.1, 15.5.1/4.1, 4.2, 4.5, 4.6, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4		
5.2.17. Hokohoko atu e fatongi kia fakasekelitali kihe kautaha fakamamani mo hono tokonia e fakamamafai e ngaahi taumu'a. 5.2.18 Fakahoko e fakalakalakai e ngaue moe ngaahi fengaue'aki moe kautaha RAC pe koe hoangaue pau ki hono tokonii e fakahoko ngaue kihe faka'auha e ngaahi naunau ODS moe ngaahi ngaue kihe feangai e fonua moe ngaahi faingamalie kihe naunau ikai ke HFC	KPI 6 : Taimi lelei hono vahevahe atu e ngaahi fakamatala kihe ngaahi hoa ngaue he ngaahi sekitoa tautaha 'o fekau'aki moe ngaahi fatongia pau 'a e Fonua kihe Montreal Protocol. Lahi e ngaahi RAC tekinikale kuo akoi.	80%	95%	100%	13.1, 13.2, 13.3, 13.b, 15.1, 15.5/F, A	13.1.2, 13.2.1, 13.3.1, 13.b.1, 15.1.1, 15.5.1/4.1, 4.2, 4.5, 4.6, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4		
5.2.19. Palani, fokotu'utu'u pea	KPI 7: lahi e ngaahi ako ki he	4	4	4	13.1.2,	13.1.2,		

tuku atu e ngaahi ngaau ki he aho fakamanatu e Ozone 2018 (mo e ngaahi lipooti) 5.2.20 Tohoakii pea fakahaha e ngaahi naunau tekinolosia oku ikai ke HCFC, zero GWP, pea toe lelei kihe atakai aia oku ma'u he fonua.	Fonua 'oku fokotu'utu'u ki he teuaki e fakafiefiai e 'aho fakamamani lahi 'o e Ozone (ngaahi ngaue 'oku fakamatala'i)				13.2.1, 13.3.1, 13.b.1, 15.1.1, 15.5.1/4.1, 4.2, 4.5, 4.6, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4	13.2.1, 13.3.1, 13.b.1, 15.1.1, 15.5.1/4.1, 4.2, 4.5, 4.6, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4		
5.2.21. Tauhi e ngaahi fetu'utaki mo e ngaahi hoa ngaue ke fakapapau'i oku nau ilo ki he ngaahi naunau ha fo'ou oku omai mei he Montreal Protocol. Fengaue'aki vaofi moe ngaah hoa ngaue ki hono tukuatu e ngaahi ongoongo fakamuimui kihe NOO. 5.2.22. Fa'u, pea teuteu'i mo	KPI 8: Number of awareness campaigns organized and number and type of awareness material produced.	4	4	4				
tukuatu e ngaahi naunau fetu'utaki ke tohoakii aki e tokoni mei he ngaahi sekitoa taautaha, ngaahi kolo mo e ngaahi potungaue ae pule'anga he taimi kotoa pe ke ma'u e kotoa ehe kakai e fonua e ngaahi fakamatala fakamuimui taha o fakatatau kihe patiseti								
5.2.23. Tauhi e ngaahi memipa ,oku kau mai pea fakahoko ma'upe ha ngaahi fakataha mo e timi tekinikale ke fa'u e ngaahi polokalama kihe ta'ota'ofi. 5.2.24. Hokohokoatu hono teuteui ,ehe NOO ,a e ngaahi lipooti e ngaahi fakataha pea fakahu e fakaikiiki kihe CEO moe Talekita	KPI 9: Lava hono fokotu'utu'u e ngaahi fakataha he kuata kotoa (tu'o 4 he ta'u: faka'amu)	4	4	4	13.1, 13.2, 13.3, 13.b, 15.1, 15.5/F, A	13.1.2, 13.2.1, 13.3.1, 13.b.1, 15.1.1, 15.5.1/4.1, 4.2, 4.5, 4.6, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4		

5.2.25. Kau atu ki he fakataha e netiueka PIC he 2020&2021. 5.2.26. Tokoni atu ki eh teuteu'i e asenita fakatatau kihe fiema'u 5.2.27. To e muimui e ngaahi ola mo e fokotu'utu'u fakakaukau ke hoko ko e me'angaue ki he ngaahi fokotu'utu'u ngaue fakafonua. 5.2.28 Teuteui pea tukuatu ki he taki ngaue moe ngaahi hoa ngaue pau ,a e ngaahi taumu'a ngaue ,oe ngaahi fakataha ,oku fakahoko ki Tonga.	KPI 10: Ke kau atu ma'upe 'a Tonga ki kihe ngaahi fakataha 'a e ngaahi Fonua iiki ki he Montreal Protocol	90%	95%	100%	13.1, 13.2, 13.3, 13.b, 15.1, 15.5/F, A	13.1.2, 13.2.1, 13.3.1, 13.b.1, 15.1.1, 15.5.1/4.1, 4.2, 4.5, 4.6, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4		
5.2.29. Kau atu ki he fakataha OEWG mo e MOP 2020&2021 5.2.30. Fakahoko e ngaahi tu'utu'uni na'e paasi he ngaahi fakataha pea fe'unga ki he pule'anga Tonga	KPI 11: Ke kau atu ae Pule'anga Tonga ki he ngaahi fakataha fakamamani lahi 'a e Montreal Protocol	100%	100%	100%	13.1, 13.2, 13.3, 13.b, 15.1, 15.5/F, A	13.1.2, 13.2.1, 13.3.1, 13.b.1, 15.1.1, 15.5.1/4.1, 4.2, 4.5, 4.6, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4		
5.2.31. Hokohokoatu 'a e fengaue'aki mo e UNEP pea mo e kumi ha tokoni a Tonga he ngaahi fetokoni'aki moe fengaue'aki vaofi kihe ngaahi ngaue lelei ke	KPI 12: Lava hono langalanga hake e lahi e poloseki moe fakahoko e ngaahi ngaue ae Poloseki MP ke lelei	100%	100%	100%				
fakahoko moe langalanga hake e lahi o e NOOs fo'ou.								
Taumu'a Ngaue Fakasekisoni 05.03: Palani ki hono faka'osi e ngaue'aki e HFC								
5.3.1. Tokangaekina e fakahoko e ngaue ae HFC o fakatatau ki he tu'utu'uni ,a e ExCom 5.3.2. Toe tanaki fo'ou e Lao ki he Malu'i e Paletu'a o e Mamani ke fakakau atu kiai e ngaahi fatongia ,a e Kigali Amendment	KPI 13: Ngaahi ngaue poloseki HFC kuo fakahoko o fakatatau ki he ngaahi fokotu'utu'u na'e tali. Fakanaunau e fakahoko ngaue ki he Kigali Amendment	100%	100%	100%	13.1, 13.2, 13.3, 13.b, 15.1, 15.5/F, A	13.1.2, 13.2.1, 13.3.1, 13.b.1, 15.1.1, 15.5.1/4.1, 4.2, 4.5, 4.6, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4		
Taumu'a Ngaue 05.4: Fakakalakalasi e Kasa ODS								

5.4.1. Tanaki, 'analaiso pea fakahu atu e data ki he ma'u mo e ngaahi e ngaahi ODS ki he sekelitali 'o e OZONE he 'aho 30 'o e Sepitema he ta'u kotoa (kakato ki Sune aho 30) ke lipooti e ta'u kimu'a.	KPI 14: Lava e lipooti e Article 7 he 'aho 'osi kiai pe kimu'a ai	100%	100%	100%	13.1, 13.2, 13.3, 13.b, 15.1, 15.5/F, A	13.1.2, 13.2.1, 13.3.1, 13.b.1, 15.1.1, 15.5.1/4.1, 4.2, 4.5, 4.6, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4		
Taumu'a Ngaue 8.06: Tokangaekina e Fetu'utaki mo e Ma'u'anga Fakamatala							\$39,435.00	\$506,900.00
Taumu'a Ngaue Fakasekisoni: 06.01 Sisitema Fakafonua kihe Feliuliaki 'o e 'Ea moe ngaahi Naunau Ngaue								
5.1.1: Fa'u pea fakahoko e ngaahi ngaue 'a e me'angaue kihe Netiueka	KPI 1. Lahi 'o e ngaahi 'aho 'oku fakahoko ai e ngaahi ngaue kihe me'angaue 'o e netiueka	2 days	2 days	2 days	13.1, 13.2, 13.3, 13.b, 15.1, 15.5/F, A	13.1.2, 13.2.1, 13.3.1, 13.b.1, 15.1.1, 15.5.1/4.1, 4.2, 4.5, 4.6, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4		
5.1.2: Muimui pea tokangaekina e Printer Server, Physical Servers hange ko e web host, database server, Domain Controller server ke malui e ngaahi lekooti, Firewall mo e routing server, QNAP server, Emailing server mo e Backup server.	KPI 2. Fa'u mo fokotu'u e ngaahi physical servers, domain controller server mo e firewall malu'i he mahina kotoa	100%	100%	100%	13.1, 13.2, 13.3, 13.b, 15.1, 15.5/F, A			
5.1.3: Malu'i e ngaahi naunau ngaue 'a e Feliuliaki 'o e 'Ea 5.1.4: Totutou fakafo'ou e ngaahi polokalama 'a e Portal e Feliuliaki 'o e 'Ea	KPI 3. Ngaue faka'aho ki hono malu'i e ngaahi naunau 'a e feliuliaki 'o e 'ea KPI 4. Toutou fakafo'ou e Portal 'a e Feliuliaki 'a e 'Ea 'ihe tokoni mei he HOD mo e ngaahi poloseki	100%	100%	1005	13.1, 13.2, 13.3, 13.b, 15.1, 15.5/F, A	13.1.2, 13.2.1, 13.3.1, 13.b.1, 15.1.1, 15.5.1/4.1, 4.2, 4.5, 4.6, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4		
5.1.5 Fakafo'ou pea fakafo'ou mo e ngaahi web hosting packages;	5. Fakafo'ou fakamahina e ngaahi web hosting packages	100%	100%	100%		5.4		
5.1.6: Tokangaekina mo fakafo'ou e ngaahi polokalama malu'i (Firewall)	KPI 6. Tokangai faka'aho mo fakafo'ou e ngaahi polokalama malu'i e server	100%	100%	100%				
5.1.7: Fa'u, Fakahoko pea Tokangaekina e Domain Controller, Email Systems, webhosting's, ERP Next kihe ngaahi Database;	KPI 7. Lahi e ngaahi 'aho ke fa'u mo fakahoko ai e ngaue kihe MDC, Email System, ERP kihe ngaahi Database 'o fakatatau ki he ngaahi data 'oku tanaki mai mei he HOD mo e kau ngaue	2 days	2 days	2 days				

Taumu'a Ngaue Fakasekisoni 06.02: Fetu'utaki 'ae Feliuliaki 'o e 'Ea mo e Ngaahi Polokalama Fakahinohino								
5.2.1: Fa'u ha ngaahi naunau fakahinohino tu'uaki (brochures, posters, newsletter);	KPI 8. Ke fa'u fakakuata e ngaahi newsletter, brochure moe pamphlet ke tali ehe Talekita	100%	100%	100%		13.1.2, 13.2.1, 13.3.1, 13.b.1, 15.1.1,		
5.2.2: Fa'u pea fokotu'utu'u ha vitio nounou mo e vitio fakamatala;	KPI 9. Ke fa'u fakakuata ha ngaahi polokalama tv pea tali ehe talekita	100%	100%	100%	13.1, 13.2, 13.3, 13.b, 15.1, 15.5/F, A	15.5.1/4.1, 4.2, 4.5, 4.6, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4		
5.2.3 Fa'u ha ngaahi ongoongo ki he ngaahi polokalama kotoa pe ae Va'a Feliuliaki oe Ea	KPI 10. Lahi o e ngaahi polokalama, faita moe ngaahi ngaue felave'i mo e Feliuliaki o e Ea oku tuku atu he letio moe televisione he mahina pe fakakuata pea na'e tali ehe talekita	95%	100%	100%				
5.2.4: Fa'u e ngaahi peesi sosiale hange koe Facebook mo e Youtube ma'ae ngaahi hoa ngaue mo e kakai e fonua	KPI 11: Lahi e kakai ,oku nau sio faka'aho he ngaahi data mo e ma'u'anga fakamatala ki he Feliuliaki o e Ea	90%	100%	100%				
5.2.5 Fakahoko e ngaahi polokalama ako ki he ngaahi ako mo e kolo	KPI 12: Lava fakahoko e polokalama ako ,e 2 he mahina 6 kihe ngaahi ako moe ngaahi kolo pea lipooti o tali he talekita	100%	100%	100%	13.1, 13.2, 13.3, 13.b, 15.1, 15.5/F, A	13.1.2, 13.2.1, 13.3.1, 13.b.1, 15.1.1, 15.5.1/4.1, 4.2, 4.5, 4.6, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4		
5.2.6 Fa'u e lipooti fakaangaanga ki he polokalama fakahinohino	KPI13: Fakahoko e ngaahi fakataha fakamahina mo e ngaahi hoa ngaue ke lipooti e ngaahi ngaue ae feliuliaki o e ea pea tali ehe talekita.	100%	100%	100%				
5.2.7: Fakapepa e ngaahi ngaue lelei mo e ngaahi felafoaki fetu'utaki moe ngaahi hoa ngaue		100%	100%	100%				
5.2.8 Fakahoko e Aho	KPI14: Tali ehe HOD e Lipooti e Fakailongai e aho fakamanatu e							
fakamanatu e Fakailonga'i e Feliuliaki o e Ea.	Fakafonua e Feliuliaki o e Ea.							
6.2.9: Fakahoko e ngaahi palani ki he Faka'ilongai e Feliuliaki o e Ea.								
Taumu'a Ngaue Fakasekisoni 06.03: Tokonia moe Tauhi Fakafonua e Feliuliaki 'o e 'Ea								

7.07.1: Fakafo'ou pea kake'i hake he taimi oku fiemau ai. Fakahoko e ngaahi ngaue ke tokangai e naunau ngaue he taimi oku fiemau ai ke fakahoko;	KPI 1: Tokanga'i pea tokonia e kau ngaue aki e ngaahi naunau IT (laptop, komipiuta)	90%	95%	100%	13.1, 13.2, 13.3, 13.b, 15.1, 15.5/F, A	13.1.2, 13.2.1, 13.3.1, 13.b.1, 15.1.1, 15.5.1/4.1, 4.2, 4.5, 4.6, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4		
7.07.2: Lekooti pea muimui e lisi e ngaahi koloa 'a e tafaaki ngaue	KPI 2: Tali e lipooti fakakuata ae ngaahi koloa ae Feliuliaki o e Ea	100%	100%	100%				
7.07.3 : Fakahoko e ngaahi ako ki he ngaahi naunau komipiuta	KPI 3: Lahi e ngaahi ako fakata'u e kau ngaue ae Feliuliaki o e Ea	3	3	3				
7.07.4 Muimui pea tokangaekina e Sisitema ae Feliuliaki o e Ea (naunau)	KPI 4: Muimui faka'aho e sisitema o e Feliuliaki o e Ea	100%	100%	100%				
7.07.5 Fokotu'u pea fakamalohia e tu'unga oku iai e ngaahi naunau ngaue pea lelei ke ngaue'aki	KPI 5: Lipooti fakanahina e tu'unga ngaue e ngaahi naunau							
Taumu'a Ngaue 8.07: Ngaahi 'Otu Motu – Fehokotaki holo e ngaahi polokalama ngaue 'a e Feliuliaki 'o e 'Ea							\$120,530.70	\$2,171,010
7.07.1 Fokotu'u ha ofisa ngaue ki he ofisi i motu	KPI 1: Tali he HOD e ngaahi lipooti fakakuata moe fakata'u kihe ngaahi tu'unga fakahoko ngaue kihe ngaahi polokalama mo e poloseki a e Feliuliaki oe Ea	100%	100%	100%	13.1, 13.2, 13.3, 13.b, 15.1, 15.5/F, A	13.1.2, 13.2.1, 13.3.1, 13.b.1, 15.1.1, 15.5.1/4.1, 4.2, 4.5, 4.6, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4		
7.07.2 Fetu'utaki holo e ngaahi fakahoko ngaue ae ngaahi polokalama a e Feliuliaki o e Ea mo e ngaahi poloseki he ngaahi motu	KPI 2: Tali he HOD e lipooti save mo e 'a'ahi kihe Feliuliaki oe Ea	100%	100%	100%				
7.07.3 Tokonia e ngaahi savea mo e aahi kihe ngaahi uesia e feliuliaki o e Ea he ngaahi motu	KPI 3: Tali he HOD e lipooti kihono muimui e ngaahi ngaue	100%	100%	100%				
7.07.4 Fa'u e lipooti savea mo e aahi ngaue fekauaki mo e ngaahi uesia o e feliuliaki o e Ea he ngaahi motu								
7.07.5 Teuteui lipooti ki hono muimui e ngaahi polokalama ngaue ae feliuliaki o e Ea, ngaahi poloseki moe ngaahi ngaue								

4.9 POLOKALAMA 9: MALU FAKAKOMIPIUTA

Ko e polokalama ko eni ko e Va'a fakafonua ki he ngaahi fakatamaki faka-komipiuta mo e tekinolosia (CERT Tonga), 'a ia 'oku tafataha ki he ngaahi pole he 'initaneti mo e tekinolosia faka-komipiuta pea mo pou pou ki he Malu 'o e Fonua. Ko e Ta'u ni, ko e va'a ni óku nau tokanga'i fakataimi e ngaahi fiema'u faka-tekinolosia faka-komipiuta moe ngāue faka-tekinolosia 'a e Potungāue.

Ko e fakaikiiki 'o e patiseti pea mo e kau ngāue á e Vaá Malu Fakakomipiuta 'oku hā atu í he ngaahi tepile 'i lalo.

Tepile 1: Patiseti Fakakatoa 'a e Va'a Tokangaekina Fakatamaki faka-komipiuta mo e 'Initaneti:

Fakamatala	2024/25	2025/26	2026/27	2027/28
	Patiseti Lolotonga	Patiseti na'e kole	Fakafuofua 1	Fakafuofua 2
Kau Ngaue Tu'uma'u (10xx)	96,600	\$142,300	\$142,300	\$142,300
Kau Ngaue Lau'aho (11xx)	-	-	-	-
Folau mo e Fetu'utaki (12xx)	15,300	\$20,200	\$20,200	\$20,200
Fakahoko Ngaue (13xx)	2,500	\$2,700	\$2,700	\$2,700
Fakatau 'o e ngaahi Koloa mo e Sevesi (14xx)	13,700	\$21,300	\$21,300	\$21,300
Ngaahi ngaue Fakalalakaka	-	-	-	-
**Naunau Ngaue (20xx)	6,500	\$4,000	\$4,000	\$4,000
Fakakatoa = Patiseti Lolotonga	134,600	\$190,500	\$190,500	\$190,500
Fakakatoa = Patiseti Fakalalakaka	80,400	\$28,800	\$28,800	\$28,800

Tepile 2: Fakakatoa e Kau Ngaue 'a e Va'a Tokangaekina Fakatamaki faka-komipiuta mo e 'Initaneti:

Fakamatala	2024/25	2025/26	2026/27	2027/28
	Lolotonga	Fakafuofua 1	Fakafuofua 2	Fakafuofua 3
Kau Taki Ngaue	1	1	1	1
Kau Ófisa Ngaue Maólunga	2	3	3	3
Kau Ófisa Ngaue	0	-	-	-
Fakakatoa Kau Ngaue Tuúmaú	3	4	4	4
Kau Ngaue Lau áho	0	-	-	-
Fakakatoa Patiseti ki he kau ngaue	177,900.00	\$129,414	\$129,414	\$129,414

Ko e ngaahi Taumuá Ola kuo fokotu'u atu ki he fakahoko fatongia 'a e Va'a Tokangaekina Fakatamaki Faka-komipiuta mo e 'Initaneti:

Ola ngāue 9.01: Fengāue'aki vaofi mo e ngaahi Potungāue, kautaha fakalotofonua, fakavaha'a pule'anga mo e tu'apule'anga pea mo e ngaahi komiti ki muli ke fetokoni'aki mo e Va'a ni ki hono fakahoko hono ngaahi fatongia. (20%)					SDG/TSDf		Fakamole	
							Lolotonga (Potungāue)	Poloseki (fakalakalaka)
Fatongia Ngāue:	Ngaahi Me'a Fua Ngāue	2025/26	2026/27	2027/28	Tāketi	Fua'aki	\$58,000.00	\$12,000.00
'Okana'isi, palani mo alea'i, tokanga'I, pea mo toe fakalelei'i, 'a e Palani fakalele o e ngaahi Vā Fengāue'aki vāofi pea mo hono fakahoko.	Ko e fokotu'u mo fakalakalaka'I 'o e Palani fakalele o e ngaahi Vā fengāue'aki vāofi pea mo hono fakalelei'I [Lahi 'o e ngaahi fe'gāue'aki vāofi pea mo e Ola ngāue ne lava lelei 'o fakahoko]	60%	70%	80%	9.2, 9.a, 9.c/E, A	9.2.1, 9.a.1, 9.c.1/4.3	\$4,000.00 (Fakataha tu'o 4 'a e Poate Va'a ni ki he Ta'u)	
	Vā fengāue'aki vāofi mo e ngaahi kupu fekau'aki fakalotofonua 'aki hono fa'u pea mo fakamo'oni hingo mo felotoi ke fakahoko e ngaahi fatongia ngāue. [Hokohoko e ngaahi fetu'utaki pea mo hono fakafo'ou e felotoi ki he femahino'aki (MOU)]	70%	80%	90%			\$2,4000.00 (Fakalele 'a e ngaahi ako fakalotofonua 'aho 'e 3 ki he 5 'e 4 'I he ta'u fakapa'anga)	
	Vā fengāue'aki vāofi mo e ngaahi kupu fekau'aki fakavaha'apule'anga he Pasifiki, hono fa'u pea mo fakamo'oni hingo mo felotoi ke fakahoko e ngaahi fatongia ngāue. [Hokohoko e ngaahi fetu'utaki pea mo hono fakafo'ou e felotoi ki he femahino'aki (MOU)]	60%	60%	70%			(Uike Saipa pe tokangaekina nague tekinalosia faka-komipiuta mo e 'Initaneti 'i Siulai, Sāpate ki he Falaite)	
	Vā fengāue'aki vāofi mo e ngaahi kupu fekau'aki fakatu'apule'anga (muli) hono fa'u pea mo fakamo'oni hingo mo felotoi ke	60%	70%	70%			\$10,000.00 (Ngaahi fefolau'aki Fakavah'a	

	fakahoko e ngaahi fatongia ngāue. [Hokohoko e ngaahi fetu’utaki pea mo hono fakafo’ou e felotoi ki he femahino’aki (MOU)]						pule’anga pea mo e fakatu’apule’a nga ‘oku fakapa’anga kakato pe fakapa’anga fakakonga)	
Ola ngāue 9.02: Ko e ngaahi fatongia ngāue tāimu’a (tokamu’a) ‘oku fakahoko ke fakapapau’I ko e ngaahi fakatamaki faka e tekinolosia mo e ‘initaneti ‘oku mata’ofi pea mo fakasi’isi’I (30%).							\$27,000.00	
Fetu’utaki e ngaahi fakamatala mahu’inga pea mo e ngaahi kautaha/potungāue/sekitoa/e konomika/pule’anga kupu fekau’aki [Ko e ngaahi fatongia ngāue anga maheni ‘eni]. Ngaahi fatongia ngāue ‘oku ene ke fakahoko ki he ngaahi fakamatala pelepelengesi ke Faka’ilo, Malu’i, Ma’u, Tali’I, pea mo Fakaakeake mei ai.	Ngaahi fafanga fakamatala fekau’aki mo e Fakatamaki pe fili pea mo e ngaahi lipooti ‘oku ‘osi ‘analaiso lelei, pea mo e ngaahi ngāue felave’i pea kuo fakahoko pea mo fetu’utaki ki he ngaahi kupu fekau’aki (kautaha, sekitoa, potungaue, ekonomika, pule’anga). Ko hono ma’u ‘o e fakatamaki pe fili pea mo hono ‘ilo’I e ngaahi matā vaivai he ngaahi sisitemi (ikai ke monomono mo fakafo’ou, ikai ke malum o hao, pea ‘ikai ke malu’i) fakahoko ki he Potungaue/Va’a/Kautaha pea mo e ngaahi ngāue ‘oku fiema’u ke fakahoko ki ai.	80%	100%	100%	9.2, 9.a, 9.c/E, A	9.2.1, 9.a.1, 9.c.1/4.3	\$20,000.00 (kumi mai e ngaahi naunau faka-komipiuta pea mo e ngaahi polokalama faka-komipiuta ke fakahoko’aki e fa’unga Me’a ngāue faka-saipa skuliti)	
Ko hono tufakui ‘o e ngaahi fakamaltala ki he ngaahi kupu fekau’aki pea mo e kakai kotoa:	Ngaahi fakamatala ‘oku mahino, taau pea mo e taumu’a pea mo tufaki he taimni totonu fou he ngaahi fungavaka totonu.	80%	90%	100%			\$3,000.00 (fehokotaki ki he ‘Initaneti ki he kau ngāue ‘e toko 4 ki he ta’u).	
	Ko e kemipeini ‘oku fakahoko lelei ‘aupito pea mo e ngaahi taumu’a	100%	100%	100%			\$4,000.00	

Ngaahi Polokalama kemipeini Faka'ilo Totonu ki he kakai.	<i>ke a'usia. Ko e ngaahi fakamatala 'oku fa'u fakatefito ki he kakai 'oku taketi'I ki ai e ngaahi fiema'u ke malu'i he 'Initaneti mo e tekinolosia faka-komipiuta. Ngaahi fekau 'oku kii ke malanga'I pea mo mahino'I 'e he kakai 'oku taumu'a ki ai. Ko e 'ilo mo e tokanga 'a e kakai taketi'i kuo toe masila ange pea mo nau toe tokanga ange hili e polokalama faka'ilo kemipeini.</i>						(Polokalama kemipeini faka'ilo he uike 'e taha ki he ngaahi 'Otu motu (Vava'u) pea mo e ngaahi ako lotoloto mo ma'o'ulnga fakaloto Fonua 'e taha ki he uike 'e taha)	
Fakalele mo fakahoko e ngaahi Ako	<i>Ko e ngaahi ako 'oku fakahoko he taimi totonu pea ko e kau kau mai ki ai 'a e kakai totonu 'oku taumu'a ki ai. Ko e ako 'oku mahu'inga malie pea mo fiema'u ke fakahoko ki he kau kanititeti ke fakalakalaka 'enau tokanga mo e 'ilo mateuteu ki he ngaahi fakatamaki faka-komipiuta mo e 'Initaneti. 'Ikai ke toe fakahoko tu'o ua pe lahi ange e ngaahi ako kuo 'osi fakahoko pea mo e ngaahi topiki 'oku fo'ou mo kuonga ni.</i>	45%	60%	80%			(Kātakio 'o mamata ki he ngaa fengāue'aki vāofi mo e ngaahi kupu fekau'aki fakaloto fonua fou he ngaahi ako mo e fe'gue'aki)	
Ola ngāue 9.03: Ko e ngaahi fatongia ngāue 'i he hoko ha fakatamaki faka-komipiuta pe 'initaneti 'oku 'oatu ke fakapapau'i ko e ngaahi nunu'a 'o e fakatamaki 'oku hoko 'oku ta'ofi, fakasi'isi'i pea mo fakafoki ki he ngaahi lele anga maheni e ngaahi fatongia ngāue 'oku foki ki ai (20%)							\$13,000.00	
<i>Fokotu'u pea mo Fakalelei'i e Tu'unga 'o e Fakahoko fatongia ngāue tu'u ma'u ki he ngaahi me'a 'e hoko mo lipooti mai ki he Va'a ni.</i>	<i>Ko e ngaahi fatongia ngāue ki he hoko ha fakatamaki mo e hono tali'i 'oku fokotu'u, fakalelei'i pea mo liliu totonu. Ko e lele lelei hono fakahoko e ngaahi ngaue ki hono tali'I e me'a 'e hoko pe lipooti mai</i>	50%	70%	80%	9.2, 9.a, 9.c/E, A	9.2.1, 9.a.1, 9.c.1/4.3	\$8,500.00 (Paaki pepa, Ngaahi naunau faka'ofisi pea	

<i>Ko e Palani ki he hoko ha fakatamaki 'oku fokotu'u pea mo e ngaahi fakahinohino mahino ki hono tokanga'i mo matatali 'o e ngaahi fakatupunga tāmaki ko 'eni, ngaahi founa lelei taha, pea mo e Founa Tu'uma'u Angamaheni 'i hono feitu'u.</i>	<i>'oku hiki mo lekooti pea tauhi ki he faile ke maaui mo malu.</i>						mo e ngaahi naunau fetongi ki ai).	
<i>Fiokotu'u e ngaahi me'a ngaue 'oku fu'u fiema'u, langa hake e naunau mo e kau ngaue. Fakafo'ou e ngaahi naunau moe founa ke feuga mo e ngaahi fakatamaki fo'ou 'oku hoko mo lipooti mai.</i>	<i>Ngaahi naunau mo e kau ngaue Felave'i 'oku ma'u ke fakahoko e fatongia ngaue 'i he hoko ha fakatamaki faka-komipiuta mo e 'Initaneti. Fo'ou pea mo e 'alu mo e taimi e ngaahi fakamatala mahu'inga pea mo e ngaahi founa 'o e tali'i e ngaahi fakatamaki ko ia.</i>	50%	60%	80%			\$3,500.00 (Laiseni ki he ngaue'aki polokalama faka-komipiuta fakata'u)	
<i>Ngaue ki he ngaahi fakatamaki faka-komipiuta mo e 'Initaneti. Mahino e fokotu'utu'u pea mo e fetu'utaki pea mo e paati 'oku uesia 'i hono fiema'u.</i>	<i>Ngaue atu (Tali'i e fakatamaki kuo lipooti mai) 'oku 'oatu 'I he taimi totonu mo vave fakatatau ki he ngaahi Founa Tu'u Ma'u anga maheni kuo felotoi ki ai.</i>	45%	60%	80%			\$1000.00 (Tokoni ki he Totongi e kau Fale'I fakatekinikale pea mo fakapolofewsi nale)	
Ola Ngāue 9.04: Ko e tokoni faka fakatotolo faka-komipiuta he fale'I mo e ngāue 'oku 'oatu ki he Potungaue Polisi 'a Tonga pea mo e ngaahi kupu fekau'aki 'oku felave'I mo ia ke tokoni ki he fakartotolo e faihia pea mo e ngaahi ngāue ke tokoni ki he tau'i 'o e fai hia he 'Initaneti mo e tekinolosia faka-komipiuta (10%).							\$30,000.00	
<i>Fokotu'u e ngaahi founa totonu pea mo kau ki ai e founa ki he fengau'e'aki vaofi pea mo e ngaahi kautaha/potungaue/va'a kehe (fakaloto fonua pea mo fakatu'apule'anga). Ha founa</i>	<i>Ngaahi founa fakatotolo faka-komipiuta mo e 'analaiso totonu kuo fokotu'u, fakalelei'i pea mo liliu fakatatau ki he fiema'u. Fakalelei'i e ngaahi founa tu'u ma'u anga maheni e fengau'e'aki tokoni ki he fiema'u tokoni mei he</i>	50%	60%	60%	9.2, 9.a, 9.c/E, A	9.2.1, 9.a.1, 9.c.1/4.3	\$25,000.00 ('Oku fu'u fiema'u ha tokotaha ngāue tu'uma'u ke fakahoko e	

<i>fakalao mo totonu ki he fiema'u tokoni ko ia mei he Potungaue Polisi (fakamalohi'i e lao) pea mo e 'Ofisi 'o e 'Ateni Seniale (fakalao) ki he tokoni he fakatoto mo e 'analaiso faka-komipiuta.</i>	Potungaue Polisi pea mo liliu ki ai fakatatau ki he ngaahi founa lelei taha hono fakahoko e fakatoto faka-komipiuta moe analaiso mo e fakapotopoto taha e analaiso.						fakatoto faka-komipiuta 'I he tu'unga vahenga K ke vahevahe lahi e ngāue ki ai)	
<i>Fokotu'u e ngaahi naunau 'oku fiema'u, me'a ngaue mo e kau ngaue. Fakafo'ou e ngaahi naunau pea mo e founa ke fai'aki e fakatoto mo e 'analaiso e ngaahi fakamo'oni tisitale.</i>	Ngaahi naunau mo e kau ngāue taau 'oku ma'u ke fai e ngaue ki he ngaahi fiema'u tokoni ko 'eni. Ngaahi founa fo'ou taha, fakahoko ngaue pea mo e naunau ke toe malu ange fakatoto faka-komipiuta mo e 'Initaneti.	45%	60%	80%			\$4,000.00 (specialized software and licenses for Digital Forensic Analysis)	
<i>Ma'u mo maau atu e ngaahi fale'i mo e tokoni ki he ngaahi kupu fekau'aki ke tokoni 'i hono tau'i e fai hia he 'Initaneti mo e ngaue'aki tekinolosia faka-komipiuta.</i>	Ko e fakahoko mo a'u atu he taimi trotonu mo vave pea tonu e ngaahi fale'i ki he kau kupu fekau'aki.	30%	50%	75%			\$1,000.00 (ngaahi me'a mo e 'ilo ki he kemipeini faka'ilo pea mo e fakalele ngaahi ako).	
Ola Ngāue 9.05: Ma'u mo fakahoko atu e ngaahi ngaue faka-'etimini mo poupu ke fakapapu'i ko e Va'a ni 'oku malava ke fakahoko 'ene ngaahi ola ngāue ne taumu'a ki ai (5%).							\$62,700.00	\$17,550.00
<i>Langa hake e Tukunga tokotaha Ngāue. Tukunga tokotaha ngāue ke fakalakalaka'I pea mo toe taukei ange.</i>	<i>Tokotaha Ngāue 'oku toe sai hono teuteu'i ke fakahoko honi fatongia pea mo a'usia e ngaahi taumu'a 'oku fiema'u. Tokotaha 'oku 'ilo lahi pea mo taukei ange ki hono fakahoko hono fatongia, fakalakalaka 'ene ngaue mo e taukei ngaue.</i>	80%	85%	90%	9.2, 9.a, 9.c/E, A	9.2.1, 9.a.1, 9.c.1/4.3	\$32,000.00 (Ko ha lakanga 'Ofisa Ma'olunga Pilisipale he Vā fengāue'aki vā ofi mo e ngaahi kupu fekau'aki, I he tu'unga	

																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																												</
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	----

<i>Fakahoko e ngaahi ngaue faka- 'etimini mo hono fakalele ke tokoni e Va'a ni ki he ngaahi Va'a kehe 'o e Potungaue ni.</i>	<i>Ngaahi fatongia ngaue poupu ki hono fakalele mo e fakahoko fatongia 'o e Va'a ni pea mo poupu ki he ngaahi Va'a kehe he Potungaue.</i>	75%	80%	85%				
Ola Ngāue 9.06: Ko e ngaahi fiema'u mo e fatongia ngāue 'oku fokotu'utu'u lelei pea mo poupu'i ke fakapapau'i 'e hokohoko lelei pea mo toutou hoko e ngaahi fatongia ngaue ki ha 'Atakai 'oku malu mo hao ange ki he Pule'anga Tonga (15%).							\$30,000.00	
Tokoni ki he fakalele mo e fokotu'utu'u e ngaahi fiema'u pea mo e fatongia ngaue ke tataki e ngaahi Potungaue/Va'a/Kauataha 'i Tonga.	<i>Ngaahi fatongia ngaue pea mo e fiema'u faka-Saipa 'oku lava lelei mo kakato. Ngaahi fakatah faka- kuata (pe fakamahina) mo e ngaahi kulupu ngaue 'o e Va'a ke nau tau'i e ngaahi pole mei he Saipa pe 'Initaenti (CCTF), 'a ia ko e kulupu ngaue ki he hia he 'Initaneti, malu he 'Initaneti pea mo e Malu'i he 'Initaneti pea mo e Poate 'o e CERT Tonga (faka- kuata) pea mo e ngaahi fiema'u mo e lele loloa.</i>	70%	80%	90%				
Fokotu'u e Tohi Mahina fakata'u 'o e ngaahi 'iveni pea mo e ngaahi fatonhia ngaue ke vahevahe mo e ngaahi kupu fekau'aki 'oku felave'i mo e ngaahi 'iveni Saipa tatau pe fakalotofonua mo fakatu'apule'anga.	<i>Fokotu'u e tohi mahina pea tokanga'i ke fakafou hono fiema'u. Ke vahevahe'i e tohi mahina he 'initaneti ke fa'utaha mo felongaki e ngaahi kupu fekau'aki kae fakangatangata pe ki he ngaahi kupu fekau'aki 'oku felave'i mo ia.</i>	25%	35%	45%				
Fetu'utaki vā ofi mo e ngaahi touna pe tokoni pea mo e ngaahi kautaha fakahoko (lotofonua/tu'apule'anga) ke tokoni ki he langa hake Saipa 'a Tonga mo e malu he 'initaneti.	<i>Hokohoko e ngaahi fetalanoa'aki mo e kau touna pe tokoni ki hono fakahoko poloseki ke fakahoko mo tokoni ki he Tohi mahina 'a Tonga ki he ngaahi fatongia ngaue. Fakapapau'i 'oku tauhi e ongo</i>	45%	55%	65%				

	<i>paati ki he aleapau í he MOU pea ki hano faka'ataa 'o ha fakamatala.</i>							
Fakahoko e ngaahi fatongia ngaue ne palani mo e ngaahi tokoni mei he ngaahi kupu fekau'aki felave'i.	Ngaahi fatongia ngaue moe ta'mu'a ki he Saipa 'oku lava lelei mo kakato.	35%	45%	55%				

5. NGAHI FAKAMATALA TANAKI

5.1 FAKAMATALA TANAKI 1: NGAHI LAO NGAUE 'A E MEIDECC 'I HE FAKAAVA NGAUE

Va'a Ngaue	Ngaahi Lao, Tu'utu'uni Ngaue mo e Ngaahi Lao Fakaangaanga
Va'a Fakamatala 'Ea	- Lao ki he Fakamatala 'Ea 2017 <i>Ngaahi Lao & Tu'utu'uni fekau'aki mo e Lao ki he Fakamatala 'Ea 2017</i> - Lao ki he Pule'i 'o e Me'a Fakafokifa - Lao ki he Fefolau'aki Vakapuna - Lao ki he Ngaahi Konga Tahi
Va'a Ma'u'anga Ivi	- Lao ki he Ma'u'anga Ivi Fakafo'ou 2008 <i>Ngaahi Lao & Tu'utu'uni fekau'aki mo e Lao ki he Fakafo'ou Ma'u'anga Ivi</i> - Lao ki hono Pule'i 'o e Totongi Koloa moe Totongi Ngaue - Lao ki he 'Uhila - Lao ki he Poate 'o e Paoa 'Uhila 1988 - Lao ki he Petoliume - Ngaahi tu'utu'uni ki he Petoliume - Lao ki he Maina Petoliume - Ngaahi tu'utu'uni ki he Maina Petoliume - Lao ki he Kelekele Ngaahi Lao Fakaangaanga - Lao fakaanganga ki he Ma'u'anga Ivi 2020
Va'a Ma'u'anga Fakamatala	- Lao ki he Lesisita 'o e Kautaha 'Initaneti 'i Tonga 2000 - Ngaahi tu'utu'uni ki he Kautaha Fai Lesisita 'Initaneti 'i Tonga (Totongi) 2000

Va’a Tokangaekina Fakatamaki	• Lao ki he Pule’i ‘o e Me’a Fakafokifa 2007 • <i>Ngaahi Lao fekau’aki moe Lao ki he Pule’i ‘o e Me’a Fakafokifa</i> ○ Lao ki he Ngaahi Ngaue ki he Tamate Afi moe Me’a Fakafokifa ‘a Tonga 2015 ○ Tonga Police Act 2011 Lao ki he Polisi Tonga 2011 ▪ Ngaahi Tu’utu’uni ki he Polisi Tonga ○ Lao ki he Fetukutuku ○ Lao ki hono Fetukutuku ‘a e kau Muli 1942 ○ Lao ki he ngaahi Mafai ‘i ha me’a Fakafokifa ▪ Ngaahi tu’utu’uni ki he ngaahi Mafai ‘i ha me’a Fakafokifa
	▪ Ngaahi tu’utu’uni ki he ngaahi Mafai ‘i ha me’a Fakafokifa fekau’aki mo hono Pule’i ‘a e Lolo ▪ Ngaahi tu’utu’uni ki he ngaahi Mafai ‘i ha me’a Fakafokifa fekau’aki mo hono Tauhi Tu’utu’uni Fakafonua ▪ Tu’utu’uni Kapineti fekau’aki mo hono fakangatangata ‘a hono to’o ha pa’anga mei he Pule’anga ○ Lao ki he Pa’anga ‘o ha Me’a Fakafokifa 2009 ○ Lao ki he Kautaha Kolosi Kula ‘o Tonga 1972 • Ngaahi Lao Fakaangaanga Lao Fakaangaanga ki hono Pule’i ha Fakatu’utamaki 2021
Va’a ‘Atakai	• Lao ki hono Pule’i ‘o e ‘Atakai 2010 ○ Ngaahi tu’utu’uni ki hono Pule’i ‘o e ‘Atakai fekau’aki mo hono Pule’i ‘a e Fakaveve 2016 • Lao ki he Fakafuofua Uesia ‘o e ‘Atakai 2003 ○ Ngaahi tu’utu’uni ki he Fakafuofua Uesia ‘o e ‘Atakai • Lao Ki hono Pule’i ‘o e Veve 2005 ○ Ngaahi Tu’utu’uni Ki hono Pule’i ‘o e Veve fekau’aki moe tanaki fakapule’anga ‘o e Pelesitiki 2013 • Lao ki he Ngaahi Veve Fakatu’utamaki moe Kemikale • Lao ki he Malu ‘a e Ngaahi Me’amo’ui 2009 Ngaahi Lao fekau’aki moe Lao ki hono Pule’i ‘o e ‘Atakai • Lao ki he ngaahi Paaka moe Feitu’u Fakangatangata • Lao ki he Pule’i ‘o e Toutai • Ngaahi tu’utu’uni ki he Pule’i ‘o e Toutai (Fakatolonga) • Ngaahi tu’utu’uni ki he Pule’i ‘o e Toutai (Fakatolonga) (Fakatonutonu) 2020

	• Lao ki he Kemikale Faka’auha ‘o e ‘Inisekite • Lao ki he Kelekele • Lao ke Malu’i ‘ae Fanga Manupuna • Lao ki he Vaota ○ Ngaahi tu’utu’uni ki he ngaahi fakatupu ‘o e Vaota
Va’a Feliuliuaki ‘o e ‘Ea	Ngaahi Lao fekau’aki moe Lao ki he Feliuliuaki ‘a e ‘Ea • Lao ki he ngaahi Paaka moe Feitu’u Fakangatangata • Lao ki he Pule’i ‘o e Toutai • Lao ki he Kelekele • Lao Ki hono Pule’i ‘o e Veve 2005 • Lao ki he Vaota ○ Ngaahi tu’utu’uni ki he ngaahi fakatupu ‘o e Vaota Ngaahi Lao Fakaangaanga
	• Lao fakaangaanga ki hono Malu’i ‘a e ‘otu ‘Atimosifia ‘a Mamani (Fakatonutonu) 2020 • Lao fakaangaanga ki he Pa’anga ‘o e Feliuliuaki ‘a e ‘Ea ‘i Tonga 2020

Va’a Fetu’utaki	• Lao ki he Ngaahi Fetu’utaki 2015 • Lao ki he Komisioni Fetu’utaki 2015 • Lao ki he Fetu’utaki Faka-letio 1930 ○ Ngaahi tu’utu’uni ki he Tohi Fakamo’oni ‘o ha Tokotaha ngaahi Letio ○ Ngaahi tu’utu’uni ki he ‘Ahi’ahi pe koe Ako Fakapalaiveti ki he Tu’unga Letio Ngaahi Lao fekau’aki moe Lao ki he Ngaahi Fetu’utaki ○ Lao ki he Talakalafi ○ Lao ki he Komisioni Fakamafola-lea ‘a Tonga • Lao ki he Kautaha Initaneti Fai Lesisita ‘i Tonga 2000 • Ngaahi tu’utu’uni ki he Kautaha Initaneti Fai Lesisita ‘i Tonga (Totongi) 2000 ○ Lao ki he Kautaha Fetu’utaki ‘a Tonga 2000 Ngaahi tu’utu’uni • Tu’utu’uni ki he laiseni ngaahi fetu’utaki • Tu’utu’uni ki he Ivi Fakamafola Fakaletio ‘o e Fetu’utaki • Tu’utu’uni ki he tute ‘o e ngaahi fetu’utaki 2018
Va’a Malu Fakakomipiuta	Ngaahi Lao Fakaangaanga ○ Lao Fakaangaanga ki hono ngauekovi’aki ‘a e ngaahi fetu’utaki faka’elekitulonika 2020 ○ Lao Fakaangaanga ki he Fai Hia Fakakomipiuta 2019

5.2 FAKAMATALA TANAKI 2: NGAHI ALEAPAU FAKATU'APULE'ANGA, NGAHI KONIVESIO MO E MAKATU'UNGA NGAUE 'OKU TOKONIA 'E HE LAO 'A E MEIDECC

VA'ANGAUE	NGAHI KONIVESIO, ALEAPAU FAKATU'APULE'ANGA	TU'UNGA MO E 'AHO MEMIPA AI A TONGA	'AHO NA'E KAU AI	KAUTAHA 'I TONGA 'OKU NAU FAKAHOKO E FATONGIA
Fakamatala 'Ea	- Aleapau Fakamamani lahi 'o e Kautaha Fakamatala 'Ea 1947; Aleapau Fakamamani lahi 'o e Fakataha Faka-pule'anga, ki he Lao 'o e Tahi - Fakakau fika 3 ki he Aleapau Fakamamani lahi ki he NGAHI NGAUE Fakamatala 'Ea ki he Fefolau'aki he 'Ea - Aleapau Fakamamani lahi ki he Malu 'o e Mo'ui 'i Tahi - Aleapau Fakamamani lahi ki he Fefolau'aki Vakapuna - Aleapau Fakamamani lahi ki hono Fakasi'isi'i ha Fakatu'utamaki - Aleapau Fakamamani lahi ki he Feliuliu'aki 'o e 'Ea - Aleapau Fakamamani lahi ki he Peaukula - NGAHI FOKOTU'UTU'U ki hono Fakasi'isi'i ha Fakatu'utamaki 'i Sendai 2015-2030	- Memipa ki ha Talite/Aleapau - Tali ha Talite kuo 'osi fakamo'oni ngaahi fonua kehe kiai - Tali 'ae Talite mo muimui pau kiai	- Fakatokanga-'Epeleli 12 1977 - Hoko koe lao 'i Me 25 1980 - Ma'asi 17 1976 - Siulai 20 1998	MEIDECC – Va'a Fakamatala 'Ea *Mahu'inga eni ki he Va'a Sivile Fefolau'aki Vakapuna Malini, MEIDECC Va'a Sivile, MEIDECC - NEMO - Va'a Feliuliuaki 'o e 'Ea - NEMO

Ma'u'anga Ivi	- Aleapau Fakamamani lahi ki he Ngaahi Va Fekau'aki mo e Sola - Aleapau Fakamamani lahi ki he Kautaha 'oku ne pou pou ki hono Fakatolonga 'a e tu'unga faka'ekonomika mo e 'ata kai - Aleapau fakamamani lahi ki he Fakafo'ou Ma'u'anga Ivi - Polokalama 'i hono pou pou 'i 'a e ngaahi motu iiki 'oku nau kei fakalalakaka hake - Aleapau Fakamamani lahi ki he PALM	- Memipa - Memipa - Memipa - Memipa	2018 2018 2009 2011	MEIDECC – Va'a Ma'u'anga Ivi MEIDECC – Va'a Ma'u'anga Ivi
	Aleapau Fakamamani lahi ki he Kyoto	- Memipa - Talite	1998 - Sanuali 2008	MEIDECC – Va'a Feliuliaki 'o e 'Ea, Ma'u'anga Ivi mo e 'Atakai
Ma'u'anga Fakamatala	- Aleapau Fakamamani lahi ki he Kautaha Fakafetu'utaki - Kosilio Fakamamani lahi ki hono Tauhi 'a e Ngaahi Tohi Fakapule'anga 'I he Va'a Fakavahefonua 'o e Pasifiki	- Talite - Konga kihe PARBICA	- Sepitema 9th 1994 - Siulai 2013	MEIDECC – Va'a Fetu'utaki MEIDECC – Va'a Ma'u'anga Fakamatala
Tokangaekina e Ngaahi Fakatamaki	- Ngaahi Fokotu'utu'u ki hono Fakasi'isi'i ha Fakatu'utamaki 'i Sendai 2015-2030 - Fakataha Fakamamani lahi ki he Ola 'a e lelei 'o e Tangata - Ngaahi Fokotu'utu'u ki hono Matu'uaki 'a e Fakalalakaka 'I he Pasifiki		2016 2017	MEIDECC – NEMO
'Atakai	1. Aleapau Fakamamani lahi ki hono Pule'i 'a e Nga'unu Fakangatangata 'a e Ngaahi Veve Fakatu'utamaki mo hono Laku'anga 'i Basel	Talite	26 Ma'asi 2010	MEIDECC Va'a 'Atakai
	2. Aleapau Fakamamani lahi ki hono Tapu'i 'a e Fakahu Mai Mei Muli 'a e ngaahi veve Fakatu'utamaki moe Ma'u'anga Ivi, pea mo hono Pule'i 'a e Nga'unu Fakangatangata 'a e Ngaahi Veve Fakatu'utamaki 'i he Va'a Fakavahefonua 'o e Pasifiki Tonga	Tali e talite	22 Me 2003	MEIDECC Va'a 'Atakai
	3. Aleapau Fakamamani lahi ki he Feliuliu'aki 'o e 'Ea	Tali talite	20 Siulai 1998	MEIDECC Va'a Feliuliaki 'o e 'Ea

	4. Aleapau Fakamamani lahi ki he Fa'ahinga Me'amo'ui	• Talite	19 Me 1998	MEIDECC – Va'a 'Atakai
	5. Aleapau Fakamamani lahi ki he Malu 'a e Ngaahi Fa'ahinga Me'amo'ui 'i Cartagena	• Talite	18 Sepitema 2003	MEIDECC – Va'a 'Atakai
	6. Aleapau Fakamamani lahi 'a e Fakataha Fakapule'anga, ki he Tau'i 'a e ngaahi Fonua 'oku 'i ai 'a e Toafa mo a'usia ngaahi Feitu'u la'ala'a tautautefito 'i 'Afilika	• Talite	25 Sepitema 1998	MEIDECC – Va'a 'Atakai
	7. Aleapau Fakamamani lahi ki he Founa hono 'Uluaki	• Talite	31 Ma'asi 2010	MEIDECC – Va'a 'Atakai
	Fakaha loto ki ha Tefito'i Kemikale Fakatu'utamaki moe Kemikale Faka'auha 'o e 'Inisekite 'i he Fefakatau'aki Fakamamani lahi 'i Rotterdam			
Feliuliaki 'o e 'Ea	8. Aleapau Fakamamani lahi ki he Ngaahi Me'a Tu'ukaivi 'oku ne Faka'uli'i 'a e 'ea 'i Stockholm	• Fakamo'oni'i ha Talite ko hono poupu'i ke muimui ki he ngaahi kupu 'o 'ouae maumau'i ha kupu 'i he Talite.	21 Me 2002	MEIDECC – Va'a 'Atakai
	9. Aleapau fakamamani lahi 'o e Hia Sivile ki he Faka'uli'i mo Maumau'i 'a e Lolo 'o e Vaka lalahi	• Talite	2000	MOI Malini mo e Poate Taulanga
	10. Aleapau Fakamamani lahi Fika Fa ki he fonua 'Afilika, Kalipioane moe Pasifiki, moe Kulupu Faka'ekonomika 'a 'Iulope	• Fakamo'oni • Tali e talite	15 Tisema 1989 4 Novema 1991	'MAFF
	11. Aleapau Fakamamani lahi ki he Meakuli	• Talite	22 'Okatopa 2018	MEIDECC Va'a 'Atakai
	Aleapau Fakamamani lahi ki hono Malu'i 'a e 'otu 'Atimosifia 'a Mamani 'i Vienna <i>Feitu'u moe 'aho 'o hono ohi 'a e Aleapau: Vienna, 22 Ma'asi 1985</i> <i>Hu Fakalao 'a e Aleapau: 22 Sepitema 1988</i> • Pa'anga ki he Feliuliaki 'a e 'Ea	• Talite	Siulai 29 th 1998	MEIDECC – Va'a Feliuliaki 'o e 'Ea
	Aleapau Fakamamani lahi ki he Koloa 'oku ne Maumau'i 'a e 'otu 'Atimosifia 'a Mamani 'i Montreal <i>Feitu'u moe 'aho 'o hono ohi 'a e Aleapau: Montreal, 16 Sepitema</i> <i>Kamata Ngaue'aki Fakalao 'a e Aleapau: 1 Sanuali 1989</i>	• Talite	Siulai 29 th 1998	MEIDECC – Va'a Feliuliaki 'o e 'Ea
	Fakatonutonu ki he Aleapau Fakamamani lahi ki he Koloa 'oku ne Maumau'i 'a e 'otu 'Atimosifia 'a Mamani 'i Montreal <i>Feitu'u moe 'aho 'o hono ohi 'a e Aleapau: Lonitoni, 29 Sune 1990</i> <i>Kamata Ngaue'aki Fakalao 'a e Aleapau 10 'Aokosi 1992</i>	• Ratification	Novema 26 th 2003	MEIDECC – Va'a Feliuliaki 'o e 'Ea

	Fakatonutonu ki he Aleapau Fakamamani lahi ki he Koloa ‘oku ne Maumau’i ‘a e ‘otu ‘Atimosifia ‘a Mamani ‘i Montreal <i>Feitu’u moe ‘aho ‘o hono ohi ‘a e Aleapau: Copenhagen, 25 Novema 1992</i> <i>Kamata Ngaue’aki Fakalao ‘a e Aleapau 14 Sune 1994</i>	Tali e talite	Novema 26 th 2003	MEIDECC – Va’a Feliuliuaki ‘o e ‘Ea
	Fakatonutonu ki he Aleapau Fakamamani lahi ki he Koloa ‘oku ne Maumau’i ‘a e ‘otu ‘Atimosifia ‘a Mamani ‘i Montreal <i>Feitu’u moe ‘aho ‘o hono ohi ‘a e Aleapau: Montreal, 17 Sepitema 1997</i> <i>Kamata Ngaue’aki Fakalao ‘a e Aleapau: 10 Novema 1999</i>	Tali e talite	Novema 26 th 2003	MEIDECC – Va’a Feliuliuaki ‘o e ‘Ea
	Fakatonutonu ki he Aleapau Fakamamani lahi ki he Koloa ‘oku ne Maumau’i ‘a e ‘otu ‘Atimosifia ‘a Mamani ‘i Montreal	Tali e talite	Novema 26 th 2003	MEIDECC – Va’a Feliuliuaki ‘o e ‘Ea
	<i>Feitu’u moe ‘aho ‘o hono ohi ‘a e Aleapau: Beijing, 3 Tisema 1999</i> <i>Kamata Ngaue’aki Fakalao ‘a e Aleapau: 25 Fepueli 2002</i>			
	Fakatonutonu ki he Aleapau Fakamamani lahi ki he Koloa ‘oku ne Maumau’i ‘a e ‘otu ‘Atimosifia ‘a Mamani ‘i Montreal <i>Feitu’u moe ‘aho ‘o hono ohi ‘a e Aleapau: Kigali, 15 ‘Okatopa 2016</i> <i>Entry into force: 1 January 2019</i> <i>Kamata Ngaue’aki Fakalao ‘a e Aleapau</i>	Tali Talite	Sepitema 17 th 2018	MEIDECC – Va’a Feliuliuaki ‘o e ‘Ea
Feliuliuaki ‘o e ‘Ea	Aleapau Fakamamani lahi ki he Feliuliu’aki ‘o e ‘Ea <i>Feitu’u moe ‘aho ‘o hono ohi ‘a e Aleapau: New York, 9 Me 1992</i> <i>Entry into force: 21 March 1994</i> <i>Kamata Ngaue’aki Fakalao ‘a e Aleapau</i> <u><i>Founga Faka-pa’anga ‘i he Aleapau Fakamamani lahi ki he Feliuliu’aki ‘o e ‘Ea</i></u> Tokoni ki he ‘Atakai Fakamamani lahi - Pa’anga ki he ngaahi me’a ‘oku ngaohingofua - Pa’anga ki he Feliuliuaki ‘a e ‘Ea 2011 - Pa’anga Makehe ki he Feliuliu’aki ‘a e ‘Ea	Talite	Siulai 20 th 1998	MEIDECC – Va’a Feliuliuaki ‘o e ‘Ea
	Aleapau Fakamamani lahi ‘a Kyoto ki he Aleapau Fakamamani lahi ‘o e Feliuliu’aki ‘a e ‘Ea <i>Feitu’u moe ‘aho ‘o hono ohi ‘a e Aleapau: Kyoto, 11 Tisema 1997</i> <i>Kamata Ngaue’aki Fakalao ‘a e Aleapau : 16 Fepueli 2005</i>	Talite	Sanuali 14th 2008	MEIDECC – Va’a Feliuliuaki ‘o e ‘Ea
	Fakatonutonu ki he Aleapau Fakamamani lahi ki he Kyoto Protocol ‘i Doha <i>Feitu’u moe ‘aho ‘o hono ohi ‘a e Aleapau: Doha, 8 Tisema 2012</i> <i>Kamata Ngaue’aki Fakalao ‘a e Aleapau: Te’eki ke fakalao’i</i>	Tali ‘ae Talite mo muimui pau kiai	‘Okatopa 22nd 2018	MEIDECC – Va’a Feliuliuaki ‘o e ‘Ea

	Aleapau Fakamamani lahi ki he Feliuliaki 'a e 'Ea 'i Palesi <i>Feitu'u mo e 'aho 'o hono ohi 'a e Aleapau: Palesi, 12 Tisema 2015</i> <i>Kamata Ngaue'aki Fakalao 'o e Aleapau: 4 Novema 2016.</i>	• Fakamo'oni • Tali e talite	• 'Epeleli 22nd 2016 • Sepitema 21st 2016	MEIDECC – Va'a Feliuliaki o e 'Ea
Fetu'utaki	• Aleapau Fakamamani lahi ki he Kautaha Fakafetu'utaki • Kautaha Fetu'utaki ki he 'Esia-Pasifiki • Kautaha 'o e ngaahi ngaue faka-fetu'utaki ki he 'otu motu Pasifiki • Senita 'a e Kautaha Faitu'utu'uni ki he Ma'u'anga Fakamatala mo e Fetu'utaki fakatekinolosia 'i he Pasifiki	• Talite • Talite • Talite • Talite	• 17Ma'asi 1976 • 14 Fepueli, 1992 • 15 Me 2007 • 2005 • 18 Sepitema 2003	Fetu'utaki, PMO Fetu'utaki, PMO Fetu'utaki, PMO Fetu'utaki, PMO
Tokangaekina Fakatamaki Faka-komipiuta mo e 'Initaneti	• Aleapau Fakamamani lahi ki he Hia Faka-komipiuta 'i Budapest	• Talite	• 9 Me 2017	• 'Ofisi 'Ateniseniale, MEIDECC, Polisi